



รายงานประจำปี

๒๕๕๓

ผู้ตรวจการแผ่นดิน





ตราสัญลักษณ์

ลักษณะของสัญลักษณ์

เป็นดวงตรารูปอาร์ม

องค์ประกอบของสัญลักษณ์

ชั้นใน

ตรงกลางมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประดิษฐานอยู่บนพานสองชั้นมีช่อชัยพฤกษ์ ประกอบอยู่ด้านข้างทั้งสอง

ชั้นนอก

ใต้พานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นแถบแพรมีอักษรข้อความว่า “สำนักงาน ผู้ตรวจการแผ่นดิน” มีชุ้มบุษบกประกอบอยู่ ด้านบน

สี

สีแดงชาด

ใช้เป็นสีพื้น หมายถึง อำนาจอันชอบธรรม ภายในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริราช อันทรงไว้ ซึ่งพระบรมเดชาานุภาพและ ทศพิธราชธรรมจรรยา ตามบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญ

สีทอง

ใช้เป็นสีสำหรับองค์ประกอบของสัญลักษณ์ หมายถึง ความรุ่งเรือง มีศักดิ์ศรี สง่างาม สูงส่ง



ສາຮຈາກ

ປະຖານສະຖານີຕີບັດຖຽງຊັດແກ່ງຊາຕີ

ผู้ตรวจการแผ่นดินถือเป็นองค์กรที่มีหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน รวมถึงการให้ความช่วยเหลือเยียวยาบำบัดทุกข์และบำรุงสุขของประชาชน ผู้ได้รับความเดือดร้อน หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ อาทิ การพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณีการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนรับเรื่องราวร้องเรียนจากประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน อันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่เป็นธรรม หรือไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และให้มีอำนาจดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย

ผู้ตรวจการแผ่นดินยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมให้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ตระหนักและมีความสำนึกรับผิดชอบต่อประโยชน์สูงสุดของแผ่นดินและการให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน รวมทั้งบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนในการสร้างความรู้ความเข้าใจอันดีให้แก่ประชาชน ในด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของประชาชนตามวิถีทางของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล มีความเข้มแข็งของหลักนิติธรรม และการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในทุกภาคส่วนและทุกระดับ

ในโอกาสที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๕๗ ถือเป็นโอกาสอันดีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะได้เผยแพร่ผลงานขององค์กรจากการที่ได้ทุ่มเทกำลังความสามารถในการแก้ไขและผ่อนคลายปัญหาความทุกข์ร้อนให้กับประชาชนให้เป็นที่ประจักษ์ รวมทั้งยังเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้องค์กรต่าง ๆ ได้รับทราบถึงภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในรอบปีที่ผ่านมา ผมขอแสดงความชื่นชมกับผู้ตรวจการแผ่นดิน และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่ได้ทุ่มเทปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ และผมขออำนวยการให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทุกท่าน จงประสบแต่ความสุข ความเจริญ มีสุขภาพกายและสุขภาพใจที่แข็งแรงสมบูรณ์ สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนสืบไป



(ศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย)

ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สารจาก ผู้ตรวจการแผ่นดิน



ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่ก่อตั้งขึ้นจากเจตนารมณ์ในการปฏิรูปภาคการเมืองและระบบบริหารงานของรัฐให้สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน โดยทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพและแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมให้แก่ประชาชนผู้ประสบความเดือดร้อนอันเป็นผลจากการปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ผ่านกระบวนการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน และเพื่อติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและภารกิจด้านจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลในภาครัฐโดยการรายงานความเห็นและข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คณะรัฐมนตรี และรัฐสภา นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังทำหน้าที่ในการผดุงไว้ซึ่งหลักนิติรัฐด้วยการตรวจสอบปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและความชอบด้วยกฎหมายของบทบัญญัติของกฎหมาย และการกระทำของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้อย่างเป็นรูปธรรม

ปี ๒๕๕๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ผู้ตรวจการแผ่นดินนอกจากจะให้ความสำคัญกับการทำงานในเชิงรุกมากแล้ว ยังมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่ออำนวยความสะดวกให้ประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ สามารถเข้าถึงได้โดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐ

และภาคส่วนต่างๆ ในลักษณะบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ ร่วมกับสำนักราชเลขาธิการ ในโครงการพระราชทานความช่วยเหลือในจังหวัดต่าง ๆ ร่วมกับสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ในรายการสถานีประชาชนสัญจร ร่วมกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการ ติดตั้งและอบรมการใช้งานระบบรับเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินผ่านศูนย์การเรียนรู้ไอซีที ชุมชนในเขตภูมิภาค และได้รับริเริ่มโครงการส่งเสริมสิทธิการร้องเรียนตามกฎหมายของประชาชน และให้บริการรับเรื่องร้องเรียนเคลื่อนที่ เพื่อให้ข้อมูลความรู้และเป็นการอำนวยความสะดวก แก่ประชาชนที่เดือดร้อนในพื้นที่ห่างไกลอีกด้วย เช่นเดียวกันกับภารกิจด้านการส่งเสริมจริยธรรม ที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ให้ความสำคัญกับการปลูกกระตุนจิตสำนึกทางจริยธรรมแก่ผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองและข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐในทุกระดับ รวมถึงการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่ กลุ่มเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง

แม้ว่าในปี ๒๕๕๗ จะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญแต่ด้วยผลการดำเนินงาน ที่ผ่านมาประกอบกับความพยายามในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับความไว้วางใจให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้ต่อไป อย่างไรก็ตาม ผลงานของ ผู้ตรวจการแผ่นดินย่อมไม่อาจบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ หากปราศจากความร่วมมือที่ดีจากทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากหน่วยงานของรัฐและภาคประชาชน ดังนั้น การเสริมสร้างความ รู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชนควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความร่วมมือกับภาครัฐและ ภาคเอกชนจึงเป็นความท้าทายที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการ พัฒนางานและศักยภาพขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน สามารถเป็นที่พึ่งของประชาชนได้อย่างยั่งยืน



ศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร
(ผู้ตรวจการแผ่นดิน)



นางผาณิต นิติทัณฑ์ประภาศ
(ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน)



ศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย
(ผู้ตรวจการแผ่นดิน)

สารบัญ

ตราสัญลักษณ์	๒
สารจากประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ	๔
สารจากผู้ตรวจการแผ่นดิน	๖
บทสรุปผู้บริหาร	๑๐
ส่วนที่ ๑ ผู้ตรวจการแผ่นดิน	๑๘
ส่วนที่ ๒ ผลการพิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน พร้อมข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะที่เสนอต่อหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น	๕๔
๒.๑ ผลการดำเนินงานด้านการสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน	๕๖
๒.๒ ผลการดำเนินงานด้านการคุ้มครองสิทธิของประชาชน และประโยชน์สาธารณะ	๗๐
๒.๓ ผลการดำเนินงานด้านการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเชิงระบบ	๑๑๓
๒.๔ ผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการให้บริการ เกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗	๑๒๑
ส่วนที่ ๓ ผลการปฏิบัติของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้ดำเนินการ หรือไม่ดำเนินการตามข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน	๑๒๙

ส่วนที่ ๔	ความร่วมมือของหน่วยงานในการชี้แจงข้อเท็จจริง และแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน	๑๕๘
ส่วนที่ ๕	ผลการดำเนินงานด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗	๑๖๓
๕.๑	ภารกิจด้านการสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน ที่ปรากฏลักษณะการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐาน ทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ	๑๖๔
๕.๒	ภารกิจด้านการเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำ หรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท	๑๖๗
ส่วนที่ ๖	ผลการดำเนินงานด้านการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	๑๘๘
๖.๑	งานด้านการติดตามการตรากฎหมายและการดำเนินการมาตรการต่าง ๆ	๑๙๑
๖.๒	งานด้านการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ	๑๙๕
๖.๓	งานสนับสนุนภารกิจด้านการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ	๑๙๙
๖.๔	การดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินภายหลังจากที่รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง	๒๐๑
ส่วนที่ ๗	การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน	๒๐๒
๗.๑	การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ	๒๐๔
๗.๒	แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน	๒๑๙
ภาคผนวก		๒๒๗

សម្រាប់

ជំនាញ



ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นองค์กรอิสระที่จัดตั้งขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน ในกรณีการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียน หรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม การตรวจสอบ การละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษารรคดี ของศาล และกรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ นอกจากนี้ผู้ตรวจการแผ่นดินยังมีอำนาจหน้าที่ ในการดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ การติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงตลอดถึง ข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่เห็นว่าจำเป็น และรายงานผลการตรวจสอบ และผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาทุกปี ทั้งนี้ ให้ประกาศรายงานดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาและเปิดเผยต่อสาธารณะด้วย

อย่างไรก็ดี แม้ว่าในปี ๒๕๕๗ จะเกิดเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญ อันมีผลทำให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ล่มสลายลง แต่ด้วยเหตุแห่งความจำเป็นในการมีกลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนตามคำร้องเรียน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ จนถึงปัจจุบัน ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นปีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการตามภารกิจ หน้าที่มาจวบจนครบ ๑๕ ปี และเป็นโอกาสที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดทำแผนแม่บทการตรวจการแผ่นดิน (พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๐) เพื่อเป็นแผนบูรณาการในระดับองค์กรในการขับเคลื่อนพัฒนาองค์กรการตรวจการแผ่นดิน ซึ่งหมายถึง ผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินไว้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ภายใต้ อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ตามปณิธานในการทำงานว่า “ยืนหยัดเคียงคู่ประชา รักษาความถูกต้อง ค้ำครองความเป็นธรรม นำพาคุณธรรมสู่สังคม” พร้อมทั้งได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการทำงานไว้ ๕ ประการ คือ

๑. เพิ่มขีดความสามารถในการตรวจสอบดูแลเพื่อเสริมสร้างความเป็นธรรมให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน
๒. สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรม จริยธรรม
๓. สร้างเสริมระบบติดตามประเมินผล และการให้ข้อเสนอแนะการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ
๔. พัฒนาการสื่อสารองค์กรเพื่อความเข้าใจและเสริมภาพลักษณ์
๕. ยกระดับประสิทธิภาพองค์กร กระบวนการภายใน และทรัพยากรมนุษย์

โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ตลอดจน กำกับดูแลการปฏิบัติงานของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินภายใต้แผนแม่บทการตรวจการแผ่นดิน (พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๐) เพื่อให้การดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน มีความเป็นเอกภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายตามวิสัยทัศน์ที่ว่า “ค้ำครองประชาชนให้ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมจากการใช้อำนาจรัฐ และเสริมสร้างสังคมให้มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นรากฐาน เพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม” ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการตามภารกิจต่าง ๆ ตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายดังนี้

ภารกิจด้านการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน

ภารกิจด้านการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ มีประชาชนยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและสอบสวน หาข้อเท็จจริง กรณีการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ การปฏิบัติหรือละเลย ไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงการละเลย การปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม จำนวน ๔,๗๒๙ เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ให้คำแนะนำหน่วยงานเพื่อปรับปรุงแก้ไขกระบวนการทำงาน และให้คำปรึกษาปัญหาข้อกฎหมายต่าง ๆ ให้แก่ผู้ร้องเรียนจนเป็นที่พึงพอใจแล้วทั้งสิ้น จำนวน ๒,๘๒๘ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๘๐ ของเรื่องร้องเรียนที่ต้องดำเนินการทั้งหมด โดยจากสถิติการรับเรื่องร้องเรียนพบว่า กรุงเทพมหานคร เป็นจังหวัดที่มีการร้องเรียนมากที่สุด ส่วนหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนมากที่สุด คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และโดยส่วนใหญ่จะเป็นประเด็นปัญหาที่ไม่มีความซับซ้อน เช่น กรณีการไม่ได้รับความสะดวกจากการให้บริการของหน่วยงาน การละเลย การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังให้ความสำคัญกับความพึงพอใจของผู้รับบริการ คือ ประชาชน ผู้ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินภายหลังจากที่มาใช้บริการยื่นเรื่องร้องเรียนกับผู้ตรวจการแผ่นดิน จึงได้มอบหมายให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการสำรวจความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน โดยทำการศึกษาความพึงพอใจใน ๕ ด้าน ได้แก่

๑. ความพึงพอใจต่อการยื่นและรับเรื่องร้องเรียน
๒. ความพึงพอใจต่อการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน
๓. ความพึงพอใจต่อการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน
๔. ความพึงพอใจต่อการดำเนินการหลังการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน และ
๕. ความพึงพอใจในภาพรวม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนในแต่ละด้าน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ พบว่า ผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนในระดับค่อนข้างมากในด้านการยื่นและรับเรื่องร้องเรียน (ร้อยละ ๗๖.๖๐) การพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน (ร้อยละ ๗๒.๖๐) การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน (ร้อยละ ๗๓.๘๐) และมีความพึงพอใจต่อการให้บริการในระดับปานกลางในด้านการดำเนินการหลังการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน (ร้อยละ ๖๖.๔๐) อย่างไรก็ตาม พบว่า ผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก (ร้อยละ ๗๗.๔๐)

นอกจากนี้ สถาบันพระปกเกล้าโดยความร่วมมือกับสำนักงานสถิติแห่งชาติได้ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน ในปี ๒๕๕๖ ผลการสำรวจพบว่า ความเชื่อมั่นต่อการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินประชาชนให้ความเชื่อมั่นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๙ และให้ความเชื่อมั่นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๓ ส่วนความคิดเห็นด้านความเชื่อมั่นต่อการทำงานขององค์กรด้านการตรวจสอบ ผลการสำรวจพบว่า ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อการทำงานด้านการตรวจสอบของผู้ตรวจการแผ่นดิน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๕ และความเชื่อมั่นต่อการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินในภาพรวมของทั้งประเทศพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๕.๒ ค่อนข้างเชื่อมั่นต่อการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๒

ภารกิจด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ภารกิจด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แบ่งภารกิจออกเป็น ภารกิจด้านการตรวจสอบจริยธรรมและกิจการพิเศษ ดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวกับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐของแต่ละหน่วยงาน และภารกิจด้านการส่งเสริมมาตรฐานจริยธรรม โดยดำเนินการด้านวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคเพื่อพัฒนาระบบการดำเนินงานเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทในแต่ละหน่วยงาน

ในด้านการตรวจสอบจริยธรรมการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนในประเด็นเกี่ยวกับการขอให้ตรวจสอบการปฏิบัติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงและพิจารณาวินิจฉัยอย่างละเอียด รอบคอบ และเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ยึดหลักธรรมาภิบาล และตามมาตรฐานจริยธรรมของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งมีหลายกรณีที่เป็นเรื่องร้องเรียนที่อยู่ในความสนใจของสาธารณชนซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้ชี้แจงต่อสาธารณะผ่านสื่อต่าง ๆ อยู่อย่างสม่ำเสมอ อาทิ กรณี การเสียบัตรลงคะแนนแทนกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น

ภารกิจด้านการเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนงานด้านจริยธรรมให้ลงสู่ทุกกลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท รวมถึงส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในภาคประชาชนเพื่อเป็นการกระตุ้นให้สังคมตระหนักถึงการมีคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดอยู่ทุกสังคมไทย โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม และแต่งตั้งคณะกรรมการจริยธรรมเพิ่มเติมซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยระดมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และร่วมกัน

กำหนดแนวทาง รูปแบบและวิธีการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม ตามยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่เรียกว่า “ยุทธศาสตร์ ๙-๖-๕” กล่าวคือ ๙ หมายถึง มาตรฐานทางจริยธรรมอันเป็นค่านิยมหลัก ๙ ประการ ๖ หมายถึง กลุ่มเป้าหมายหลัก ๖ กลุ่มในการส่งเสริมจริยธรรม และ ๕ หมายถึง วิธีการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม ๕ ประการ

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังให้ความสำคัญของการที่ทุกหน่วยงานของรัฐจะต้องมีประมวลจริยธรรมที่ใช้บังคับภายในหน่วยงาน จึงได้ดำเนินการเสนอแนะ ให้คำแนะนำ ตลอดจนเร่งรัดติดตามผลการดำเนินการจัดทำประมวลจริยธรรมไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ที่ยังคงอยู่ระหว่างดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมที่ยังไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ให้แล้วเสร็จโดยมีองค์ประกอบตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดโดยเร็ว แล้วจัดส่งมาเก็บไว้ในระบบฐานข้อมูลประมวลจริยธรรมของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินต่อไป นอกจากนี้ยังได้ดำเนินการประเมินประมวลจริยธรรมที่บังคับใช้มาแล้วไม่น้อยกว่า ๑ ปี เพื่อให้สามารถนำไปบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจากผลการดำเนินการติดตามและให้ความรู้เรื่องการประเมินประมวลจริยธรรมแก่หน่วยงานต่าง ๆ ส่งผลให้หน่วยงานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำประมวลจริยธรรมมากขึ้น และสามารถจัดทำประมวลจริยธรรมจนแล้วเสร็จ โดยในส่วนของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ดำเนินการจัดทำประมวลจริยธรรมจนแล้วเสร็จ ร้อยละ ๙๒.๘๑ จากประมวลจริยธรรมที่ต้องดำเนินการทั้งหมด และอยู่ระหว่างดำเนินการ ร้อยละ ๗.๑๙ ในส่วนของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ดำเนินการจัดทำประมวลจริยธรรมแล้วเสร็จ ร้อยละ ๙๔.๙๓ จากประมวลจริยธรรมที่ต้องดำเนินการทั้งหมด และอยู่ระหว่างดำเนินการ ร้อยละ ๕.๐๗

ภารกิจด้านการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ในภารกิจด้านการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการด้านการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ โดยได้มีการติดตามเร่งรัดหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ในเรื่องการจัดทำกฎหมายและเรื่องเชิงนโยบายที่เป็นมาตรการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องที่เป็นแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ รวมถึงการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญไปยังผู้ควบคุมหรือกำกับดูแล หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อสั่งการตามควร แก่กรณี ผลจากการติดตามประเมินผลอย่างใกล้ชิด ส่งผลให้ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ มีกฎหมายที่ดำเนินการแล้วเสร็จและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วทั้งสิ้น ๑๘๘ ฉบับ และ มาตรการตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญกำหนด ดำเนินการแล้วเสร็จ จำนวน ๒,๗๑๕ งาน/โครงการ

นอกจากนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินยังได้ประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ โดยการนำร่อง ประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของกระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีการเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่และถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน ที่ประชาชนควรได้รับความคุ้มครองดูแล โดยการประเมินผลผ่านการศึกษาวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ แนวทางบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาก่อนและหลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ภายหลังได้มีการควบคุมอำนาจการปกครองประเทศ โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และได้มีประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ส่งผลให้ภารกิจด้านการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ของผู้ตรวจการแผ่นดินสิ้นสุดลง หน่วยงานของรัฐต่าง ๆ จึงมิได้รายงานผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ ถึงอย่างไรก็ดี ผู้ตรวจการแผ่นดินยังคงปฏิบัติหน้าที่ด้านการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ตามอำนาจหน้าที่ที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยผู้ตรวจการแผ่นดินยังคงติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีผลเป็นรูปธรรมต่อไป

សង្ខេប





ជួញដូរការងាររវាងប្រទេស

ทางผนึก นิตินิตประกาศ

ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ประวัติการศึกษา

- อักษรศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (เกียรตินิยมดี) สาขารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ปริญญาบัตร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๓๗
- ประกาศนียบัตร นักบริหารระดับสูง สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน หลักสูตร ๒ รุ่นที่ ๑๕
- ประกาศนียบัตร นักบริหาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ รุ่นที่ ๕๒
- ประกาศนียบัตร หลักสูตร “การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยสำหรับนักบริหารระดับสูง” สถาบันพระปกเกล้า รุ่นที่ ๑๓
- ประกาศนียบัตรหลักสูตร “ผู้บริหารระดับสูงด้านวิทยาการพลังงาน” สถาบันวิทยาการพลังงาน รุ่นที่ ๑
- ประกาศนียบัตรหลักสูตร “หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย” วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สถาบันรัฐธรรมนุญศึกษาศาสตร์ธรรมนุญ รุ่นที่ ๑
- นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ประวัติการทำงาน

- | | |
|------------------------------|--|
| พ.ศ. ๒๕๒๙ | ผู้ช่วยปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี |
| พ.ศ. ๒๕๒๙ | ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี |
| พ.ศ. ๒๕๓๘ | รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี |
| พ.ศ. ๒๕๔๒ | ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี |
| พ.ศ. ๒๕๔๔ | เลขาธิการคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก |
| พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๖ | ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ |
| พ.ศ. ๒๕๓๘ | กรรมการปฏิรูประบบราชการ |
| พ.ศ. ๒๕๓๙ | กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ |
| พ.ศ. ๒๕๔๓ | กรรมการข้าราชการพลเรือน |
| พ.ศ. ๒๕๔๓ | กรรมการสภามหาวิทยาลัยขอนแก่น |
| พ.ศ. ๒๕๔๙ | กรรมการสภาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ |
| ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๑ - ปัจจุบัน | ผู้ตรวจการแผ่นดิน (และดำรงตำแหน่งประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ตั้งแต่วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๔ - ปัจจุบัน) |
| ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๕ - ปัจจุบัน | ประธานสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย (Asian Ombudsman Association : AOA) |
| ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ - ปัจจุบัน | กรรมการบริหารระดับภูมิภาคเอเชียของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (International Ombudsman Institute : IOI) |



ศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร*

ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ประวัติการศึกษา

- ครุศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- Master of Law, Tulane University ประเทศสหรัฐอเมริกา
- Juris Doctor, Tulane University ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. ๒๕๑๔	อาจารย์ตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. ๒๕๒๑	หัวหน้าภาควิชากฎหมายพาณิชย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. ๒๕๒๒	ประธานโครงการศึกษาและจัดทำหลักสูตรนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. ๒๕๒๓	ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ (คณบดี) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. ๒๕๒๘	รองอธิการบดีฝ่ายวางแผน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. ๒๕๒๙ – ๒๕๕๑	อนุกรรมการฝ่ายกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
พ.ศ. ๒๕๓๐	ผู้อำนวยการสำนักบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. ๒๕๔๕	รองอธิการบดีฝ่ายวางแผน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. ๒๕๔๗	รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนาระบบงาน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. ๒๕๔๐ – ๒๕๔๙	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๔๐ – ๒๕๕๓	กรรมการกฤษฎีกา
พ.ศ. ๒๕๔๑ – ๒๕๔๓	ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการบริหารและการยุติธรรมวุฒิสภา
พ.ศ. ๒๕๔๒ – ๒๕๔๔	อนุกรรมการฝ่ายปรับปรุงกฎหมายเพื่อปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ
พ.ศ. ๒๕๔๓ – ๒๕๔๙	ประธานอนุกรรมการฝ่ายกฎหมาย สำนักงานการศึกษาเอกชน
พ.ศ. ๒๕๔๓ – ๒๕๕๓	กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขานิติศาสตร์
พ.ศ. ๒๕๔๗ – ๒๕๕๓	อนุกรรมการด้านกฎหมาย คณะกรรมการการอุดมศึกษา
พ.ศ. ๒๕๕๐	สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ และกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ
พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๓	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย สภาการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๕๔ – ๒๕๕๓	เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
๕ เมษายน ๒๕๕๓ – ปัจจุบัน	ผู้ตรวจการแผ่นดิน

* มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อสกุลแก่ ศาสตราจารย์ศรีราชา เจริญพานิช ว่า “วงศารยางกูร” ตั้งแต่วันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๗ ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา ณ วันที่ ๒๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ เล่มที่ ๑๓๑ ตอนพิเศษ ๒๒๔ ง



ศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย

ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ประวัติการศึกษา

- มัธยมศึกษาตอนปลาย วชิราวุธวิทยาลัย
- นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Master of Laws , Harvard University ประเทศสหรัฐอเมริกา
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.๔๑)
- สถาบันพระปกเกล้า (ปปร.๑๑) สถาบันพระปกเกล้า (ปปร.๑๑)

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. ๒๕๑๖ - ๒๕๑๙	นิติกรตรี สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
พ.ศ. ๒๕๑๙ - ๒๕๒๑	ผู้ช่วยผู้พิพากษา
พ.ศ. ๒๕๒๑ - ๒๕๒๒	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดนครศรีธรรมราช
พ.ศ. ๒๕๒๒ - ๒๕๓๐	ผู้พิพากษาประจำกระทรวงยุติธรรม
พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๓๒	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกระทรวงยุติธรรม
พ.ศ. ๒๕๓๒ - ๒๕๓๕	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดนครสวรรค์
พ.ศ. ๒๕๓๕ - ๒๕๓๖	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงพระนครเหนือ
พ.ศ. ๒๕๓๖ - ๒๕๓๘	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอาญา
พ.ศ. ๒๕๓๘ - ๒๕๔๑	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง
พ.ศ. ๒๕๔๑ - ๒๕๔๓	รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง
พ.ศ. ๒๕๔๓ - ๒๕๔๖	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์
พ.ศ. ๒๕๔๖ - ๒๕๔๗	ประธานแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลอุทธรณ์ภาค ๕
พ.ศ. ๒๕๔๗ - ๒๕๔๙	ผู้พิพากษาศาลฎีกา
พ.ศ. ๒๕๔๙ - ๒๕๕๐	ประธานศาลอุทธรณ์ภาค ๔
พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๒	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา
พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๖	ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกา
๘ ธันวาคม ๒๕๕๖ - ๑ กันยายน ๒๕๕๗	ผู้ตรวจการแผ่นดิน





ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดิน กำหนดขึ้นเป็นครั้งแรกโดยใช้ชื่อว่า “ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา” จัดตั้งขึ้น ตามบทบัญญัติ มาตรา ๑๙๖ - ๑๙๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ ทำให้มีการประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญข้างต้น แต่ยังคงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้มีผลบังคับใช้ต่อไป และเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ในวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๐ ได้เปลี่ยนชื่อ “ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา” เป็น “ผู้ตรวจการแผ่นดิน” โดยให้อำนาจหน้าที่พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณีการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัติ นอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติของ ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการ ส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าจะชอบด้วยอำนาจหน้าที่หรือไม่ก็ตาม การตรวจสอบการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ หรือการปฏิบัติ หน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม

ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ การติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงตลอดถึงข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณี que เห็นว่ามีควมจำเป็น รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมทั้งข้อสังเกตต่อ คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาทุกปี นอกจากนี้ การใช้อำนาจตามที่กล่าวมาข้างต้น รัฐธรรมนูญยังกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถดำเนินการได้แม้ไม่มีการร้องเรียน ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่ากระทำความผิดมีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชน ส่วนรวม หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาและสอบสวน โดยไม่มีการร้องเรียนได้

ต่อมา หลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ได้มีประกาศ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑/๒๕๕๗ เรื่อง การสิ้นสุดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยกำหนดให้องค์กรอิสระ และองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป และได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๕๗/๒๕๕๗ เรื่อง ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญบางฉบับมีผลบังคับใช้ต่อไป จากประกาศฉบับดังกล่าว จึงเป็นผลให้ผู้ตรวจการแผ่นดินยังคงปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อไป ตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ จนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันผู้ตรวจการแผ่นดินประกอบด้วย

๑. นางผาณิต นิติทัณฑ์ประภาศ ตำแหน่งประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน
ได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๑ และเป็นประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๔
๒. ศาสตราจารย์ศรีราชา วงศารยางกูร ตำแหน่งผู้ตรวจการแผ่นดิน
ได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๓
๓. ศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย^๑ ตำแหน่งผู้ตรวจการแผ่นดิน
ได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๖

^๑ ศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย ได้ลาออกจากตำแหน่งผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๗

อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ กำหนดให้ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณี^๖

(ก) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(ข) การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้าง ของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิด ความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าจะการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วย อำนาจหน้าที่ก็ตาม

(ค) การตรวจสอบการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ และองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ไม่รวมถึง การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล

(ง) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

^๖ มาตรา ๑๓ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

๒. ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา ๒๗๙ วรรคสาม^๓ และมาตรา ๒๘๐^๔

๓. ติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมตลอดถึง ข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณี que เห็นว่าจำเป็น^๕

๔. รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่ พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาทุกปี ทั้งนี้ ให้ประกาศรายงานดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาและเปิดเผยต่อสาธารณะด้วย การใช้อำนาจหน้าที่ตาม (๑) (ก) (ข) และ (ค) ให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน ดำเนินการเมื่อมีการร้องเรียน เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า การกระทำดังกล่าว มีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนส่วนรวมหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาและสอบสวนโดยไม่มีการร้องเรียนได้^๖

๕. ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้ เมื่อเห็นว่า มีกรณีดังต่อไปนี้^๗

^๓ มาตรา ๒๗๙ วรรคสาม การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย ในกรณีที่ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณีและหากเป็นการกระทำผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งดังกล่าว ตามมาตรา ๒๗๐

^๔ มาตรา ๒๘๐ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามหมวดนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการ จัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๙ วรรคหนึ่ง และส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ ของรัฐ มีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม รวมทั้งมีหน้าที่รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม เพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการ ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม ตามมาตรา ๒๗๙ วรรคสาม

ในกรณีที่การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า การดำเนินการของผู้รับผิดชอบ จะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะก็ได้

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังได้บัญญัติให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นองค์ประกอบหนึ่งของ คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา และบัญญัติให้ประธานองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน ร่วมเป็น องค์ประกอบหนึ่งของคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญด้วย

^๕ มาตรา ๒๘๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

^๖ มาตรา ๑๓ (ค) ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินพุทธศักราช ๒๕๕๒

^๗ มาตรา ๑๔ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินพุทธศักราช ๒๕๕๒

(๑) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

(๒) กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของบุคคลใดตามมาตรา ๒๔๔ (๑) (ก) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลปกครอง และให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

๖. รายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง หากมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย ในกรณีที่มีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม^๔ และถ้าเป็นการกระทำผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนออกจากตำแหน่ง ตามมาตรา ๒๗๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐^๕

^๔ มาตรา ๒๗๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น

มาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง จะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำผิดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย ในกรณีที่มีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี และหากเป็นการกระทำผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่ง ตามมาตรา ๒๗๐

ทั้งนี้ การพิจารณา สรรหา กลั่นกรอง หรือแต่งตั้งบุคคลใดเข้าสู่ตำแหน่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้อำนาจรัฐ รวมทั้งการโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน การลงโทษบุคคลนั้น จะต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมและคำนึงถึงพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลดังกล่าวด้วย

^๕ มาตรา ๒๗๐ ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด หรืออัยการสูงสุด ผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง วุฒิสภาที่มีอำนาจหน้าที่ถอดถอนผู้นั้นออกจากตำแหน่งได้

บทบัญญัติวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน และกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

(๒) ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๗. เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรม ตามมาตรา ๒๗๙ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม รวมทั้งมีหน้าที่รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม ดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม มาตรา ๒๗๙ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไต่สวนและเปิดเผยการไต่สวนต่อสาธารณะก็ได้ หากการฝ่าฝืนหรือการไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้ที่รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังได้บัญญัติให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นองค์ประกอบหนึ่งของคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา และบัญญัติให้ประธานองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน ร่วมเป็นองค์ประกอบหนึ่งของคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ^{๑๐}

^{๑๐} มาตรา ๑๑๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง ร่วมกับประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามอบหมายจำนวนหนึ่งคน และตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดมอบหมายจำนวนหนึ่งคน เป็นกรรมการ ทำหน้าที่สรรหาบุคคลตามมาตรา ๑๑๔ ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับบัญชีรายชื่อจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง แล้วแจ้งผลการสรรหาให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลผู้ได้รับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา

มาตรา ๒๐๖ (๑) บัญญัติให้ประธานองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน ร่วมเป็นองค์ประกอบหนึ่งของคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ทำหน้าที่สรรหาและคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๒๐๔ (๓) และ (๔) ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มิเหตุทำให้ต้องมีการเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว แล้วให้เสนอรายชื่อผู้ได้รับเลือกพร้อมความยินยอมของผู้นั้นต่อประธานวุฒิสภา

การร้องเรียน

ผู้มีสิทธิร้องเรียน

บุคคล คณะบุคคล และชุมชน ย่อมมีสิทธิร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยไม่ตัดสิทธิผู้ร้องเรียนที่จะดำเนินการตามกฎหมายนั้น

รูปแบบการร้องเรียน

๑. ร้องเรียนเป็นหนังสือหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยลงชื่อผู้ร้องเรียน ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ชื่อ - สกุลบุคคล หรือชื่อหน่วยงานผู้ถูกร้องเรียน และเหตุที่ร้องเรียนในกรณีที่ผู้ร้องเรียนประสงค์จะปกปิดชื่อผู้ร้องเรียนเป็นความลับสามารถแสดงความจำนงในหนังสือร้องเรียน และส่งเรื่องร้องเรียนได้ที่

๑.๑ ร้องเรียนเป็นหนังสือที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๕ เลขที่ ๑๒๐ หมู่ที่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๑.๒ ร้องเรียนทางโทรสาร หมายเลข ๐ ๒๑๔๓ ๘๓๔๑

๑.๓ ร้องเรียนผ่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา ในเขตพื้นที่ของผู้ร้องเรียน ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ไปรับเรื่องร้องเรียนที่อาคารรัฐสภา ในช่วงเปิดสมัยประชุมสภา

๑.๔ ร้องเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ที่ www.ombudsman.go.th

๑.๕ ร้องเรียนผ่านเครือข่ายของผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้แก่ สภานายความ และสำนักงานสาขาของสภานายความทั่วประเทศ หรือสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ณ ที่ทำการสำนักงานอัยการจังหวัดทั่วประเทศ และร้องเรียนผ่านศูนย์การเรียนรู้ ICT ชุมชน ภายใต้โครงการศูนย์การเรียนรู้ ICT ชุมชน กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

๒. ร้องเรียนด้วยวาจา หรือร้องเรียนทางโทรศัพท์หมายเลข ๑๖๗๖ (โทรฟรีทั่วประเทศ) หรือหมายเลข ๐ ๒๑๔๑ ๙๑๐๐ หรือร้องเรียนด้วยตนเองที่ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ศูนย์ราชการเฉลิม พระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๕ เลขที่ ๑๒๐ หมู่ที่ ๓ ถนน แจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๓. กรณีที่คณะกรรมการสิทธิการของสภาผู้แทนราษฎรหรือคณะกรรมการสิทธิการของวุฒิสภา ได้สอบสวนหรือพิจารณาเรื่องใดและเห็นว่าเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินที่จะดำเนินการได้ คณะกรรมการสิทธิการจะส่งเรื่องให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาดำเนินการและแจ้งผลการพิจารณาต่อคณะกรรมการต่อไป

เรื่องที่ถูกยกมาถามไปที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้พิจารณา หรือให้ยุติการพิจารณา^{๑๑}

๑. เรื่องที่เป็นนโยบายซึ่งคณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา เว้นแต่การปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าวอาจมีการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ การปฏิบัติหรือละเลย ไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายแก่ประชาชนอย่างไม่เป็นธรรม หรือเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

๒. เรื่องที่ฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเด็ดขาดแล้ว

๓. เรื่องที่มีได้เป็นไปตามมาตรา ๑๓(๑) หรือ (๒) ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้แก่ เรื่องที่ไม่เกี่ยวกับข้าราชการหรือ พนักงานของรัฐ หรือเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับข้าราชการหรือพนักงานของรัฐแต่เป็นเรื่องส่วนตัว ไม่ใช่การปฏิบัติหน้าที่ราชการตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย เรื่องที่เกี่ยวกับกรณีพิพาทระหว่างเอกชนด้วยกัน รวมทั้ง

^{๑๑} ตามนัยมาตรา ๒๘ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

เรื่องที่ไม่ม่มีประเด็นเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

๔. เรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลหรือการลงโทษทางวินัยของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ตามมาตรา ๒๘(๔) เว้นแต่มีประเด็นเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและ เจ้าหน้าที่ของรัฐตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

๕. เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่ปฏิบัติตามวิธีการยื่นเรื่องร้องเรียน เช่น ไม่ระบุชื่อและที่อยู่ ของผู้ร้องเรียน ไม่ระบุเหตุที่ทำให้ต้องร้องเรียนพร้อมด้วยข้อเท็จจริงหรือพหุติการณ์ที่เกี่ยวกับ เรื่องร้องเรียนตามสมควร ใช้ถ้อยคำไม่สุภาพในการร้องเรียน และไม่ลงลายมือชื่อของผู้ร้องเรียน ทั้งนี้ ผู้ร้องเรียนสามารถขอให้ปกปิดชื่อและที่อยู่ได้ แต่จำเป็นต้องบอกตัวตนให้ผู้ตรวจการ แผ่นดินทราบว่ามีอยู่จริง

เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจไม่รับพิจารณา หรือยุติการพิจารณา^{๑๖}

๑. เรื่องที่เกี่ยวกับการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ^{๑๗}
๒. เรื่องที่ผู้ร้องเรียนมิได้มีส่วนได้เสียและการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน โดยส่วนรวม
๓. เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการ ร้องเรียน และการพิจารณาจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม
๔. เรื่องที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม หรือได้รับการ ชดใช้ความเสียหายอย่างเหมาะสมแล้ว และการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อ ประชาชนโดยส่วนรวม

^{๑๖} ตามนัยมาตรา ๒๙ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

^{๑๗} กรณีการทุจริตตามข้อ (๑) เพื่อมิให้เป็นการซ้ำซ้อนและสิ้นเปลืองงบประมาณของแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีนโยบายว่าหาก ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนโดยตรงต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไว้แล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไม่ส่งเรื่อง ไปอีก เว้นแต่มีกรณีที่จะต้องมีการประสานข้อมูลเพิ่มเติม

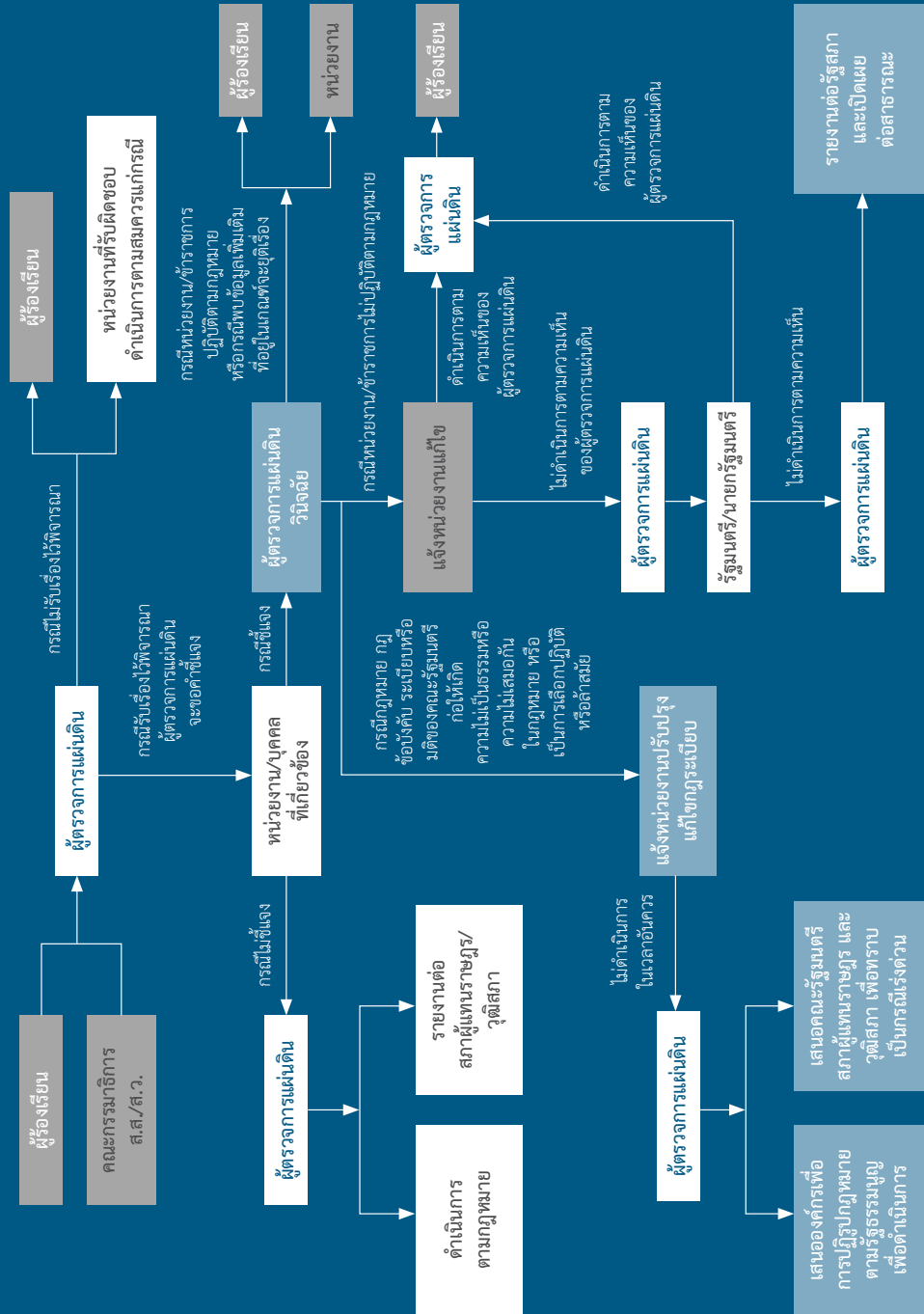
๕. เรื่องที่ผู้ร้องเรียนไม่มาให้ถ้อยคำ ไม่แสดงพยานหลักฐาน หรือไม่ดำเนินการตามหนังสือที่ได้รับจากผู้ตรวจการแผ่นดิน ทั้งนี้ ภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควร

๖. เรื่องที่ผู้ร้องเรียนตายโดยที่ไม่มีทายาทเข้าแทนที่ และการพิจารณาต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม

๗. เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเคยสรุปผลการพิจารณาแล้ว เว้นแต่จะปรากฏพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงใหม่อันอาจทำให้ผลการพิจารณาเปลี่ยนแปลงไป

ทั้งนี้ สำหรับเรื่อง que ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่รับหรืออาจไม่รับไว้พิจารณาตามรายละเอียดข้างต้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจะส่งเรื่องนั้นไปให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินต่อไปตามสมควรแก่กรณีก็ได้

แผนภูมิแสดงกระบวนการปฏิบัติงานของศูนย์การแผ่นดินบางเขนเรื่องร้องเรียน



กระบวนการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

เมื่อมีปัญหาจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชนเกิดขึ้น ประชาชนย่อมมีสิทธิที่จะแสวงหาความเป็นธรรมเพื่อเยียวยาแก้ไขข้อขัดข้องหรือความทุกข์ร้อนของตน ซึ่งช่องทางที่ประชาชนสามารถใช้สิทธิในการแสวงหาความเป็นธรรมมีหลายช่องทาง อาทิ การร้องเรียนต่อหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง การร้องเรียนต่อคณะกรรมการการของสภาผู้แทนราษฎรหรือของวุฒิสภา การร้องเรียนต่อองค์กรอิสระ การฟ้องคดีต่อศาล

ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นกลไกหนึ่งในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่ประชาชนสามารถใช้สิทธิในการแสวงหาความเป็นธรรม โดยมีลักษณะเฉพาะบางประการที่แตกต่างจากหน่วยงานตรวจสอบอื่นของทางราชการ กล่าวคือ ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่ไม่สังกัดฝ่ายบริหารโดยมีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่ทำหน้าที่สนับสนุนงานของผู้ตรวจการแผ่นดินที่มีความเป็นอิสระ

ในขั้นตอนการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถดำเนินการตามกฎหมายได้ดังนี้

๑. ให้หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

๒. ให้หัวหน้าหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือมาให้ถ้อยคำหรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา “ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”^{๑๔}

^{๑๔} มาตรา ๔๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

๓. ตรวจสอบสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีการร้องเรียน โดยแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครอง สถานที่ที่ทราบล่วงหน้าในเวลาอันควร “ผู้ใดต่อสู้หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”^{๑๔}

กระบวนการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินจึงแตกต่างจากศาลที่ผลของคำพิพากษา จะมีฝ่าย แพ้ – ชนะ มีการเผชิญหน้าและมีค่าใช้จ่าย ส่วนผู้ตรวจการแผ่นดินมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหา มากกว่าการมุ่งชี้ความผิด โดยการพัฒนาระบบให้ประชาชนสามารถร้องเรียนได้สะดวก ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการร้องเรียน และกระบวนการพิจารณาโดยเร็วเพื่อให้ความเป็นธรรม แก่ทุกฝ่ายโปร่งใสและตรวจสอบได้

อย่างไรก็ดี เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินสอบสวนและมีคำวินิจฉัยแล้วแม้ผู้ตรวจการแผ่นดิน ไม่มีผลบังคับต่อบุคคลหรือหน่วยงานโดยตรง แต่จะดำเนินการเป็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะให้บุคคล หรือหน่วยงานดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของผู้ร้องเรียนต่อไป ซึ่งกระบวนการ ขั้นตอนการทำงานตามอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินหลังจากมีข้อสรุปจากการสอบสวน มีดังนี้

๑. หากผลการสอบสวนข้อเท็จจริงแล้ว พบว่า ผู้ถูกร้องเรียนได้ปฏิบัติหน้าที่โดยถูกต้องแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจะยุติเรื่องและแจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบ พร้อมเหตุผล อย่างไรก็ตาม ยังเปิดโอกาส ให้ผู้ร้องเรียนโต้แย้งคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินได้ ซึ่งหากมีข้อมูลหรือข้อเท็จจริงใหม่ ผู้ตรวจการแผ่นดินจะพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวใหม่อีกครั้งหนึ่ง

๒. หากปรากฏว่าการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกร้องเรียน แม้จะกระทำถูกต้องตามกฎหมาย แล้วแต่ด้วยเหตุแห่งความล้าสมัยของกฎหมาย หรือกฎ ระเบียบต่าง ๆ ก่อให้เกิดความเดือดร้อน เสียหายแก่ประชาชนหรือผู้ร้องเรียนอย่างไม่เป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะมีข้อเสนอแนะไปยัง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้พิจารณาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือ กฎหมาย ให้มีความทันสมัยเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ หากเรื่องดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับมติคณะรัฐมนตรี ผู้ตรวจการแผ่นดินก็จะได้รายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบเพื่อพิจารณา ต่อไปด้วย

^{๑๔} มาตรา ๔๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอให้หน่วยงานข้างต้นปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และระเบียบ หากหน่วยงานนั้นไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะดังกล่าวในเวลาอันควร ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอไปยังองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมายตามรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการต่อไป และรายงานเรื่องนั้นเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาเพื่อทราบ เป็นกรณีเร่งด่วน

๓. หากผลการสอบสวนพบว่าการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกร้องเรียน เป็นจริงตามคำร้องเรียน แม้ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไม่มีอำนาจในการลงโทษ แต่สามารถมีความเห็นและข้อเสนอแนะไปยังหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนให้พิจารณาดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง เพื่อเยียวยาความทุกข์ร้อนให้แก่ผู้ร้องเรียนได้

๔. ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินเรื่องใดในเวลาอันควร ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจส่งเรื่องดังกล่าวไปยังรัฐมนตรีที่ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยงานนั้น ๆ เพื่อสั่งการตามควรแก่กรณีก็ได้ และหากรัฐมนตรียังเพิกเฉย ผู้ตรวจการแผ่นดินก็สามารถส่งเรื่องให้นายกรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการต่อไปได้

๕. เมื่อระยะเวลาได้ล่วงเลยไปพอสมควรแล้ว ผู้ถูกร้องเรียน/หน่วยงานของรัฐยังไม่ปฏิบัติตามความเห็นหรือข้อเสนอแนะดังกล่าวโดยไม่มีเหตุอันควร และเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญหรือเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะหรือเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก ผู้ตรวจการแผ่นดินจะจัดทำรายงานเรื่องนั้นเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเป็นกรณีเร่งด่วน และเปิดเผยรายงานให้ประชาชนได้รับทราบโดยผ่านสื่อต่าง ๆ

นอกเหนือจากภารกิจตามรัฐธรรมนูญในการดำเนินการพิจารณาและสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนแล้ว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังได้บัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจเพิ่มเติมในการดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐอีกด้วยโดยมีหน้าที่เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรม หรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม พร้อมทั้งรายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้ที่มีขีดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม และให้หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจและราชการส่วนท้องถิ่น ส่งประมวลจริยธรรมที่ได้จัดทำขึ้นมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

การดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ภารกิจในการดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ถูกกำหนดขึ้นด้วยเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่มุ่งพัฒนาระบบการเมืองและการบริหารราชการแผ่นดินบนพื้นฐานของหลักคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ประมวลจริยธรรมดังกล่าวมีมาตรฐานโดยมีสาระสำคัญประกอบด้วยกลไกระบบการบังคับใช้และการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดอย่างเป็นรูปธรรม จึงมีการบัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท โดยกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท

๒. ส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม

๓. รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม

อย่างไรก็ดี เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมจึงมีการกำหนดให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และราชการส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ต้องจัดส่งประมวลจริยธรรมที่ได้จัดทำขึ้นส่งมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่จัดทำประมวลจริยธรรมดังกล่าวแล้วเสร็จ โดยในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๔ ยังบัญญัติให้การจัดทำประมวลจริยธรรมให้ต้องแล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังมีหน้าที่ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนที่มีประเด็นเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย โดยในแต่ละกรณีผู้ตรวจการแผ่นดินได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่กรณี ดังนี้

๑. กรณีที่มีการร้องเรียนว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมด้วย หากภายหลังจากการสอบสวนแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำดังกล่าวของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของประมวลจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม แต่หากการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าว เป็นการกระทำผิดร้ายแรง ผู้ตรวจการแผ่นดินก็จะพิจารณาส่งเรื่องดังกล่าวให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พิจารณาดำเนินการถอดถอนจากตำแหน่งต่อไป

๒. การดำเนินการเรื่องร้องเรียน กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะส่งเรื่องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม เพื่อดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมต่อไป

อนึ่ง ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรง หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้ที่รับผิดชอบ จะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจดำเนินการไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนนั้นต่อสาธารณะก็ได้

การติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ภารกิจการติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ เป็นการสร้างหลักประกันว่า ภาครัฐจะมีการปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ อย่างครบถ้วน จึงบัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินหน้าที่ดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

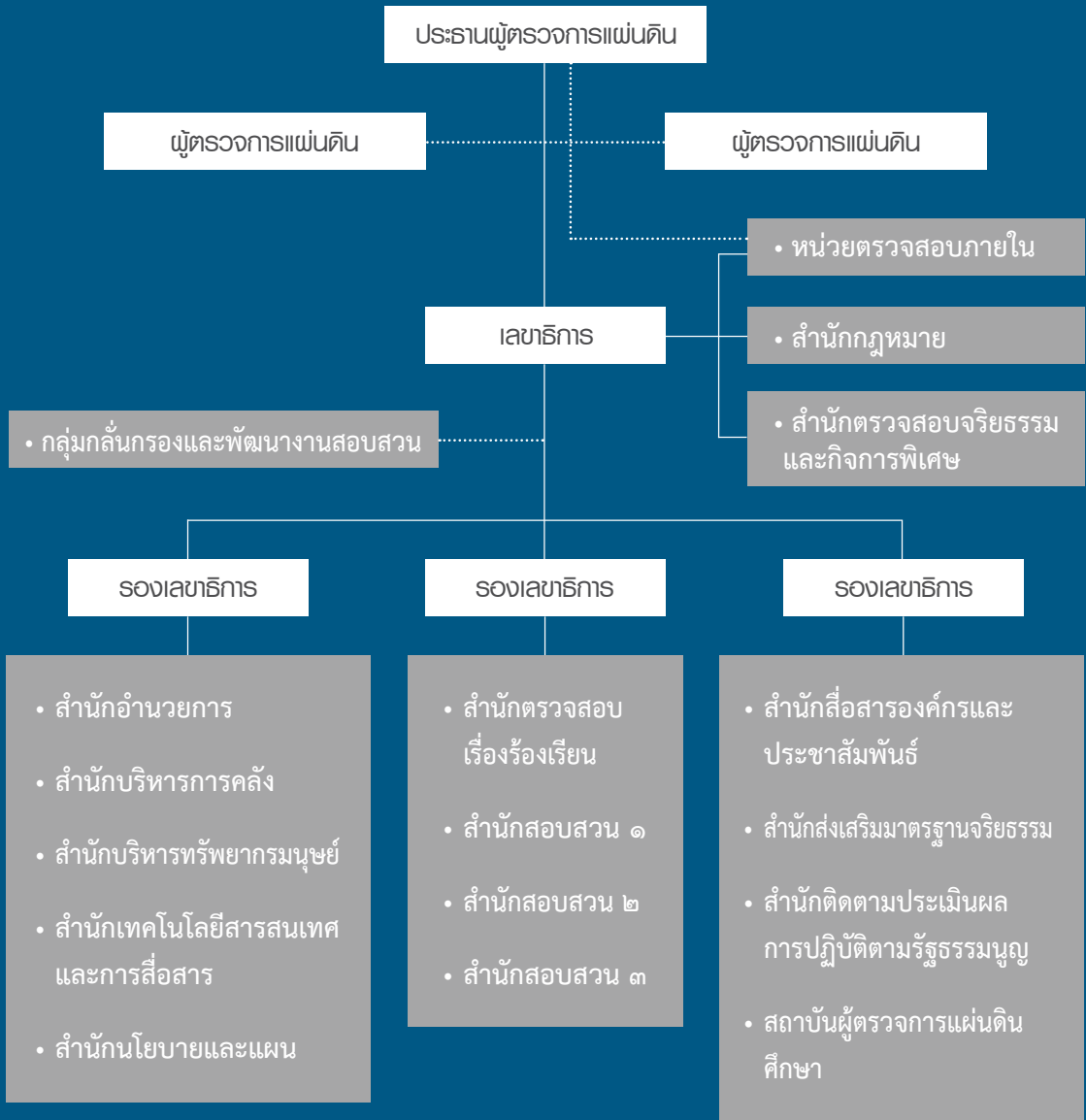
ในการติดตามการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจขอให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ชี้แจงและรายงานผลการดำเนินการเพื่อประกอบการพิจารณา หากพบว่าหน่วยงานใดยังไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ในเรื่องใด ผู้ตรวจการแผ่นดินก็จะจัดทำรายงานเสนอแนะถึงการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ เพื่อแจ้งไปยังผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นนั้น เพื่อให้สั่งการตามควรแก่กรณีต่อไป และรายงานผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ

การดำเนินการด้านการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติมาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นเป็นประจำทุกปี โดยเทียบเคียงจากหลักเกณฑ์การประเมินผลที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด ทั้งนี้ ภายหลังจากการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หากผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า มีข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินโดยความเห็นชอบร่วมกันกับผู้ตรวจการแผ่นดินทุกท่าน จะได้เสนอรายงานต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา เพื่อพิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณีต่อไป

อนึ่งเมื่อมีประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๗ และได้มีประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พุทธศักราช ๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังคงปฏิบัติหน้าที่ตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ กำหนดต่อไปตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑/๒๕๕๗ และฉบับที่ ๕๗/๒๕๕๗ โดยดำเนินการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นเป็นประจำทุกปี โดยเทียบเคียงจากหลักเกณฑ์การประเมินผลที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้กำหนด อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากการประเมินผล หากผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า มีข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินโดยความเห็นชอบร่วมกันกับผู้ตรวจการแผ่นดินทุกท่านจะได้เสนอรายงานต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา เพื่อพิจารณาดำเนินการตามสมควรแก่กรณีต่อไป

อย่างไรก็ดี แม้ว่า คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มีประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๗ และได้มีประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พุทธศักราช ๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗ แต่ผู้ตรวจการแผ่นดินยังคงปฏิบัติหน้าที่ตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ กำหนดต่อไป โดยดำเนินการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นเป็นประจำทุกปี โดยเทียบเคียงจากหลักเกณฑ์การประเมินผลที่ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้กำหนด อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากการประเมินผล หากผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า มีข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินโดยความเห็นชอบร่วมกันกับผู้ตรวจการแผ่นดินทุกท่านจะได้เสนอรายงานต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา เพื่อพิจารณาดำเนินการตามสมควรแก่กรณีต่อไป

โครงสร้างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน



อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานภายในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

อำนาจหน้าที่ของส่วนงานภายในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินตามประกาศผู้ตรวจการแผ่นดิน เรื่อง การจัดแบ่งส่วนงานและขอบเขตหน้าที่ของส่วนงานในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๖ ประกาศ ณ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๖ และประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๐ ตอนที่ ๒๒ ก หน้า ๓ - ๑๑ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๖ มีดังนี้

สำนักสอบสวน ๑

มีหน้าที่พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียน โดยดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่ร้องเรียน รวบรวมและตรวจสอบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจัดทำรายงานผลการพิจารณาและสอบสวนเรื่องที่ร้องเรียน พร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อเสนอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและวินิจฉัย พร้อมทั้งติดตามผลการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินในความรับผิดชอบ ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย หน่วยงานในความรับผิดชอบของสำนักสอบสวน ๑ มีดังนี้

(๑) การบริหารราชการส่วนกลางและรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชนในสังกัด (กลุ่มกระทรวงด้านเศรษฐกิจ) ประกอบด้วย กระทรวงการคลัง กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงคมนาคม กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงพลังงาน กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกระทรวงอุตสาหกรรม

(๒) การบริหารราชการในเขตพื้นที่จังหวัด ๒๖ จังหวัด ประกอบด้วย ชัยนาท นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สมุทรปราการ สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง เชียงราย เชียงใหม่ น่าน พะเยาแพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน กำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี

สำนักสอบสวน ๒

มีหน้าที่พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียน โดยดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่ร้องเรียน รวบรวมและตรวจสอบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจัดทำรายงานผลการพิจารณาและสอบสวนเรื่องที่ร้องเรียน พร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อเสนอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและวินิจฉัย พร้อมทั้งติดตามผลการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินในความรับผิดชอบ ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย หน่วยงานในความรับผิดชอบของสำนักสอบสวน ๒ มีดังนี้

(๑) การบริหารราชการส่วนกลางและรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชนในสังกัด (กลุ่มกระทรวงด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม) ประกอบด้วย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงแรงงาน กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข

(๒) การบริหารราชการในเขตพื้นที่จังหวัด ๒๘ จังหวัด ประกอบด้วย จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง สระแก้ว ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ ยโสธร ศรีสะเกษ สุรินทร์ อำนาจเจริญ อุบลราชธานี กาฬสินธุ์ ขอนแก่น นครพนม บึงกาฬ มหาสารคาม มุกดาหาร ร้อยเอ็ด เลย สกลนคร หนองคาย หนองบัวลำภู และอุดรธานี

สำนักสอบสวน ๓

มีหน้าที่พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียน โดยดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่ร้องเรียน รวบรวมและตรวจสอบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจัดทำรายงานผลการพิจารณาและสอบสวนเรื่องที่ร้องเรียน พร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อเสนอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและวินิจฉัย พร้อมทั้งติดตามผลการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินในความรับผิดชอบ ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย หน่วยงานในความรับผิดชอบของสำนักสอบสวน ๓ มีดังนี้

(๑) การบริหารราชการส่วนกลางและรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชนในสังกัด (กลุ่มกระทรวงด้านความมั่นคงและยุติธรรม) ประกอบด้วย สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงกลาโหม กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม ส่วนราชการที่ไม่สังกัด สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง ประกอบด้วย สำนักราชเลขาธิการ สำนักพระราชวัง สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ราชบัณฑิตยสถาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และหน่วยงานอื่นของรัฐนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในสำนักสอบสวน ๑ และสำนักสอบสวน ๒

(๒) การบริหารราชการในเขตพื้นที่จังหวัด ๒๓ จังหวัด ประกอบด้วย กาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สุพรรณบุรี กระบี่ ชุมพร นครศรีธรรมราช พังงา ภูเก็ต ระนอง สตูล สุราษฎร์ธานี ตรัง นราธิวาส ปัตตานี พัทลุง ยะลา สงขลา และกรุงเทพมหานคร

สำนักกฎหมาย

มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ ข้อมูลด้านกฎหมายเพื่อพัฒนาปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงาน และดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนากฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ ให้คำปรึกษา แนะนำ ให้ความเห็น ตลอดจนดำเนินการจัดทำร่างกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง งานวิชาการและงานพัฒนากฎหมายในความรับผิดชอบของผู้ตรวจการแผ่นดิน และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ดำเนินการเกี่ยวกับงานนิติกรรมสัญญา งานเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางแพ่ง อาญา งานคดีปกครอง และงานคดีอื่นที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน อีกทั้งดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง เรื่องร้องเรียน รวมถึงเรื่องร้องเรียนเกี่ยวข้องก้องกับองค์การตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรมที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนงานอื่น ติดตามและรายงานผลการปฏิบัติตาม คำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินในความรับผิดชอบ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักตรวจสอบเรื่องร้องเรียน

มีหน้าที่พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียน ดำเนินการรับพิจารณา ตรวจสอบ กลั่นกรอง คำร้องเรียนที่ร้องเรียนเบื้องต้นพร้อมความเห็น และส่งต่อเรื่องร้องเรียนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณีเพื่อพิจารณาดำเนินการ และสอบสวนหาข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียนที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน จัดทำรายงานผลการพิจารณาและสอบสวนพร้อมความเห็น และข้อเสนอแนะ เพื่อเสนอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและวินิจฉัย ตลอดจนประมวล ติดตาม รายงานผลความคืบหน้า และติดตาม ผลการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน ในความรับผิดชอบ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักตรวจสอบจริยธรรมและกิจการพิเศษ

มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง รวบรวมตรวจสอบ พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจัดทำรายงานผลการพิจารณาและสอบสวนเรื่องร้องเรียนพร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๘ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ และเรื่องร้องเรียนอื่นที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบของ สำนักสอบสวน ๑ - ๓ รวมถึงเรื่องร้องเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักสอบสวนมากกว่าหนึ่งสำนัก ประสานงานและดำเนินการ ตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวกับการพิจารณา สอบสวนหาข้อเท็จจริง ในความรับผิดชอบ พร้อมทั้งติดตามผลการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักส่งเสริมมาตรฐานจริยธรรม

มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรค และเสนอความเห็นเพื่อพัฒนาระบบการดำเนินงานเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท เพื่อสนับสนุนภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดิน ประมวลข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมและการจัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมจริยธรรม

สำหรับพัฒนาประมวลจริยธรรมให้มีมาตรฐาน ทำหน้าที่เป็นศูนย์ข้อมูลจริยธรรมเพื่อแลกเปลี่ยน และสร้างความร่วมมือทางวิชาการด้านจริยธรรมกับหน่วยงานของรัฐทางจริยธรรมเพื่อพัฒนา องค์ความรู้ ปรับเปลี่ยนเจตคติและเผยแพร่ความรู้ด้านจริยธรรมให้แก่หน่วยงานภาครัฐ ให้คำปรึกษา เสนอแนะและสนับสนุนการกำหนดกลยุทธ์ในการส่งเสริมและจัดทำประมวล จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทให้มีมาตรฐาน ติดตาม ประเมินผล รวมถึงการจัดทำฐานข้อมูล และสถิติเกี่ยวกับการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรฐาน ทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทุกประเภท ตลอดจนประสานงาน สร้างเครือข่ายงานส่งเสริมจริยธรรมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่น ที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

มีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตาม รัฐธรรมนูญ รวมทั้งเสนอแนะในการจัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการในการติดตาม ประเมินผล การปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ติดตาม ตรวจสอบ วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค และประเมินผล การปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการติดตามและ ประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงการพิจารณาในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่จำเป็น จัดทำระบบฐานข้อมูลและสถิติการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตาม รัฐธรรมนูญ รวมถึงการให้บริการข้อมูลเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานแก่หน่วยงานทั้งภายนอก และภายใน ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตาม ที่ได้รับมอบหมาย

สำนักอำนวยการ

มีหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับงานสารบรรณ งานบริหารทั่วไป งานเลขานุการ และ งานธุรการของผู้ตรวจการแผ่นดินและของสำนักงานดำเนินการเกี่ยวกับการประชุมผู้ตรวจการ แผ่นดิน คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินแต่งตั้ง งานการประชุมของ สำนักงาน ดำเนินการเกี่ยวกับงานสารบรรณ รวมทั้งเป็นหน่วยธุรการกลางในการติดต่อราชการ

ทั้งภายในและภายนอกสำนักงาน จัดระบบงาน รวบรวมข้อมูลข่าวสาร และให้บริการข้อมูล ข่าวสารของราชการตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ประสานงาน และดำเนินการเกี่ยวกับการจัดระบบการรักษาความปลอดภัย การซ่อมบำรุง การรักษาความสะอาด ของอาคารสถานที่ และการใช้ยานพาหนะของสำนักงาน ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของพนักงาน ข้าราชการ พนักงานทำความสะอาดและพนักงานบริการอื่น ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบรวมถึง ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักบริหารการคลัง

มีหน้าที่ในการดำเนินการควบคุม กำกับ ตรวจสอบ และจัดระบบงานการเงิน เงินทุกประเภท ของสำนักงาน การบัญชีและการพัสดุ ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรับ - เบิกจ่าย และนำส่งเงิน ทุกประเภท จัดทำรายงานฐานะทางการเงิน รายงานทางบัญชีประเภทต่าง ๆ ของสำนักงาน ผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมทั้งดำเนินการเก็บรักษาและควบคุมเงินคงเหลือ ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุการจัดซื้อจัดจ้าง จัดหา การทำสัญญาซื้อสัญญาจ้าง การควบคุมดูแลการเบิกจ่าย และจำหน่ายพัสดุครุภัณฑ์ ตลอดจนให้คำแนะนำ ประสานงาน ช่วยเหลือ กำกับดูแลตรวจสอบ เกี่ยวกับการเงิน สวัสดิการและการพัสดุของสำนักงาน ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงาน ของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์

มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย การจัดทำฐานข้อมูล บุคลากร โครงสร้าง อัตรากำลัง และมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหาร ผลการปฏิบัติงาน เพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือน จ่ายเงินรางวัลประจำปี และเลื่อนตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้น รวมถึงการเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรมจริยธรรมของบุคลากร นำเสนอนโยบายการพัฒนา บุคลากร จัดทำแผนพัฒนาบุคลากร จัดการฝึกอบรมและติดตามประเมินผลการฝึกอบรม ดำเนินการเกี่ยวกับการสรรหา บรรจุแต่งตั้ง งานวินัยและจริยธรรม จัดระบบและบริหารงาน ด้านสวัสดิการ และงานด้านประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ จัดทำบัญชีเบิกจ่ายเงินเดือนและค่าจ้าง ของผู้ตรวจการแผ่นดิน พนักงานและลูกจ้าง รวมถึงดำเนินการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับ มอบหมาย

สำนักนโยบายและแผน

มีหน้าที่ในการศึกษา วิเคราะห์ จัดทำข้อมูลในการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ จัดทำแผนงาน โครงการและกิจกรรม รวมทั้งจัดทำและประสานแผนการปฏิบัติงาน จัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์ เป้าหมายการดำเนินงาน กำหนดกรอบวงเงินงบประมาณ แผนงบประมาณ และแผนปฏิบัติการประจำปีของสำนักงาน จัดทำและบริหารงบประมาณของสำนักงาน ตลอดจนควบคุม กำกับ ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนการปฏิบัติงานประจำปี ตลอดจนแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณ พร้อมทั้งเสนอความเห็นเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางาน ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักสื่อสารองค์กรและประชาสัมพันธ์

มีหน้าที่ในการศึกษา วิเคราะห์ จัดทำแผนแม่บทการประชาสัมพันธ์องค์กร และแผนปฏิบัติการประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นกรอบทิศทางส่งเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการปฏิบัติงานแก่บุคคลภายนอก และแผนการปฏิบัติการสื่อสารสร้างความเข้าใจกับบุคลากรในหน่วยงาน รวมถึงประเมินปัญหาและอุปสรรคตามแผนเพื่อกำหนดแผนกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ ดำเนินการเกี่ยวกับงานประชาสัมพันธ์กับองค์กรภายนอกเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกันของบุคลากรในหน่วยงาน ผลิตสื่อสำหรับงานประชาสัมพันธ์ รวมทั้งวิเคราะห์ ประเมินผลการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ ดำเนินการเกี่ยวกับงานโสตทัศนูปกรณ์ การบันทึกภาพ การบันทึกเสียง การให้บริการโสตทัศนูปกรณ์ รวมถึงการเก็บรักษาและดูแลอุปกรณ์ ให้บริการค้นหา และแสดงข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนและหน่วยงานอื่น ส่งเสริมและสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงาน ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

มีหน้าที่ในการศึกษา วิเคราะห์ ออกแบบ วางระบบ บำรุงรักษา และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูล ระบบการเชื่อมโยงเครือข่ายการสื่อสารข้อมูล และ

การสื่อสาร เพื่อใช้ในการบริหารงานและสนับสนุนการปฏิบัติงาน และระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินกับหน่วยงานอื่น ที่เกี่ยวข้อง ศึกษา วิเคราะห์ และให้ข้อมูลทางสถิติ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้คำปรึกษา แนะนำ หรือฝึกอบรมการใช้คอมพิวเตอร์และการใช้โปรแกรม ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

สถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินศึกษา

มีหน้าที่ศึกษาวิเคราะห์ วิจัย เสนอแนะและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน พร้อมจัดทำแผนการศึกษาวิจัยประจำปี ตลอดจนบริหารจัดการงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ประมวลข้อมูล จัดหมวดหมู่สารสนเทศด้านวิชาการ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ พัฒนาระบบ รูปแบบการดำเนินงานของสำนักงาน ตลอดจนเผยแพร่ องค์ความรู้เกี่ยวกับองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดิน ดำเนินการเกี่ยวกับงานวิชาการ งานวิเทศสัมพันธ์ งานวารสารและเอกสารจดหมายข่าวเผยแพร่ จัดทำรายงานประจำปี ประสานความร่วมมือกับผู้ตรวจการแผ่นดินของต่างประเทศหรือองค์กรต่างประเทศ รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับต่างประเทศดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการห้องสมุด งานพิพิธภัณฑ์และหอจดหมายเหตุผู้ตรวจการแผ่นดิน ศึกษา วิเคราะห์ จัดทำข้อมูลสถิติและสารสนเทศเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนรวมไปถึงการปฏิบัติงานสนับสนุนงานด้านวิจัยและวิชาการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

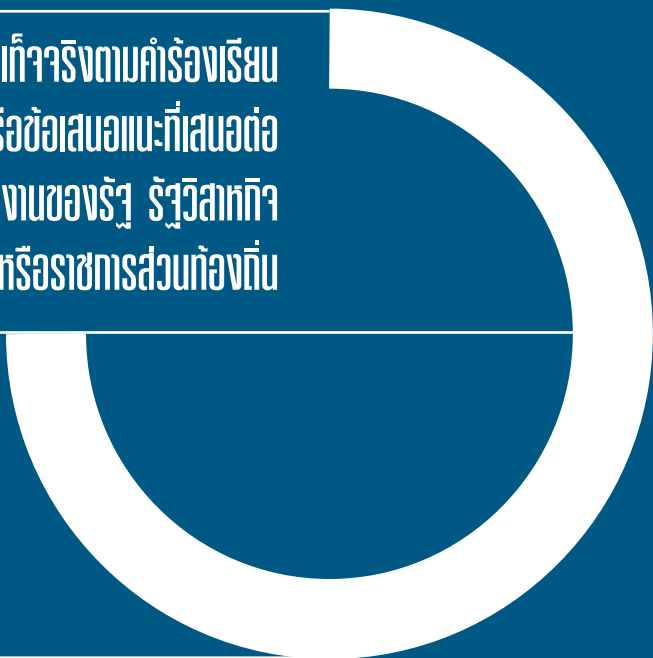
หน่วยตรวจสอบภายใน

มีหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานภายในส่วนงานและสำนักงาน และสนับสนุนการปฏิบัติงานของสำนักงาน รับผิดชอบงานขึ้นตรงต่อประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการตรวจสอบด้านการบริหาร การเงิน และการบัญชีของสำนักงาน และรายงานผลการตรวจสอบให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

សង្ខេប



ผลการพิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน
พร้อมข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะที่เสนอต่อ
หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ
หรือราชการส่วนท้องถิ่น

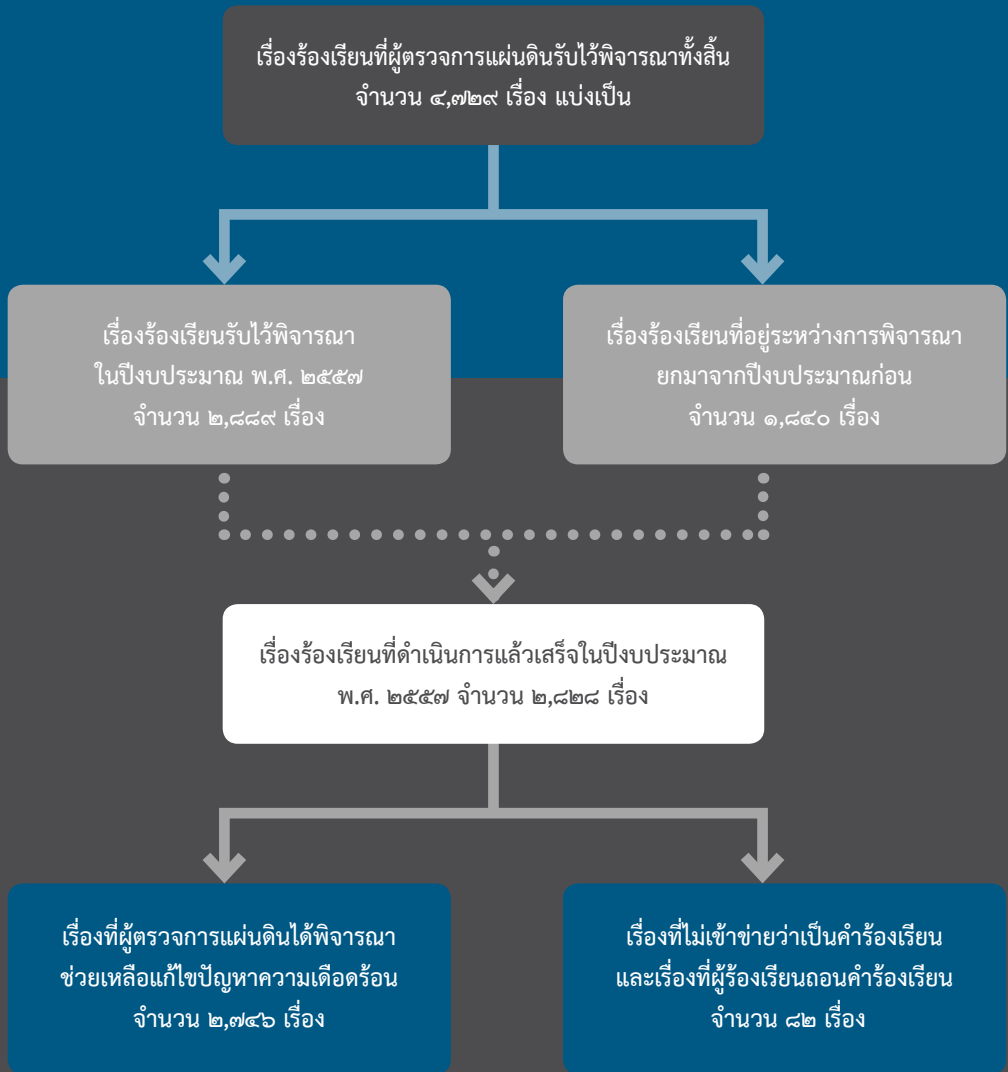


ผลการพิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนพร้อมข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะ
ที่เสนอต่อหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

๒.๑ ผลการดำเนินงานด้านการสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน

“ความล่าช้า คือ ความไม่เป็นธรรม” ถือเป็นหลักการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินมุ่งมั่นรักษาความเป็นธรรมและยึดถือหลักการนี้มาโดยตลอดและตระหนักถึงความสำคัญของความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน โดยได้มีการเฝ้าติดตามเรื่องร้องเรียนอย่างใกล้ชิด โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนให้ได้อย่างรวดเร็วที่สุด นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังมุ่งเน้นในด้านการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายให้แก่ประชาชนทั่วไป และกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ รวมถึงกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินได้อย่างเท่าเทียมกัน อาทิ กลุ่มผู้พิการ กลุ่มคนชายขอบ กลุ่มผู้ต้องขัง เป็นต้น

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ มีประชาชนยื่นเรื่องร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดิน จำนวน ๒,๘๘๙ เรื่อง ลดลงร้อยละ ๑๕.๕๓ เมื่อเทียบกับปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖ ที่มีจำนวน ๓,๔๒๐ เรื่อง เนื่องจากผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สอบสวนทำงานในเชิงรุก ด้านการให้ความรู้ความเข้าใจในประเด็นปัญหาด้านกฎหมายต่าง ๆ ให้ข้อมูลความรู้ ความเข้าใจ และประสานงานให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้นเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนในกรณี เป็นปัญหาที่ไม่มีความยุ่งยากซับซ้อนแก่ประชาชนผ่านสายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทร ๑๖๗๖) โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ มีประชาชนใช้บริการสายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน โทร ๑๖๗๖ เพื่อปรึกษาปัญหาข้อกฎหมาย รวมทั้งสิ้น จำนวน ๑๔,๐๓๐ ครั้ง เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๙.๔๑ เมื่อเทียบกับปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖ ที่มีจำนวน ๑๑,๗๔๘ ครั้ง ส่งผลให้ปัญหาของประชาชน ได้รับการแก้ไขได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ อันเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีและช่วยลดข้อขัดแย้งระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชน นำไปสู่การลดเรื่องร้องเรียนหน่วยงาน ของรัฐโดยไม่จำเป็นอีกด้วย ส่งผลให้ผู้ร้องเรียนพึงพอใจและไม่ประสงค์ที่จะยื่นคำร้องเป็นเรื่อง ร้องเรียนต่อไป ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ผลการดำเนินงานด้านการพิจารณาสอบสวน หาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดิน ปรากฏดังนี้



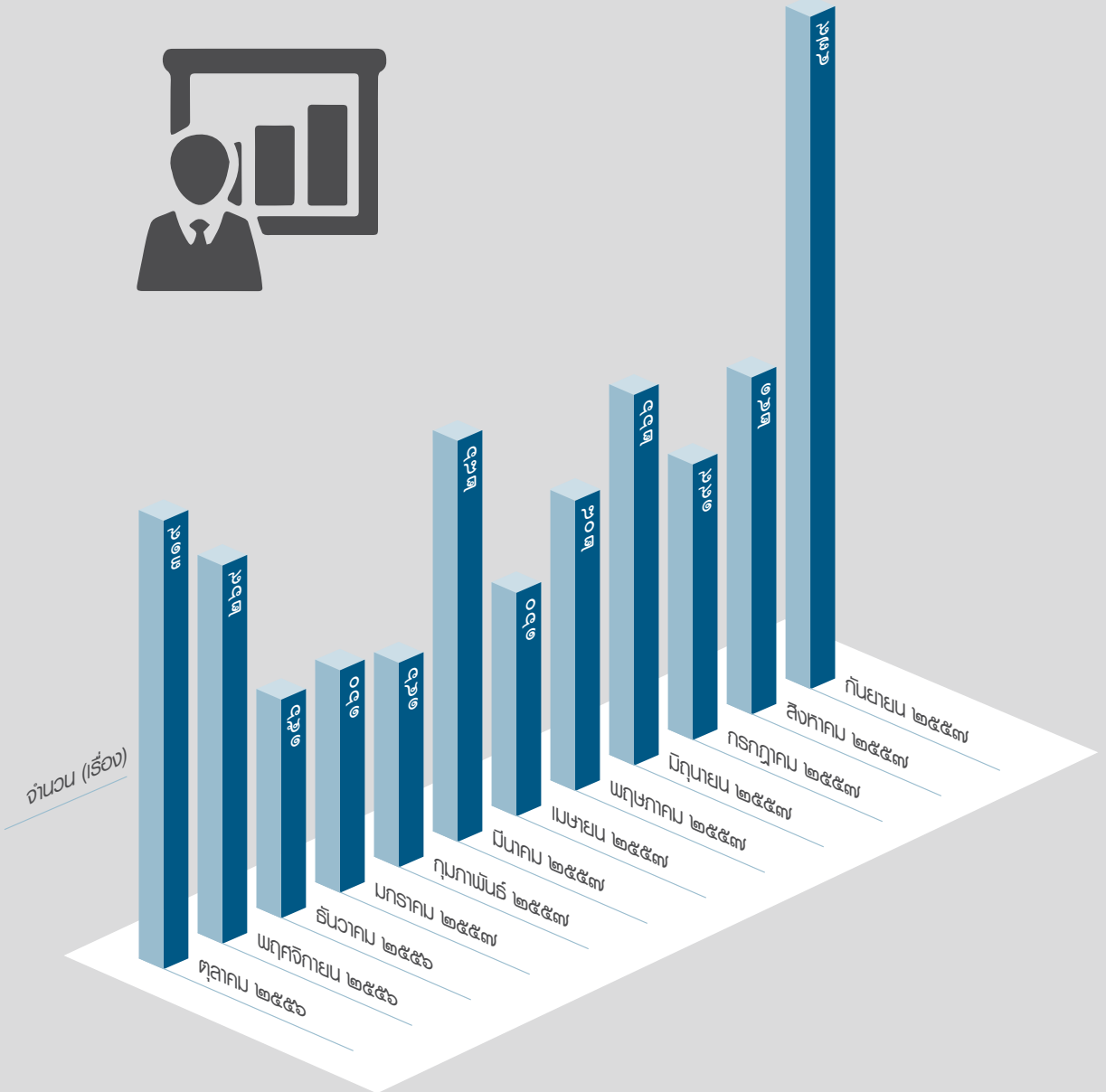
เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการแล้วเสร็จในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗
จำนวน ๒,๘๒๘ เรื่อง สามารถจำแนกตามผลดำเนินการได้ดังนี้

ผลการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน	จำนวน (เรื่อง)
เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม หรือดำเนินการเพื่อให้มีการชดใช้ความเสียหายแก่ประชาชนอย่างเหมาะสมแล้ว	๔๖๑
เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เสนอความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแนวทางหรือวิธีปฏิบัติงานเพื่ออำนวยความสะดวกให้เป็นธรรมให้แก่ประชาชน	๗๖
เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว เห็นว่า มีเหตุอันควรสงสัยว่า มีการทุจริตหรือประพฤตินิชอบในวงราชการ หรือมีมูลความผิดทางอาญา หรือมีมูลความผิดทางวินัย จึงแจ้งให้หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนและผู้บังคับบัญชาดำเนินการตามกฎหมาย และรายงานให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ	๑
เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว พบว่า เป็นกรณีบทบัญญัติของกฎหมายมีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ จึงได้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย	๔
เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว พบว่า ไม่มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ จึงไม่เสนอเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ	๕๑
เรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว พบว่า เป็นกรณี กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นของบุคคล มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย จึงเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลปกครองเพื่อพิจารณาวินิจฉัย	๑

ผลการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน	จำนวน (เรื่อง)
เรื่องร้องเรียนด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว พบว่า <u>ไม่เป็น</u> การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม	๑๓
เรื่องร้องเรียนด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว พบว่า เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม	๖
เรื่องร้องเรียนด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว พบว่า เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมที่เป็นการกระทำผิดร้ายแรง จึงส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	๑
เรื่องร้องเรียนด้านจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณา ส่งเรื่องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม	๑๐
เรื่องที่ถูกกฎหมายบัญญัติมิให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้ดำเนินการ	๑,๕๑๕
เรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้ว พบว่า เป็นเรื่องที่อยู่นอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย จึงยุติการพิจารณาหรือส่งเรื่องไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไปตามควรแก่กรณี	๖๐๗
เรื่องที่ไม่เข้าข่ายว่าเป็นเรื่องร้องเรียน หรือตรวจสอบแล้ว พบว่า เป็นการแอบอ้างชื่อบุคคลอื่น	๖
เรื่องที่ผู้ร้องเรียนถอนคำร้องเรียน	๗๖

เรื่องร้องเรียนที่เข้ารับเข้าในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗

จำนวน ๒,๘๘๙ เรื่อง จำแนกตามรายเดือน

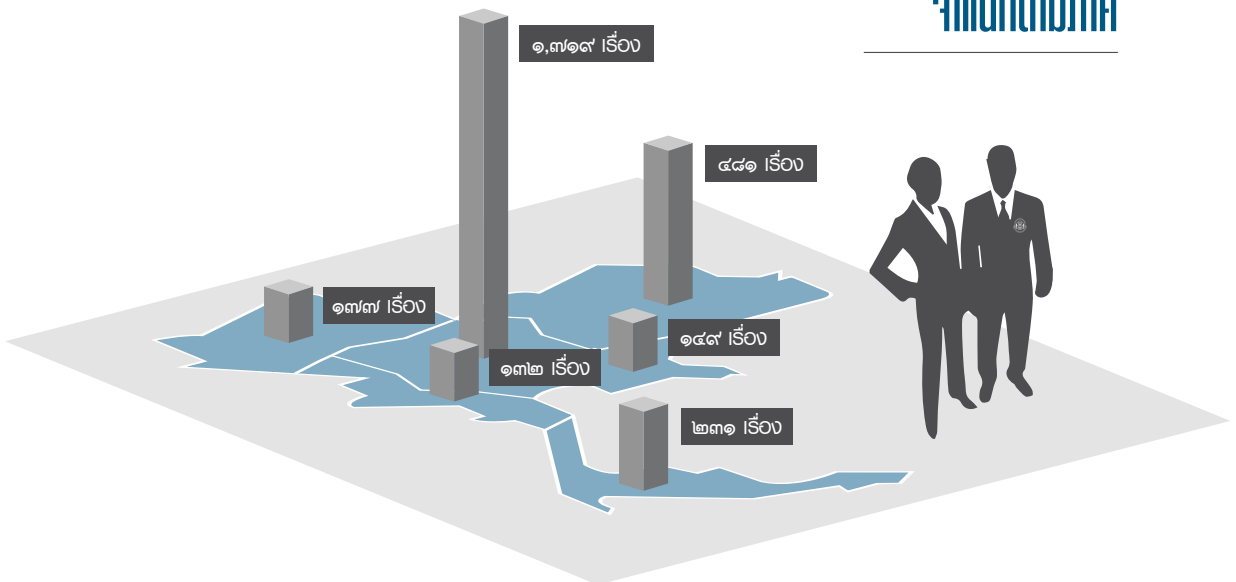


จังหวัดที่ถูกร้องเรียนมากที่สุด ๑๐ อันดับ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗

อันดับ	จังหวัด	เรื่องร้องเรียน (เรื่อง)
๑	กรุงเทพมหานคร	๑,๑๐๐
๒	นนทบุรี	๑๓๔
๓	นครราชสีมา	๖๖
๔	เชียงใหม่ สมุทรปราการ	๕๘
๕	ปทุมธานี ชลบุรี	๕๖
๖	อุบลราชธานี	๔๖
๗	เลย	๔๔
๘	ขอนแก่น	๔๑
๙	อุดรธานี	๔๐
๑๐	นครปฐม นครสวรรค์	๓๙

จำนวนเรื่องร้องเรียนที่รับเข้าปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗

จำแนกตามภาค



จำนวนเรื่องร้องเรียนที่รับเข้าในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ จำแนกตามภาคและจังหวัด

ภาค / จังหวัด	จำนวน (เรื่อง)	ภาค / จังหวัด	จำนวน (เรื่อง)
ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
๑ เชียงใหม่	๕๘	๑ นครราชสีมา	๖๖
๒ เชียงราย	๓๕	๒ อุบลราชธานี	๔๖
๓ อุดรดิตถ์	๒๕	๓ เลย	๔๔
๔ ลำปาง	๑๓	๔ ขอนแก่น	๔๑
๕ แพร่	๑๒	๕ อุดรธานี	๔๐
๖ ลำปาง	๑๑	๖ บุรีรัมย์	๓๑
๗ น่าน	๘	๗ ศรีสะเกษ	๒๙
๘ แม่ฮ่องสอน	๘	๘ ร้อยเอ็ด	๒๗
๙ พะเยา	๗	๙ สุรินทร์	๒๕
ภาคกลาง		ภาคใต้	
๑ กรุงเทพมหานคร	๑,๑๐๐	๑ สงขลา	๓๕
๒ นนทบุรี	๑๓๔	๒ สุราษฎร์ธานี	๓๔
๓ สมุทรปราการ	๕๘	๓ นครศรีธรรมราช	๓๓
๔ ปทุมธานี	๕๖	๔ ภูเก็ต	๒๔
๕ นครปฐม	๓๙	๕ ชุมพร	๑๗
๖ นครสวรรค์	๓๙	๖ ปัตตานี	๑๖
๗ ลพบุรี	๓๒	๗ พัทลุง	๑๕
๘ พิษณุโลก	๓๒	๘ กระบี่	๑๔
๙ สุพรรณบุรี	๓๑	๙ พังงา	๑๐
๑๐ พระนครศรีอยุธยา	๒๙	๑๐ นราธิวาส	๙
๑๑ สระบุรี	๒๙	๑๑ ยะลา	๙
๑๒ สมุทรสาคร	๒๓	๑๒ ตรัง	๗
๑๓ ชัยนาท	๑๗	๑๓ ระนอง	๖
๑๔ กำแพงเพชร	๑๗	๑๔ สตูล	๒
๑๕ เพชรบูรณ์	๑๖	ภาคตะวันตก	
๑๖ สิงห์บุรี	๑๕	๑ กาญจนบุรี	๓๖
๑๗ พิจิตร	๑๔	๒ ประจวบคีรีขันธ์	๓๔
๑๘ อ่างทอง	๑๑	๓ ราชบุรี	๒๕
๑๙ สุโขทัย	๑๐	๔ ตาก	๒๐
๒๐ นครนายก	๙	๕ เพชรบุรี	๑๗
๒๑ อุทัยธานี	๕		
๒๒ สมุทรสงคราม	๔		
ภาคตะวันออก			
๑ ชลบุรี	๕๖		
๒ ปราจีนบุรี	๒๓		
๓ ระยอง	๒๓		
๔ ฉะเชิงเทรา	๒๑		
๕ จันทบุรี	๑๑		
๖ สระแก้ว	๑๑		
๗ ตราด	๔		

จำนวนเรื่องร้องเรียนที่ได้รับ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ จำแนกตามช่องทางการร้องเรียน



หน่วยงาน	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
ไปรษณีย์	๑,๘๗๔	๖๔.๘๗
เว็บไซต์ www.ombudsman.go.th	๖๐๕	๒๐.๙๔
ยื่นเรื่องด้วยตัวเอง ณ ที่ทำการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน	๓๖๓	๑๒.๕๗
CALL CENTER ๑๖๗๖ สายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน	๓๐	๑.๐๔
เครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดิน (สหภาพความ สำนักรงการสูงสุด ศูนย์ ICT ชุมชนเพื่อพ่อหลวง)	๙	๐.๓๑
โทรสาร	๗	๐.๒๔
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ สมาชิกวุฒิสภา	๑	๐.๐๓
รวม	๒,๘๘๙	๑๐๐.๐๐

เรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการแล้วเสร็จในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗

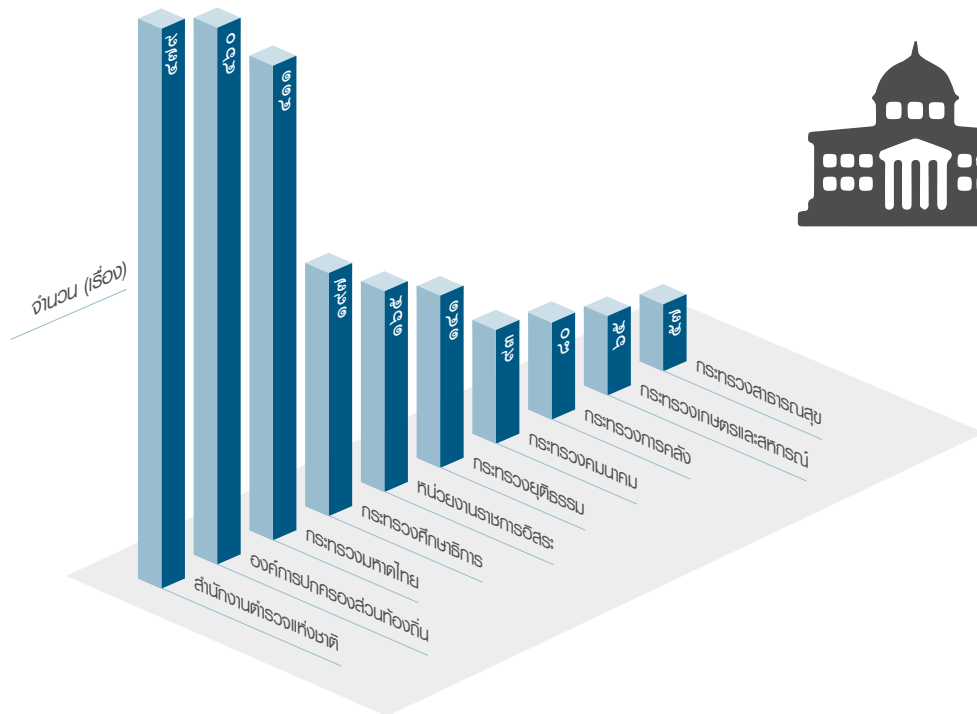
จำนวน ๒,๘๒๘ เรื่อง จำแนกตามหน่วยงานที่ถูกร้องเรียน

	หน่วยงาน	รวม
๑	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	๕๑๓
๒	กระทรวงมหาดไทย <ul style="list-style-type: none"> - กรมการปกครอง (๒๐๖) - กรมที่ดิน (๑๓๐) - สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (๔๙) - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (๒๙) - การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (๒๗) 	๔๘๑
๓	องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น <ul style="list-style-type: none"> - เทศบาล (๑๙๑) - องค์การบริหารส่วนตำบล (๑๕๑) - กรุงเทพมหานคร (๙๑) - องค์การบริหารส่วนจังหวัด (๒๓) - เมืองพัทยา (๑๓) 	๔๖๙
๔	กระทรวงศึกษาธิการ <ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๙๙) - สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (๗๓) - สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (๑๗) - สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (๑๐) - สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (๙) 	๒๒๘
๕	หน่วยงานราชการอิสระ <ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานอัยการสูงสุด (๓๖) - สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (๓๓) - ศาลยุติธรรม (๓๑) - สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (๒๒) - ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง (๑๒) 	๒๑๒
๖	กระทรวงยุติธรรม <ul style="list-style-type: none"> - กรมราชทัณฑ์ (๑๐๓) - กรมบังคับคดี (๙) - กรมสอบสวนคดีพิเศษ (๘) - สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (๖) - สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม (๓) 	๑๓๔
๗	กระทรวงคมนาคม <ul style="list-style-type: none"> - กรมทางหลวง (๒๓) - กรมเจ้าท่า (๑๗) - กรมการขนส่งทางบก (๑๕) - การรถไฟแห่งประเทศไทย (๑๔) - องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (๑๐) 	๑๐๘

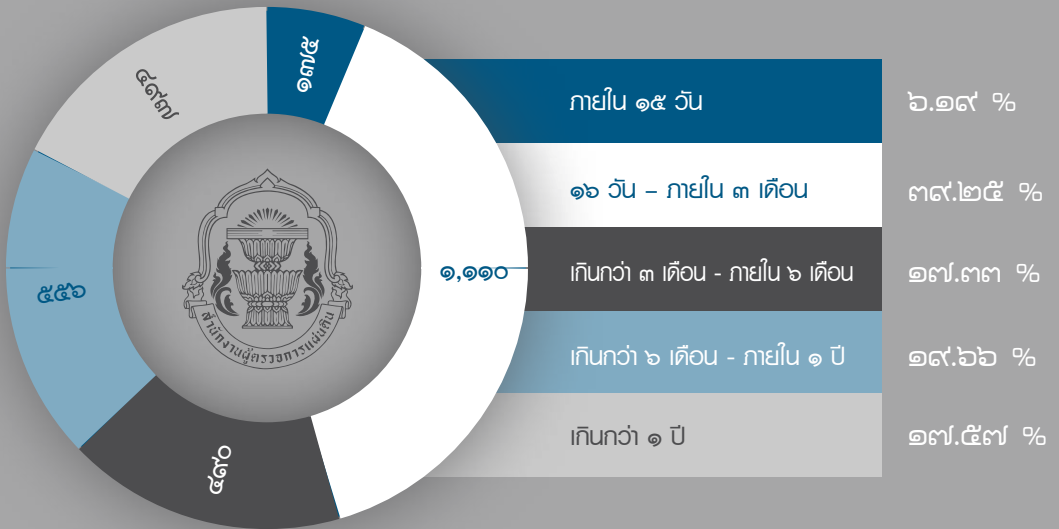
	หน่วยงาน	รวม
๘	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (๒๗) - กรมชลประทาน (๒๐) - กรมปศุสัตว์ (๑๐) - กรมส่งเสริมสหกรณ์ (๑๐) - กรมพัฒนาที่ดิน (๕)	๙๕
๙	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กรมป่าไม้ (๒๗) - กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (๒๓) - กรมทรัพยากรน้ำ (๖) - กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (๓) - กรมควบคุมมลพิษ (๒)	๗๑
๑๐	กระทรวงการคลัง - กรมสรรพากร (๑๗) - กรมธนารักษ์ (๑๐) - ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (๔) - ธนาคารออมสิน (๔) - สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล (๔)	๖๘
๑๑	กระทรวงสาธารณสุข - สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (๔๐) - กรมการแพทย์ (๑๒) - กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (๓) - สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ (๒) - สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (๒)	๖๓
๑๒	หน่วยงานภาคเอกชน	๕๔
๑๓	สำนักงานนายกรัฐมนตรี	๔๑
๑๔	กระทรวงกลาโหม	๓๗
๑๕	กระทรวงแรงงาน	๒๗
๑๖	กระทรวงอุตสาหกรรม	๒๕
๑๗	คณะรัฐมนตรี	๒๔
๑๘	กระทรวงการพัฒนากำลังคนและความมั่นคงของมนุษย์	๒๓
๑๙	กระทรวงพลังงาน	๒๒
๒๐	กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	๑๕
๒๑	รัฐสภา	๑๓
๒๒	กระทรวงพาณิชย์	๑๐
๒๓	กระทรวงวัฒนธรรม	๘
๒๔	กระทรวงการต่างประเทศ	๖

	หน่วยงาน	รวม
๒๕	องค์การวิชาชีพ	๖
๒๖	หน่วยงานอิสระไม่สังกัดกระทรวง	๕
๒๗	กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	๔
๒๘	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	๓
๒๙	รัฐวิสาหกิจในกำกับของรัฐมนตรี	๒
๓๐	พรรคการเมือง	๒
๓๑	หน่วยงานอิสระสังกัดกระทรวง	๑
๓๒	ส่วนราชการในกำกับของรัฐมนตรี	๑
๓๓	อื่น ๆ	๕๗
	รวม	๒,๘๒๘

หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนมากที่สุด ๑๐ อันดับ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗



เรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการแล้วเสร็จในเชิงปริมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ จำแนกตามระยะเวลาดำเนินการ



ระยะเวลาในการดำเนินการ	เรื่องร้องเรียน (เรื่อง)	ร้อยละ
ภายใน ๑๕ วัน	๑๗๕	๖.๑๙
๑๖ วัน - ภายใน ๓ เดือน	๑,๑๑๐	๓๔.๒๕
เกินกว่า ๓ เดือน - ภายใน ๖ เดือน	๔๙๐	๑๗.๓๓
เกินกว่า ๖ เดือน - ภายใน ๑ ปี	๕๕๖	๑๙.๖๖
เกินกว่า ๑ ปี	๔๙๗	๑๗.๕๗
รวม	๒,๘๒๘	๑๐๐.๐๐

จากสถิติผลการดำเนินงานด้านการพิจารณาสอบสวนเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดิน จะเห็นได้ว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ มีเรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้พิจารณาวินิจฉัยตามบทบัญญัติของกฎหมาย จำนวนทั้งสิ้น ๔,๗๒๙ เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง และมีคำวินิจฉัยแล้วทั้งสิ้น ๒,๘๒๘ เรื่อง ซึ่งนอกจากผู้ตรวจการแผ่นดินจะรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชน ผู้ร้องเรียนไว้พิจารณาดำเนินการผ่านทางช่องทางต่าง ๆ แล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินยังได้คำนึงถึงความเดือดร้อนของประชาชนที่จำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาโดยเร็วเป็นสำคัญ จึงได้มีนโยบายให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินให้บริการประชาชนผ่านช่องทางโทรศัพท์สายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน หมายเลข ๑๖๗๖ (โทรฟรีทั่วประเทศ) ซึ่งเจ้าหน้าที่จะให้บริการรับเรื่องร้องเรียนด้วยวาจาเพื่อให้ประชาชน ซึ่งยังมีอีกเป็นจำนวนมากที่ประสบปัญหาความคับข้องหรือไม่ได้รับความสะดวก จากการดำเนินการของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐที่ต้องการขอรับคำปรึกษา หรือขอคำแนะนำในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ หรือขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินประสานงานเพื่อช่วยเหลือปัญหาโดยมิได้ประสงค์จะร้องเรียนให้มีการตรวจสอบในเรื่องดังกล่าวได้มีโอกาสสนทนากับเจ้าหน้าที่โดยตรง ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย คอยให้บริการประชาชนที่โทรศัพท์เข้ามาขอรับคำปรึกษาปัญหาข้อกฎหมายต่าง ๆ และในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ มีประชาชนโทรศัพท์เข้ามาขอรับคำปรึกษาและคำแนะนำทางด้านกฎหมาย ทั้งสิ้น ๑๔,๐๓๐ สาย ส่วนใหญ่เป็นการขอคำปรึกษาและคำแนะนำปัญหาทางด้านกฎหมาย จำนวน ๑๑,๙๒๗ สาย ติดตามผลการพิจารณาเรื่องร้องเรียน จำนวน ๑,๘๐๔ สาย ซึ่งที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้ประสานงานและให้ความช่วยเหลือผู้ร้องเรียนจนปัญหาของผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไข และผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจจนไม่ยื่นเป็นเรื่องร้องเรียนต่อไป

จะเห็นได้ว่า ช่องทางการติดต่อผู้ตรวจการแผ่นดินผ่านสายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทร ๑๖๗๖) เป็นอีกช่องทางหนึ่งซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการเข้าถึงบริการของผู้ตรวจการแผ่นดินได้อย่างรวดเร็ว และสามารถแก้ไขปัญหาเบื้องต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความพึงพอใจแก่ประชาชนผู้รับบริการเป็นอย่างมาก ในขณะที่เดียวกันการให้บริการดังกล่าวของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ถือเป็น การเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างภาครัฐกับประชาชน เป็นการให้ข้อมูลความรู้ที่ถูกต้องแก่ประชาชน และช่วยลดความขัดแย้งอันจะนำไปสู่การร้องเรียนหรือการฟ้องร้องเป็นคดีต่อกันอีกด้วย ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ให้บริการประชาชนผ่านสายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทร ๑๖๗๖) ปรากฏดังนี้

จำนวนการให้บริการประชาชน ผ่านสายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทร ๑๖๗๖) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗



ลักษณะการให้บริการประชาชน ผ่านสายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทร ๑๖๗๖) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗

ลักษณะการให้บริการ	จำนวน (สาย)
ติดตามผลการพิจารณาเรื่องร้องเรียน	๑,๘๐๔
รับเป็นเรื่องร้องเรียนทางวาจา	๓๐
ประสานงานและแก้ไขปัญหาร้องเรียนในเบื้องต้น โดยผู้ร้องเรียนพึงพอใจและไม่ยื่นคำร้องเป็นเรื่องร้องเรียนต่อไป	๘๖
ให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำเพื่อช่วยเหลือปัญหาทางด้านกฎหมาย	๑๑,๙๒๗
ไม่เข้าข่ายว่าเป็นการร้องเรียน หรือไม่เข้าข่ายว่าเป็นการขอคำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาเรื่องร้องเรียน	๑๘๓
รวม	๑๔,๐๓๐

๒.๒ ผลการดำเนินงานด้านการคุ้มครองสิทธิของประชาชนและประโยชน์สาธารณะ

ผลการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ซึ่งถือเป็นการก้าวเข้าสู่ปีที่ ๑๕ ขององค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยเป็นเครื่องยืนยันและพิสูจน์ได้ว่าผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นกลไกสำคัญในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนและประโยชน์สาธารณะเสียยาทุกขั้วร้อนของประชาชนเพื่อคืนความเป็นธรรม ซึ่งในรอบปีที่ผ่านมา มีเรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาวินิจฉัยปรากฏดังตัวอย่างเรื่องร้องเรียนต่อไปนี้

เรื่องที่

การจัดการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งว่า การจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ด้วยเหตุผลดังนี้

๑. การเลือกตั้งมิได้กระทำเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๘ วรรคสอง กล่าวคือ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการจัดให้มีการรับสมัครรับเลือกตั้งและประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเพียง ๓๔๗ เขตเลือกตั้งเท่านั้นส่วนเขตเลือกตั้งอีกจำนวน ๒๘ เขตเลือกตั้ง ไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีขอให้มีการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อกำหนดวันลงคะแนนเลือกตั้งใหม่ใน ๒๘ เขตเลือกตั้งดังกล่าว จึงมีผลทำให้วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปมีสองวัน คือ วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ และวันที่จะกำหนดขึ้นในภายหลังสำหรับ ๒๘ เขตเลือกตั้ง

๒. การสมัครรับเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยเที่ยงธรรมและขัดต่อหลักความเสมอภาค ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๓๐ กล่าวคือ ในการรับสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ระหว่างวันที่ ๒๓ - ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๖ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีหนังสือแจ้งไปยังพรรคการเมืองทุกพรรคว่า หากไม่สามารถเข้าไปยังสถานที่รับสมัครได้ให้ไปลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐาน เพื่อให้ได้สิทธิในการจับสลาก หมายเลขผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ปรากฏว่ามีพรรคการเมืองที่ประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้งหลายพรรคการเมือง ได้ไปลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐาน และได้สิทธิในการจับสลาก หมายเลขผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้ง ๆ ที่พรรคการเมืองเหล่านั้นมิได้ ไปถึงสถานที่รับสมัครรับเลือกตั้ง แต่อย่างใด นอกจากนี้ การสมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในหลายจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีการแจ้งเปลี่ยนแปลงสถานที่รับสมัคร โดยไม่มีการประกาศให้ทราบล่วงหน้าทำให้ผู้ที่ประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้งบางรายไม่สามารถสมัครได้

๓. คณะกรรมการการเลือกตั้งได้กำหนดให้มีการนับคะแนนเลือกตั้งโดยเปิดเผย หลังจากหมดเวลาการลงคะแนนเลือกตั้ง ในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ เวลา ๑๕.๐๐ นาฬิกา เป็นผลทำให้ผู้ที่ลงคะแนนเลือกตั้งภายหลังจากวันดังกล่าวทราบผลคะแนนแล้วและก่อให้เกิดผลกระทบต่อความยุติธรรม ซึ่งการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวเป็นการดำเนินการในขณะที่ยังจัดการเลือกตั้งได้ไม่ครบถ้วนทั่วราชอาณาจักร ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง (๑) และไม่เป็นความลับ ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ วรรคสอง อีกทั้งทำให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างพรรคการเมืองและระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้ง

๔. การนับคะแนนเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ทำให้การลงคะแนนเลือกตั้งล่วงหน้า และการลงคะแนนเลือกตั้งที่เลื่อนออกไปเป็นวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๗ และวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๗ เป็นอันไร้ผลเนื่องจากบัตรลงคะแนนเลือกตั้งในวันดังกล่าวจะกลายเป็นบัตรเสียตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๒ วรรคสอง และเป็นการตัดสิทธิพื้นฐานในการออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนจำนวนมาก ที่ยังไม่มีโอกาสใช้สิทธิเลือกตั้งล่วงหน้า หรือยังไม่ได้ใช้สิทธิในการลงคะแนนเลือกตั้ง

๕. คณะกรรมการการเลือกตั้งละเลยไม่ทำหน้าที่สั่งห้ามมิให้มีการใช้อำนาจรัฐที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบของผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาล และมีสมาชิกดำรงตำแหน่งอยู่ในคณะรัฐมนตรี กล่าวคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง (๒) ได้บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ในการออกระเบียบเกี่ยวกับข้อห้ามในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรี และรัฐมนตรีขณะอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ แต่ปรากฏว่านางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ ๑ พรรคเพื่อไทย ได้ออกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ที่มีความร้ายแรงในท้องที่กรุงเทพมหานครและพื้นที่ใกล้เคียง โดยใช้อำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยไม่คำนึงถึงขอบเขตที่เหมาะสม ความจำเป็น เพื่อรักษาความเสมอภาคและความทัดเทียมกันในการหาเสียงเลือกตั้ง

การดำเนินการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ อันมีผลทำให้การดำเนินการจัดการเลือกตั้งดังกล่าวในครั้งนั้นและที่จะมีขึ้นต่อไปเป็นอันสิ้นผลไป จึงขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาตรวจสอบการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๔ วรรคหนึ่ง (๑) (ค) และส่งเรื่องการดำเนินการและการออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ และการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งได้ดำเนินการตามพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๖ ไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นใหม่

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเรื่องร้องเรียนประกอบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว มีความเห็นว่า ปัญหาตามคำร้องเรียนเป็นปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลลาออก จนกระทั่งมีการประกาศยุบสภา เพื่อคืนอำนาจให้แก่ประชาชนเพื่อให้มีการจัดการการเลือกตั้งใหม่ตามนัยพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๖ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐

แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง กล่าวคือ หลังจากรัฐบาลมีการประกาศพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๖ เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๖ ซึ่งความในมาตรา ๔ ของพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๖ ดังกล่าวกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันอาทิตย์ที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ โดยผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างข้อเท็จจริงประกอบเกี่ยวกับการจัดการการเลือกตั้งซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่โดยตรงของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ตามนัยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๐ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ ประกอบ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ ตั้งแต่ต้นว่าการจัดการการเลือกตั้งตามกำหนดเวลาในพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๖ ภายใต้อำนาจของสถานการณ์ทางการเมืองที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เป็นการจัดการการเลือกตั้งที่ไม่บริสุทธิ์และเที่ยงธรรม กระทบต่อหลักความเสมอภาคระหว่างผู้สมัครแต่ละคนและในระหว่างพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ ไม่ให้โอกาสที่เท่าเทียมกันในระหว่างผู้สมัคร ขัดต่อหลักความถูกต้องแท้จริงของการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง รวมถึงการละเมิดหลักการจัดการเลือกตั้งทั่วไปที่ต้องกระทำโดยลับและต้องจัดให้มีการลงคะแนนเลือกตั้งขึ้นพร้อมกันในวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร จึงมีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๓ วรรคสอง มาตรา ๑๐๘ วรรคสอง มาตรา ๓๐ วรรคแรก และมาตรา ๒๓๕ ประกอบมาตรา ๒๓๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ผู้ตรวจการแผ่นดินโดยการปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกันแล้ว มีความเห็นว่าพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการเลือกตั้งที่มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เนื่องจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นการทั่วไป ในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๗ ตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ วรรคสอง มาตรา ๓๐ วรรคแรก ประกอบ มาตรา ๒๓๕ และมาตรา ๒๓๖ (๑) (๒) จึงเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

ต่อมา ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๕๗ วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๗ วินิจฉัยว่า พระราชกฤษฎีกายกยอบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๖ เฉพาะในส่วนที่กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ไม่สามารถจัดการให้เป็นการเลือกตั้งวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๘ วรรคสอง

เรื่องที่ ๒

ปัญหาในการบริหารจัดการกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง

ผู้ร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง กรณีรัฐเรียกเก็บเงินเข้ากองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงรวมเข้ากับราคาน้ำมันขายปลีกในท้องตลาด เป็นผลให้ผู้ประกอบการผลักราคาที่เกิดขึ้นไปยังประชาชนผู้บริโภคเป็นผู้รับภาระ ทำให้ราคาน้ำมันเชื้อเพลิงมีราคาสูงเป็นเหตุให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนโดยไม่เป็นธรรม และกรณีการออกคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๔/๒๕๔๗ เรื่อง กำหนดมาตรการเพื่อแก้ไขและป้องกันสภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๗ โดยไม่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจนายกรัฐมนตรีในการออกคำสั่งเพื่อให้เรียกเก็บเงินและจ่ายเงินชดเชยหรือจ่ายคืนจากกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงได้

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเรื่องร้องเรียนนี้แล้ว เห็นว่า เรื่องดังกล่าวเป็นกรณีที่ส่งผลกระทบต่อความเดือดร้อนของประชาชนโดยส่วนรวม จึงได้แต่งตั้งคณะทำงานเรื่องร้องเรียนด้านพลังงาน โดยมีผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกเป็นที่ปรึกษาคณะทำงานฯ การดำเนินงานของคณะทำงานฯ เริ่มต้นจากการศึกษาคำร้องเรียนและเอกสารประกอบคำร้องเรียนโดยละเอียด จากนั้นคณะทำงานฯ ได้ดำเนินการเพื่อค้นหาความจริงโดยการตั้งประเด็นการสอบสวน คำถาม ความเห็น และข้อเสนอแนะ โดยจัดประชุมคณะทำงานฯ เพื่อขอความเห็นจากที่ปรึกษาคณะทำงานฯ จากนั้นได้มีหนังสือถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงมาไม่ครบในทุกประเด็นหรือไม่ชี้แจงภายในกำหนดเวลาก็จะมีหนังสือเตือนและทวงถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนรอบด้านเมื่อได้ข้อมูลที่เพียงพอแล้วได้จัดให้มีการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ทั้งนี้ ได้จัดให้มีการประชุมภายในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

และสัมมนาภายนอกสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินอีกหลายครั้ง โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิด้านพลังงาน เข้าร่วมให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และความเห็น

จากผลการศึกษาและตรวจสอบข้อเท็จจริงข้างต้น เห็นว่า การอาศัยคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๔/๒๕๔๗ เรื่องกำหนดมาตรการเพื่อแก้ไขและป้องกันสภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๗ ที่กำหนดให้มีการเรียกเก็บเงินเข้ากองทุนน้ำมันซึ่งเป็นการกระทำ ทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๑) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้ง ศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ไม่ชอบด้วยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ มาตรา ๑๖๖ มาตรา ๑๖๗ มาตรา ๑๖๘ มาตรา ๑๖๙ และมาตรา ๑๗๐ และไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติเงินคงคลัง พ.ศ. ๒๔๙๑ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๖ และมาตรา ๑๒ และเห็นว่าเมื่อการจัดตั้งกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงไม่ชอบด้วย รัฐธรรมนูญและกฎหมายแล้วการจัดตั้งสถาบันบริหารกองทุนพลังงาน (องค์การมหาชน) ที่เป็น หน่วยงานทำหน้าที่บริหารเงินกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งจัดตั้งโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบัน บริหารกองทุนพลังงาน (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นการจัดตั้งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่นกัน

ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีความเห็นและข้อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ขอให้ สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง กระทรวงพลังงาน และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง พิจารณายกเลิกคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๔/๒๕๔๗ เรื่องกำหนดมาตรการเพื่อแก้ไขและป้องกัน สภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิงลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๗ ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และ สมควรพิจารณาดำเนินการให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย และจะทำให้ประชาชนผู้บริโภคได้รับ ประโยชน์ในการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงในราคาที่เป็นธรรมมากขึ้น

อนึ่ง เมื่อพิจารณาพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันบริหารกองทุนพลังงาน (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งมีหน้าที่จัดหาเงินมาดำเนินการเพื่อรักษาระดับราคาขายปลีกน้ำมันเชื้อเพลิง ภายในประเทศ พร้อมทั้งดำเนินการต่าง ๆ ตามนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร กองทุนพลังงานเมื่อกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงจัดตั้งและดำเนินการโดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจในการ จัดเก็บและการจ่ายเงินกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง การบริหารกองทุนของสถาบันบริหารกองทุน พลังงาน (องค์การมหาชน) จึงไม่ชอบด้วยกฎหมายไปด้วย

โรงไฟฟ้าปล่อยให้มีน้ำเสียซึ่งไม่ได้ผ่านกระบวนการบำบัดไหลลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริง กรณีโรงไฟฟ้าแห่งหนึ่งปล่อยให้มีน้ำเสียซึ่งไม่ได้ผ่านกระบวนการบำบัดไหลผ่านจุดระบายน้ำลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าวได้รับความเดือดร้อนโดยเฉพาะในฤดูฝน น้ำเสียจะท่วมขังเป็นจำนวนมาก

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนประกอบกับการชี้แจงของหน่วยงานแล้ว พบว่าโรงไฟฟ้ามีระบบการบำบัดน้ำทิ้งจากระบบการผลิตจากโรงไฟฟ้าและแหล่งน้ำอื่น ๆ รอบโรงไฟฟ้าเป็นลำดับและขั้นตอน โดยมีการสร้างบ่อบำบัดน้ำโดยวิธีการชีวภาพ การปรับสมดุลและปรับปรุงคุณภาพก่อนปล่อยน้ำลงสู่อ่างเก็บน้ำสาธารณะเป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งน้ำที่ออกจากจุดระบายน้ำล้น ก็ยังคงเป็นส่วนหนึ่งของระบบบำบัดน้ำทิ้งดังกล่าว โดยในช่วงที่เกิดกรณีร้องเรียนเป็นช่วงฤดูฝนที่มีฝนตกต่อเนื่องในปริมาณมาก ทำให้น้ำฝนไหลหลากเข้าสมทบกับน้ำจากระบบบำบัดจนระดับน้ำขึ้นมัล้นระดับจุดระบายน้ำล้น ซึ่งผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำในช่วงเวลาดังกล่าวที่จุดตรวจวัด COD Online Monitoring ปรากฏว่าน้ำทุกพารามิเตอร์อยู่ในเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด^{๑๖} แต่เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาโรงไฟฟ้าจึงได้ปิดจุดระบายน้ำล้น ทำแนวกันยัดพีชลอยน้ำไม่ให้ล่อยออกจากระบบบำบัด และปลูกพีชน้ำประเภทมีรากเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบบำบัดน้ำต่อไป

อย่างไรก็ดี แม้ว่าหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบจะได้แก้ไขปัญหาในเบื้องต้นจนเป็นที่พอใจแล้วก็ตาม แต่เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของสาธารณะ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มอบหมายเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูล ตรวจสอบข้อเท็จจริงและจัดให้มีการประชุมร่วมเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีร่วมกันระหว่างประชาชนและหน่วยงานของรัฐ พร้อมทั้งหาแนวทางในการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นล่วงหน้าในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๗ และจากการหารือร่วมกัน สรุปได้ว่าหน่วยงานได้มีแผนการที่จะขุดบ่อบำบัดเพิ่มหรือขุดบ่อบำบัดที่มีอยู่แล้วให้ลึกกว่าเดิมเพื่อเพิ่มปริมาณความจุ อันจะส่งผลให้น้ำทิ้งอยู่ในระบบบำบัดนานยิ่งขึ้นกว่าเดิม

^{๑๖} ประกาศของกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๓๙) เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดประเภทโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม

และจะก่อสร้างระบบระบายน้ำขนาดใหญ่ตลอดถนนของหมู่บ้านเพื่อเบี่ยงเส้นทางเดินน้ำให้ไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำสาธารณะโดยตรง ซึ่งเป็นการป้องกันมิให้น้ำไหลเข้าท่วมหมู่บ้านและแหล่งชุมชนอื่นในฤดูฝนหรือช่วงเวลาที่ปริมาณน้ำฝนมาก ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดกรณีตามเรื่องร้องเรียนอีก ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเสนอแนะให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบกำกับโรงไฟฟ้าให้หมั่นตรวจสอบและติดตามคุณภาพของน้ำและระบบการทำงานของบ่อบำบัดน้ำที่อยู่เสมอ พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนที่อาศัยบริเวณโรงไฟฟ้ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการบำบัดน้ำเสียของโรงไฟฟ้าต่อไป

เรื่องที่

ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑ ขัดต่อพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘

ประชาชนผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากไม่มีที่ดินทำกิน ประกอบกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดได้นำพื้นที่ซึ่งอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอนุญาตให้เอกชนใช้ที่ดิน ส.ป.ก. ๔-๐๑ ทำเหมืองแร่ และออกประทานบัตรให้กับเอกชน โดยอาศัยอำนาจตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องร่วมกัน ว่ากรณีการออกระเบียบของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่นั้น กรณีดังกล่าวเห็นว่าระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑ นั้น เป็นระเบียบที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๙(๑๒) แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในการกำหนดกิจการและระเบียบการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม แต่โดยลักษณะกิจการหรือ

การอื่น ๆ นั้น ต้องมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.) หรือเกี่ยวข้องกั้วัตถุประสงค์ของการปฏิรูปที่ดิน และจะขัดกั้วัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ไม่ได้ ซึ่งเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ระบุไว้ชัดเจนว่าเพื่อช่วยให้เกษตรกรมีที่ดินทำกิน ประกอบกับกิจการเหมืองแร่มีความหมายของคำว่า “เกษตรกรรม” และมีใช้กิจการอื่นที่เป็นการสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินตามความหมายและวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ และแม้ว่าคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีความเห็นเกี่ยวกับการขออนุญาตระเบิดและย่อยหินที่เขา ที่ภูเขาในเขตปฏิรูปที่ดินก็ตาม แต่การขออนุญาตและระเบิดย่อยหินดังกล่าวเป็นเพียงขั้นตอนและวิธีการหนึ่งในการทำเหมืองแร่เท่านั้น ซึ่งความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ระบุถึงเนื้อหาและรายละเอียดของการขออนุญาตใช้ที่ดินปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในการทำเหมืองแร่ ตลอดจนมิได้กล่าวถึงพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ และพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ แต่อย่างใด ดังนั้น เมื่อคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนำความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าวมาใช้ประกอบการพิจารณาออกระเบียบ เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยที่ยังมิได้มีการแก้ไขกฎหมายปฏิรูปที่ดิน ให้สอดคล้องกั้วัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของกฎหมาย เพื่อให้สามารถพัฒนาทรัพยากรธรณีในพื้นที่ที่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศได้ จึงส่งผลให้ระเบียบดังกล่าวมีเนื้อหาที่ขัดกับพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๑๙(๑๒) ที่ให้อำนาจหน้าที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไว้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเห็นชอบร่วมกันให้อาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๔(๒) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครองเพื่อให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัยให้เพิกถอนระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑ ต่อไป

ต่อมา สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ยื่นฟ้องคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่อศาลปกครองกลาง เป็นคดีหมายเลขดำที่ ๑๕๓๕/๒๕๕๔ ขอให้ศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาเพิกถอนระเบียบของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑

ซึ่งต่อมาศาลปกครองกลางได้มีคำพิพากษา ในคดีดังกล่าว เป็นคดีหมายเลขแดงที่ ๑๙๖๑/๒๕๕๖ ให้เพิกถอนระเบียบของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอม ในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑ เนื่องจากเห็นว่า ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพในการเกษตร ที่ดินจึงเป็นปัจจัยสำคัญและเป็นรากฐานเบื้องต้นของการผลิตทางเกษตรกรรม แต่ปัจจุบันปรากฏว่า เกษตรกรกำลังประสบความเดือดร้อน เนื่องจากต้องสูญเสียสิทธิในที่ดินและกลายเป็นผู้เช่าที่ดิน ต้องเสียค่าเช่าที่ดินในอัตราสูงเกินสมควร เกษตรกรไม่ได้รับความเป็นธรรมและเสียเปรียบจากระบบการเช่าที่ดินและการจำหน่ายผลิตผลทางเกษตรกรรม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐ จะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยด่วนที่สุด โดยวิธีการปฏิรูปที่ดินเพื่อช่วยให้เกษตรกร มีที่ดินทำกิน และให้การใช้ที่ดินเกิดประโยชน์มากที่สุด พร้อมกับการจัดระบบการผลิตและ จำหน่ายผลิตผลทางเกษตรกรรม เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่เกษตรกร เมื่อพิจารณาตาม บทบัญญัติของกฎหมายข้างต้น วัตถุประสงค์ของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ประกอบกับ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จะเห็นได้ว่า การยินยอมให้ใช้พื้นที่ในการปฏิรูปที่ดิน เพื่อการสำรวจ ใช้หรือหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายอื่น ไม่ได้เป็นกิจการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของ ส.ป.ก. การบริหารของ ส.ป.ก. กิจการที่เป็นการสนับสนุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หรือกิจการที่เกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อันถือได้ว่าเป็นกิจการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือเกี่ยวเนื่องกับ วัตถุประสงค์ของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การที่ผู้ถูกฟ้องคดีอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๙ (๑๒) แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ กำหนดหลักเกณฑ์ให้สำนักงาน การปฏิรูปที่ดินจังหวัดมีอำนาจออกหนังสือให้ความยินยอมให้เอกชนใช้พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อการสำรวจ ใช้หรือหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายอื่น โดยความเห็นชอบของผู้ถูกฟ้องคดีและเลขาธิการ ส.ป.ก. แล้วแต่กรณี ตามระเบียบของคณะกรรมการ ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่อง การให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูป ที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงเป็นการดำเนินการโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่ ระเบียบดังกล่าวจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ต่อมา ผู้ถูกฟ้องคดีได้ยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาต่อศาลปกครองสูงสุด ปัจจุบันอยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาลปกครองสูงสุด

สำนักงานที่ดินออกเอกสารสิทธิ น.ส.๓ ก. โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียน และประชาชนในพื้นที่ได้รับความเดือดร้อน

ผู้ร้องเรียนและประชาชนใน ๓ หมู่บ้านได้รวมตัวกันยื่นเรื่องร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อขอให้ตรวจสอบการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่รัฐในการออกเอกสารสิทธิ น.ส.๓ ก. โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากที่ดินที่นำไปออก น.ส.๓ ก. นั้น เป็นที่สาธารณประโยชน์ที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยประชาชนได้ร้องเรียนและต่อสู้เรื่องดังกล่าวมาหลายปี แต่ไม่ได้รับความคืบหน้าแต่อย่างใด

ที่ดินแปลงพิพาทมีชื่อของเอกชนรายหนึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ (น.ส.๓ ก.) มีจำนวน ๓ แปลง เนื้อที่ประมาณ ๑๐๐ ไร่ เป็นที่สาธารณประโยชน์ที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยใช้เป็นที่ทำเลเลี้ยงสัตว์และเก็บของป่าตั้งแต่ ปี ๒๕๑๓ จนถึงปัจจุบัน ต่อมาเมื่อปี ๒๕๕๕ มีกลุ่มบุคคล นำรถไถเข้าไปปรับพื้นที่เพื่อทำประโยชน์ ประชาชนได้มีการร้องเรียนเพื่อให้ตรวจสอบเรื่องดังกล่าวมาโดยตลอด จนกระทั่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้ลงพื้นที่ตรวจสอบเรื่องร้องเรียนในพื้นที่ใกล้เคียง ประชาชนจึงได้ส่งตัวแทนมายื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อขอให้ตรวจสอบเรื่องดังกล่าว ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้เร่งดำเนินการตรวจสอบโดยเร่งด่วน เนื่องจากเป็นปัญหาที่กระทบต่อมวลชนจำนวนมาก รวมถึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง และประชุมกับผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงว่าที่ดินแปลงพิพาทมีเอกสารสิทธิ (น.ส.๓ ก.) ทั้ง ๓ แปลง จากการสอบปากคำพยานบุคคลซึ่งเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อาวุโส ต่างให้การสอดคล้องกันว่าที่ดินแปลงพิพาทเป็นที่สาธารณประโยชน์ใช้ร่วมกันมาตั้งต่อก่อนปี ๒๕๑๓ เนื้อที่ประมาณ ๘๐ - ๑๐๐ ไร่ โดยราษฎรใน ๓ หมู่บ้านใช้เป็นที่ทำเลเลี้ยงสัตว์ และเก็บหาของป่า และสงวนไว้เพื่อสร้างสถานีนามัยประจำตำบล ซึ่งพยานบุคคลสามารถชี้ยืนยันแนวเขตที่ดินสาธารณประโยชน์ที่ราษฎรทั้ง ๓ หมู่บ้าน กล่าวอ้างได้อย่างถูกต้อง และจากการตรวจสอบเอกสารสิทธิ น.ส. ๓ ก. ไม่พบหลักฐานที่มาของที่ดินแปลงดังกล่าว แต่พบว่าเป็นการออกเอกสารสิทธิภายหลังจากที่ราษฎรได้หวงห้ามไว้เป็นระยะเวลากว่า ๑๕ ปี ที่ดินแปลงพิพาทจึงถือว่ามีสภาพเป็นที่ดินของรัฐ ประเภทที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน อันเกิดจาก

สภาพการใช้ประโยชน์ร่วมกันของราษฎร ถึงแม้ว่าจะยังไม่ได้มีการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงก็ตาม บุคคลใดจะมาอ้างสิทธิครอบครองเข้าทำประโยชน์ไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๔(๒) กฎหมายมีได้บังคับว่าจะต้องขึ้นทะเบียนไว้ การที่จะเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือไม่ย่อมเป็นไปตามสภาพของที่ดิน และการใช้ร่วมกันของประชาชนนั้นเองว่าเป็นทรัพย์สินที่ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกันหรือไม่ โดยไม่ต้องมีประกาศพระราชกฤษฎีกาสงวนไว้หรือขึ้นทะเบียน หรือมีเอกสารของทางราชการกำหนดให้เป็นสาธารณประโยชน์ ทั้งผู้ใดไม่อาจยกอายุความขึ้นต่อสู้กับแผ่นดินได้ และการนำสืบถึงที่มาของสาธารณสมบัติของแผ่นดินดังกล่าวสามารถนำพยานบุคคลมานำสืบได้ และจากการที่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวนได้ร่วมกับคณะกรรมการและผู้ที่เกี่ยวข้องเดินสำรวจสภาพที่ดินแปลงพิพาทตลอดจนตรวจสอบหลักหมุดแนวเขตที่ดิน พบว่า ยังมีสภาพเป็นป่าสมบูรณ์ไม่มีร่องรอยการเข้าทำประโยชน์แต่อย่างใด อันสอดคล้องกับภาพถ่ายทางอากาศในบริเวณดังกล่าว

เพื่อให้ความเป็นธรรมกับผู้ร้องเรียนและประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนผู้มีส่วนได้เสียในที่ดินแปลงพิพาทที่เกี่ยวข้อง ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เสนอแนะให้จังหวัดตรวจสอบข้อเท็จจริงตามอำนาจหน้าที่ และเสนอความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดินพร้อมด้วยพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องไปยังอธิบดีกรมที่ดิน เพื่อพิจารณาดำเนินการเพิกถอนเอกสารสิทธิ (น.ส.๓ ก.) แปลงพิพาททั้ง ๓ แปลง ตามประมวลกฎหมายที่ดิน

ปัจจุบันข้อเท็จจริงรับฟังเป็นที่ยุติแล้วว่าที่ดินแปลงเอกสารสิทธิ (น.ส.๓ ก.) ได้ทำบันทึกข้อตกลงกรณีแบ่งที่ดินให้เป็นที่สาธารณประโยชน์ และผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีข้อเสนอแนะในเรื่องดังกล่าวเพิ่มเติมเพื่อความชัดเจนในเรื่องจำนวนเนื้อที่ที่ดิน และการระวางแนวเขตติดต่อระหว่างกันของที่ดินแต่ละแปลงให้มีความชัดเจน อันเป็นการมิให้เป็นกรณีพิพาทในอนาคต ตลอดจนเป็นการสงวนรักษาที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ให้ดำเนินการขึ้นทะเบียนและจัดให้มีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงเพื่อแสดงแนวเขตไว้เป็นหลักฐาน

การรังวัดและปักหลักเขตคลาดเคลื่อนจากแนวเขตเดิม

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียน ขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีสำนักงานที่ดินแห่งหนึ่งรังวัดและปักหลักเขตที่ดินคลาดเคลื่อนจากแนวเขตเดิม จำนวน ๓ แปลง และมีการปักหลักเขตรุกล้ำเข้าไปในถนนที่เป็นของบุคคลอื่นทำให้เนื้อที่ดินตามโฉนดที่ดินดังกล่าวไม่ถูกต้อง

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีหนังสือขอทราบข้อเท็จจริงและเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน รวมทั้งได้เร่งรัดและติดตามให้หน่วยงานชี้แจงข้อเท็จจริงภายในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ต่อมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับการชี้แจงข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ร้องเรียนได้เคยร้องเรียนต่อสำนักงานที่ดินและทราบผลการรังวัดที่ดินแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดิน จึงเห็นว่า เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนและป้องกันมิให้มีการร้องเรียนในลักษณะเช่นนี้อีก ตลอดจนเพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับประชาชน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มอบหมายให้คณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยได้ประสานงานและขอความร่วมมือกับสำนักงานที่ดินในการรังวัดเนื้อที่ที่ดินทั้งสามแปลงของผู้ร้องเรียนอีกครั้งหนึ่ง และเชิญผู้ร้องเรียนเข้าร่วมสังเกตการณ์ในครั้งนั้นด้วย สำนักงานที่ดินได้ดำเนินการรังวัดโดยแผนที่ชั้นหนึ่งด้วยระบบโครงข่ายการรังวัดดาวเทียมแบบจลน์ (RTK GPS Network) และเมื่อสำนักงานที่ดินได้คำนวณผลการรังวัดพบว่า ได้เนื้อที่ดินตรงกับเนื้อที่ดินตามที่ได้รังวัดไว้แล้ว กล่าวคือ

๑. สำนักงานที่ดินได้ตรวจสอบหลักเขตที่ดินตามหลักวิชาการพบหลักเขตเก่าสูญหาย ๒ หลักโดย ผู้ร้องเรียนและเจ้าของที่ดินข้างเคียงได้นำปักหลักเขตใหม่แทน

๒. ผลการรังวัดของโฉนดที่ดินทั้ง ๓ แปลง จำนวน ๑ แปลง ได้เนื้อที่เท่าเดิมและได้รูปแผนที่ตรงกันอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย ส่วนอีกจำนวน ๒ แปลง ได้เนื้อที่มากกว่าเดิมและได้รูปแผนที่ตรงกันอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า สำนักงานที่ดินได้ตรวจสอบและรังวัดที่ดินตามโฉนดที่ดินของผู้ร้องเรียนทั้ง ๓ แปลง โดยใช้ระบบโครงข่ายการรังวัดด้วยดาวเทียมแบบจลน์ (RTK GPS Network) ผลที่ได้จากการรังวัดปรากฏว่าตรงกันตามที่ได้ข้างต้น ซึ่งผู้ร้องเรียนมีความพอใจและเข้าใจในการดำเนินการรังวัดที่ดินดังกล่าวตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินประสานการดำเนินการแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนนี้

แขวงทางไม่จ่ายเงินอุดหนุนค่าทดแทนที่ดิน

มารดาผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนจากกรณีที่หน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งไม่ดำเนินการจ่ายเงินอุดหนุนค่าทดแทนที่ดิน ซึ่งมารดาผู้ร้องเรียนได้มีหนังสือทวงถามไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วแต่ไม่ได้รับการชี้แจง

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเรื่องร้องเรียนนี้แล้ว เห็นว่า เป็นกรณีที่มารดาผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนจากการที่หน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งไม่ดำเนินการจ่ายเงินอุดหนุนค่าทดแทนที่ดิน เนื่องจากมารดาผู้ร้องเรียน ไม่ได้มาขอรับเงินอุดหนุนค่าทดแทนที่ดินภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันที่หน่วยงานได้ฝากเงินอุดหนุนค่าทดแทนที่ดินไว้ที่ธนาคาร หน่วยงานจึงต้องนำเงินดังกล่าวส่งคืนเป็นรายได้ของแผ่นดินตามระเบียบของทางราชการ อย่างไรก็ตาม สาเหตุที่ทำให้มารดาผู้ร้องเรียนไม่สามารถขอรับเงินอุดหนุนค่าทดแทนที่ดินดังกล่าวคืนภายในกำหนด เพราะมีการฟ้องร้องดำเนินคดีเกี่ยวกับที่ดินที่ถูกเวนคืน เมื่อคดีถึงที่สุดก็ล่วงเลยระยะเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันที่นำเงินดังกล่าวฝากไว้ที่ธนาคารแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ตรวจสอบไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและขอให้ชี้แจงข้อเท็จจริง และพร้อมทั้งขอให้ส่งเอกสารประกอบการพิจารณาเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ร้องเรียน ต่อมาหน่วยงานได้ชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปว่า เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายของมารดาผู้ร้องเรียน ประกอบกับสำนักจัดกรรมสิทธิ์ที่ดินและสำนักทางหลวงมีความเห็นสมควรให้จ่ายเงินอุดหนุนค่าทดแทนแก่มารดาผู้ร้องเรียนซึ่งเป็นผู้ทรงสิทธิตามกฎหมาย หน่วยงานจึงได้จัดสรรเงินอุดหนุนเพิ่มเติมตามคำวินิจฉัยของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม พร้อมดอกเบี้ยเพื่อจ่ายให้กับมารดาผู้ร้องเรียนต่อไป ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ประสานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อติดตามความคืบหน้าในการจ่ายเงินดังกล่าว โดยได้รับทราบข้อมูลว่าหน่วยงานได้จ่ายเงินดังกล่าวให้แก่มารดาผู้ร้องเรียนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงยุติเรื่องร้องเรียน ซึ่งผู้ร้องเรียนขอขอบคุณผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นอย่างยิ่งที่ได้ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ปัญหาการเวนคืนที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพื่อก่อสร้างรถไฟฟ้าโดยไม่เป็นธรรม

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนที่พักอาศัยและประกอบกิจการค้าขายบริเวณพื้นที่แห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีได้รับความเดือดร้อนจากการเวนคืนที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพื่อก่อสร้างสถานีรถไฟฟ้าโดยไม่เป็นธรรม และผู้ร้องเรียนมีความเห็นว่าการดำเนินโครงการดังกล่าวเป็นการเอื้อประโยชน์ให้นายทุน ผู้ประกอบการห้างสรรพสินค้า จึงต้องการให้หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการทบทวนการก่อสร้างและนำปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนไปประกอบการพิจารณา

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเรื่องร้องเรียนแล้ว เห็นว่า เป็นกรณีที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตและที่อยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่และประชาชนมีความกังวลใจอย่างมาก ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมอบหมายให้คณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่บริเวณที่จะก่อสร้างสถานีรถไฟฟ้า เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ผลจากการลงพื้นที่ พบว่า ประชาชนในพื้นที่ยืนยันว่าไม่ต้องการขีดขวงการก่อสร้างสถานีรถไฟฟ้า เนื่องจากเป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อประชาชนส่วนรวมเพียงแต่ต้องการทราบข้อมูลในการดำเนินการก่อสร้างสถานีรถไฟฟ้า และต้องการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น พร้อมทั้งขอให้หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการนำข้อเสนอแนะของประชาชนในพื้นที่ไปประกอบการพิจารณาด้วย



ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียน ต่อมา หน่วยงานได้ชี้แจงข้อเท็จจริงต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน สรุปได้ว่า โครงการก่อสร้างสถานีรถไฟฟ้าเป็นการดำเนินโครงการของหน่วยงานของรัฐ อันเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจหรือสังคมซึ่งมีผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อประชาชนในชุมชน หน่วยงานได้ทำการศึกษาทบทวนความเหมาะสมเพื่ออำนวยความสะดวกในการเชื่อมต่อการเดินทางระหว่างรถไฟฟ้ายาสีส้มกับรถไฟฟ้าเชื่อมท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ (Airport Rail Link) ได้โดยสะดวกและดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ทั้งนี้ ไม่ได้มีความประสงค์จะเวนคืนที่ดิน ๗ - ๘ ไร่ (ประมาณ ๘๐ คูหา) เกินความจำเป็นเพื่อก่อสร้างสถานีรถไฟฟ้า แต่จะดำเนินการเวนคืนตามความจำเป็นเท่านั้น เนื่องจากถนนบริเวณดังกล่าวแคบเพียง ๑๘.๐๐ เมตร ขณะที่สถานีกว้าง ๒๘.๐๐ เมตร จึงต้องรื้อถอนตลอดแนวเพื่อก่อสร้างโดยใช้วิธีขุดแล้วกลบกลับ รวมถึงใช้พื้นที่ในการก่อสร้างและการจัดจราจรนอกเหนือจากการเวนคืนทางขึ้นลง พื้นที่ดังกล่าวบางส่วนจะอยู่เหนือโครงสร้างสถานีใต้ดิน ขณะนี้อยู่ระหว่างการเจรจาเพื่อหาทางลดผลกระทบแต่จะมีผลต่อต้นทุนสูงขึ้น โดยในการเจรจาทันทีกับผู้ที่ได้รับผลกระทบหลัก (เจ้าของพื้นที่บริเวณที่จะถูกรื้อถอน) หน่วยงานได้ชี้แจงแนวทางเบื้องต้นเพื่อหาหรือแนวทางที่เหมาะสมร่วมกับประชาชน ต่อมา ผู้ตรวจการแผ่นดินประสานงานไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการอีกครั้งได้รับทราบข้อมูลเพิ่มเติมว่า โดยปกติบริเวณทางขึ้น - ลง สถานีรถไฟฟ้าเป็นบริเวณที่มีการจราจรติดขัด เนื่องจากมีการจอดรถรับส่ง หน่วยงานจึงออกแบบพื้นที่บริเวณสถานีที่จะก่อสร้างให้มีจุดเปลี่ยนถ่ายระบบขนส่ง คือ มีจุดจอดรถ จึงจำเป็นต้องเวนคืนที่ดินจำนวนมาก และมีการสร้างทางขึ้น - ลง ๓ แห่ง คือ บริเวณที่ไม่มีทางขึ้น ๒ แห่ง และบริเวณที่มีการร้องเรียนอีก ๑ แห่ง โดยในการรับฟังความคิดเห็นรายสถานีที่ถูกรื้อเรียน ผู้ที่ได้รับผลกระทบไม่เห็นด้วยกับรูปแบบที่หน่วยงานออกแบบ จึงได้มีการนำความคิดเห็นของประชาชนที่ได้รับผลกระทบไปดำเนินการพิจารณาปรับรูปแบบเพื่อให้ลดผลกระทบน้อยที่สุด โดยปรับจุดเปลี่ยนถ่ายระบบขนส่งให้มีขนาดเล็กกว่ามาตรฐานทั่วไป รวมทั้งปรับระยะห่างระหว่างเส้นทางรถไฟฟ้าที่กำลังก่อสร้างกับรถไฟฟ้าเชื่อมท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ (Airport Rail Link) ให้ใกล้กันมากที่สุด และปล่องระบายอากาศสร้างอยู่ในพื้นที่ของหน่วยงาน ทั้งนี้ ผู้ที่ได้รับผลกระทบต้องการให้หน่วยงานออกแบบเป็นระบบชานชาลาซ้อนกัน (Stacked Platform) แต่หน่วยงาน เห็นว่า ระบบดังกล่าวไม่ได้ทำให้ผลกระทบน้อยลง หากเทียบกับรูปแบบที่หน่วยงานได้เสนอ ซึ่งประชาชนยังไม่เห็นด้วย ดังนั้น เพื่อเป็นการ

ลดความขัดแย้งหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ จะได้จัดให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบร่วมรับทราบข้อมูล และขอให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงาน เพื่อออกแบบร่วมกันก่อนที่จะมีการประชุมใหญ่เพื่อหาข้อยุติ ซึ่งในการปรับลดขนาดการก่อสร้างจะมีผู้ที่ได้รับผลกระทบอาคารถูกเวนคืน ๑๔ คูหา ส่วนอีกประมาณ ๓๑ คูหา หน่วยงานจะเช่าที่ดินไม่ต่ำกว่าเดือนละ ๖๐,๐๐๐ บาท นอกจากนั้น เมื่อการก่อสร้างสถานีรถไฟแล้วเสร็จ หน่วยงานจะสร้างอาคารคืนให้เจ้าของอาคารที่จะต้องถูกนำพื้นที่ไปใช้ในระหว่างก่อสร้างจากเดิม ๓ ชั้น เป็น ๔ ชั้น เนื่องจากสภาพอาคารเดิมชำรุดทรุดโทรมมาก

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า การดำเนินโครงการก่อสร้างสถานีรถไฟ หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ ได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่โดยจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ เมื่อมีปัญหาโต้แย้งจากผู้ร้องเรียนเรื่องการเวนคืนที่ดินเพื่อนำไปก่อสร้าง หน่วยงานก็นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ร้องเรียนและประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างสถานีรถไฟไปพิจารณาเพื่อเสนอแผนการปรับปรุงแบบการก่อสร้างที่มีวัตถุประสงค์ในการลดจำนวนอาคารและลดพื้นที่ที่จะมีการเวนคืน รวมทั้งกำหนดข้อเสนอที่จะมีการชดเชยและเยียวยาความเสียหายให้กับเจ้าของอาคารที่จะถูกเวนคืนและเจ้าของอาคารที่จะต้องถูกนำพื้นที่ไปใช้ในระหว่างก่อสร้าง ซึ่งในเบื้องต้นหน่วยงานได้แก้ไขความเดือดร้อนให้แก่ผู้ร้องเรียนอย่างเหมาะสมและผู้ร้องเรียนพอใจผลการเยียวยา ทำให้ปัญหาตามเรื่องร้องเรียนยุติลง อย่างไรก็ตามโครงการก่อสร้างรถไฟเป็นโครงการสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ที่สร้างความเจริญให้แก่ประเทศ แต่การก่อสร้างอาจก่อให้เกิดผลกระทบกับการใช้ชีวิตและที่อยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งในปัจจุบันการก่อสร้างสถานีรถไฟสถานีอื่น ๆ ก็ยังมีการโต้แย้งจากผู้ที่ได้รับผลกระทบ ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เสนอแนะให้หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนนำแนวทางในการเยียวยาความเสียหายให้แก่ประชาชนดังเช่นการก่อสร้างสถานีรถไฟที่ถูกร้องเรียนไปใช้กับการก่อสร้างสถานีรถไฟสถานีอื่นเท่าที่จำเป็น ก็จะทำให้ปัญหาการก่อสร้างสถานีรถไฟาลดน้อยลงและมิให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการก่อสร้างต่อไป

ปัญหาเรื่องการรुक้าทางสาธารณะและไม่ดำเนินการก่อสร้างถนนสาธารณะให้ครบถ้วน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับร้องเรียนจากผู้ร้องเรียนว่า เทศบาลแห่งหนึ่งละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ในการก่อสร้างถนนสาธารณะในที่ดินซึ่งตนได้อุทิศเพื่อนำไปขยายถนนให้ครบถ้วน แต่กลับนำที่ดินส่วนที่เหลือนั้นไปให้ประชาชนก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างรुक้าทางสาธารณะโดยมิชอบ

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเรื่องร้องเรียนนี้แล้ว มีความเห็นในเบื้องต้นว่า เป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการตามหน้าที่ในการปกป้องทางสาธารณะอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และละเลยไม่ดำเนินการก่อสร้างถนนสาธารณะให้ครบถ้วนตามความประสงค์ของผู้ร้องเรียนที่เคยอุทิศที่ดินให้ ทำให้ถนนเส้นดังกล่าวคับแคบประชาชนสัญจรไปมาไม่สะดวกส่งผลกระทบต่อความเดือดร้อนและความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ขอให้จังหวัดตรวจสอบพร้อมทั้งชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารให้ผู้ตรวจการแผ่นดินประกอบการพิจารณา ต่อมาจังหวัดได้ชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า จากการสอบสวนหาข้อเท็จจริงไม่พบเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการอุทิศที่ดินตามที่ผู้ร้องเรียนกล่าวอ้าง และที่ดินบริเวณดังกล่าวเป็นที่ดินที่ยังไม่มีเอกสารสิทธิ มีเพียงแบบแสดงรายการที่ดินเพื่อชำระภาษีบำรุงท้องที่ (ภ.บ.ท. ๕) เท่านั้น และกรณีที่ผู้ร้องเรียนอ้างว่าเทศบาลดังกล่าวได้อนุญาตให้ประชาชนเข้าพักอาศัยที่ดินที่ตนอุทิศให้ นั้น ตรวจสอบแล้วพบว่ามิใช่ผู้อ้างว่าได้ขออนุญาตจากสุขาภิบาล (ในขณะนั้น) ก่อสร้างบ้านอยู่อาศัยและมีบางส่วนรुक้าเข้ามาในที่ดินที่ผู้ร้องเรียนอ้างว่าได้อุทิศให้เป็นทางสาธารณะ ซึ่งบุคคลดังกล่าวได้ยอมรับว่า เป็นที่สาธารณะและยินดีที่จะรื้อถอนหากทางราชการประสงค์จะใช้พื้นที่

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้วเห็นว่า เมื่อนายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ตามมาตรา ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช ๒๔๕๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๕๑ และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน พ.ศ. ๒๕๕๓ จึงสมควรที่จะได้มีการตรวจสอบเนื้อที่และแนวเขตที่และทางสาธารณะดังกล่าวให้ชัดเจน และดูแลรักษาที่และ

ทางสาธารณะดังกล่าวมิให้มีการบุกรุกและประชาชนใช้ร่วมกันได้ จึงได้เสนอแนะให้จังหวัดแจ้งให้อำเภอ เทศบาลตำบล และสำนักงานที่ดินจังหวัดดังกล่าวที่มีข้อพิพาท ร่วมกันดำเนินการรังวัดตรวจสอบเนื้อที่และแนวเขตทางสาธารณะดังกล่าวให้ชัดเจน หากตรวจสอบแล้วปรากฏว่ามีสิ่งปลูกสร้างของเอกชนรุกล้ำทางสาธารณะ ให้หน่วยงานดังกล่าวดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่พลเมืองใช้ร่วมกัน และเทศบาลตำบลดำเนินการปรับปรุงและขยายถนนให้มีความกว้างตามแนวเขตที่และทางสาธารณะดังกล่าว เพื่อให้ถนนกว้างขึ้นและมีความปลอดภัยในการสัญจรของประชาชนแล้วแจ้งผลการดำเนินการให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทราบต่อไป

เรื่องที่

กรณีมีการถมที่ดินในลำเหมืองสาธารณะปิดกั้นทางน้ำทำให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเสียหาย

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้ร้องเรียนซึ่งเป็นผู้มีสิทธิเข้าทำประโยชน์ในที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน โดยผู้ร้องเรียนเข้าทำนาข้าวเป็นเวลาหลายปี แต่เจ้าของที่ดินข้างเคียงทำการถมที่ดินทับลำเหมืองสาธารณะประโยชน์เป็นเหตุให้ปิดกั้นทางน้ำเข้าสู่นาข้าวของผู้ร้องเรียน ผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียนต่อกำนันและผู้ใหญ่บ้านแต่ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ จึงได้ร้องเรียนต่อปลัดอำเภอเพื่อให้ดำเนินการแก้ไขปัญหา แต่ระยะเวลาได้ล่วงเลยมานานผู้ร้องเรียนยังคงไม่ได้รับการแก้ไขความเดือดร้อน จึงร้องเรียนเรื่องดังกล่าวต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน

หลังจากได้รับเรื่องร้องเรียน ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่เพื่อประชุมแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนร่วมกับผู้ร้องเรียน นายอำเภอเจ้าหน้าที่ของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง พบว่า อำเภอได้เชิญผู้ร้องเรียนและเจ้าของที่ดินข้างเคียงเพื่อให้มาทำความเข้าใจกันต่อหน้าผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่ของสำนักงานการปฏิรูปที่ดิน และปลัดอำเภอ โดยได้ข้อตกลงร่วมกันในการแก้ไขปัญหาว่าเจ้าของที่ดินข้างเคียงยินยอมให้ขุดดินตามแนวลำเหมืองสาธารณะประโยชน์เดิมในที่ดิน ส.ป.ก. แปลงที่ครอบครองเพื่อเปิดทางน้ำเข้าสู่นาข้าวของผู้ร้องเรียน โดยจะต้องร่วมกันขุดดินและขอยุติเรื่องร้องเรียนซึ่งเจ้าของที่ดินข้างเคียงที่ถมดินทับลำเหมืองสาธารณะประโยชน์ได้ทำการขุดดินเพื่อเปิดทางน้ำให้เข้าสู่นาข้าวของผู้ร้องเรียนเรียบร้อยแล้ว

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า อำเภอสำนักงานการปฏิรูปที่ดิน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาพิพาทระหว่างผู้ร้องเรียนกับเจ้าของที่ดินข้างเคียงโดยทำบันทึกข้อตกลงยอมความระหว่างคู่กรณีและผู้เกี่ยวข้อง และมีการดำเนินการขุดดินเพื่อเปิดทางน้ำของลำเหมืองสาธารณประโยชน์ดังกล่าวให้สามารถใช้งานได้เหมือนเดิมแล้ว ประกอบกับผู้ร้องเรียนได้แจ้งต่อที่ประชุมว่าพอใจในการแก้ไขปัญหา ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนนี้

เรื่องที่

ถนนสาธารณะชำรุดเสียหายไม่สามารถใช้งานได้ ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงได้รับความเดือดร้อน

ในฤดูฝนปลายปี ๒๕๕๖ มีน้ำหลาก เกิดน้ำท่วมเป็นเหตุให้ถนนสายในหมู่บ้านแห่งหนึ่งขาดชำรุด ทำให้ประชาชนในพื้นที่เดือดร้อนเป็นอย่างมาก เนื่องจากถนนสายดังกล่าวเป็นเส้นทางหลักในการเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านและในเขตตัวอำเภอสำนักงานการปฏิรูปที่ดิน ประชาชนไม่สามารถใช้เส้นทางดังกล่าวสัญจรไปมาได้ โดยผู้ร้องเรียนไม่ทราบว่าหน่วยงานใดมีหน้าที่รับผิดชอบในการบำรุงรักษาถนนสายดังกล่าว จึงได้ยื่นร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อขอความช่วยเหลือ

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเรื่องร้องเรียนแล้วเห็นว่า เป็นกรณีที่ประชาชนได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการเดินทางที่ยากลำบาก ส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันและจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเยียวยาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างรวดเร็วที่สุด เพราะถนนเส้นดังกล่าวเป็นทางหลักในการเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านกับตัวเมืองประชาชนจำเป็นต้องอาศัยเส้นทางนี้ในการไปติดต่อราชการและโรงพยาบาลและจากการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ประสานทางโทรศัพท์กับผู้ร้องเรียน และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลและบำรุงรักษาถนนสายดังกล่าว และทราบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า ถนนสายดังกล่าวเป็นถนนลาดยางและเป็นทางโค้งหักศอก มีลักษณะค่อนข้างต่ำเมื่อมีน้ำท่วมถนนจึงทำให้ถนนขาดง่ายเพราะแรงปะทะของน้ำ ซึ่งในเบื้องต้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำดินมะพร้าวและไม่ไถ่กระดานมาวางพาดผ่านบริเวณถนนที่ชำรุดเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนชั่วคราวแล้ว แต่สภาพถนนก็ยังไม่มีความมั่นคงแข็งแรงเพียงพอที่จะสัญจรได้อย่างปลอดภัย

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ประสานการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า ถนนที่ถูกร้องเรียนเป็นถนนในโครงข่ายความรับผิดชอบของหน่วยงานแห่งหนึ่ง มีระยะทางตลอดสาย ๒๐.๕๐ กิโลเมตร สาเหตุที่ถนนชำรุดเนื่องจากได้รับผลกระทบจากอุทกภัย โดยเมื่อช่วงเดือนกันยายน ๒๕๕๖ คันทางถูกกระแสน้ำไหลพัดผ่านและกัดเซาะขาดระยะทางที่เสียหายประมาณ ๓๐ เมตร ซึ่งหน่วยงานร่วมกับอำเภอได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นเพื่อให้ประชาชนสามารถสัญจรไปมาได้ โดยก่อสร้างสะพานไม้ชั่วคราวโดยใช้ลำต้นมะพร้าววางพาดเป็นสะพานและปูพื้นไม้กระดานทับเพื่อให้รถเล็กสามารถสัญจรผ่านไปมาได้ ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้จัดสรรงบประมาณซ่อมบำรุงมาดำเนินการวางท่อคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาด ๐.๘๐ เมตร จำนวน ๒ แถว และก่อสร้างถนนผิวจราจรคอนกรีตเสริมเหล็กขนาดความกว้าง ๖.๐๐ เมตร ความยาว ๕๐ เมตร แล้วเสร็จตามแบบมาตรฐาน ซึ่งประชาชนสามารถสัญจรผ่านไปมาด้วยความสะดวกแล้ว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลเพื่อป้องกันความเสียหายอันเกิดจากอุทกภัยในระยะยาวแล้ว

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อมูลที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า หน่วยงานของรัฐได้แก้ไขเยียวยาปัญหาดังกล่าวให้แก่ผู้ร้องเรียนและประชาชนอย่างเหมาะสมแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว

เรื่องที่ ๑๒

การปรับปรุงถนนในซอยโดยการเสริมขอบบ่อพักที่ระบายน้ำสูงจากถนนเดิมประมาณ ๔๐ เซนติเมตร เป็นเหตุให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้ร้องเรียนที่อาศัยอยู่ในซอยแห่งหนึ่ง ซึ่งหน่วยงานได้ดำเนินการปรับปรุงถนนในซอยดังกล่าว โดยเสริมขอบบ่อพักที่ระบายน้ำสูงจากถนนเดิมประมาณ ๔๐ เซนติเมตร ทำให้ระดับถนนสูงขึ้นจากบ้านเรือนในบริเวณดังกล่าว เมื่อเวลาฝนตกจะทำให้น้ำฝนจากถนนไหลเข้าสู่บ้านเรือนของผู้อยู่อาศัยบริเวณนั้น รวมทั้งการนำยานพาหนะเข้าออกบ้านจะได้รับความลำบากมาก

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประสานงานกับผู้ร้องเรียน และได้รับทราบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า ขณะที่มีการร้องเรียน หน่วยงานยังดำเนินการก่อสร้างถนนไม่แล้วเสร็จและเมื่อพิจารณาแล้ว หากก่อสร้างถนนเสร็จเรียบร้อย จะทำให้ผู้ร้องเรียนและผู้ที่อยู่อาศัยบริเวณดังกล่าวได้รับความเดือดร้อน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเร่งด่วน ซึ่งหน่วยงานได้ชี้แจงข้อเท็จจริงว่า เนื่องจากผิวจราจรเดิมของถนนมีสภาพชำรุดทรุดโทรม และมีระดับต่ำกว่าถนนสายหลักประมาณ ๔๐ เซนติเมตร อาจทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมขังภายในซอยในช่วงฤดูฝนได้ ซึ่งถือเป็นเหตุผลความจำเป็นที่หน่วยงานจะต้องดำเนินโครงการปรับปรุงถนนดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ขอให้หน่วยงานรับปัญหาของประชาชนที่อาศัยในบริเวณดังกล่าวไว้พิจารณาด้วย หน่วยงานจึงดำเนินการจัดทำเชื่อมทางและสร้างทางลาดให้บ้านเรือนในบริเวณดังกล่าวสามารถนำยานพาหนะเข้าออกได้สะดวกมากขึ้น และจากการประสานงานกับผู้ร้องเรียนได้รับการแจ้งว่าผู้ร้องเรียนพึงพอใจในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมากที่ผู้ตรวจการแผ่นดินและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว



องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการแก้ไขปัญหาการที่มีผู้นำต้นมะพร้าวมาปลูกในที่สาธารณะขวางทางเข้า – ออก ที่นาของผู้ร้องเรียนล่าช้า

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้ร้องเรียนโดยสรุปว่า ผู้ร้องเรียนมีที่นาแปลงหนึ่งซึ่งได้มีผู้นำต้นมะพร้าวมาปลูกไว้บริเวณด้านหน้าที่ดินซึ่งเป็นลำรางสาธารณประโยชน์จำนวนหลายต้นส่งผลให้ผู้ร้องเรียนไม่สามารถเข้าออกบริเวณดังกล่าวและไม่สามารถนำรถไถไปยังที่นาได้ ทั้งนี้ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนกรณีดังกล่าวไปที่หน่วยงานที่ดูแลลำรางสาธารณประโยชน์ซึ่งเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานดังกล่าวได้เข้าตรวจสอบพื้นที่ และแจ้งให้ผู้ร้องเรียนทราบว่า การรื้อถอนต้นมะพร้าวอาจต้องใช้ระยะเวลา ซึ่งผู้ร้องเรียนเห็นว่า หากต้องใช้ระยะเวลานานจะได้รับความสะดวกน้อยมากขึ้น เนื่องจากต้นมะพร้าวเจริญเติบโตขึ้นทุกวัน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประสานงานกับหน่วยงานที่ดูแลลำรางสาธารณประโยชน์ดังกล่าว ได้รับการชี้แจงข้อเท็จจริงว่า มีการปลูกต้นมะพร้าวบริเวณหน้าที่ดินของผู้ร้องเรียนจริง โดยมีประมาณ ๓๕ ต้น ซึ่งได้มีการเรียกเจ้าของต้นมะพร้าว มาดำเนินการไถ่ถอนด้วยวาจาเพื่อให้รื้อถอนต้นมะพร้าวออกจากที่สาธารณะแล้ว แต่ปรากฏว่าเจ้าของต้นมะพร้าวไม่ยินยอม โดยอ้างว่าตนมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินดังกล่าว และขอให้หน่วยงานที่ดูแลลำรางสาธารณประโยชน์ดำเนินการรังวัดขอบเขตที่ดิน ต่อมาหน่วยงานที่ดูแลลำรางสาธารณประโยชน์ดำเนินการรังวัดขอบเขตที่ดินบริเวณที่พิพาทร่วมกับเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด พบว่า มีการปลูกต้นมะพร้าวในเขตลำรางสาธารณประโยชน์จริง หน่วยงานที่ดูแลลำรางสาธารณประโยชน์จึงมีหนังสือแจ้งเจ้าของต้นมะพร้าวให้ดำเนินการรื้อถอนต้นมะพร้าวภายใน ๗ วัน อย่างไรก็ตาม จากการรังวัดที่ดินได้พบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า ผู้ร้องเรียนก็ได้ปลูกข้าวในเขตลำรางสาธารณประโยชน์เช่นเดียวกัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้แจ้งให้ผู้ร้องเรียนรื้อถอนต้นข้าวที่รูกกล้าลำรางให้เสร็จสิ้นรวมทั้งทำให้ที่ดินกลับสู่สภาพเดิม

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินติดตามผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาในเรื่องดังกล่าว ซึ่งจากการประสานงานไปยังผู้ร้องเรียนได้รับทราบข้อมูลว่า เจ้าของต้นมะพร้าวได้ดำเนินการรื้อถอนต้นมะพร้าวทั้งหมดออกจากที่สาธารณะดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว สำหรับกรณีที่ผู้ร้องเรียนได้ปลูกข้าวในเขตลำรางสาธารณะประโยชน์ ปัจจุบันผู้ร้องเรียนได้เก็บเกี่ยวข้าวเรียบร้อยแล้วและผู้ร้องเรียนได้สอบถามว่า เมื่อถึงฤดูทำนาจะเข้าไปปลูกข้าวในบริเวณดังกล่าวได้อีกหรือไม่ เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้อธิบายแก่ผู้ร้องเรียนว่า เมื่อผู้ร้องเรียนเดือดร้อนจากกรณีที่มีผู้รुकล้ำลำรางสาธารณะประโยชน์ และหน่วยงานราชการดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อนดังกล่าวแล้ว ผู้ร้องเรียนไม่ควรที่จะกระทำการใด ๆ ที่เป็นรुकล้ำในที่สาธารณะประโยชน์เช่นเดียวกัน ซึ่งผู้ร้องเรียนได้รับทราบและยืนยันว่าจะไม่เข้าไปทำการรुकล้ำเขตลำรางสาธารณะประโยชน์อีก ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนอย่างเหมาะสมแล้ว จึงยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว



ปัญหาความเดือดร้อนจากการขายทอดตลาดที่ดินซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไม่ใช่ทรัพย์สินของผู้ร้องเรียน ทำให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนไม่มีที่อยู่อาศัย

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเรื่องร้องเรียนนี้แล้ว เห็นว่า การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีวัตถุประสงค์ในการจัดที่ดินให้แก่เกษตรกรผู้ที่ไม่มีที่ดินทำกินหรือเกษตรกรที่มีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพ และเพื่อเป็นการสนองนโยบายรัฐบาลในการลดความเหลื่อมล้ำในฐานะของบุคคลในทางเศรษฐกิจและสังคม การที่สำนักงานบังคับคดีดำเนินการยึดทรัพย์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมน่าจะไม่ใช่ชอบด้วยกฎหมายและไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงทำการตรวจสอบไปยังอธิบดีกรมบังคับคดี และเลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และขอให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนในประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการยึดที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ออกขายทอดตลาดว่าสามารถดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และสำหรับในส่วนของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินแปลงดังกล่าวได้ดำเนินการคัดค้านในขั้นตอนการนำทรัพย์ออกขายทอดตลาดโดยการร้องขัดทรัพย์หรือไม่

ในการดำเนินการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินตรวจสอบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พร้อมศึกษาถึงแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาเกี่ยวกับการนำยึดที่ดิน ส.ป.ก. ออกขายทอดตลาดว่าทำได้หรือไม่เพียงใด^{๓๓๗}

^{๓๓๗} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๔๐/๒๕๔๖ พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมฯ มาตรา ๓๖ ทวิ บัญญัติว่า บรรดาที่ดินหรือสิ่งขังทรัพย์ใด ๆ ที่ ส.ป.ก. ได้มาตามพระราชบัญญัตินี้ หรือได้มาโดยประการอื่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไม่ให้ถือว่าเป็นที่ราชพัสดุ และให้ ส.ป.ก. เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์เพื่อใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม แสดงว่าที่ดินอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินและผู้ครอบครองไม่สามารถแสดงสิทธิใด ๆ ตามกฎหมายที่ดินเหล่านั้นย่อมตกเป็นกรรมสิทธิ์ของ ส.ป.ก. ที่ดินที่โจทก์นำยึดอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ที่ดินแปลงดังกล่าวจึงถือว่าเป็นของรัฐตามประมวลกฎหมายที่ดินฯ มาตรา ๒ ซึ่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินฯ ให้อำนาจ ส.ป.ก. นำไปดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้ตามมาตรา ๘ กรรมสิทธิ์ในที่ดินจึงเป็นของ ส.ป.ก. หากโจทก์จำเลยที่ ๑ ที่โจทก์จะมีสิทธินำยึดไม่ ทั้งยังถือเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินที่ห้ามยึดตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๗ อีกด้วย เมื่อที่ดินแปลงดังกล่าวอยู่ระหว่างการดำเนินการปฏิรูป แม้จำเลยที่ ๑ จะเป็นผู้ถือครองแต่ก็หาใช่จำเลยที่ ๑ จะได้สิทธิในที่ดินไม่เพราะเป็นเรื่องในอนาคต โจทก์จึงไม่มีสิทธิที่จะร้องขอให้ยึดทรัพย์ที่ดินแปลงดังกล่าวมาขายทอดตลาดเพื่อชำระหนี้โจทก์

ทั้งนี้ กรมบังคับคดีได้ชี้แจงข้อเท็จจริง สรุปได้ว่า การดำเนินการของสำนักงานบังคับคดีดำเนินการตามคำสั่งศาล เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๒๕๐ และการนำยึดที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนั้น ได้มีการประชุมของผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งสี่ตกลงให้นำที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างออกขายด้วยวิธีการประมูลกันระหว่างหุ้นส่วนด้วยตนเอง และเป็นไปตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีล้มละลายและการชำระบัญชี พ.ศ. ๒๕๒๐ และคำสั่งกรมบังคับคดี ที่ ๓๙๒/๒๕๔๙ เรื่อง การปฏิบัติงานสำนวนชำระบัญชี ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท อีกทั้ง ก่อนมีการประมูลเจ้าพนักงานบังคับคดีได้สอบถามสำนักงานปฏิรูปที่ดินได้รับแจ้งว่าสามารถกระจายสิทธิการถือครองที่ดินได้ เจ้าพนักงานบังคับคดีจึงได้ดำเนินการประมูลที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างตามที่ประชุมผู้เป็นหุ้นส่วนตกลง ซึ่งภายหลังได้รับแจ้งจากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่า ที่ดินแปลงดังกล่าวเป็นกรรมสิทธิ์ของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ไม่ใช่ทรัพย์สินที่อยู่ในข่ายการบังคับคดี และไม่สามารถโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้กับผู้ประมูลซื้อทรัพย์สินได้ อันถือเป็นเหตุขัดข้องในการรวบรวมทรัพย์สินเพื่อการชำระบัญชี กรมบังคับคดีจึงได้แจ้งให้สำนักงานบังคับคดีรับดำเนินการรายงานเหตุขัดข้องในการชำระบัญชีดังกล่าวให้ศาลทราบ เพื่อให้มีคำสั่งยกเลิกการประมูลที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างและคืนเงินแก่ผู้ประมูลได้ ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า แม้ว่าในขั้นตอนและกระบวนการยึดที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมออกขายทอดตลาดนั้น กรมบังคับคดีได้ดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องนี้แล้วก็ตาม แต่เมื่อได้รับการชี้แจงเพิ่มเติมจากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ซึ่งเป็นผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินแปลงดังกล่าวอีกครั้งว่าเป็นที่ดินที่ไม่อยู่ในข่ายการบังคับคดี และไม่สามารถโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้กับผู้ที่ซื้อทรัพย์สินออกขายทอดตลาดจึงถือเป็นเหตุขัดข้องในการรวบรวมทรัพย์สินเพื่อการชำระบัญชี กรมบังคับคดีจึงได้แจ้งให้สำนักงานบังคับคดี รับดำเนินการรายงานเหตุขัดข้องในการชำระบัญชีดังกล่าวให้ศาลจังหวัดทราบ เพื่อให้มีคำสั่งยกเลิกการประมูลที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างและคืนเงินแก่ผู้ประมูลได้ เรื่องร้องเรียนดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่หน่วยงานได้แก้ไขปัญหาก็แก่ผู้ร้องเรียนอย่างเหมาะสมแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว

หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าชวดวางมิให้ผู้ร้องเรียนเข้าไปทำกินในที่ดิน ซึ่งมีเอกสารสิทธิเป็นหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน

ผู้ร้องเรียนเป็นผู้มีสิทธิครอบครองในที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก. ๔-๐๑) ต่อมา เมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๖ ผู้ร้องเรียนได้เข้าไปทำประโยชน์ในที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแปลงดังกล่าว ปราบกฏว่า หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าพร้อมด้วยเจ้าหน้าที่เข้ามาห้ามมิให้ผู้ร้องเรียนทำประโยชน์ในที่ดิน และข่มขู่ผู้ร้องเรียนว่าหากเข้ามาทำประโยชน์ในที่ดินอีกจะดำเนินการจับกุมผู้ร้องเรียน ผู้ร้องเรียนจึงร้องเรียนต่อมายังผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาจากเอกสารหลักฐานของผู้ร้องเรียนในเบื้องต้นแล้ว เห็นว่าผู้ร้องเรียนเป็นผู้มีสิทธิครอบครองในที่ดินแปลงดังกล่าว ซึ่งอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแต่เพราะเหตุใดเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าจึงห้ามมิให้ผู้ร้องเรียนเข้าไปทำประโยชน์ในที่ดินจึงเห็นสมควรที่จะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ตรวจสอบไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดโดยขอให้ชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารประกอบการพิจารณา โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตามเรื่องร้องเรียนว่ามีประวัติความเป็นมาอย่างไร มีแนวเขตที่ชัดเจนหรือไม่อย่างไร และการออกเอกสาร ส.ป.ก. ๔-๐๑ ให้กับผู้ร้องเรียนนั้น สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่อย่างไร เพราะเหตุใดเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าจึงสั่งห้ามผู้ร้องเรียนเข้าไปทำประโยชน์ในที่ดิน และได้รับการชี้แจงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่า พื้นที่บริเวณดังกล่าวได้ถูกประกาศให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๒๑ และได้ถูกประกาศให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๒๑ ทับซ้อนป่าคุ้มครอง พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งแนวเขตพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ามีแนวเขตติดต่อกัน ต่อมา สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้ดำเนินการรังวัดที่ดินแปลงพิพาท พร้อมทั้งได้สอบสวนสิทธิผู้ร้องเรียนเมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๓๘ และได้ออกเอกสาร ส.ป.ก. ๔-๐๑ ให้กับผู้ร้องเรียนเมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๔๑ ซึ่งข้อเท็จจริงจากการสอบสวนสิทธิปรากฏว่า ผู้ร้องเรียนได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินแปลงดังกล่าวมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ เป็นต้นมา แต่เมื่อตรวจสอบระวางการออก

เอกสาร ส.ป.ก. ๔-๐๑ ประกอบกับแผนที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พบว่า เอกสาร ส.ป.ก. ๔-๐๑ ของผู้ร้องเรียนทับซ้อนกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทั้งแปลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้แผนที่ การปฏิบัติงานคนละมาตราส่วน ประกอบกับที่ดินของผู้ร้องเรียนอยู่ในเขตรอยต่อระหว่างป่าอนุรักษ์และเขตที่ดินทำกินของราษฎร และในชั้นของการรังวัดของสำนักงานการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรมไม่ได้มีเจ้าหน้าที่ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าร่วมระวางชี้แนวเขตจึงอาจเกิดข้อผิดพลาดได้ และเมื่อตรวจสอบบัญชีรายชื่อที่ได้รับการอนุมัติผ่อนผันไว้ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ เรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินแล้ว พบว่า ไม่ปรากฏชื่อของผู้ร้องเรียน เป็นผู้ได้รับการผ่อนผัน ทำให้ผู้ร้องเรียนต้องถูกเพิกถอนเอกสาร ส.ป.ก. ๔-๐๑ และไม่ได้รับการอนุมัติผ่อนผันตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวแต่อย่างใด

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า เรื่องร้องเรียนดังกล่าวเป็นกรณีที่ดินสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมดำเนินการออกเอกสาร ส.ป.ก. ๔-๐๑ ให้กับผู้ร้องเรียนนอกเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อันเป็นการก่อให้เกิดความเดือดร้อนและเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนโดยไม่เป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เสนอแนะให้ผู้ว่าราชการจังหวัด กำชับให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินการออกเอกสาร ส.ป.ก. ๔-๐๑ ให้กับประชาชนอย่างรอบคอบ ระมัดระวัง และให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดเรื่องร้องเรียนในทำนองนี้อีก และเนื่องจากกรณีดังกล่าวปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ร้องเรียนทำประโยชน์ที่ดินแปลงดังกล่าวมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ แต่เมื่อเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตรวจสอบและพิสูจน์สิทธิการครอบครองตามมติคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ แล้วไม่ปรากฏว่าผู้ร้องเรียนเป็นผู้ที่ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินแปลงดังกล่าวอันจะทำให้ได้รับการคุ้มครองตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวได้ ซึ่งข้อเท็จจริงดังกล่าวอาจจะสืบเนื่องจากที่ดินบริเวณดังกล่าวสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้ออกเอกสาร ส.ป.ก. ๔-๐๑ ให้แก่ผู้ร้องเรียนไปแล้ว ประกอบกับในขณะนั้น ไม่ปรากฏว่าระหว่างกรมป่าไม้และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้มีการตรวจสอบแนวเขตให้เป็นที่แน่นอนแต่อย่างใด ดังนั้น เมื่อผู้ร้องเรียนได้เข้าครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้ออกเอกสาร ส.ป.ก. ๔-๐๑ ให้ผู้ร้องเรียนเมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๔๑ จึงเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า สมควรพิจารณาให้ผู้ร้องเรียนได้รับการคุ้มครองและผ่อนผันให้ได้ทำกินในที่ดินดังกล่าวต่อไปตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว

ผู้ร้องเรียนไม่สามารถติดต่อหน่วยงานเพื่อแจ้งให้ทำการซ่อมท่อน้ำประปาที่แตกได้

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนผ่านทางโทรศัพท์สายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทร ๑๖๗๖) จากผู้ร้องเรียนว่าท่อน้ำประปาภายในซอย เกิดชำรุดมาประมาณ ๑ สัปดาห์ และผู้ร้องเรียนได้แจ้งไปยังหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบแล้ว แต่ยังไม่ดำเนินการแก้ไขแต่ประการใด

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนดังกล่าวแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องร้องเรียนที่มีความเร่งด่วนที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้รับบริการสาธารณะในบริเวณดังกล่าวเป็นจำนวนมาก และเป็นเรื่องที่จะส่งผลกระทบต่อความเสียหายต่อทรัพย์สินของทางราชการ ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ประสานงานทางโทรศัพท์ไปยังหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงว่าด้วยการประสานความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนแก่ประชาชนไว้ ให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนอย่างเร่งด่วน ซึ่งในวันถัดมา ผู้ร้องเรียนได้แจ้งให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบว่าหน่วยงานได้เข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหาเรียบร้อยแล้ว แต่ผู้ร้องเรียนได้พบปัญหาเพิ่มเติมที่สืบเนื่องจากปัญหาท่อน้ำประปาชำรุดคือ การยุบตัวของพื้นที่ถนนบริเวณที่มีรอยกลบซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อประชาชนที่สัญจรในบริเวณดังกล่าว ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ประสานงานทางโทรศัพท์ไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนอีกครั้ง ภายหลังจากการประสานงานแล้วหน่วยงานก็ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนตามที่ได้มีการประสานงานไว้ ทำให้ผู้ร้องเรียนได้รับการเยียวยาความเดือดร้อนได้อย่างรวดเร็วและทันต่อสถานการณ์

ดังนั้น จากการดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนในกรณีดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นถึงกระบวนการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินที่มุ่งเน้นในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้ทันต่อสถานการณ์และคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนโดยรวม ถึงแม้ว่าจะเป็นเพียงการร้องเรียนด้วยวาจาก็ตาม และเมื่อหน่วยงานได้แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนที่เหมาะสมแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว

เจ้าหน้าที่ตำรวจกลับแกลังดำเนินคดีกับผู้ร้องเรียนข้อหาไม้พะยุงไว้ในครอบครอง

ผู้ร้องเรียนยื่นเรื่องขอความเป็นธรรมกับผู้ตรวจการแผ่นดินว่า สามีของผู้ร้องเรียนถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมและดำเนินคดีในฐานความผิดไม้พะยุง ซึ่งเป็นไม้หวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาต อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ ซึ่งผู้ร้องเรียนแจ้งว่าไม้พะยุงของกลางไม่ใช่ของสามีของผู้ร้องเรียนแต่เป็นของนายตำรวจชุดที่เข้าจับกุม

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเรื่องร้องเรียนดังกล่าวอย่างรอบคอบ เจ้าหน้าที่จึงได้ลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและสอบปากคำผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องร้องเรียนครั้งนี้ ซึ่งจากการสอบปากคำสามีของผู้ร้องเรียนให้การว่า นายตำรวจ ก. ได้มาเข้าบ้านหลังเกิดเหตุ (ก่อนเกิดเหตุประมาณ ๑ เดือน) โดยที่ไม่ได้ทำสัญญาเช่า เนื่องจากเห็นว่าเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ และรู้จักคุ้นเคยกันมาก่อน โดยนายตำรวจ ก. แจ้งว่าจะนำบ้านหลังดังกล่าวไว้เก็บรกไม้ วันเกิดเหตุสามีของผู้ร้องเรียนได้รับโทรศัพท์จากเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เดินทางไปพบที่บ้านหลังเกิดเหตุ ซึ่งเมื่อเดินทางไปถึงเจ้าหน้าที่ชุดจับกุมได้แสดงหมายค้น และจากการตรวจค้นพบไม้พะยุงประมาณ ๓๐๐ ท่อน และตาซังลื้อเลื้อนอยู่ในห้องครัว ซึ่งสามีของผู้ร้องเรียนได้ให้การปฏิเสธ และอ้างว่า นายตำรวจ ก. ได้โทรศัพท์มาหาสามีของผู้ร้องเรียนหลายครั้ง แจ้งว่าให้ปฏิเสธข้อกล่าวหาทั้งหมดและอย่าให้การขัดท้อไปยังนายตำรวจ ก. เด็ดขาด อีกทั้ง ในขณะที่ผู้ต้องหาถูกสอบปากคำอยู่นั้น เมื่อผู้ต้องหาเดินทางมาขึ้นศาลนัดแรก (ฝากขัง) นายตำรวจ ก. ได้จัดหาทนายความมาว่าความให้กับผู้ต้องหา ระหว่างที่ผู้ต้องหาอยู่ในเรือนจำ นายตำรวจ ก. ได้เดินทางมาเยี่ยมและยื่นข้อเสนอว่าระหว่างถูกฝากขังจะให้เงิน เดือนละ ๘,๐๐๐ บาท ถ้าถูกตัดสินให้จำคุกจะให้เงินปีละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท โดยมีเงื่อนไขว่าอย่าให้การขัดท้อไปยังตน ซึ่งจากการสอบปากคำนายตำรวจ ก. ที่ผู้ร้องให้การพาดพิงว่าเป็นเจ้าของไม้พะยุงของกลาง ได้ให้ปากคำสรุปได้ว่าตนไม่มีส่วนรู้เห็นกับคดีนี้แต่อย่างใด แต่จากการตรวจสอบเจ้าหน้าที่พบว่า นายตำรวจ ก. ได้เคยเข้าไปเยี่ยมสามีของผู้ร้องเรียนที่เรือนจำและฝากเงินให้กับสามีของผู้ร้องเรียน ๒ ครั้ง ประกอบกับเจ้าหน้าที่ได้มีการสอบปากคำผู้ต้องขังที่สามีของผู้ร้องเรียนได้กล่าวอ้างว่าเคยถูกนายตำรวจ ก. ว่าจ้างให้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ โดยได้บรรยายการกระทำความผิดของนายตำรวจ ก. ไว้อย่างละเอียด ดังนั้น กรณีตามเรื่องร้องเรียนข้างต้นจึงมีมูลอันควรเชื่อได้ว่า นายตำรวจ ก.

มีส่วนเกี่ยวข้องกับขบวนการลักลอบค้าไม้พะยุงเถื่อนด้วย ดังนั้น เพื่อให้ผลการสืบสวนข้อเท็จจริง มีความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เสนอแนะให้มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการเพื่อสอบสวนเรื่องดังกล่าว ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติก็ได้มีการดำเนินการสืบสวน ข้อเท็จจริงในประเด็นตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินแล้ว

เรื่องที่ ๑๘

ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากการขาดแคลนน้ำประปาในการอุปโภคบริโภค และคุณภาพของน้ำประปาไม่ได้มาตรฐาน

ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลแห่งหนึ่งได้รับความเดือดร้อนจากการขาดแคลนน้ำอุปโภค และบริโภค ซึ่งเป็นผลมาจากการที่บริษัทซึ่งเป็นคู่สัญญากับเทศบาล ในการให้บริการน้ำประปา ไม่สามารถให้บริการน้ำประปาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานของการประปาส่วนภูมิภาคได้และไม่โอนกิจการประปาดังกล่าวให้กับเทศบาล

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเรื่องร้องเรียนนี้แล้ว เห็นว่า เป็นกรณีที่ส่งผลกระทบต่อ ความเดือดร้อนของประชาชนส่วนรวม แม้บริษัทที่เป็นคู่สัญญากับเทศบาลจะมีฐานะเป็นบริษัท จำกัดมหาชน ซึ่งมีใช้หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น แต่เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า บริษัทดังกล่าวจัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี เพื่อรับผิดชอบในการ พัฒนาและจัดการระบบท่อส่งน้ำดิบสายหลักเพื่อจำหน่ายน้ำดิบเพียงหน่วยงานเดียวในพื้นที่ ชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย ซึ่งแม้จะมีการจดทะเบียนแปรสภาพเป็นบริษัทมหาชน จำกัดแล้ว แต่ปัจจุบันหน่วยงานรัฐวิสาหกิจด้านการประปายังคงเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ขอให้หน่วยงานรัฐวิสาหกิจด้านการประปาชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสาร ประกอบการพิจารณา โดยเฉพาะประเด็นที่ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากการขาดแคลน น้ำประปาสำหรับอุปโภคและบริโภค ต่อมาหน่วยงานได้ชี้แจงข้อเท็จจริง สรุปได้ว่า หน่วยงานมิได้ เป็นคู่สัญญาในสัญญาดำเนินกิจการประปาเทศบาลจึงไม่อาจเข้าไปก้าวก้าวได้ และไม่มีอำนาจ ตามกฎหมายโดยตรงในการเข้าไปควบคุมการดำเนินงานของบริษัทดังกล่าว แต่ได้แจ้งให้บริษัท ทราบความประสงค์ของเทศบาลแล้ว และได้มอบหมายให้หน่วยงานในระดับเขตที่รับผิดชอบ เข้าไปตรวจสอบระบบประปาและให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่เทศบาลอีกทางหนึ่ง

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ทำการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินกิจการประปาแล้ว พบว่า การประกอบกิจการประปาจะต้องได้รับสัมปทานจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงขอให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารประกอบการพิจารณา ต่อมา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปว่า บริษัทได้ทำสัญญาดำเนินกิจการประปาเทศบาล โดยเทศบาลตกลงยินยอมให้บริษัทเข้าดำเนินกิจการประปาเทศบาลมีกำหนดระยะเวลาสิบห้าปี นับแต่วันที่บริษัทสามารถเปิดจ่ายน้ำประปาให้บริการแก่ผู้ใช้น้ำ ซึ่งจะครบกำหนดระยะเวลาตามสัญญาในปี ๒๕๖๒ และเมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามสัญญา หากบริษัทไม่ได้เป็นผู้ดำเนินกิจการประปาอีกต่อไป บริษัทจะส่งมอบระบบประปาเทศบาลให้แก่เทศบาล

ต่อมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ประสานตรวจสอบเพิ่มเติมกับผู้ร้องเรียนทางโทรศัพท์และได้รับทราบข้อมูลเพิ่มเติมว่า บริษัทได้ตกลงซื้อขายกิจการประปาเทศบาลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยเทศบาลได้บริหารจัดการระบบประปาไปพลางก่อนเพื่อรอบริษัทซึ่งเทศบาลเป็นผู้คัดเลือกเข้ามาดำเนินกิจการแทน ซึ่งอยู่ในระหว่างการยื่นขอสัมปทานกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และผู้ร้องเรียนขอขอบคุณผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นอย่างยิ่งที่ได้ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างสุดความสามารถ

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า แม้เรื่องร้องเรียนนี้จะเป็นกรณีการร้องเรียนการให้บริการสาธารณสุขปโภคของบริษัท ซึ่งมีใช้ราชการพนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินตามกฎหมาย แต่เนื่องจากเป็นกรณีที่มีประชาชนจำนวนมากได้รับความเดือดร้อนจากการขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคที่มีคุณภาพตามมาตรฐานของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจด้านการประปา และเพื่อเป็นการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนให้กับประชาชนในพื้นที่เทศบาล ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจนเป็นผลให้เทศบาลได้รับโอนกิจการประปาเทศบาลจากบริษัทที่เป็นคู่สัญญาแล้ว โดยเทศบาลได้ดำเนินการบริหารจัดการระบบประปาไปพลางก่อน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนและอยู่ในระหว่างรอให้บริษัทที่เทศบาลคัดเลือกเข้าดำเนินกิจการประปาดังกล่าว เพื่อให้บริการประปาแก่ประชาชนในพื้นที่เทศบาลเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนต่อไป เรื่องร้องเรียนดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่หน่วยงานได้แก้ไขปัญหามาให้ผู้ร้องเรียนอย่างเหมาะสมแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว

ปัญหาในการลงทะเบียนในรายวิชาข้อเสนอโครงการวิทยานิพนธ์และรายวิชาการทำวิทยานิพนธ์

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้ปกครองและนักศึกษา ชั้นปีที่ ๕ ของมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง ขอให้ตรวจสอบระบบการศึกษาและหลักเกณฑ์การลงทะเบียนในรายวิชาข้อเสนอโครงการวิทยานิพนธ์และรายวิชาการทำวิทยานิพนธ์ เนื่องจากประสบปัญหา อาจารย์ผู้สอนไม่อนุญาตให้นักศึกษาส่งวิทยานิพนธ์และแจ้งให้ไปดำเนินการถอนรายวิชาที่ได้ลงทะเบียนไว้แล้ว โดยอ้างว่าเพื่อเป็นบทเรียนแก่นักศึกษาที่ส่งงานล่าช้า ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด ทำให้นักศึกษาได้รับความเดือดร้อนไม่สามารถจบการศึกษาได้ตามระยะเวลาที่กำหนดอย่างไม่เป็นธรรม ทั้งนี้ การศึกษาหลักสูตรสาขาวิชาดังกล่าวได้เปิดการเรียนการสอนดำเนินการเป็นเวลากว่า ๙ ปี แต่มีนักศึกษาที่สามารถจบการศึกษาเพียง ๒ คน ทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดและหมดกำลังใจในการเรียนบางคนถึงกับลาออก ซึ่งมหาวิทยาลัยได้ชี้แจงข้อเท็จจริงว่า การจัดการศึกษาเป็นไปตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการ ในปีการศึกษาล่าสุดนักศึกษาชั้นปีที่ ๕ ผู้ร้องเรียนและเพื่อนนักศึกษารวมจำนวน ๓ คน ได้ไปส่งผลงานสุดท้าย (Final Presentations) ของวิชาวิทยานิพนธ์ต่ออาจารย์ ในเวลา ๑๖.๐๐ น. แต่เนื่องจากผลงานมีจำนวน ๑๘ แผ่นและมีลักษณะเป็นแผ่นโลหะ (Plate) จึงให้เพื่อนนักศึกษาช่วยถือมาส่งอาจารย์ โดยมาถึงห้องอาจารย์ช้าไปกว่าเวลาที่กำหนดส่งงานหนึ่งนาที (๑๖.๐๑) อาจารย์ไม่อนุญาตให้ส่งงานเนื่องจากเป็นการส่งงานช้ากว่าเวลาที่กำหนด ทำให้นักศึกษาดังกล่าวไม่สามารถสำเร็จการศึกษาได้ทันในปีการศึกษา ในวันดังกล่าวนักศึกษาจึงได้ร้องเรียนทางโทรศัพท์เพิ่มเติมโดยขอให้ช่วยประสานมหาวิทยาลัยเพื่อขอส่งผลงานดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า นักศึกษาได้ส่งผลงานล่าช้ากว่าเวลาที่กำหนดเล็กน้อย และการที่ไม่สามารถส่งผลงานได้จะส่งผลให้นักศึกษาไม่สามารถจบการศึกษาในปีการศึกษาดังกล่าว ทำให้เสียโอกาสในการประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อหรือแม้แต่ผู้ปกครองต้องเสียทุนทรัพย์จำนวนมากเพื่อการศึกษาต่ออีก ๑ ปี ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเร่งประสานไปยังมหาวิทยาลัยเพื่อหาหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนที่เกิดขึ้น ซึ่งรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยดังกล่าว แจ้งว่าจะนำปัญหาร้องเรียนดังกล่าวเข้าที่ประชุมในเวลา ๑๕.๐๐ น. ของวันที่มีการประสานงานไปจากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ต่อมา ในวันเดียวกันสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับแจ้งจากมหาวิทยาลัยว่า อาจารย์ประจำวิชาได้นิยมนำให้นักศึกษาทั้ง ๓ ราย เสนอผลงานได้และให้เตรียมนำเสนอผลงานสุดท้ายของวิชาวิทยานิพนธ์ ต่อคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ได้ในวันอาทิตย์ของสัปดาห์เดียวกันนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินรีบประสานไปยังผู้ร้องเรียน ซึ่งเป็นนักศึกษาเพื่อให้เร่งส่งผลงานให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และภายหลังจากนั้นอีก ๓ วันต่อมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับแจ้งจากผู้ร้องเรียนว่าตนและเพื่อนนักศึกษาอีก ๒ ราย ได้สอบผ่านการเสนอผลงานสุดท้ายแล้วทำให้สามารถสำเร็จการศึกษาได้ภายในปีการศึกษา ๒๕๕๖ รวมทั้งมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการปรับปรุงระบบการเรียนการสอนรวมทั้งหลักเกณฑ์ในการกำหนดคะแนน (เกรด) ในรายวิชาวิทยานิพนธ์เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อนักศึกษามากขึ้นแล้ว จึงขอขอบคุณผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นอย่างยิ่งที่ได้ให้ความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นและช่วยเหลือให้สามารถจบการศึกษาได้ จากกรณีดังกล่าวจะเห็นว่าผู้ตรวจการแผ่นดินได้ทำหน้าที่ในการประสานงาน ส่งผลให้สามารถแก้ไขความเดือดร้อนของผู้ร้องเรียนอย่างรวดเร็วและเป็นรูปธรรม

เรื่องที่ ๒๐

การตรวจสอบผู้รับจ้างเหมางานซ่อมทาสีสะพานข้ามถนน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้ร้องเรียนโดยสรุปว่า หน่วยงานของรัฐได้ทำสัญญาจ้างเหมาโครงการจัดซ่อมและทาสีสะพานลอยคนข้ามบริเวณซอยที่ผู้ร้องเรียนอาศัยอยู่ แต่ผู้รับจ้างตามสัญญาไม่ดำเนินการจัดซ่อมและทาสีสะพานลอยให้เสร็จสิ้น โดยผู้รับจ้างได้ทาสีสะพานลอยไว้บางส่วน และไม่ดำเนินการใด ๆ ต่ออีกตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๖ อีกทั้งผู้ร้องเรียนสังเกตว่า สะพานลอยส่วนที่ผู้รับจ้างได้ดำเนินการไว้บางส่วนนั้นก็ดำเนินการไม่เรียบร้อย กล่าวคือ ผู้รับจ้างไม่ได้ทำการขุดลอกสีเดิมและทำการรองพื้นก่อนการทาสีและพ่นสีใหม่ ทำให้ผิวของสีเป็นรอยย่นไม่เรียบร้อยและไม่ทาสีให้ครบทุกด้าน ในส่วนของราวจับบันไดก็ไม่ได้ทำการเช็ดล้างสีที่เปื้อน โดยผู้ร้องเรียนไม่ทราบว่าผู้รับจ้างได้ส่งมอบงานและมีการตรวจรับมอบงานแล้วหรือไม่ ผู้ร้องเรียนจึงขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินตรวจสอบในกรณีดังกล่าว เพื่อให้การใช้งบประมาณของทางราชการเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประสานงานกับหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ ได้รับการชี้แจงข้อเท็จจริงว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากผู้รับจ้าง ได้ดำเนินการทาสีสะพานลอยที่มีการร้องเรียนไปเพราะความเข้าใจผิด เนื่องจากสะพานลอยดังกล่าวไม่อยู่ในโครงการจัดซ่อมและทาสีตามสัญญาจ้าง เมื่อทราบว่าสะพานลอยดังกล่าวไม่ได้อยู่ในโครงการตามสัญญาจ้างจึงได้หยุดดำเนินการหลังจากที่ได้ดำเนินการทาสีได้เพียงบางส่วนแล้ว สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ขอให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบพิจารณาดำเนินการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดความเรียบร้อย ซึ่งต่อมาได้รับรายงานว่าหน่วยงานจะดำเนินการขอจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซ่อมและทาสีสะพานลอยดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง ต่อมา หน่วยงานได้แจ้งว่าผู้รับจ้างได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยการทาสีสะพานลอยให้เสร็จสิ้นแล้ว โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เจ้าหน้าที่สอบสวนจึงได้ลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องร้องเรียนพบว่าสะพานลอยดังกล่าวได้มีการทาสีเรียบร้อยแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียน



เรื่องที่ ๒๑

สถานีตำรวจชี้แจงข้อเท็จจริงคลาดเคลื่อนกรณีพนักงานสอบสวนไม่จับกุมผู้กระทำความผิดตามหมายจับ

ผู้ร้องเรียนเป็นพี่ชายของผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้เยาว์ (อายุ ๑๗ ปี) ได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อขอให้ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งกรณีไม่จับกุมผู้ต้องหา อายุ ๑๙ ปี ความผิดฐานทำร้ายผู้อื่น พกพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะประโยชน์โดยไม่มีเหตุอันสมควร ตามหมายจับที่ระบุเพียงชื่อเล่นและตำหนิรูปพรรณตามภาพถ่าย ต่อมา ผู้ร้องเรียนได้ส่งคำร้องเรียนเพิ่มเติม ระบุว่าพนักงานสอบสวนคนดังกล่าวเป็นผู้จัดทำบันทึกสัญญาประนีประนอมยอมความระหว่างบิดาของผู้เสียหายกับมารดาของผู้ต้องหา เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๕ ทั้งที่เป็นคดีอาญาที่ไม่สามารถยอมความได้

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงขอให้ผู้ถูกร้องเรียนชี้แจงข้อเท็จจริง เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๕ สรุปว่า พนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนแล้วรับคำร้องทุกข์ไว้ แต่เนื่องจากผู้เสียหายไม่ทราบชื่อและนามสกุลจริงของผู้ต้องหาจึงมีเพียงภาพถ่าย พนักงานสอบสวนจึงได้นำภาพถ่ายมาประกอบสำนวนการสอบสวน ยื่นคำร้องต่อศาลขอออกหมายจับ และสรุปสำนวนการสอบสวนมีความเห็นสั่งฟ้องผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการแล้ว และได้แจ้งฝ่ายสืบสวนติดตามจับกุมตัวผู้ต้องหาตามหมายจับมาดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

จากการที่สถานีตำรวจดังกล่าวชี้แจงข้อเท็จจริงแก่ผู้ตรวจการแผ่นดินยังไม่ชัดเจนเพียงพอ เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงขอให้สำนักงานอัยการ ชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติม พบว่า พนักงานสอบสวนได้ส่งสำนวนคดีอาญา ลงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ไปให้สำนักงานอัยการพิจารณา เมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๗ โดยพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาตามข้อกล่าวหา และพนักงานอัยการพิจารณาสำนวนแล้วมีความเห็นและคำสั่งคดีเมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๗ เห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจและพกพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะโดยไม่มีเหตุอันควร แต่พนักงานสอบสวนเรียกหรือจับตัวผู้ต้องหายังไม่ได้ จึงแจ้งให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติจัดการให้ได้ตัวผู้ต้องหามาภายในกำหนดอายุความ ๑๐ ปี นับแต่วันกระทำความผิด

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่าข้อเท็จจริงที่สถานีตำรวจดังกล่าวชี้แจงคลาดเคลื่อนกับข้อเท็จจริงที่สำนักงานอัยการได้ชี้แจงต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังนั้น จึงเป็นกรณีมีเหตุเชื่อได้ว่าสถานีตำรวจแจ้งผลการดำเนินการสอบสวนไม่ตรงตามข้อเท็จจริงแก่ผู้ตรวจการแผ่นดิน และพนักงานสอบสวนอาจปฏิบัติหน้าที่บกพร่องจนเป็นเหตุให้มีการร้องเรียน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเสนอแนะให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติพิจารณาตรวจสอบ หากพบว่ามีมูลความผิดก็ขอให้ดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบต่อไป

เรื่องที่ ๒๒

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลละเลยการปฏิบัติหน้าที่ไม่ดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นภรรยาตนเอง

ผู้ร้องเรียนเป็นพนักงานจ้างในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่ง ได้เคยร้องทุกข์กล่าวโทษนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และรองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นภรรยาของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในกรณีเรียกรับผลประโยชน์จากการสอบครูผู้ดูแลเด็ก ทำให้ผู้ร้องเรียนถูกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและภรรยาร่วมกันกลั่นแกล้งด้วยการโยกย้ายไม่เป็นธรรม แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยผู้ร้องเรียนโดยมิชอบ และยกเลิกสัญญาจ้างผู้ร้องเรียน ผู้ร้องเรียนจึงได้ร้องขอความเป็นธรรมต่อคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลจังหวัดและอำเภอ ผลปรากฏว่า คณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลจังหวัดได้มีคำวินิจฉัยคืนสิทธิทั้งหมดที่มีอยู่เดิมให้กับผู้ร้องเรียน และอำเภอได้มีคำสั่งให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาดำเนินการลงโทษทางวินัยกับรองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป แต่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกลับไม่ดำเนินการตามความเห็นของอำเภอแต่อย่างใด

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริงตามเรื่องร้องเรียนแล้ว เห็นว่า เป็นกรณีที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลใช้อำนาจโดยมิชอบด้วยกฎหมาย จึงใจไม่ปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ทำให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อนและเสียหาย ประกอบกับไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าอำเภอได้ติดตามผลการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามที่อำเภอได้เสนอแนะไปแต่อย่างใด ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ตรวจสอบไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด ขอให้ชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารประกอบการพิจารณา โดยเฉพาะในประเด็น

ที่เกี่ยวกับการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยและลงโทษทางวินัยกับรองปลัด
องค์การบริหารส่วนตำบล ต่อมา จังหวัดได้ชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปว่า นายกองค้การบริหารส่วนตำบล
ผู้ถูกร้องเรียนได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้วตั้งแต่วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๖ และได้มีการเลือกตั้ง
ได้นายกองค้การบริหารส่วนตำบลคนใหม่ ซึ่งมีได้เป็นคู่กรณีกับผู้ถูกสอบสวนความผิดทางวินัย
หรือถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดร่วมกับผู้ถูกสอบสวนความผิดทางวินัย จึงสามารถออกคำสั่งแต่งตั้ง
คณะกรรมการสอบสวนความผิดทางวินัยกับรองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลได้โดยมีต้องรอให้
คณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลจังหวัดพิจารณาและมีมติคัดเลือกคณะกรรมการสอบสวน

ต่อมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประสาน
กับหัวหน้าท้องถิ่นอำเภอทางโทรศัพท์ เพื่อขอทราบแนวทางการปฏิบัติ กรณีขณะที่นายกองค้การ
บริหารส่วนตำบลดำรงตำแหน่งอยู่ ได้ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมายและต่อมาได้พ้นจาก
ตำแหน่งไปแล้วนั้น สามารถดำเนินการกับนายกองค้การบริหารส่วนตำบลคนดังกล่าวได้หรือไม่
อย่างไร และได้รับทราบข้อมูลเพิ่มเติมว่า กรณีดังกล่าวได้เคยมีความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา
กรณีนายกองค้การบริหารส่วนตำบลและรองนายกองค้การบริหารส่วนตำบลได้พ้นจากตำแหน่ง
นั้นไปแล้วว่า เป็นกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่อาจสั่งให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งได้อีก อย่างไรก็ตาม
โดยที่นายอำเภอมีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมาย
นายอำเภอสามารถสั่งสอบสวนข้อเท็จจริงหรือสั่งให้องค์การบริหารส่วนตำบลชี้แจงแสดง
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ ซึ่งผลการสอบสวน
อาจนำไปสู่การดำเนินคดีในทางอาญาหรือทางแพ่งต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า การที่
นายกองค้การบริหารส่วนตำบล ไม่ดำเนินการตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยกับรองปลัด
องค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นภรรยาตนเองตามความเห็นของอำเภอ และการที่อำเภอ
ไม่ดำเนินการเร่งรัดและติดตามผลการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบล กรณีดังกล่าว
จึงถือได้ว่า นายกองค้การบริหารส่วนตำบลและนายอำเภอเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย
ในการพิจารณาดำเนินการทางวินัย แต่ได้ตั้งใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่
ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนโดยไม่เป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เสนอแนะ
ให้จังหวัดกำชับและเร่งรัดให้อำเภอและองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาดำเนินการแต่งตั้ง
คณะกรรมการสอบสวนทางวินัยกับรองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลตามความเห็นของอำเภอ

ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และขอให้รายงานผลการดำเนินการทางวินัยให้ทราบทุก ๆ ๓๐ วัน จนกว่าจะดำเนินการสอบสวนแล้วเสร็จ สำหรับกรณีที่นายองค์การบริหารส่วนตำบลได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้วนั้น ให้นายอำเภอเรียกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นายองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการนายองค์การบริหารส่วนตำบล พนักงานส่วนตำบล และลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลมาชี้แจงหรือสอบสวนกรณี นายองค์การบริหารส่วนตำบลขณะดำรงตำแหน่ง ไม่ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยกับรองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งหากผลการสอบสวนในกรณีดังกล่าวปรากฏว่าการกระทำของนายองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการละเลยไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติที่ไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ ซึ่งอาจนำไปสู่การดำเนินคดีในทางแพ่งหรือทางอาญาต่อไปได้ ขอให้อำเภอ ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

เรื่องที่ ๒๓

การกำหนดสถานะบุคคลของผู้ร้องเรียนในฐานะข้อมูลทะเบียนราษฎรเป็น “มรณะ” ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ผู้ร้องเรียนยังมีชีวิตอยู่

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนโดยสรุปว่า เมื่อปี ๒๕๕๓ ผู้ร้องเรียนได้ทำบัตรประจำตัวประชาชนที่ว่าการอำเภอแห่งหนึ่ง แต่ไม่สามารถทำบัตรประจำตัวประชาชนได้ เนื่องจากอดีตสามีของผู้ร้องเรียนได้แจ้งต่อนายทะเบียนว่าผู้ร้องเรียนได้เสียชีวิตแล้ว ทำให้ผู้ร้องเรียนถูกจำหน่ายสถานะเป็น “ตาย” ในฐานะข้อมูลทะเบียนราษฎร ผู้ร้องเรียนจึงได้ยื่นขอคืนรายการบุคคลแต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแจ้งว่าไม่สามารถดำเนินการได้

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และได้รับการชี้แจงข้อเท็จจริงว่า เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ศูนย์บริการทะเบียนจังหวัดอันเป็นที่อยู่ของผู้ร้องเรียน ได้รายงานสำนักทะเบียนกลางว่าควรดำเนินการสอบสวนรายการทางทะเบียนในรายผู้ร้องเรียน โดยเชื่อว่าการกระทำทุจริตเนื่องจากการตรวจสอบรายการบุคคลตามเอกสารของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลในจังหวัดที่เป็นถิ่นที่อยู่เดิมของผู้ร้องเรียน พบว่า มีการขอย้ายที่อยู่ปลายทางของผู้ร้องเรียนไปยังจังหวัดอื่น และพบว่า ผู้ร้องเรียนมีสถานะทางทะเบียนราษฎรว่าเสียชีวิตแล้ว และเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๗

สำนักทะเบียนกลางสั่งการให้นายทะเบียนจังหวัดทั้งจังหวัดอันเป็นถิ่นที่อยู่และจังหวัดที่ผู้ร้องเรียนย้ายไป และนายทะเบียนจังหวัดอันเป็นถิ่นที่อยู่ ตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อมูลบุคคลของผู้ร้องเรียน และได้รับรายงานผลการตรวจสอบจากนายทะเบียนจังหวัดอันเป็นถิ่นที่อยู่ โดยสรุปว่าผู้ร้องเรียนน่าจะเสียชีวิตแล้ว สำนักทะเบียนกลางจึงได้จำหน่ายรายการทะเบียนและจำหน่ายฐานข้อมูลทะเบียนบัตรประชาชนของผู้ร้องเรียน เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๙

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประสานงานกับสำนักทะเบียนกลางเพื่อขอให้ตรวจสอบข้อมูลรายการบุคคลอีกครั้งหนึ่ง โดยส่งประเด็นให้จังหวัดอันเป็นถิ่นที่อยู่ทำการตรวจสอบพยานบุคคล ซึ่งเป็นพี่น้องของผู้ร้องเรียนและบุตรของผู้ร้องเรียน เนื่องจากได้ประสานไปยังผู้ร้องเรียนเพื่อขอให้เดินทางไปจังหวัดอันเป็นถิ่นที่อยู่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวให้ชัดเจน แต่ผู้ร้องเรียนอ้างว่าการเดินทางไปจังหวัดอันเป็นถิ่นที่อยู่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงอีกทั้งผู้ร้องเรียนมีฐานะยากจนไม่สามารถเดินทางไปได้ และแจ้งว่าก่อนหน้านี้ผู้ร้องเรียนได้เคยเดินทางไปพบพี่น้องที่จังหวัดอันเป็นถิ่นที่อยู่มาครั้งหนึ่งแล้ว หากทางราชการเดินทางไปสอบสวนเพิ่มเติมก็จะทราบข้อเท็จจริง

ต่อมา สำนักงานทะเบียนกลางรายงานผลการตรวจสอบให้ทราบว่า ยังไม่สามารถยืนยันตัวบุคคลได้ เจ้าหน้าที่สอบสวนได้ขอให้สำนักงานทะเบียนกลางตั้งประเด็นที่ต้องการทราบให้จังหวัดอันเป็นถิ่นที่อยู่ตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง ด้วยการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงานทะเบียนกลางและสำนักงานทะเบียนจังหวัดอันเป็นถิ่นที่อยู่ส่งผลให้ต่อมา กรมการปกครองได้รายงานผลการตรวจสอบโดยสรุปว่า สำนักทะเบียนจังหวัดอันเป็นถิ่นที่อยู่ ซึ่งเป็นภูมิลำเนาของผู้ร้องเรียนได้สอบพยานบุคคลในครอบครัวของผู้ร้องเรียนแล้ว ได้ผลสรุปว่า ผู้ร้องเรียนยังมีชีวิตอยู่และเชื่อได้ว่าการแจ้งตายโดยมิชอบ ทั้งนี้ กรมการปกครองได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงรายการสถานะบุคคลของผู้ร้องเรียน และผู้ร้องเรียนได้ทำบัตรประจำตัวประชาชนเรียบร้อยแล้ว

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า กรมการปกครองได้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีตามคำร้องเรียนในเรื่องนี้แล้ว พบว่าผู้ร้องเรียนยังมีชีวิตอยู่และอาจมีการแจ้งการตายโดยมิชอบ จึงได้ยกเลิกสถานะบุคคล “ตาย” ให้กับผู้ร้องเรียนและปัจจุบันผู้ร้องเรียน ได้มีการทำบัตรประจำตัวประชาชนเรียบร้อยแล้ว กรณีการร้องเรียนจึงเป็นเรื่องร้องเรียนที่ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว

การพิจารณาออกใบอนุญาตให้มีเลื่อยโซยนต์เป็นไปด้วยความล่าช้า

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนผ่านทางโทรศัพท์สายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน โทร ๑๖๗๖ จากผู้ร้องเรียนว่า บิดาของผู้ร้องเรียนได้ยื่นคำขอมิใบอนุญาตให้มีเลื่อยโซยนต์เพื่อใช้ในประกอบอาชีพต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่พิจารณาอนุญาต ตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ และผู้ร้องเรียนได้ติดต่อสอบถามในการพิจารณาออกใบอนุญาตอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ไม่พบว่ายังไม่ได้รับการออกใบอนุญาตจากหน่วยงานดังกล่าว ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๗ บิดาของผู้ร้องเรียนจึงได้ยื่นคำขอมิใบอนุญาตให้มีเลื่อยโซยนต์ต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่พิจารณาอนุญาตอีกครั้งหนึ่ง จนกระทั่งในวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๗ ก็ยังไม่ได้รับการพิจารณาออกใบอนุญาตแต่ประการใด จึงขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาตรวจสอบและแก้ไขปัญหาล่าช้าให้กับผู้ร้องเรียนด้วย

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนไว้แล้ว และเห็นว่าเป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐได้ละเลยการไม่ปฏิบัติหน้าที่ที่ก่อให้เกิดความเสียหายโดยไม่เป็นธรรม ส่งผลให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเดือดร้อน เสียหาย ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินประสานงานทางโทรศัพท์ไปยังหน่วยงานดังกล่าวโดยทันทีเมื่อได้รับเรื่องร้องเรียนไว้พิจารณาแล้วเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง ซึ่งได้รับการชี้แจงว่า หน่วยงานได้รับคำขอมิใบอนุญาตให้มีเลื่อยโซยนต์ของผู้ร้องเรียนไว้แล้ว ขณะนี้อยู่ระหว่างการรอผลการตรวจสอบประวัติของผู้ยื่นคำขอมิใบอนุญาต และคาดว่าจะสามารถแจ้งผลการพิจารณาออกใบอนุญาตให้กับผู้ร้องเรียนได้ไม่เกิน ๒ สัปดาห์ ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงขอให้หน่วยงานที่มีหน้าที่พิจารณาอนุญาตออกใบอนุญาตให้มีเลื่อยโซยนต์ได้เร่งรัดการดำเนินการ พร้อมทั้งได้ประสานงานแจ้งผลการตรวจสอบให้กับผู้ร้องเรียนทราบ ต่อมาในวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๗ ผู้ร้องเรียนได้รับการพิจารณาออกใบอนุญาตให้มีเลื่อยโซยนต์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

การดำเนินการในการแก้ไขปัญหาล่าช้าเรื่องร้องเรียนในกรณีดังกล่าวเป็นกรณีหนึ่งที่ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนให้กับประชาชนได้อย่างรวดเร็วและใช้ระยะเวลาสั้น โดยผ่านหมายเลขสายด่วน ๑๖๗๖ (โทรฟรีทั่วประเทศ) รวมทั้งทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการประสานเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนและหน่วยงานของรัฐ

เรื่องที่ ๒๕

ขอความช่วยเหลือในการทำบัตรประจำตัวประชาชน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนผ่านทางโทรศัพท์สายด่วน ๑๖๗๖ จากผู้ร้องเรียนว่าบุตรชายของผู้ร้องเรียนได้ไปติดต่อสำนักทะเบียนอำเภอเพื่อขอออกบัตรประจำตัวประชาชนสำหรับเด็ก ตั้งแต่เมื่อบุตรชายอายุครบ ๗ ปีบริบูรณ์ แต่จนกระทั่งในปัจจุบันบุตรชายอายุ ๙ ปี ยังไม่ได้รับการออกบัตรประจำตัวประชาชนสำหรับเด็กแต่ประการใด เนื่องจากบุตรชายมีรายชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในต่างจังหวัดประกอบกับมีการเปลี่ยนชื่อสกุลและใบเปลี่ยนชื่อสกุลสูญหาย โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียนขอให้ผู้ร้องเรียนเดินทางไปคัดสำเนาที่สำนักทะเบียนท้องถิ่นดังกล่าว แต่ผู้ร้องเรียนไม่สะดวกในการเดินทางไปดำเนินการ

เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวแล้วเห็นว่าเรื่องร้องเรียนดังกล่าวเป็นเรื่องที่มีความเร่งด่วนและเป็นความจำเป็นและกระทบต่อการใช้สิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติให้กับเด็กอันเกิดจากระยะเยียบและขั้นตอนในทางปฏิบัติของทางราชการ ดังนั้น จึงได้ดำเนินการให้มีการตรวจสอบข้อมูลโดยเร่งด่วนเกี่ยวกับการเปลี่ยนชื่อสกุลจากฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรที่ได้มีการเชื่อมโยงไว้กับกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และได้ประสานงานทางโทรศัพท์ไปยังสำนักทะเบียนท้องถิ่นที่ผู้ร้องเรียนได้ไปติดต่อ ขอออกบัตรประจำตัวประชาชนสำหรับเด็กไว้ โดยผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานงานและชี้แจงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว โดยผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า ในปัจจุบันมีการเชื่อมโยงข้อมูลด้านการทะเบียนราษฎรโดยมีระบบสารสนเทศมาใช้แล้ว และเมื่อตรวจสอบข้อมูลจากฐานข้อมูลแล้วปรากฏข้อเท็จจริงว่าบุตรชายของผู้ร้องเรียนมีข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงชื่อสกุลจริง และอาจไม่จำเป็นต้องไปคัดสำเนาที่สำนักทะเบียนท้องถิ่นที่บุตรชายของผู้ร้องเรียนมีชื่อปรากฏอยู่ จึงขอให้สำนักทะเบียนท้องถิ่นได้พิจารณาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับผู้ร้องเรียน โดยหน่วยงานดังกล่าวได้ให้ความร่วมมือกับผู้ตรวจการแผ่นดินในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนและได้ประสานงานให้ผู้ร้องเรียนเดินทางไปติดต่อกับหน่วยงานในอีก ๔ วัน ซึ่งต่อมา ผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนโดยสำนักทะเบียนท้องถิ่นได้ดำเนินการออกบัตรประจำตัวประชาชนสำหรับเด็กให้กับบุตรชายของผู้ร้องเรียนตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานงานไว้

ดังนั้น จากการดำเนินการแก้ไขปัญหาคอมพิวเตอร์ร้อนให้กับประชาชนในกรณีดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นถึงกระบวนการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินที่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว และไม่จำเป็นต้องใช้การประสานงานแบบทางการที่รื้อคอยหน่วยราชการ นอกจากนี้ ยังเป็นการใช้กระบวนการแบบสันติวิธีในการเจรจากับหน่วยงานเพื่อให้ความร่วมมือในแก้ไขปัญหาอีกด้วย

เรื่องที่ ๒๒

หน่วยงานไม่กวาดชันกลุ่มผู้ค้าที่ตั้งแผงค้าบนทางเดินเท้า

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้ร้องเรียนรายหนึ่งว่า ได้พบเห็นปัญหาผู้ค้าหาบเร่แผงลอยตั้งร้านค้ารูก่อออกมาบนทางเท้า และป้ายรถประจำทางบริเวณจุดผ่อนผันในเขตกรุงเทพมหานคร ส่งผลทำให้ประชาชนที่สัญจรไปมาในบริเวณดังกล่าวได้รับความเดือดร้อนในการสัญจรไปมาในบริเวณดังกล่าว

จากกรณีการร้องเรียนดังกล่าว ผู้ร้องเรียนไม่ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในการเสนอเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน กล่าวคือ ไม่ระบุชื่อ - นามสกุล และที่อยู่ของผู้ร้องเรียนที่สามารถติดต่อได้ส่งผลให้เรื่องร้องเรียนดังกล่าวให้ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่อาจรับไว้พิจารณาตามอำนาจหน้าที่ได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาถึงเรื่องร้องเรียนดังกล่าวแล้วเห็นว่า เป็นกรณีเรื่องที่จะส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยส่วนรวม รวมทั้งจะส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ในการบริหารราชการของหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ใช้อำนาจตามที่บัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ กล่าวคือ ถึงแม้จะเป็นเรื่องที่ไม่รับไว้พิจารณาก็ตามแต่เมื่อคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมหรือคุ้มครองประโยชน์สาธารณะแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินก็สามารถใช้อำนาจในการพิจารณาหรือส่งต่อเรื่องให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปดำเนินการตามควรแก่กรณีได้ ในกรณีเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่า เป็นปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อประชาชนส่วนรวมจึงได้ประสานงานไปยังหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อให้แก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยเมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานงานแล้ว หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบก็ได้ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเป็นอย่างดี โดยมีการเข้าไปตรวจสอบข้อเท็จจริงและมีมาตรการในการจัดระเบียบ กวาดชัน และประชาสัมพันธ์ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยให้ปฏิบัติเป็นไปตามระเบียบ

ตัวอย่างจากการดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนในกรณีข้างต้นจะเห็นได้ว่า แม้จะเป็นเรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่สามารถรับไว้พิจารณาได้ก็ตาม แต่เมื่อคำนึงถึงผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะจากปัญหาเรื่องร้องเรียนแล้ว แม้จะไม่ปรากฏผู้ร้องเรียนก็ตาม ผู้ตรวจการแผ่นดินก็สามารถใช้กลไกที่กฎหมายเปิดช่องไว้ให้แก้ไขปัญหาก็กับประชาชน โดยส่วนรวมได้

๒.๓ ผลการดำเนินงานด้านการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเชิงระบบ

นอกเหนือจากการปฏิบัติภารกิจตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการแก้ไขเรื่องร้องเรียนในรายการแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินยังมีบทบาทในการพัฒนาการดำเนินงานด้านการสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นโดยการแก้ไขปัญหาเชิงระบบ ที่ผ่านมา ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนจำนวนมากในประเด็นปัญหาต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม มีเรื่องร้องเรียนจำนวนหนึ่งที่มีประเด็นปัญหาการร้องเรียนที่คล้ายคลึงกันและมีการร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินบ่อยครั้ง มีมูลเหตุแห่งปัญหาไม่ต่างกันแต่อาจเกิดขึ้นในหลายพื้นที่ของประเทศ เช่น การบุกรุกที่ดินสาธารณะประโยชน์ การทุจริตประพฤติมิชอบเป็นต้น ดังนั้น เพื่อให้การแก้ไขปัญหาค้นเหตุแห่งปัญหา ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงจะเน้นการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของประชาชนอย่างเป็นระบบ โดยการเข้าไปแก้ไขถึงต้นตอของปัญหาไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขปัญหาร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ เพื่อแก้ไขกฎ ระเบียบที่ล้าสมัย หรือการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลและร่วมกันแก้ไขปัญหากับหน่วยงานในท้องถิ่น โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ มีหลายกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้แก้ไขปัญหาร้องเรียนเชิงระบบซึ่งมีตัวอย่างเรื่องร้องเรียนที่สำคัญดังต่อไปนี้



บทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นการสันนิษฐานความรับผิดทางอาญาของกรรมการหรือผู้จัดการของนิติบุคคลเป็นผู้ร่วมกระทำผิดกับนิติบุคคลมีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนขอให้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๗๒^{๑๔} พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๕๙^{๑๕} พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๔^{๑๖} และพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๖๓^{๑๗} ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง^{๑๘}

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาคำร้องเรียน และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว มีความเห็นว่า พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ มีบทบัญญัติกำหนดโทษไว้หลายประเภท ทั้งที่เป็นโทษทางอาญา โทษทางแพ่ง โทษทางปกครอง

^{๑๔} พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒

มาตรา ๗๒ ในกรณีที่นิติบุคคลกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่ากรรมการหรือผู้จัดการทุกคนของนิติบุคคลนั้นเป็นผู้ร่วมกระทำผิดกับนิติบุคคลนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำของนิติบุคคลนั้นได้กระทำโดยตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วย

^{๑๕} พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒

มาตรา ๕๙ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล กรรมการหรือผู้จัดการหรือผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของนิติบุคคลนั้นต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดสำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

^{๑๖} พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๕๔ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล ให้กรรมการผู้จัดการ หุ่นส่วนผู้จัดการหรือผู้ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลในเรื่องนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นได้กระทำโดยตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมหรือตนได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิดนั้นแล้ว

^{๑๗} พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๖๓ ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือนิติบุคคลอื่นกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ กรรมการ ผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการกระทำอันเป็นความผิดนั้น ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นได้กระทำโดยตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วย

^{๑๘} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๓๙ บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่เขากระทำความผิดนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่เขากระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

และมาตรการบังคับทางปกครองแล้วแต่กรณี แต่บทบัญญัติในมาตรา ๗๒ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๕๙ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ และมาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่มีข้อสันนิษฐานความรับผิดของผู้แทนนิติบุคคล โดยให้ถือว่าผู้แทนนิติบุคคลเป็นผู้ร่วมกระทำผิดกับนิติบุคคลด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า การกระทำของนิติบุคคลนั้นได้กระทำโดยตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอม โดยมีได้บัญญัติว่าให้ใช้ข้อสันนิษฐานดังกล่าวกับการกระทำความผิดที่มีโทษประเภทดก จึงเป็นการบัญญัติให้ใช้ข้อสันนิษฐานความรับผิดของผู้แทนนิติบุคคลกับความผิดทุกประเภทในกฎหมายนั้น ๆ

เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง เห็นว่า เป็นบทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองเฉพาะสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่จะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าไม่มีความผิด จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดจริง (presumption of innocence) อันเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญา เนื่องจากในการนำบุคคลเข้าสู่กระบวนการดำเนินคดีอาญาให้ต้องตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย บุคคลดังกล่าวอาจต้องถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพ เช่น การถูกจับกุม หรือถูกคุมขัง นอกจากนี้ โทษทางอาญาอันประกอบด้วย ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สินยังกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือจำเลย ประกอบกับในคดีอาญาโจทก์มีภาระการพิสูจน์ถึงการกระทำความผิดของจำเลยให้ครบองค์ประกอบของความผิด ซึ่งต่างจากคดีแพ่งหรือคดีปกครองที่โจทก์มิได้มีภาระการพิสูจน์ที่หนักแน่นเช่นเดียวกับในคดีอาญา กล่าวคือ จำเลยหรือผู้ถูกฟ้องคดีในคดีแพ่งและคดีปกครองต่างต้องพิสูจน์ว่าการกระทำของตนไม่เป็นละเมิด หรือโจทก์ไม่ได้รับความเสียหาย หรือคำสั่งทางปกครองไม่ชอบด้วยกฎหมาย ภาระการพิสูจน์จึงมิได้ตกอยู่แก่โจทก์ฝ่ายเดียวเสมอเหมือนในคดีอาญา นอกจากนี้วิธีพิจารณาคดีปกครองใช้ระบบไต่สวน ซึ่งตุลาการในคดีปกครองจะต้องทำหน้าที่ในการแสวงหาทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายโดยไม่ถูกจำกัดอยู่แต่เฉพาะข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่คู่ความหรือคู่กรณียื่นหรือเสนอต่อศาลเท่านั้น ประกอบกับโทษทางแพ่งและโทษทางปกครองโดยทั่วไปเป็นเพียงการให้ชดเชยค่าเสียหาย ปรับ หรือการเพิกถอนใบอนุญาต ดังนั้น จึงเห็นว่า บทบัญญัติที่สันนิษฐานความรับผิดของผู้แทนนิติบุคคลในคดีแพ่งและคดีปกครองสามารถกระทำได้

สำหรับกรณีข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติ
ควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๗๒ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒
มาตรา ๕๙ พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๔ และพระราชบัญญัติ
โรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๖๓ นั้น เห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวมีผลให้เมื่อโจทก์สามารถนำสืบ
ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงอันเป็นเงื่อนไขของข้อสันนิษฐานว่าบุคคลนั้นเป็นผู้แทนนิติบุคคลที่กระทำ
ความผิดแล้วก็จะทำให้เกิดข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐานตามมาทันทีว่าผู้แทนนิติบุคคลนั้น
เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดและร่วมรับผิดชอบกับนิติบุคคลนั้นด้วย อันเป็นการนำการกระทำความผิด
ของบุคคลอื่นมาเป็นเงื่อนไขของการสันนิษฐานให้ผู้แทนนิติบุคคลมีความรับผิดชอบทางอาญา และ
ยังเป็นการผลักภาระการพิสูจน์ให้แก่ผู้แทนนิติบุคคลในการที่จะต้องนำเสนอพยานหลักฐาน
เพื่อหักล้างข้อสันนิษฐานนั้น นอกจากนี้ บทบัญญัติดังกล่าวยังส่งผลให้ผู้แทนนิติบุคคลต้องตกเป็น
ผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยไม่จำเป็นต้องมีพยานหลักฐานตามสมควรในเบื้องต้นว่าผู้แทนนิติบุคคลนั้น
ได้ร่วมกระทำความผิดกับนิติบุคคลนั้นหรือไม่ จึงขัดกับข้อสันนิษฐานตามรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง ที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหา
หรือจำเลยไม่มีความผิด

นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยมีคำวินิจฉัยกรณีพระราชบัญญัติขายตรงและตลาด
แบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๔ และกรณีพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๗๔
ซึ่งมีข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคลไว้ในลักษณะเดียวกับบทบัญญัติ
ตามคำร้องเรียนข้างต้น โดยมีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒/๒๕๕๕ วินิจฉัยว่า “... พระราชบัญญัติ
ขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๔ เฉพาะในส่วนที่สันนิษฐานให้กรรมการ
ผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งต้องรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษ
ทางอาญาร่วมกับการกระทำความผิดของนิติบุคคลโดยไม่ปรากฏว่ามีการกระทำหรือเจตนา
ประการใดอันเกี่ยวกับการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น ชัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙
วรรคสอง เป็นอันใช้บังคับไม่ได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖...” และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่
๕/๒๕๕๖ วินิจฉัยว่า “...พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๗๔ เฉพาะในส่วนที่
สันนิษฐานให้กรรมการหรือผู้จัดการทุกคนของนิติบุคคลนั้นเป็นผู้ร่วมกระทำผิดกับนิติบุคคลนั้น
โดยไม่ปรากฏว่ามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างใดอย่างหนึ่งกับการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖...”

ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเห็นว่า พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๗๒ เฉพาะในส่วนที่สันนิษฐานให้กรรมการหรือผู้จัดการทุกคนของนิติบุคคลนั้น เป็นผู้ร่วมกระทำผิดทางอาญากับนิติบุคคล พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๕๙ เฉพาะในส่วนที่สันนิษฐานให้กรรมการหรือผู้จัดการ หรือผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษทางอาญาร่วมกับการกระทำความผิดของนิติบุคคล พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๔ เฉพาะในส่วนที่สันนิษฐานให้กรรมการผู้จัดการ หุ่นส่วนผู้จัดการ หรือผู้ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลในเรื่องนั้น ต้องรับโทษทางอาญาร่วมกับการกระทำความผิดของนิติบุคคล และพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๖๓ เฉพาะในส่วนที่สันนิษฐานให้ กรรมการ ผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการกระทำอันเป็นความผิดอาญา ต้องร่วมรับผิดกับการกระทำความผิดของนิติบุคคล มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ในระหว่างการพิจารณาตีของศาลรัฐธรรมนูญ ได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ข้อ ๑ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง ยกเว้นหมวด ๒ และต่อมาวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗ มีการประกาศใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ โดยมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยปัญหาว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งหมายถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ หรือไม่เท่านั้น มิได้มีบทบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง

อย่างไรก็ดี ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตรวจสอบทราบว่า คณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) เพื่อพิจารณาบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่สันนิษฐานความรับผิด ทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคลในลักษณะเดียวกับพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๗๒ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๕๙ และพระราชบัญญัติ การแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๔ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีหนังสือถึงนายกรัฐมนตรี เพื่อขอให้นายกรัฐมนตรีเร่งรัดติดตามให้มีการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายต่าง ๆ ที่อาจมี บทบัญญัติสันนิษฐานความรับผิดทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคลให้เป็นผู้ร่วมรับผิดกับนิติบุคคล อันเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ ววรรคสอง โดยเร็ว ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมาย มิให้กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ ของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญได้รับรองคุ้มครองไว้ และมีให้เกิดปัญหาร้องเรียนในลักษณะ ทำนองนี้อีก

เรื่องที่ ๒

กระทรวงกลาโหมออกระเบียบราชการศาลทหาร ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนสรุปได้ว่า ระเบียบราชการศาลทหาร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่กำหนดให้ศาลทหารเป็นผู้มีอำนาจออกหมายซึ่งผู้ต้องหาในระหว่างสอบสวน ขัดแย้งกับมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งบัญญัติให้ การควบคุมผู้ต้องหาซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาที่อยู่ใน อำนาจศาลทหารหรือไม่ก็ตาม ให้ผู้บังคับบัญชาทหารมีอำนาจสั่งควบคุมได้ ผู้ร้องเรียนจึงเห็นว่าการออกระเบียบดังกล่าวเป็นการตีความและยกเลิกกฎหมายเองโดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วย กฎหมาย และเป็นผลให้การปกครองบังคับบัญชาทางทหารได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง ขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินตรวจสอบเรื่องดังกล่าว เพื่อให้มีการยึดถือปฏิบัติตามมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ โดยเคร่งครัดต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเรื่องร้องเรียน ข้อกฎหมาย ประกอบกับคำชี้แจงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว มีความเห็นว่า อำนาจสั่งควบคุมตัวผู้ต้องหาซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารระหว่างสอบสวนคดีอาญา เป็นเรื่องวิธีพิจารณาความอาญาทหาร ซึ่งเป็นคนละส่วนกับอำนาจบังคับบัญชาของทหาร โดยการสั่งควบคุมตัวบุคคลในกรณีนี้ ต้องเป็นไปตามมาตรา ๓๒ วรรคสามของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่กำหนดให้การควบคุมตัวบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล ดังนั้น มาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ที่บัญญัติให้ผู้บังคับบัญชาทหารมีอำนาจสั่งควบคุมผู้ต้องหาซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ตามความในมาตรา ๑๖ นั้น จึงเป็นบทบัญญัติที่ก่อให้เกิดการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

เมื่อพิจารณาระเบียบราชการศาลทหาร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๕ ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ จะเห็นได้ว่าเป็นการออกระเบียบเพื่อแก้ไขบทบัญญัติในภาค ๕ ว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาทหาร ลักษณะ ๒ การควบคุม มาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ เรื่องอำนาจในการควบคุมผู้ต้องหาซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารระหว่างสอบสวนคดีอาญา จากเดิมที่เป็นอำนาจของผู้บังคับบัญชาทหารมาเป็นศาลทหาร แม้วัตถุประสงค์ของการออกระเบียบดังกล่าวจะเป็นไปเพื่อให้การควบคุมตัวผู้ต้องหาซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารระหว่างสอบสวนคดีอาญาสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แต่การออกกฎหมายลำดับรอง คือ ระเบียบที่พิพาท เพื่อแก้ไขเนื้อหาของกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ คือ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ เป็นสิ่งที่ไม่สามารถกระทำได้ ดังนั้น การออกระเบียบดังกล่าวจึงเป็นการออกกฎหมายลำดับรองที่มีเนื้อหาขัดต่อกฎหมายแม่บท

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องตามคำร้องเรียนนี้แล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเห็นว่า ความในมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๒ วรรคสามที่กำหนดให้การจับและคุมขังบุคคลต้องกระทำโดยมีคำสั่งหรือหมายของศาล ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเสนอปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยต่อไป แต่เนื่องจากในระหว่างการศึกษาคดี

ของศาลรัฐธรรมนูญ ได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ข้อ ๑ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง ยกเว้นหมวด ๒ และต่อมาวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗ มีการประกาศใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ โดยมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยปัญหาว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งหมายถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ หรือไม่เท่านั้น มิได้มีบทบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ศาลรัฐธรรมนูญ จึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง

๒.๕ ผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการสำรวจความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนที่มีต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนเช่นเดียวกับปีที่ผ่านมา โดยทำการสำรวจระดับความพึงพอใจและความคิดเห็นของผู้ร้องเรียนที่ได้รับการแจ้งผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตลอดปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ซึ่งมีผู้ร้องเรียนตอบแบบสอบถามจำนวน ๓๖๒ ฉบับ การประเมินความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนในครั้งนี้ได้แบ่งออกเป็น ๕ ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนและผลการวินิจฉัย ความพึงพอใจของผู้ร้องเรียน และความคิดเห็นของผู้ร้องเรียนต่อภาพลักษณ์และการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า ผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย ๔๕ ปี สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีรายได้เฉลี่ยประมาณ ๑๘,๗๙๒.๕๒ บาทต่อเดือน และส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในเขตภาคกลาง

การเสนอเรื่องร้องเรียน

ในการเสนอเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน พบว่า กรณีเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐปฏิบัติหน้าที่จนเกิดความเสียหายหรือก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมเป็นปัญหาหรือประเด็นที่มีการร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินมากที่สุด รองลงมาคือ กรณีเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ กรณีเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐปฏิบัติแต่กระทำนอกเหนืออำนาจหน้าที่ ตามลำดับ

ในการตัดสินใจเสนอเรื่องร้องเรียน พบว่า ผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่เสนอเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยไม่มีผู้ใดแนะนำ โดยรู้จักผู้ตรวจการแผ่นดินจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด และมักยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพียงแห่งเดียว

การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน

ผลการสำรวจ ส่วนใหญ่ผู้ร้องเรียนนิยมเสนอเรื่องร้องเรียนโดยทำเป็นหนังสือ และจัดส่งมาทางไปรษณีย์ ในกรณีที่เป็นกรร้องเรียนโดยวาจา ส่วนใหญ่ผู้ร้องเรียนจะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินโดยตรงจากการลงพื้นที่หรือจัดกิจกรรมร่วมกับประชาชน รองลงมาเป็นการร้องเรียนผ่านบริการสายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน (โทรศัพท์หมายเลข ๑๖๗๖ ฟรีทั่วประเทศ) ส่วนในกรณีร้องเรียนทางอินเทอร์เน็ตผู้ร้องเรียนนิยมร้องเรียนผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน (www.ombudsman.go.th)

ผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่ได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนการพิจารณาเรื่องร้องเรียนจากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน อีกทั้งเมื่อยื่นเรื่องร้องเรียนแล้ว ก็จะได้รับแจ้งจากทางสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินว่าเรื่องร้องเรียนได้รับไว้พิจารณาแล้ว นอกจากนี้ พบว่า เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดต่อผู้ร้องเรียนเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ร้องเรียน เฉลี่ยประมาณ ๒ ครั้งต่อราย และยังได้รายงานความคืบหน้าในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนให้ผู้ร้องเรียนทราบ เฉลี่ยประมาณ ๒ ครั้งต่อราย

ผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่ได้ติดตามเรื่องร้องเรียนของตัวเอง โดยติดตามเฉลี่ยประมาณ ๓ ครั้ง ซึ่งในส่วนของผู้ร้องเรียนที่ไม่ติดตามเรื่องร้องเรียนของตัวเองส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า คาดว่าเรื่องร้องเรียนกำลังอยู่ระหว่างการพิจารณา

จากการสำรวจ พบว่า ผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นไปตามที่ผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียน และผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่ยอมรับผลการวินิจฉัย เพราะเห็นว่ามีความเป็นธรรม

ความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการให้บริการ

ในการศึกษาเพื่อสำรวจความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนที่มีต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ นี้ ทำการศึกษาความพึงพอใจใน ๕ ด้าน ได้แก่

- ความพึงพอใจต่อการยื่นและรับเรื่องร้องเรียน
- ความพึงพอใจต่อการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน
- ความพึงพอใจต่อการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน
- ความพึงพอใจต่อการดำเนินการหลังการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน และ
- ความพึงพอใจในภาพรวม

โดยได้ทำการศึกษาระดับความพึงพอใจจากข้อคำถามที่สร้างขึ้นในแต่ละส่วน กำหนดระดับความพึงพอใจ คือ พอใจน้อย ค่อนข้างน้อย ปานกลาง ค่อนข้างมาก และมาก มีวิธีให้คะแนนคำตอบคือ ๑ ๒ ๓ ๔ และ ๕ ตามลำดับ จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาจัดแบ่งระดับความพึงพอใจออกเป็นกลุ่มความพึงพอใจน้อย ค่อนข้างน้อย ปานกลาง ค่อนข้างมาก และมาก โดยใช้วิธีการแจกแจงความถี่แบบจัดกลุ่มเพื่อคำนวณหาอันตรภาคชั้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนในแต่ละด้าน พบว่าผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนในระดับค่อนข้างมากในด้านการยื่นและรับเรื่องร้องเรียน (ร้อยละ ๗๖.๖๐) การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน (ร้อยละ ๗๓.๘๐) การพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน (ร้อยละ ๗๒.๖๐) และมีความพึงพอใจต่อการให้บริการในระดับปานกลางในด้านการดำเนินการหลังการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน (ร้อยละ ๖๖.๔๐) อย่างไรก็ตาม พบว่าผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก (ร้อยละ ๗๗.๔๐)

ทั้งนี้จากการเปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงของระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๗ พบว่า ในภาพรวมอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยร้อยละ ๑.๗๕ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการดำเนินการหลังการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้นสูงสุด โดยคิดเป็นร้อยละ ๖.๓๑

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ร้องเรียน

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนโดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Least Squares Method) ในรูปของสมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ซึ่งปรากฏผลว่า ความพึงพอใจต่อการยื่นและรับเรื่องร้องเรียน ความพึงพอใจต่อการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน ความพึงพอใจต่อการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน และความเชื่อมั่นต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับการแก้ไขความเดือดร้อนจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนเกี่ยวกับการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน กล่าวคือ เมื่อผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจต่อการยื่นและรับเรื่องร้องเรียน การพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน และมีความเชื่อมั่นต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับการแก้ไขความเดือดร้อนจากการไม่ได้รับความเป็นธรรมเพิ่มมากขึ้น จะทำให้ความพึงพอใจของผู้ร้องเรียนต่อการให้บริการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในภาพรวมเพิ่มขึ้นด้วย

ความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

จากการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ร้องเรียนเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พบว่า ในภาพรวมผู้ร้องเรียนมีความคิดเห็นภาพลักษณ์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินอยู่ในระดับดีค่อนข้างมาก (ร้อยละ ๗๘.๔๐) เมื่อทำการวิเคราะห์โดยแยกออกเป็นรายประเด็น พบว่า ผู้ร้องเรียนมีความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินอยู่ในระดับดีมากในด้านการเป็นองค์กรที่ร้องเรียนได้สะดวก (ร้อยละ ๘๕.๘๐) และมีความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในระดับดีค่อนข้างมากในด้านการเป็นองค์กรที่มีสถานที่ เจ้าหน้าที่และเครื่องมือในการให้บริการที่เหมาะสม (ร้อยละ ๗๘.๖๐) การเป็นองค์กรที่พิจารณาสอบสวนเรื่องร้องเรียนด้วยความโปร่งใส และตรวจสอบได้ (ร้อยละ ๗๘.๒๐) การเป็นองค์กรที่เข้าใจถึงความต้องการของผู้ร้องเรียน มีความมุ่งมั่น ความพร้อม และความเต็มใจในการให้บริการ รวมทั้งมีความรู้ ความสามารถและความชำนาญในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน (ร้อยละ ๗๗.๖๐) การเป็นองค์กรที่ให้ความเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย (ร้อยละ ๗๖.๐๐) และด้านการเป็นองค์กรที่พิจารณาเรื่องร้องเรียนได้รวดเร็ว (ร้อยละ ๗๔.๐๐) ตามลำดับ

นอกจากนี้ เมื่อทำการสอบถามผู้ร้องเรียนเกี่ยวกับความต้องการเสนอเรื่องร้องเรียนต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินในอนาคต พบว่า ผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าในอนาคตหากมีปัญหาเกิดขึ้นจะมายื่นเรื่องร้องเรียนต่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแน่นอน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๔๐ โดยผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่ให้เหตุผลสนับสนุน อาทิ ได้รับความเป็นธรรมจากการยื่นเรื่องร้องเรียนกับผู้ตรวจการแผ่นดิน มีความเชื่อมั่นว่าผู้ตรวจการแผ่นดินจะวินิจฉัยปัญหาอย่างถูกต้องและเป็นธรรม เชื่อมั่นในความสามารถ ความมุ่งมั่น และความจริงจังในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนอย่างเป็นธรรมและเป็นกลาง เชื่อมั่นว่าผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นคนดี และมีคุณธรรม เชื่อมั่นในกระบวนการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินเข้าใจความต้องการที่แท้จริงของผู้ร้องเรียน เป็นต้น

ความเชื่อมั่นของผู้ร้องเรียนต่อองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับการแก้ไขความเดือดร้อนจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม

จากการศึกษา พบว่า ผู้ร้องเรียนมีความเชื่อมั่นต่อองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับการแก้ไขความเดือดร้อนจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม ในระดับค่อนข้างมาก (ร้อยละ ๗๓.๐๐) และเมื่อพิจารณาความถี่ของคำตอบ พบว่า ผู้ร้องเรียนจำนวนมากที่สุดมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับมาก โดยคิดเป็น ร้อยละ ๓๘.๑๐ ของผู้ร้องเรียนที่ตอบแบบสอบถาม

ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินปี ๒๕๕๖^{๒๓}

ในปี ๒๕๕๖ สถาบันพระปกเกล้าโดยความร่วมมือกับสำนักงานสถิติแห่งชาติได้ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะและการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ พ.ศ. ๒๕๕๖ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะและการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ และนำเสนอผลที่ได้จากการสำรวจแก่หน่วยงานเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาการบริการสาธารณะให้มีคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนต่อไป

ทั้งนี้ ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะและการทำงานประจำปี ๒๕๕๖ ในส่วนขององค์กรอิสระรวมถึงผู้ตรวจการแผ่นดินปรากฏผลดังนี้

ความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานขององค์กรอิสระ:

จากรายงานผลการสำรวจ พบว่า องค์กรอิสระที่ประชาชนมีความเชื่อมั่น (ค่อนข้างเชื่อมั่นถึงเชื่อมั่นมาก) ต่อการทำงานมากที่สุด คือ ศาลยุติธรรม คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๔ รองลงมา คือ ศาลปกครอง และศาลรัฐธรรมนูญ มีสัดส่วนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๓ คณะกรรมการการเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๑ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๔ ผู้ตรวจการแผ่นดิน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๕ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๙ และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๔ และสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๕ ตามลำดับ

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาเฉพาะในส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความเชื่อมั่นมาก พบว่า ประชาชนมีความเชื่อมั่นมากต่อการทำงานของศาลยุติธรรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๕ รองลงมา คือ ศาลปกครอง คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕ ศาลรัฐธรรมนูญ คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๔ ผู้ตรวจการแผ่นดิน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๓ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๖ คณะกรรมการการเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๒ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๙ และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๔ และสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คิดเป็นร้อยละ ๘.๘ ตามลำดับ

^{๒๓} รายงานผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะ และการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ พ.ศ. ๒๕๕๖ และสรุปผลการสำรวจ พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๖

ความเชื่อมั่นต่อการทำงานขององค์กรด้านการตรวจสอบ

จากผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ เกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่อการทำงานขององค์กรด้านการตรวจสอบ ๔ องค์กร พบว่า องค์กรด้านการตรวจสอบที่ประชาชนให้ความเชื่อมั่นต่อการทำงานมากที่สุด คือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๑ รองลงมา คือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๕ ผู้ตรวจการแผ่นดิน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๕ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นร้อยละ ๕๓.๙

ความเชื่อมั่นต่อการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ในส่วนของการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของ ผู้ตรวจการแผ่นดิน สามารถจำแนกออกเป็น ๖ ระดับ ได้แก่ เชื่อมั่นมาก ค่อนข้างเชื่อมั่น ไม่ค่อยเชื่อมั่น ไม่เชื่อมั่น ไม่มีความเห็น และไม่รู้จัก เมื่อพิจารณาเป็นรายภาค สามารถสรุปได้ดังนี้

ในภาพรวมของทั้งประเทศ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๕.๒ ค่อนข้างเชื่อมั่นต่อการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน เชื่อมั่นมากต่อการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๓ อย่างไรก็ตาม พบว่ามีประชาชนที่ยังไม่รู้จักผู้ตรวจการแผ่นดิน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๗ ส่วนประชาชนที่ไม่เชื่อมั่นต่อการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินมีเพียงร้อยละ ๒.๒ ของประชาชนทั้งประเทศ

เมื่อพิจารณาเฉพาะในส่วนในระดับค่อนข้างเชื่อมั่นถึงเชื่อมั่นมากรวมกัน จะเห็นได้ว่า ประชาชนในภาคใต้มีความเชื่อมั่น (ค่อนข้างเชื่อมั่นถึงเชื่อมั่นมาก) ต่อการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๓ รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๙ ภาคกลาง (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๖ และภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๒ ตามลำดับ สำหรับประชาชนในกรุงเทพมหานครมีความเชื่อมั่นต่อการทำงานของ ผู้ตรวจการแผ่นดินในสัดส่วนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๕ เมื่อเทียบกับประชาชนในภาคอื่น ๆ ของประเทศ

แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มประชาชนที่มีระดับความเชื่อมั่นมาก พบว่า ประชาชนที่อยู่ภาคใต้มีความเชื่อมั่นมากที่สุด รองลงมา คือ ประชาชนที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) และภาคเหนือ ตามลำดับ

นอกจากนี้ จากผลการสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการทำงานขององค์กรอิสระเป็นรายจังหวัด พบว่า ประชาชนมีความเชื่อมั่นมากต่อการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินในระดับสูงสุดถึงร้อยละ ๔๐ เมื่อเทียบกับองค์กรอิสระอื่น ๆ คือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ประชาชนให้ความเชื่อมั่นต่อการทำงานในระดับเท่ากันที่ร้อยละ ๓๕ และสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อการทำงาน คิดเป็น ร้อยละ ๓๐

จากผลการสำรวจดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินได้นำไปปรับใช้ในการกำหนดนโยบายเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้ ควบคู่กับการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนโดยเฉพาะในเขตภูมิภาครู้จักผู้ตรวจการแผ่นดินในฐานะเป็นช่องทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย ไม่มีค่าใช้จ่าย และสามารถเป็นที่พึ่งของประชาชนได้ ควบคู่ไปกับการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชน เพื่อให้ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ทั้งในการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน หรือการส่งเสริมจริยธรรม ซึ่งนอกจากจะเป็นการสร้าง ความโปร่งใสในการดำเนินงาน ยังช่วยให้การปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถตอบสนอง ความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงอีกด้วย

ส่วนที่



ผลการปฏิบัติของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ
หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้ดำเนินการหรือไม่ดำเนินการ
ตามข้อสั่งการหรือข้อเสนอแนะ
ของผู้ตรวจการแผ่นดิน



ผลการปฏิบัติของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ได้ดำเนินการหรือไม่ดำเนินการตามข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน

แนวทางการดำเนินงานด้านการสอบสวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินที่ผ่านมานั้น หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าการปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติของหน่วยงานเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม หรือสร้างความเดือดร้อนเสียหายให้แก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชน ผู้ตรวจการแผ่นดินก็จะวินิจฉัยโดยมีข้อเสนอแนะอันเป็นการแก้ไขปัญหาในการทำงานของภาครัฐตามที่ผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดิน มากกว่าการจับผิดหรือลงโทษที่ตัวบุคคล โดยผู้ตรวจการแผ่นดินจะใช้วิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอย่างสันติวิธี เพื่อให้คู่กรณีได้มีส่วนร่วมในการยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ด้วยความรวดเร็ว ประหยัดและเป็นธรรม ตลอดจนสร้างความรู้ความเข้าใจในด้านสิทธิและหน้าที่ของผู้ร้องเรียนและของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหน่วยงานราชการแล้ว ยังเป็นการช่วยลดอัตราการฟ้องร้องคดีในชั้นศาลอีกด้วย

ถึงแม้ว่าผู้ตรวจการแผ่นดินจะไม่มีอำนาจในการสั่งการและลงโทษโดยตรง แต่ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นกลไกเพื่อการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ด้วยวิธีการมีข้อเสนอแนะซึ่งอาศัยการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติตามหลักการแบ่งแยกอำนาจในระบอบประชาธิปไตย โดยมีเป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่งคือการพัฒนาองค์กรของรัฐเพื่อให้การบริการประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้ กรณีแม้หน่วยงานไม่ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินก็มีอำนาจในการรายงานเรื่องร้องเรียนดังกล่าวต่อวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร หรือเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อใช้กลไกของสังคมในการสร้างแรงกดดันให้หน่วยงานปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินอีกทางหนึ่ง แต่ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการดำเนินการตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ตัวอย่างเรื่องร้องเรียนที่หน่วยงานได้นำผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินไปปฏิบัติตามข้อสังเกต หรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนและได้พิจารณา สอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน และพบข้อเท็จจริงว่า กฎ ระเบียบ หรือขั้นตอนการปฏิบัติ หน้าที่ของหน่วยงาน ส่งผลให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ให้ข้อเสนอแนะหน่วยงานให้ปรับปรุง แก้ไข ขั้นตอนการปฏิบัติงาน หรือ เยียวยาทุกข์ร้อนของประชาชน ซึ่งหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนต่าง ๆ ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ของผู้ตรวจการแผ่นดินไปปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้ มีตัวอย่าง เรื่องร้องเรียนที่หน่วยงานได้นำผลการวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินไปปฏิบัติตามข้อสังเกต หรือข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังต่อไปนี้

เรื่องที่

ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. ๒๕๕๓

ผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียนผ่านสายด่วนศูนย์บริการประชาชนของรัฐบาล โทร ๑๑๑๑ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าผู้ว่าจ้างจ่ายค่าจ้างในการตัดเย็บเสื้อผ้าในราคาตัวละ ๒๐ บาท จึงขอให้ภาครัฐช่วยเหลือให้มีการปรับเพิ่มค่าจ้างเป็นตัวเลข ๔๐ - ๕๐ บาท แต่เจ้าหน้าที่กลับไป ตรวจสอบกรณีผู้ประกอบการค้างค่าแรง ทำให้ผู้ประกอบการบอกลีกจ้างผู้ร้องเรียนในเวลาต่อมา

จากการตรวจสอบปรากฏข้อเท็จจริงว่า เรื่องดังกล่าวเป็นกรณีของการรับงานไปทำ ที่บ้านตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับ ดังกล่าวยังไม่ได้มีการกำหนดค่าตอบแทนเป็นอัตราค่าจ้างไว้ ซึ่งอัตราค่าจ้างดังกล่าวจะมี คณะกรรมการคุ้มครองการรับงานไปทำที่บ้านเป็นผู้กำหนด ปัจจุบันคณะกรรมการฯ ดังกล่าว อยู่ระหว่างการดำเนินการแต่งตั้งของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน การดำเนินการช่วยเหลือ ผู้ร้องเรียนในประเด็นการช่วยเหลือเพื่อให้มีการปรับค่าจ้างจึงไม่สามารถดำเนินการได้ และได้แจ้ง ผู้ร้องเรียนรับทราบแล้ว สำหรับกรณีร้องเรียนขอให้ตรวจสอบการเบี่ยงเบนคำร้องเรียนของผู้ร้องเรียน

จากการร้องเรียนเรื่องค่าจ้างตัดเย็บผ้าราคาต่ำเป็นประเด็นเรื่องผู้ว่าจ้างค้างค่าจ้าง เป็นเหตุให้ผู้ว่าจ้างไม่ส่งงานให้ผู้ร้องเรียนและทำให้ผู้ร้องเรียนได้รับความเสียหายนั้น จากการตรวจสอบปรากฏข้อเท็จจริงว่า พนักงานตรวจแรงงานได้ชี้แจงกระบวนการและขั้นตอนการตรวจสอบข้อเท็จจริงให้ผู้ร้องเรียนทราบ และให้ผู้ร้องเรียนตรวจสอบเอกสารหนังสือที่พนักงานตรวจแรงงานเชิญให้ผู้ว่าจ้างมาพบเพื่อตรวจสอบสภาพการจ้าง ซึ่งหนังสือฉบับดังกล่าวไม่มีข้อมูลหรือข้อความใดที่ระบุว่าผู้ว่าจ้างค้างค่าจ้าง และไม่มีการระบุชื่อของผู้ร้องเรียนว่าเป็นผู้ร้องเรียนเรื่องดังกล่าวด้วย แม้ว่า ผู้ร้องเรียนจะยังคงยืนยันในความเข้าใจของตนว่าเจ้าหน้าที่สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดเชียงใหม่ประเด็นการร้องเรียนของผู้ร้องเรียน แต่จากการตรวจสอบพยานหลักฐานและข้อมูลต่าง ๆ ที่ปรากฏพบว่า เจ้าหน้าที่สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดในฐานะพนักงานตรวจแรงงาน ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบที่กำหนดแล้วและไม่มีการเยี่ยงเบนประเด็นตามคำร้องเรียนแต่อย่างใด ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว

ในการนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาวินิจฉัยและมีข้อเสนอแนะว่า เรื่องดังกล่าวแม้เจ้าหน้าที่ในฐานะพนักงานตรวจแรงงาน ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๗ ตอนที่ ๗๐ ก หน้า ๑ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ และให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันแล้ว ซึ่งตามมาตรา ๒๕ กำหนดให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่าคณะกรรมการคุ้มครองการรับงานไปทำที่บ้าน โดยคณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ในมาตรา ๒๘(๓) ประการหนึ่งคือ กำหนดอัตราค่าตอบแทนในงานที่รับไปทำที่บ้าน แต่ปัจจุบันคณะกรรมการคุ้มครองการรับงานไปทำที่บ้านอยู่ระหว่างการดำเนินการของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ดังนั้น จึงยังไม่มีกำหนดอัตราค่าตอบแทนในงานที่รับไปทำที่บ้านแต่อย่างใด ทั้งที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. ๒๕๕๓ มีผลใช้บังคับมาเป็นเวลาประมาณ ๓ ปีแล้ว จากความล่าช้าดังกล่าวจึงเป็นเหตุให้ผู้รับงานไปทำที่บ้านไม่ได้รับความคุ้มครองค่าตอบแทนในการดังกล่าว จึงเสนอแนะให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เร่งพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะกรรมการคุ้มครองการรับงานไปทำที่บ้านให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้มีหนังสือรายงานความคืบหน้าในการดำเนินการ เพื่อให้ได้มาซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองการรับงานไปทำที่บ้าน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยสรุปได้ดังนี้

๑.๑ การแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

(๑) กระทรวงแรงงาน โดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานออกประกาศกระทรวงแรงงาน ลงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๖ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการคุ้มครองการรับงานไปทำที่บ้าน

(๒) วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๖ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้เสนอชื่อบุคคล ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานพิจารณาแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสรรหากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ในคณะกรรมการคุ้มครองการรับงานไปทำที่บ้านตามประกาศกระทรวงแรงงาน แต่เนื่องมาจากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๖ เห็นชอบแนวทางปฏิบัติอันเนื่องมาจากการยุบสภาผู้แทนราษฎรและมอบหมายส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยราชการของรัฐที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติต่อไป ตามหนังสือที่ นร ๐๕๐๓/ว๒๑๙ ลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๖ (ข้อ ๒.๒.๒.๘ การแต่งตั้งคณะกรรมการตามกฎหมาย ซึ่งอาจมีตำแหน่งว่างลงในระหว่างการยุบสภาจะกระทำมิได้ เนื่องจากการแต่งตั้งบุคคลใดเป็นกรรมการย่อมมีผลเป็นการผูกพันต่อเนื่องไปถึงคณะรัฐมนตรีชุดใหม่) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจึงได้ขอถอนเรื่องการเสนอรายชื่อบุคคลให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานเพื่อพิจารณาลงนามในคำสั่งแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสรรหากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิฯ ไว้ก่อน

(๓) ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ เรื่องการควบคุมอำนาจการปกครองประเทศ และได้มีคำสั่งฉบับที่ ๑๖/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ เรื่องให้ปลัดกระทรวงปฏิบัติราชการแทนรัฐมนตรีเป็นการชั่วคราว กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจึงได้เสนอชื่อบุคคลให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานพิจารณาแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสรรหากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการคุ้มครองการรับงานไปทำที่บ้าน เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๕๗

(๔) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานดำเนินการประกาศให้เสนอชื่อบุคคลเพื่อเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และกำหนดจัดการประชุมคณะกรรมการสรรหากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิฯ เพื่อคัดเลือกบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อ ซึ่งคาดว่าจะเสนอรายชื่อบุคคลที่ผ่านการคัดเลือกให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานพิจารณาแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการคุ้มครองการรับงานไปทำที่บ้าน ประมาณเดือนกันยายน ๒๕๕๗ (ปัจจุบันยังไม่แล้วเสร็จ)

๑.๒ การเลือกกรรมการผู้แทนผู้จ้างงานและกรรมการผู้แทนผู้รับงานไปทำที่บ้าน

(๑) กระทรวงแรงงานโดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานออกประกาศกระทรวงแรงงาน ลงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๖ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกรรมการผู้แทนผู้จ้างงาน และกรรมการผู้แทนผู้รับงานไปทำที่บ้านในคณะกรรมการคุ้มครองการรับงานไปทำที่บ้าน

(๒) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานออกประกาศ เรื่อง กำหนดระยะเวลาในการขึ้นทะเบียนผู้จ้างงานและผู้รับงานไปทำที่บ้านที่ประสงค์จะเลือกผู้แทนเป็นกรรมการในคณะกรรมการคุ้มครองการรับงานไปทำที่บ้าน เชิญชวนให้ผู้จ้างงานและผู้รับงานไปทำที่บ้านขึ้นทะเบียนเพื่อใช้สิทธิเลือกผู้แทนเป็นกรรมการในคณะกรรมการคุ้มครองการรับงานไปทำที่บ้าน ตั้งแต่วันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๖ ถึงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ณ สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด หรือกลุ่มงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพื้นที่แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ มีผู้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้จ้างงาน จำนวน ๑๑ ราย และผู้รับงานไปทำที่บ้าน ๙๐ กลุ่ม มีสมาชิกจำนวน ๖๒๕ คน

(๓) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน มีหนังสือแจ้งให้ผู้ขึ้นทะเบียนตามข้อ (๒) เสนอชื่อบุคคลเพื่อเข้าร่วมการประชุมเลือกกันเอง เพื่อเลือกผู้แทนเป็นกรรมการในคณะกรรมการคุ้มครองการรับงานไปทำที่บ้าน ซึ่งมีการแจ้งชื่อผู้แทนผู้จ้างงาน จำนวน ๑๐ คน ผู้แทนผู้รับงานไปทำที่บ้าน จำนวน ๖๙ คน รวมทั้งสิ้น ๗๙ คน

(๔) วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๗ สำนักคุ้มครองแรงงานมีหนังสือถึงกองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ศาลล้มละลายกลาง และกรมบังคับคดี ขอความร่วมมือตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้แทนผู้จ้างงาน/ผู้แทนผู้รับงานไปทำที่บ้าน โดยได้รับผลการตรวจสอบประวัติทั้งหมด ในวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๗ ซึ่งทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามประกาศกระทรวงแรงงานทุกประการ

(๕) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกำหนดจัดการประชุมเลือกกันเองของผู้แทน ผู้จ้างงาน/ผู้แทนผู้รับงานไปทำที่บ้าน ในวันอาทิตย์ที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๗ ณ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และจะเสนอรายชื่อให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานพิจารณาแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้แทนผู้จ้างงาน/กรรมการผู้แทนผู้รับงานไปทำที่บ้านในคณะกรรมการคุ้มครองการรับงานไปทำที่บ้านต่อไป

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกำหนดจัดจ้างโครงการวิจัยการศึกษาการกำหนดอัตราค่าตอบแทนในงานที่รับไปทำที่บ้านในประเทศไทย เพื่อเป็นข้อมูลการประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการคุ้มครองการรับงานไปทำที่บ้านในการกำหนดอัตราค่าตอบแทนในงานที่รับไปทำที่บ้าน ทั้งนี้ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจะได้นำข้อเสนอแนะดังกล่าวของผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการเร่งรัดเกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะกรรมการคุ้มครองการรับงานไปทำที่บ้านให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดกรณีร้องเรียนในประเด็นดังกล่าวขึ้นอีก

เรื่องที่ ๒

หน่วยงานไม่ดำเนินการเพิกถอนหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) ซึ่งออกในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่ผู้ร้องเรียนและบิดาครอบครองทำประโยชน์

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนโดยสรุปว่า ผู้ร้องเรียนได้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินซึ่งมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน ตั้งแต่ปี ๒๕๒๑ ต่อมาในปี ๒๕๓๓ กรมที่ดินได้ออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) เป็นการเฉพาะราย โดยไม่มีหลักฐานสำหรับที่ดิน (สค.๑) ให้แก่บุคคลหนึ่ง โดยทับซ้อนกับที่ดิน ส.ป.ก. ต่อมาในปี ๒๕๕๑ ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน โดยยกเลิกพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. ๒๕๒๑ และจากการตรวจสอบของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดฯ พบว่า ที่ดินตามหลักฐาน น.ส.๓ ก. ดังกล่าว อยู่นอกเขตพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ และเห็นว่าเป็นการออกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย “เห็นควรให้เพิกถอน” เนื่องจากเป็นการออกเฉพาะรายโดยไม่มีเอกสารสำหรับที่ดิน ตามมาตรา ๕๙ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน แต่กรมที่ดินไม่ดำเนินการเพิกถอนเอกสารสิทธิดังกล่าว

โดยเห็นว่า ข้อเท็จจริงที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นคุณแก่เจ้าของที่ดินโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๕๔ (๔) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง ผลจากการลงพื้นที่และตรวจสอบข้อเท็จจริง สรุปได้ว่า

๑. การออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. ๓ ก.) ทั้งสองฉบับ มีเอกสารหลักฐานครบถ้วนตามขั้นตอนและวิธีการตามประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งจากการตรวจสอบเอกสารหลักฐานพบว่าผู้ขอออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์อ้างว่าซื้อที่ดินมาจากบุคคลอื่นและมีผู้นำท้องถื่นลงนามรับรองในการออกเอกสารหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ปัจจุบันผู้ครอบครองที่ดินแปลงดังกล่าวได้ยื่นขอออกโฉนดที่ดิน แต่มีการคัดค้านจากประชาชนในพื้นที่

๒. สภาพพื้นที่ตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. ๓ ก.) แปลงหนึ่งเป็นพื้นที่ปลูกยางพาราเต็มพื้นที่ ซึ่งจากการสอบถามประชาชนในพื้นที่ทราบว่า ได้ครอบครองและทำประโยชน์มาตลอดและไม่ทราบว่ามีบุคคลอื่นนำเอาที่ดินไปขอกออก น.ส.๓ ก. จนกระทั่งมีการฟ้องร้องคดี ทั้งที่ก่อนหน้านี้ประชาชนในพื้นที่ก็เคยไปติดต่อสำนักงานที่ดินเพื่อขอกออกเอกสารสิทธิในที่ดินที่ครอบครองทำประโยชน์เช่นกันแต่เจ้าหน้าที่แจ้งว่าพื้นที่บริเวณนี้ออกเอกสารสิทธิไม่ได้ สำหรับยางพารานั้นได้ปลูกมาประมาณ ๗-๘ ปีและปัจจุบันได้ทำการกรีดยางแล้ว ส่วน น.ส.๓ ก. อีกแปลงหนึ่ง จากการตรวจสอบพบว่า เป็นพื้นที่ปลูกยางพารา พื้นที่ปลูกบ้านที่อยู่อาศัย (รวม ๔ หลังคาเรือน) และเป็นพื้นที่ที่ทับซ้อนที่สาธารณประโยชน์ (อยู่ระหว่างการเพิกถอน)



๓. จากการขอตรวจสอบเอกสารทะเบียนบ้านของประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ น.ส.๓ ก. พบว่า ในรายการย้ายเข้าของบุคคลในสำเนาทะเบียนบ้านมีการบันทึก วัน/เดือน/ปี ที่ย้ายเข้าเป็นวันที่/เดือน/ปี ก่อนที่จะมีการซื้อขายที่ดินและนำไปออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ในปี ๒๕๓๓ จึงได้แนะนำให้ประชาชนไปยื่นคำขอคัดสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน (ฉบับแรก) จากที่ว่าการอำเภอเพื่อเป็นเอกสารหลักฐานที่จะพิสูจน์ว่าที่ดินแปลงดังกล่าวประชาชนได้ครอบครองและทำประโยชน์มาก่อนจะมีการนำไปออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ และยังคงครอบครองอยู่จนถึงปัจจุบัน

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า ในขณะที่พนักงานเจ้าหน้าที่ออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) ที่ดินทั้งสองแปลงอยู่ในพื้นที่ซึ่งประกาศเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๗ เรื่องเสรีจที่ ๗๘๑/๒๕๓๕) ได้พิจารณาให้ความเห็นทางกฎหมายไว้โดยสรุปว่า “ผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินก่อนประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ ถ้ามิได้แจ้งความประสงค์จะได้สิทธิในที่ดินไว้ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ และต่อมาที่ดินนั้นถูกกำหนดเป็นเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ผู้นั้นก็ไม่มีสิทธินำมาหรือส่งตัวแทนนำมาพนักงานเจ้าหน้าที่ทำการสำรวจจริงวัด เพราะถือว่าไม่มีสิทธิครอบครองที่ดินนั้น สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจึงมีอำนาจนำที่ดินนั้นมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้” แม้ต่อมาพื้นที่ดังกล่าวจะมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินใหม่ โดยยกเลิกพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่งมีผลทำให้ตำแหน่งที่ตั้งของที่ดิน น.ส.๓ ก. ทั้งสองแปลงอยู่นอกเขตปฏิรูปที่ดินก็ตาม กรณีการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่อาจส่งผลให้การออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) ในที่ดินทั้งสองแปลงเป็นการออกโดยชอบด้วยกฎหมายแต่อย่างใด นอกจากนี้ ข้อเท็จจริงจากการชี้แจงของกรมที่ดินความตอนหนึ่งระบุว่า “ที่ดินแปลงนี้ไม่เป็นที่สาธารณประโยชน์ ที่หลวงหวงห้าม ไม่อยู่ในเขตป่าไม้ถาวร ไม่เป็นที่เขาหรือที่ภูเขา...” นั้น ต่อมา ได้ปรากฏข้อเท็จจริงว่าที่ดินแปลงดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นที่สาธารณประโยชน์ซึ่งได้มีการขึ้นทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ใช้เป็นสนามเด็กเล่น โดยมีการประกาศหวงห้ามมาตั้งแต่ปี ๒๕๑๓ และได้ออกเป็นหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงในปี ๒๕๔๐ ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาเพิกถอนตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๗

สำหรับกรณีที่ดินออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) เป็นการเฉพาะรายให้กับนาย อ. ผู้ครอบครองและทำประโยชน์ โดยไม่มีหลักฐานสำหรับที่ดิน ตามมาตรา ๕๙ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน โดยอ้างว่าได้มีการพิสูจน์สอบสวนการทำประโยชน์แล้วปรากฏว่ามีนาย อ. เป็นผู้ครอบครองทำประโยชน์ นั้น จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงทราบว่า ที่ดินแปลง น.ส.๓ ก. แปลงหนึ่ง มีนาย ต. เป็นผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินแปลงดังกล่าวตลอดมา ปัจจุบันมีการปลูกยางพาราเต็มพื้นที่ โดยปลูกมาแล้วประมาณ ๗ - ๘ ปี นอกจากนี้ ยังปรากฏเอกสารหลักฐานว่า นาย ต. ได้นำที่ดินแปลงดังกล่าวเข้าร่วมโครงการปลูกยางเพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงให้แก่เกษตรกรในแหล่งปลูกยางใหม่ ระยะที่ ๑ เมื่อปี ๒๕๔๘ และที่ดินแปลง น.ส.๓ ก. อีกแปลงหนึ่งประชาชนในพื้นที่ได้ปลูกยางพารา ปลูกบ้านอยู่อาศัย (จำนวน ๔ หลัง) และมีพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นที่สาธารณประโยชน์ ซึ่งคณะกรรมการตามคำสั่งกรมที่ดิน ได้ดำเนินการสอบสวนตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ออกตามความในมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๗ เสร็จสิ้นแล้ว มีมติเป็นเอกฉันท์ว่า การออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) แปลงนี้เป็นไปโดยคลาดเคลื่อนเนื่องจากออกทับ “สนามสาธารณประโยชน์” ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการเพิกถอนหนังสือรับรองการทำประโยชน์ของกรมที่ดิน นอกจากนี้ ได้ตรวจสอบข้อมูลการปลูกบ้านอยู่อาศัยในพื้นที่ นาย ต. และประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ให้การยืนยันว่าได้อยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ดังกล่าวมานานแล้ว โดยนำเอกสารทะเบียนบ้านมาให้ตรวจสอบ พบว่า รายการย้ายเข้าของบุคคลในสำเนาทะเบียนบ้าน มีการบันทึก วัน/เดือน/ปีที่ย้ายเข้า/ย้ายออก เป็นวันที่/เดือน/ปี ก่อนที่ นาย อ. จะซื้อที่ดินจากนาย ส. และนำไปออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ในปี ๒๕๓๓ ฉะนั้นข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ในที่ดินทั้งสองแปลง ซึ่งระบุว่านาย อ. เป็นผู้ครอบครองและทำประโยชน์ จึงไม่สอดคล้องตรงกันกับข้อเท็จจริงที่ได้จากการสอบสวนเกี่ยวกับการครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินแปลงดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้วเห็นว่า การออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) ทั้งสองแปลงอาจเป็นการออกโดยไม่ชอบ เนื่องจากเป็นการออก น.ส.๓ ก. ในเขตปฏิรูปที่ดินทับที่สาธารณประโยชน์ และยังมีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับสิทธิครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินทั้งสองแปลงว่าบุคคลใดเป็นผู้ครอบครองที่แท้จริง ดังนั้น เพื่อให้มีการตรวจสอบการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) ทั้งสองแปลง ให้เกิด

ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอแนะให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาตั้งคณะกรรมการกลางเพื่อตรวจสอบการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ดังกล่าว และตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ทั้งนี้ หากพบว่ามีการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบขอให้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

ต่อมา สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินโดยได้รับมอบหมายจากผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานงานกับกรมที่ดิน ทราบว่า สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยได้สั่งการให้กรมที่ดินดำเนินการตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยกรมที่ดินได้มีคำสั่งที่ ๒๑๕๔/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗ แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวแล้ว ซึ่งขณะนี้ยังอยู่ระหว่างการสอบสวนข้อเท็จจริง หากผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงเป็นประการใดจะได้แจ้งต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อทราบต่อไป

เรื่องที่ ๓

การจ่ายเงินทดแทนตามมาตรา ๑๘(๓) แห่งพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. ๒๕๓๗ ของสำนักงานประกันสังคมที่ไม่สามารถจ่ายแบบครั้งเดียว อาจมีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และขัดแย้งต่อพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากบุคคลผู้ประกันตนที่ประสบอุบัติเหตุจากการทำงานและประสงค์จะขอรับเงินทดแทน ตามพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๑๘(๓) ทั้งหมดเป็นคราวเดียว โดยผู้ร้องเรียนอ้างว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถให้เงินทดแทนทั้งหมดในคราวเดียวได้ โดยต้องมารับเป็นรายเดือนจนครบกำหนด ๑๕ ปี เนื่องจากมีกฎ ระเบียบ หรือประกาศกำหนดให้บุคคลที่สูญเสียอวัยวะ ตามมาตรา ๑๘(๒) สามารถรับเงินทดแทนคราวเดียวได้แต่สำหรับบุคคลทุพพลภาพ ตามมาตรา ๑๘(๓) ให้รับเป็นเงินรายเดือน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้เหตุผลว่าผู้ประกันตนที่สูญเสียอวัยวะตามมาตรา ๑๘(๒) ยังสามารถที่จะไปประกอบอาชีพอื่น ๆ ได้จึงให้มีเงินทุนไว้ประกอบอาชีพส่วนตัว ส่วนบุคคลทุพพลภาพตามมาตรา ๑๘(๓) ความสามารถในการประกอบอาชีพของบุคคลทุพพลภาพต่อยกกว่าบุคคลที่สูญเสียอวัยวะ หากให้เป็นเงินก้อนคราวเดียวทั้งหมด เกรงว่าญาติของผู้ประกันตนที่ทุพพลภาพนั้นจะเอาเงินของผู้ประกันตนไปใช้หมด

ผู้ร้องเรียนจึงเห็นว่า การกระทำดังกล่าวเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ และเป็นการขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕ และขอให้ตรวจสอบว่ามีกฎ ระเบียบหรือประกาศเกี่ยวกับการรับเงินทดแทนดังกล่าว จริงหรือไม่

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเรื่องร้องเรียน ข้อกฎหมายประกอบกับคำชี้แจงจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว มีความเห็นว่า พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๑๘ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดอัตราเงินทดแทนที่นายจ้างจะต้องจ่ายค่าทดแทนเป็นรายเดือนให้กับ ลูกจ้างที่ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย โดยวิธีการจ่ายเงินทดแทนให้แก่ผู้ประกันตนมีการกำหนด ไว้ในประกาศสำนักงานประกันสังคมว่าด้วยการจ่ายค่ารักษาพยาบาล ค่าทำศพให้แก่นายจ้าง และค่าทดแทนคราวเดียวเต็มจำนวนหรือเป็นระยะเวลาอย่างอื่น พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๑๒ ที่กำหนด ให้จ่ายค่าทดแทนคราวเดียวเต็มจำนวนหรือเป็นระยะเวลาอย่างอื่น แก่ผู้ประกันตนที่สูญเสีย อวัยวะบางส่วนจะอนุมัติจ่ายคราวเดียวเต็มจำนวนก็ได้ ส่วนผู้ประกันตนที่ทุพพลภาพและถึงแก่ ความตายให้ออมัติจ่ายได้ตามความจำเป็น จึงเป็นการกำหนดวิธีการอนุมัติจ่ายค่าทดแทน เพื่อคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ของผู้ประกันตนแต่ละประเภทที่มีอยู่ตามพระราชบัญญัติ เงินทดแทน พ.ศ. ๒๕๓๗ เท่าที่จำเป็นและสมควรแก่กรณี ดังนั้น จึงเห็นว่าประกาศสำนักงาน ประกันสังคมว่าด้วยการจ่ายค่ารักษาพยาบาล ค่าทำศพให้แก่นายจ้าง และค่าทดแทนคราวเดียว เต็มจำนวนหรือเป็นระยะเวลาอย่างอื่น พ.ศ. ๒๕๔๙ เป็นเพียงแนวปฏิบัติในการจ่ายค่ารักษา พยาบาลให้แก่ผู้ประกันตนตามสิทธิที่มีอยู่แล้วเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อสิทธิของผู้ประกันตนที่มี อยู่ตามกฎหมายแม่บทแต่ประการใด และประกาศสำนักงานประกันสังคมว่าด้วยการจ่ายค่ารักษา พยาบาล ค่าทำศพให้แก่นายจ้าง และค่าทดแทนคราวเดียวเต็มจำนวนหรือเป็นระยะเวลาอย่างอื่น พ.ศ. ๒๕๔๙ ยังกำหนดเป็นดุลพินิจสำหรับการเบิกจ่ายค่าทดแทนตามมาตรา ๑๘(๒) ของ พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. ๒๕๓๗ โดยอาจจ่ายคราวเดียวเต็มจำนวนก็ได้ จึงเห็นว่า ปัญหา ตามคำร้องเรียนในประเด็นนี้ ยังไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และยังไม่มีปัญหาเกี่ยวกับ ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะต้องเสนอเรื่องพร้อมความเห็น ต่อศาลปกครอง

อย่างไรก็ดี เพื่อแก้ไขความไม่เป็นธรรมให้แก่ผู้ร้องเรียน ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขอให้ทบทุนการจ่ายเงินทดแทนให้แก่ผู้ร้องเรียนเป็นกรณีพิเศษ โดยคำนึงถึงความจำเป็น เพื่อมิให้เกิดปัญหาความเดือดร้อนในการดำเนินชีวิต จนกระทั่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาจ่ายเงินให้ผู้ร้องเรียนเป็นกรณีพิเศษ และผู้ร้องเรียนได้รับเงินทดแทนทั้งหมด เป็นคราวเดียวตามความประสงค์แล้ว

เรื่องที่ ๔

สงสัยว่าอาจมีการทุจริตของเจ้าหน้าที่ในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเพิ่มเติมจากใบสำคัญรับเงิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนที่ใช้บริการขนส่งสินค้าทางรถไฟว่าพนักงานของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องอาจมีการทุจริต เนื่องจากผู้ร้องเรียนสังเกตว่าพนักงานจะเรียกเก็บเงินเพิ่มเติมจากใบเสร็จรับเงิน ๑๐ บาท โดยการใช้ปากกาสีแดงเขียนเพิ่มจำนวนเงินในใบเสร็จทุกครั้งที่ใช้บริการขนส่งสินค้า

หลังจากที่ได้รับเรื่องร้องเรียน ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เร่งดำเนินการเรื่องดังกล่าวอย่างเร่งด่วน เนื่องจากพิจารณาเห็นว่า กรณีดังกล่าวเป็นเรื่องที่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะ และเป็นเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริต จึงได้มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานดังกล่าวเพื่อขอตรวจสอบข้อเท็จจริงอย่างเร่งด่วน ซึ่งหน่วยงานได้ชี้แจงว่า ระเบียบในเรื่องการส่งของระบุแบบพิมพ์ใบส่งของห่อวัตถุ กำหนดไว้ดังนี้ คือ

๑. ฉบับที่ ๑ มี ๒ ส่วน คือ “สำเนาใบส่งของ” (มีขนาดใหญ่) นำส่งฝ่ายการเงินและการบัญชี และ “ใบรับของ” (มีขนาดเล็ก) มอบให้ผู้ส่งของเป็นหลักฐานนำไปรับของที่สถานีปลายทาง

๒. ฉบับที่ ๒ มี ๒ ส่วน คือ “ใบส่งของ” (มีขนาดใหญ่) และ “ใบจ่ายของ” (มีขนาดเล็ก) ทั้ง ๒ ส่วน มอบให้ผู้เกี่ยวข้องใช้กำกับไปพร้อมกับสินค้าห่อวัตถุที่ส่ง และมอบให้สถานีปลายทาง กรณีที่ผู้รับของไปรับของที่สถานีปลายทางโดยไม่มีใบรับของ (ฉบับที่ ๑ ส่วนที่มีขนาดเล็ก) เจ้าหน้าที่ที่สถานีปลายทางจะใช้ใบส่งของห่อวัตถุ (ฉบับที่ ๒ ส่วนที่มีขนาดใหญ่) ซึ่งมีช่องของสำคัญารับของให้ผู้รับลงนามรับของ และใช้ใบจ่ายของ (ฉบับที่ ๒ ส่วนที่มีขนาดเล็ก) แทนใบเสร็จรับเงินให้ผู้รับ กรณีที่ไม่มีใบรับของมาแสดงต้องชำระค่าธรรมเนียมให้การรถไฟฉบับละ ๑๐ บาท

จากข้อเท็จจริงที่ผู้ร้องเรียนไปรับสินค้าที่จัดส่งกับขบวนรถโดยสาร โดยไม่มีใบรับของมาแสดงเป็นหลักฐาน เจ้าหน้าที่สถานีรถไฟจึงเรียกเก็บ “ค่าสัญญารับของ” เป็นเงิน ๑๐ บาท และใช้หมึกสีแดงเขียนเพิ่มจำนวนเงินในช่องค่าธรรมเนียมใบสัญญา และมอบใบจ่ายของให้ผู้รับไว้เป็นหลักฐานแทนใบเสร็จรับเงิน ซึ่งเงินจำนวนนี้นำส่งเป็นรายได้ของหน่วยงาน

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเอกสารหลักฐานและการชี้แจงของหน่วยงานแล้ว มีความเห็นว่า แม้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงาน จะเป็นไปตามระเบียบและคำสั่งของหน่วยงานต้นสังกัดก็ตาม แต่ผลของการกำหนดระเบียบและคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว สร้างภาระเกินสมควร และไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนผู้ใช้บริการ จึงเสนอแนะให้หน่วยงานดังกล่าวพิจารณาแก้ไขระเบียบ ซึ่งไม่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์ปัจจุบันที่การส่งของไปยังปลายทางนั้น โดยปกติผู้ส่งกับผู้รับมักเป็นคนละบุคคลกัน การที่กำหนดให้ผู้รับของต้องมีใบรับของมาแสดงนั้น จึงไม่สอดคล้องและขัดกับสภาพความเป็นจริงที่ผู้รับของปลายทางไม่อาจสามารถแสดง สำเนา ใบส่งของส่วนเล็กที่เรียกว่า “ใบรับของ” ซึ่งมอบให้แก่ผู้ส่งต้นทางไว้เป็นหลักฐานมาแสดงได้ เป็นเหตุให้ผู้รับของปลายทางต้องชำระค่าธรรมเนียมเพิ่มเติมในอัตราฉบับละ ๑๐ บาท ทำให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายในการขนส่งเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ใบส่งของได้มีการระบุชื่อผู้รับของไว้ในเอกสารต้นฉบับ ใบส่งของแล้ว เพียงแต่เจ้าหน้าที่ตรวจตราให้ผู้รับของนำเอกสารหลักฐานราชการที่ระบุได้ว่าเป็นบุคคลเดียวกับผู้รับของตามที่ระบุไว้ในต้นฉบับใบส่งของก็เป็นการเพียงพอที่จะรับของได้แล้ว

ในเวลาต่อมา หน่วยงานได้ดำเนินการแก้ไขระเบียบตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินโดยได้มีการยกเลิกการเก็บค่าธรรมเนียมการรับสินค้าฉบับละ ๑๐ บาท และแก้ไขระเบียบในเรื่องที่ผู้รับสินค้าต้องนำใบรับสินค้ามาแสดงเพื่อรับสินค้า ทั้งนี้ยังได้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ด้านบริการโดยสารและสินค้าแก่พนักงานของหน่วยงานในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเพื่อเพิ่มความพึงพอใจให้แก่ผู้ใช้บริการด้วย

การแก้ไขปัญหาการจดทะเบียนที่ดินที่ราชพัสดุ

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนโดยสรุปว่า ผู้ร้องเรียนเป็นผู้เช่าที่ดินราชพัสดุ แต่ไม่ได้รับการต่อสัญญาเช่าทั้งที่ได้ชำระค่าเช่ามาโดยตลอด นอกจากนี้ มีการร้องเรียนว่า ผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ได้เรียกเก็บเงินเพื่อเป็นค่าดำเนินการเพื่อให้ได้รับการพิจารณาต่อสัญญาเช่า รวมถึงมีการนำเอาพื้นที่ของผู้เช่าไปขายให้กับบุคคลอื่น และห้ามมิให้ผู้เช่าเดิมเช่าเก็บเกี่ยวผลอาสินในพื้นที่

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มอบหมายให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง ปรากฏว่า

๑. กรมธนารักษ์ได้จัดสรรให้ประชาชนเช่าพื้นที่ราชพัสดุแปลงหนึ่ง ตามโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนในเรื่องที่ดินทำกินตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๔๗ โดยคณะกรรมการศูนย์อำนวยการปฏิบัติต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนประจำจังหวัดได้พิจารณาจัดให้เช่าครั้งแรกตามโครงการนำร่องในพื้นที่โดยคัดเลือกประชาชนในพื้นที่ตำบล มีกำหนด ๓ ปี นับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๙ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๑ และต่อมาได้จัดสรรที่ดินให้ประชาชนเช่าต่อจากโครงการนำร่องในตำบล (ครั้งที่ ๒) มีกำหนด ๓ ปี นับแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๙ ถึงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

เมื่อสัญญาเช่าได้สิ้นสุดลง สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ได้ต่อสัญญาเช่าออกไปอีก ๓ ปี ซึ่งปัจจุบันสัญญาเช่าทั้งสองครั้งได้สิ้นสุดลงและอยู่ระหว่างดำเนินการต่อสัญญาเช่า แต่เนื่องจากมีปัญหาเรื่องเรียนว่าการซื้อขายสิทธิการเช่าซึ่งเป็นการผิดเงื่อนไขการเช่าที่ดินราชพัสดุ จังหวัดจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อตรวจสอบการใช้ประโยชน์ที่ดินรายแปลงของผู้ได้รับสิทธิการเช่าที่ดินราชพัสดุ (เดิม) โดยจังหวัดได้ประกาศรายชื่อผู้ได้รับอนุญาตให้ต่ออายุสัญญาเช่าที่ราชพัสดุฯ มีผู้ได้รับอนุญาตให้ต่ออายุสัญญาเช่าที่ราชพัสดุ จำนวน ๙๐๔ ราย และไม่ได้รับอนุญาตให้เช่าที่ราชพัสดุ จำนวน ๘๔๗ ราย ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาคำร้องคัดค้าน/อุทธรณ์/ตรวจสอบสิทธิ จำนวน ๓๙๑ ราย (ดำเนินการแล้วเสร็จประมาณ ๑๐๐ กว่าราย) โดยจังหวัดได้มีประกาศอนุญาตให้ประชาชนผู้เช่าที่ได้ยื่นคำร้องขอคัดค้าน/อุทธรณ์/ตรวจสอบสิทธิไว้กับศูนย์อำนวยการปฏิบัติการแก้ไขปัญหาความยากจนและพัฒนาชนบทตามปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียงจังหวัด และสามารถเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่เคยเช่าได้จนกว่าการพิจารณาผลจะเสร็จสิ้นตามขั้นตอนของกฎหมาย แต่จากข้อเท็จจริงที่ได้รับทราบปรากฏว่า มีประชาชนจำนวนมากยังไม่สามารถเข้าทำประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุ และได้แจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธร และร้องเรียนไปยังสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ และกรมสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อให้ความช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าว (ขณะนี้ คณะกรรมการฯ พิจารณาคำร้องขอคัดค้าน/อุทธรณ์/ตรวจสอบสิทธิ ของผู้เช่ายังไม่แล้วเสร็จ)

๒. จากการประชุมหารือร่วมกับสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ ผู้แทนจังหวัด ผู้แทนสถานีตำรวจภูธร เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหในเรื่องนี้ที่ประชุมเห็นว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นควรเร่งรัดไปยังคณะกรรมการจังหวัดเพื่อพิจารณาคำร้องคัดค้าน/อุทธรณ์/ตรวจสอบสิทธิประชาชนให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว และในระหว่างนี้ให้ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน (ไม่สามารถเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ได้) มาลงชื่อพร้อมแจ้งเหตุที่ไม่สามารถเข้าทำประโยชน์ได้ ณ สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ เพื่อเป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาสอบสวนสิทธิการเช่าต่อไป และเพื่อลดภาระการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธร อย่างไรก็ตาม หลังจากได้รับผลการพิจารณาของคณะกรรมการฯ สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ควรเร่งรัดดำเนินการต่อสัญญาเช่าให้กับประชาชนที่ผ่านการตรวจสอบสิทธิให้แล้วเสร็จไปโดยเร็วเพื่อจะได้ทราบจำนวนประชาชนที่มีปัญหาจริง ๆ ว่ามีกี่ราย จะได้หาทางแก้ไขปัญหาให้ถูกต้อง สำหรับในรายที่ตรวจสอบพบว่ามีกรซื้อขายสิทธิการเช่าอันเป็นการผิดเงื่อนไขการเช่าที่ราชพัสดุ ก็ควรจะดำเนินการเพิกถอนสิทธิและนำที่ดินมาจัดให้ประชาชนรายอื่นได้เช่าที่ดินราชพัสดุดังกล่าวต่อไป



๓. เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ เดินทางไปตรวจพื้นที่ ราชพัสดุแปลงหมายเลขทะเบียนดังกล่าว พบว่า มีการปิดป้ายห้ามเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ โดยมีผู้เช่ามายื่นเอกสารและลงชื่อแจ้งเหตุที่ไม่สามารถเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่เช่า จำนวน ๘ ราย



๔. นอกจากนี้ ได้มีตัวแทนประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนจากการเช่าที่ราชพัสดุนำเอกสารหลักฐานของบุคคลที่ได้รับความเดือดร้อนมายื่นให้สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ เพื่อประกอบการพิจารณา โดยแยกเป็นกลุ่มบุคคลดังนี้

- (๑) กลุ่มที่สามารถเข้าเก็บเกี่ยวผลผลิต แต่มีผู้แอบอ้างสวมสิทธิ มีจำนวน ๑ ราย
- (๒) กลุ่มที่โดนปิดป้ายห้ามเข้าและมีบุคคลอื่นเข้าเก็บเกี่ยวผลผลิต มีจำนวน ๖ ราย
- (๓) กลุ่มที่ถูกขายสิทธิและมีบุคคลอื่นเข้ามาเก็บเกี่ยวผลผลิต มีจำนวน ๖ ราย
- (๔) กลุ่มที่ไม่ได้ต่อสัญญาเช่า แต่เก็บเกี่ยวผลผลิตได้ มีจำนวน ๑๐ ราย

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องนี้แม้ว่าจังหวัดได้มีประกาศ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ อนุญาตให้ประชาชนผู้เช่าที่ได้ยื่นคำร้องขอคัดค้าน/อุทธรณ์/ตรวจสอบสิทธิไว้และอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการศูนย์อำนวยการปฏิบัติต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนจังหวัด จำนวน ๓๙๓ ราย สามารถเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่เคยเช่าได้จนกว่าการพิจารณาของคณะกรรมการฯ จะแล้วเสร็จก็ตามแต่จากข้อเท็จจริงปรากฏว่าประชาชนหลายรายยังไม่สามารถเข้าเก็บเกี่ยวผลผลิต (ผลปาล์ม) ในที่ดินแปลงที่เช่าได้เนื่องจากมี

กลุ่มบุคคลผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ชุ่มชื้นและขัดขวางการเข้าทำประโยชน์ของประชาชนทำให้ได้รับความเสียหายเดือดร้อน นอกจากนี้ ยังปรากฏข้อเท็จจริงว่า มีกลุ่มบุคคลเอาที่ดินของประชาชนซึ่งเช่าจากสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ ไปขายให้กับบุคคลอื่นโดยที่ประชาชนผู้เช่าไม่ได้รับเห็นยินยอมทำให้ประชาชนผู้เช่าได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนให้กับประชาชนผู้เช่าที่ดินราชพัสดุ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเสนอแนะให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเร่งรัดการพิจารณาแก้ไขปัญหาในกรณีประชาชนผู้เช่าที่ดินราชพัสดุแปลงดังกล่าวได้รับความเดือดร้อนในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

(๑) ขอให้พิจารณากำหนดมาตรการเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหากรณีประชาชนผู้เช่าบางรายไม่สามารถเข้าพื้นที่เพื่อเก็บเกี่ยวผลอาสิน (ผลปาล์ม) หรือเข้าทำประโยชน์ในที่ดินแปลงที่เช่าในระหว่างที่การพิจารณาของคณะกรรมการศูนย์อำนวยการปฏิบัติต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนจังหวัดยังไม่แล้วเสร็จตามประกาศจังหวัด การอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุแปลงดังกล่าวในระหว่างการพิจารณาอุทธรณ์/ตรวจสอบสิทธิ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

(๒) ขอให้กำชับและติดตามเร่งรัดการปฏิบัติงานของคณะกรรมการศูนย์อำนวยการปฏิบัติต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนประจำจังหวัด ในการพิจารณาคำร้องคัดค้าน/อุทธรณ์/ตรวจสอบสิทธิของผู้เช่าให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว เพื่อที่ประชาชนผู้เช่าจะได้ต่อสู้สัญญาเช่าและเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่แปลงดังกล่าวต่อไป นอกจากนี้ ในการพิจารณาบุคคลเพื่อเข้าทำประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุแปลงดังกล่าว ขอให้พิจารณาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดและให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

(๓) ตรวจสอบการจัดเก็บผลประโยชน์หรือผลอาสิน (ผลปาล์ม) ในแปลงที่ผู้เช่าขาดคุณสมบัติการเช่าหรือถูกเพิกถอนสิทธิการเช่า และอยู่ระหว่างการพิจารณาจัดหาผู้เช่ารายใหม่เข้าทำประโยชน์ตามหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการศูนย์อำนวยการปฏิบัติต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนประจำจังหวัด เนื่องจากผลอาสินดังกล่าวถือว่าเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน

(๔) พิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีมีบุคคลเอาที่ดินของประชาชนผู้เช่าไปขายให้กับบุคคลอื่นโดยที่ประชาชนผู้เช่าไม่ได้รับเห็นยินยอม หากพบว่ามีการกระทำตามที่ผู้ร้องเรียนและประชาชนผู้เช่าร้องเรียนจริงขอให้ดำเนินการกับผู้กระทำความผิดตามกฎหมายและตามระเบียบของทางราชการต่อไป

ในการนี้ จากการประสานงานกับจังหวัดเพื่อขอทราบผลการพิจารณาดำเนินการตามคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน ทราบว่า จังหวัดได้เร่งรัดการพิจารณาคำร้องคัดค้าน/อุทธรณ์/ตรวจสอบสิทธิของผู้เช่า ที่ดินราชพัสดุแปลงหมายเลขทะเบียนที่มีข้อพิพาทจนแล้วเสร็จและประกาศบัญชีรายชื่อ ผลการตรวจสอบการใช้ประโยชน์ของผู้เช่าที่ดินราชพัสดุแปลงหมายเลขทะเบียนดังกล่าว เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗ โดยคำสั่งดังกล่าวมีผู้ได้รับอนุญาตต่อสัญญาเช่า ๒๖๓ ราย ไม่อนุญาตให้ต่อสัญญาเช่า ๑๕ ราย มีกรณีต้องสอบสวนเพิ่มเติม ๑๖ ราย หาข้อมูลเพิ่มเติม ๓๒ ราย ผู้ยื่นมิใช่ผู้เช่า ๕ ราย และไม่มาให้ข้อมูล ๖๓ ราย ซึ่งจังหวัดอยู่ระหว่างการพิจารณาต่อไป

เรื่องที่ ๖

ปัญหาในการตรวจวินิจฉัยรับรองความพิการเพื่อออกเอกสารหลักฐานในการขอต่ออายุสมุดประจำตัวผู้พิการ

ผู้ร้องเรียนเป็นคนพิการ ได้รับการรับรองความพิการจากโรงพยาบาล และได้จดทะเบียนเป็นคนพิการแล้ว ต่อมา สมุดประจำตัวคนพิการของผู้ร้องเรียนหมดอายุ (๕ ปี) ผู้ร้องเรียนจึงได้ไปขอต่ออายุสมุดประจำตัวคนพิการ แต่เจ้าหน้าที่แจ้งว่าต้องมีเอกสารรับรองความพิการจากแพทย์ และเมื่อผู้ร้องเรียนไปขอเอกสารรับรองความพิการจากโรงพยาบาล กลับแจ้งว่าผู้ร้องเรียนไม่มีความพิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงไม่ต่ออายุสมุดประจำตัวคนพิการให้กับผู้ร้องเรียน

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องดังกล่าวเป็นกรณีที่ผู้ร้องเรียนเคยได้รับคำรับรองความพิการจากแพทย์ และได้จดทะเบียนคนพิการแล้ว ดังนั้น เมื่อต้องต่ออายุสมุดประจำตัวคนพิการจึงต้องพิจารณาว่าในการจดทะเบียนคนพิการมีระเบียบหลักเกณฑ์กำหนดไว้อย่างไร และการต่ออายุสมุดประจำตัวคนพิการมีหลักเกณฑ์พิจารณาอย่างไร และจำเป็นต้องมีใบรับรองความพิการจากแพทย์อีกหรือไม่ อีกทั้งกรณีเรื่องร้องเรียนดังกล่าวจะมีแนวทางให้ความช่วยเหลือผู้ร้องเรียนได้หรือไม่ อย่างไร

จากการตรวจสอบปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ร้องเรียนได้ไปขอเอกสารรับรองความพิการที่โรงพยาบาล เมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๗ ซึ่งแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมเป็นผู้วินิจฉัยและออกใบรับรองความพิการ สรุปผลการวินิจฉัยโดยพิจารณาจากความบกพร่องตามประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ ปรากฏว่า ผู้ถูกประเมินไม่มีความพิการ โดยวินิจฉัยว่านิ้วเท้าด้วนแต่ไม่ได้ขาดถึงข้อเท้า ซึ่งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ถือว่าไม่มีความพิการ เมื่อผู้ร้องเรียนขอมีบัตรใหม่พร้อมกับเอกสารรับรองความพิการดังกล่าว เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารเบื้องต้นพบว่าในเอกสารรับรองความพิการ แพทย์ได้ระบุว่าไม่มีความพิการ แต่เจ้าหน้าที่เห็นว่าลักษณะความพิการของผู้ร้องเรียนเป็นการพิการในลักษณะเกือบจะเข้าหลักเกณฑ์ความพิการเชิงประจักษ์ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน แต่เจ้าหน้าที่ไม่สามารถตัดสินใจออกบัตรประจำตัวคนพิการให้ได้ในทันที จึงได้แนะนำให้ไปขอเอกสารรับรองความพิการเพื่อตรวจให้ละเอียดอีกครั้ง และนำมาเสนอต่อนายทะเบียนเพื่อออกบัตรประจำตัวคนพิการต่อไป ซึ่งอาจเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนทำให้เกิดเรื่องร้องเรียนขึ้น ต่อมา เมื่อได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยอาศัยความตามระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวคนพิการ การออกบัตร และการกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจออกบัตรประจำตัวคนพิการ การกำหนดสิทธิ หรือการเปลี่ยนแปลงสิทธิ และการขอสละสิทธิของคนพิการ และอายุบัตรประจำตัวคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๖ หมวด ๔ อายุบัตรประจำตัวคนพิการ ข้อ ๒๐ เมื่อเจ้าหน้าที่รับคำขอได้รับคำขอตามข้อ ๑๙ แล้วให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบฐานข้อมูลทะเบียนกลางคนพิการ หากพบว่าผู้ถือบัตรเป็นบุคคลที่มีสภาพความพิการเป็นที่เห็นได้โดยประจักษ์ หรือเจ้าหน้าที่เห็นว่าผู้ถือบัตรยังคงมีสภาพความพิการเป็นไปตามฐานข้อมูล ก็เสนอบัตรให้แก่ผู้ยื่นคำขอได้

(๒) ในกรณีเจ้าหน้าที่เห็นว่าผู้ถือบัตรมีสภาพความพิการไม่เป็นไปตามฐานข้อมูล ก็ส่งผู้นั้นไปให้ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมตรวจวินิจฉัยและออกใบรับรองความพิการตาม ข้อ ๘(๔) ก่อนเสนอออกบัตรให้แก่ผู้ยื่นคำขอต่อไป

ซึ่งจากการตรวจสอบพบว่ามีฐานข้อมูลเดิมและผู้ถือบัตรยังคงมีสภาพความพิการเป็นไปตาม ฐานข้อมูล จึงออกบัตรประจำตัวคนพิการและมอบบัตรดังกล่าวให้กับผู้ร้องเรียนแล้ว โดยหน่วยงาน ได้ชี้แจงทำความเข้าใจถึงระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการออกบัตรประจำตัวคนพิการโดยละเอียดให้ ผู้ร้องเรียนทราบด้วย ซึ่งผู้ร้องเรียนได้รับทราบและเข้าใจเป็นอย่างดีและไม่ติดใจเรื่องดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่าเรื่องร้องเรียนดังกล่าวเป็นกรณีที่หน่วยงานที่มีหน้าที่ รับผิดชอบได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนและไม่เป็นธรรมให้แก่ผู้ร้องเรียนอย่าง เหมาะสมแล้ว จึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียน

ในการนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่าแม้หน่วยงานจะได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาค ความเดือดร้อนให้แก่ผู้ร้องเรียนแล้วก็ตาม แต่เรื่องร้องเรียนดังกล่าวปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ร้องเรียนเป็นคนพิการ ที่ทางราชการได้ตรวจและรับรองพร้อมทั้งออกบัตรประจำตัวให้แล้วว่่า เป็นคนพิการ และมีฐานข้อมูลเดิมว่ายังคงมีสภาพความพิการ ประกอบกับสภาพความพิการ ของผู้ร้องเรียนเป็นที่เห็นได้โดยประจักษ์ และไม่สามารถที่จะฟื้นฟูให้ไม่มีสภาพความพิการได้ ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ แห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวคนพิการ การออกบัตร และการกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจออกบัตรประจำตัวคนพิการ การกำหนดสิทธิหรือ การเปลี่ยนแปลงสิทธิ และการขอสละสิทธิของคนพิการ และอายุบัตรประจำตัว คนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๖ ดังกล่าวข้างต้น ดังนั้น ในกรณีนี้ผู้ร้องเรียนจึงสมควรได้รับการพิจารณาออกบัตรประจำตัว คนพิการให้ในโอกาสแรกที่ผู้ร้องเรียนมาติดต่อขอรับบริการ ซึ่งจะทำให้ไม่เป็นภาระเรื่องเวลาและ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางของผู้ร้องเรียน ดังนั้น เพื่อให้การบริหารและการดำเนินงานของหน่วยงาน ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นไปตามหลักการพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๕๖ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้เสนอแนะให้มีการ กำกับดูแลการดำเนินงานและปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๕๖ ต่อไป

การอนุญาตให้เปิดสถานบันเทิงกลางชุมชน โดยใช้อาคารผิดแบบแปลน การอนุญาตให้เด็กอายุต่ำกว่าเกณฑ์เข้าใช้บริการ และการเปิดให้บริการเกินเวลาที่กำหนด

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากสถานบันเทิง ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนใกล้โรงเรียนและวัด เปิดเกินเวลาที่กฎหมายกำหนดทำให้ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนอย่างมาก ประชาชนได้ร้องเรียนไปยังหน่วยงานในจังหวัดแล้วแต่ยังไม่ได้รับการแก้ไข จึงร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน

หลังจากผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียน จึงได้เร่งประสานงานไปยังจังหวัดและเจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่ เพื่อขอทราบข้อเท็จจริงในกรณีดังกล่าว เนื่องจากเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ มีประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบเป็นวงกว้าง ชุดปฏิบัติการจัดระเบียบสังคมอำเภอสนธิกำลังกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าตรวจสอบสถานบันเทิงดังกล่าว จากการตรวจสอบที่ตั้งของร้านตั้งอยู่ในแหล่งชุมชน ซึ่งมีประชาชนอาศัยอยู่มาก มีสถานศึกษา วัด และหน่วยงานราชการอยู่ห่างออกไปไม่มากนัก มีลักษณะเป็นแหล่งมั่วสุมของเด็กและเยาวชน อีกทั้งไม่มีใบอนุญาตเปิดสถานบริการ มีแต่เพียงใบอนุญาตจำหน่ายสุราประเภท ๓ จึงมีความผิดตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. ๒๕๐๙ เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุมจึงได้แจ้งข้อกล่าวหา และควบคุมตัวเจ้าของร้านไปดำเนินคดีในข้อหาเปิดสถานบริการโดยไม่ได้รับอนุญาต และส่งตัวดำเนินคดีต่อศาล กรณีดังกล่าวทำให้ประชาชนผู้อยู่อาศัยใกล้เคียงได้รับความเดือดร้อนรำคาญจากเสียง จึงไม่สามารถที่จะขออนุญาตตั้งเป็นสถานบริการ ดังนั้น เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบสิทธิและเกิดความเสียหายต่อสังคมโดยรวม อำเภอพิจารณาแล้วเห็นว่าหากร้านดังกล่าวยังดำเนินกิจการที่ฝ่าฝืนกฎหมาย ถือว่าได้กระทำการอันขัดต่อความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน รวมถึงฝ่าฝืนแนวทางการปฏิบัติตามนโยบายจัดระเบียบสังคม และนโยบายลดอบายมุข สร้างสุขให้สังคมของกระทรวงมหาดไทย จึงสั่งปิดร้านดังกล่าว

ต่อมา เจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่ได้ร่วมประชุมชี้แจงให้กับผู้นำชุมชนที่สถานบริการตั้งอยู่ เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน และกำชับตำรวจในปกครองให้กวดขัน ตรวจสอบตราสถานบริการ ในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง หากพบการกระทำความผิดให้จับกุมดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าแม้จังหวัดได้สนธิกำลังกับตำรวจภูธรจังหวัด ตรวจสอบสถานบริการที่ถูกร้องเรียน พบว่าเปิดสถานบริการโดยไม่ได้รับอนุญาต มีความผิดตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. ๒๕๐๙ จึงได้ดำเนินคดีกับเจ้าของร้านตามกฎหมายและสั่งปิดร้าน ทำให้ปัญหาตามกรณีร้องเรียนยุติลง เนื่องจากปัญหาได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินยังได้มีข้อเสนอแนะไปยังจังหวัดให้กำชับและแจ้งเวียนให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสถานบริการให้ตรวจสอบ ติดตาม สถานบริการอื่น ๆ ในพื้นที่ ได้ปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมาย ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับราษฎร และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพิจารณาอนุญาตสถานบริการที่ขอเปิดใหม่ ตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. ๒๕๐๙ กำหนดให้พิจารณาว่า อาคาร หรือสถานที่ที่ขออนุญาตตั้งเป็นสถานบริการอยู่ในเขตพื้นที่ เช่น สถานที่ขอเปิดสถานบริการอยู่ใกล้วัด โรงเรียน โรงพยาบาล ย่านที่ประชาชนอยู่อาศัย ฯลฯ หรือไม่ โดยให้พิจารณาองค์ประกอบทางกายภาพว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด สามารถอนุญาตได้หรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมโดยรวมต่อไป

เรื่องที่

ประกาศรับสมัครบุคคลของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมาย

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนขอให้ตรวจสอบประกาศรับสมัครงานของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งว่า มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ ประกาศรับสมัครงานดังกล่าวเปิดรับสมัครพนักงานตำแหน่งต่าง ๆ โดยมีการกำหนดคะแนนเฉลี่ยของผู้สมัครไว้ว่า ผู้ที่จบการศึกษาจากสถาบันของรัฐ คะแนนเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า ๒.๕๐ และผู้ที่จบการศึกษาจากสถาบันของเอกชน คะแนนเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า ๒.๗๕ เป็นการสร้างความไม่เป็นธรรมให้แก่ผู้ที่จบการศึกษาและยังเป็นการจำกัดสิทธิของพลเมือง จึงขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเพิกถอนประกาศรับสมัครของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเรื่องร้องเรียน ข้อกฎหมาย ประกอบกับคำชี้แจงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว มีความเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง ได้วางหลักแห่งความเสมอภาคไว้ ซึ่งหลักดังกล่าวนี้องค์กรต่าง ๆ ของรัฐ รวมทั้งฝ่ายปกครองต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกัน และปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญแตกต่างกันออกไปตามลักษณะเฉพาะของแต่ละคน การปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญแตกต่างกันก็ดี หรือการปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกันก็ดี ย่อมขัดต่อหลักความเสมอภาค อย่างไรก็ตาม การแบ่งแยกบุคคลออกเป็นประเภท ๆ แล้วปฏิบัติต่อบุคคลต่างประเภทกันแตกต่างกันออกไปนั้น มาตรา ๓๐ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติวางข้อจำกัดการกระทำดังกล่าวขององค์กรต่าง ๆ ของรัฐไว้ว่า การนำเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาอ้างเพื่อเลือกปฏิบัติต่อบุคคลให้แตกต่างกัน หากเป็นไปโดยไม่เป็นธรรม ย่อมถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคล โดยไม่เป็นธรรมเช่นเดียวกัน ดังนั้น หากการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างดังกล่าว โดยไม่มีเหตุผลที่หนักแน่นควรค่าแก่การรับฟัง ย่อมถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ซึ่งต้องห้ามตามมาตรา ๓๐ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

การที่ประกาศรับสมัครงานเพื่อบรรจุและแต่งตั้งเป็นพนักงานของรัฐวิสาหกิจ ได้กำหนดคุณสมบัติสำหรับผู้สมัครไว้ว่า ผู้สมัครระดับคุณวุฒิปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยของรัฐต้องมีคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่น้อยกว่า ๒.๕๐ และมหาวิทยาลัยของเอกชนต้องมีคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่น้อยกว่า ๒.๗๕ แม้ข้อเท็จจริงจากการชี้แจงของรัฐวิสาหกิจดังกล่าวจะแจ้งเหตุผลว่าเป็นการกำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์ของรัฐวิสาหกิจก็ตาม แต่ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีไม่ว่าจากมหาวิทยาลัยของรัฐหรือมหาวิทยาลัยของเอกชน ย่อมมีศักดิ์และสิทธิเสมอกันและมีความรู้ในสาขาวิชาที่ได้สำเร็จมาเช่นเดียวกัน อีกทั้งจากคำชี้แจงข้อเท็จจริงปรากฏว่า ก่อนเริ่มปฏิบัติหน้าที่จะต้องได้รับการอบรมและผ่านการทดสอบจึงจะได้ปฏิบัติงานจริง ซึ่งยังไม่อาจถือได้ว่า

ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมน้อยกว่าที่กำหนดไว้จะไม่ผ่านการฝึกอบรมและไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะปฏิบัติงานได้เช่นเดียวกับผู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมตามที่กำหนดไว้ จึงเห็นว่าไม่มีเหตุจำเป็นเพียงพอที่จะต้องกำหนดคุณสมบัติผู้สมัครที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสำหรับคุณวุฒิปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยของรัฐไม่น้อยกว่า ๒.๕๐ และมหาวิทยาลัยของเอกชนไม่น้อยกว่า ๒.๗๕ ดังนั้น การกำหนดคุณสมบัติโดยกำหนดคะแนนเฉลี่ยสะสมดังกล่าวจึงเป็นการปฏิบัติต่อบุคคลที่มีสถานะทางกฎหมายที่เหมือนกัน คือ ผู้มีวุฒิจากการศึกษาระดับปริญญาตรีเหมือนกันให้แตกต่างกันย่อมถือได้ว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ขัดต่อหลักความเสมอภาคตามมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ รับรองไว้

อย่างไรก็ดี เนื่องจากผู้ร้องเรียนตามคำร้องเรียนนี้เพียงแต่ให้ความสนใจที่จะสมัครเป็นพนักงานตามประกาศ แต่ยังไม่ได้ยื่นใบสมัครเนื่องจากเห็นว่าไม่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนด จึงยังไม่อาจถือได้ว่า ผู้ร้องเรียนเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการออกประกาศ เรื่องสมัครงานที่เลือกปฏิบัติดังกล่าว (กล่าวคือยังไม่ได้ถูกเพิกถอนใบสมัครจึงยังไม่เป็นผู้ได้รับความเสียหายโดยตรงที่จะต้องเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลปกครอง) ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงไม่เสนอเรื่องพร้อมความเห็นไปยังศาลปกครองเพื่อพิจารณาวินิจฉัย อย่างไรก็ตาม ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดต่อประสานกับหน่วยงานรัฐวิสาหกิจผู้ออกประกาศรับสมัครเพื่อบรรจุและแต่งตั้งพนักงานดังกล่าวเกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติโดยกำหนดคะแนนเฉลี่ยสะสมว่ามีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติเป็นเหตุให้ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจดังกล่าวยกเลิกหลักเกณฑ์เรื่องคะแนนเฉลี่ยสะสมในประกาศรับสมัครพนักงานที่ออกต่อมาในภายหลัง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการซ่อมแซมถนนที่ชำรุดเสียหายทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนในการสัญจร

ผู้ร้องเรียนได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้เร่งรัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการซ่อมแซมถนนสายหลักภายในชุมชนซึ่งประชาชนใช้สัญจรไปมา ทำให้การเดินทางไม่สะดวกก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งที่ผ่านมาผู้ร้องเรียนและประชาชนในพื้นที่ได้ดำเนินการยื่นเรื่องร้องเรียนขอให้ดำเนินการซ่อมแซมถนนดังกล่าวไปยังหลายหน่วยงาน แต่ปรากฏว่า ยังไม่มีหน่วยงานใดดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาคำร้องเรียนดังกล่าวแล้วเห็นว่า กรณีปัญหาดังกล่าวมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วนเนื่องจากได้สร้างผลกระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมากในการใช้สัญจรไปมา จึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินตรวจสอบข้อเท็จจริงในกรณีดังกล่าว ต่อมา จังหวัดได้มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง สรุปว่า จังหวัดได้สั่งการให้อำเภอในเขตพื้นที่รับผิดชอบตรวจสอบข้อเท็จจริง และจะรายงานความคืบหน้ามายังผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นระยะ อย่างไรก็ตาม จากการติดตามตรวจสอบของเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ทราบว่า ถนนสายดังกล่าวอยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณและดำเนินการซ่อมแซมถนนสายดังกล่าวแล้ว และสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีมติพิจารณาจ่ายขาดเงินสะสมโครงการซ่อมแซมในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖

เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ประสานงานไปยังผู้ร้องเรียน เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ทราบว่า ถนนสายดังกล่าวยังไม่ได้รับการซ่อมแซม คณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงอีกครั้ง พบว่า ถนนที่มีการร้องเรียนยังมีสภาพชำรุด เป็นหลุมเป็นบ่อ แม้จะได้มีการนำเอาคอนกรีตไปซ่อมแซมแต่เนื่องจากพื้นถนนเดิมเป็นถนนยางมะตอย การนำเอาคอนกรีตไปซ่อมแซมจึงทำให้เกิดการหลุดร่อนของพื้นผิว เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ประสานงานไปยังจังหวัดขอให้เร่งรัดการซ่อมแซมถนนโดยใช้วิธีการที่เหมาะสมโดยเร็ว

ต่อมา จังหวัดได้รายงานความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหาตามคำร้องเรียนดังกล่าวมายังผู้ตรวจการแผ่นดิน สรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้สรุปแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นแล้ว ดังนี้

๑. องค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการจ้างเหมาซ่อมแซมถนนลาดยางสายดังกล่าว เป็นระยะทาง ๑ กิโลเมตร ซึ่งเป็นการซ่อมแซมถนนบางส่วน ไม่สามารถซ่อมแซมถนนได้ทั้งหมด

๒. องค์การบริหารส่วนตำบลได้ทำหนังสือขอรับการสนับสนุนงบประมาณเงินอุดหนุน เฉพาะกิจ เพื่อดำเนินการบำรุงรักษาถนนตามระยะเวลาและซ่อมสร้างถนนที่ได้รับการถ่ายโอน ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ เป็นจำนวน ๑,๙๙๘,๐๐๐ บาท เพื่อแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน ในระยะยาว แต่ยังไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ

๓. คณะผู้บริหารได้ขออนุมัติสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจ่ายขาดเงินสะสม โครงการซ่อมแซมถนนลาดยาง โดยการจัดซื้อวัสดุก่อสร้างคอนกรีตผสมเสร็จ งบประมาณ ๑๐,๐๐๐ บาท ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชน ซึ่งอยู่ระหว่างขั้นตอนการจัดซื้อ จัดจ้าง และได้ชี้แจงทำความเข้าใจให้ประชาชนได้รับทราบ ความคืบหน้าแล้ว

๔. จังหวัดได้แจ้งให้อำเภอรายงานผลความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และข้อมูลสภาพถนนในปัจจุบัน พร้อมแนวทางในการแก้ไขปัญหาเรื่องดังกล่าว หากมีผล ความคืบหน้าประการใดจังหวัดจะได้รายงานความคืบหน้ามายังผู้ตรวจการแผ่นดินอีกครั้ง

อย่างไรก็ดี เมื่อเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานงานไปยังผู้ร้องเรียน เพื่อขอทราบข้อเท็จจริงในการซ่อมแซมถนนขององค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ร้องเรียนแจ้งว่า ขณะนี้ยังไม่มี การซ่อมแซมถนนดังกล่าวแต่อย่างใด ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเร่งรัดการดำเนินการซ่อมแซมถนนสายดังกล่าวไปยังจังหวัดอีกครั้ง และให้ดำเนินการชี้แจงข้อเท็จจริงภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือ ต่อมา จังหวัดได้แจ้งว่า ขณะนี้จังหวัดได้เร่งรัดองค์การบริหารส่วนตำบลให้ดำเนินการซ่อมแซมถนนดังกล่าว เพื่อเป็นการ บรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนผู้สัญจรไปมาโดยเร็ว ต่อมาสำนักงานเทศบาลตำบล ได้มี หนังสือมายังผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อรายงานการดำเนินการว่าได้จัดสรรงบประมาณ จำนวน

๙๙๘,๐๐๐ บาท เพื่อดำเนินการซ่อมแซมถนนระยะทาง ๕๓๐ เมตร กว้าง ๕ เมตร เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนแล้ว พร้อมทั้งได้แนบภาพถ่ายการซ่อมแซมถนนประกอบการรายงานดังกล่าว

เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงประสานงานไปยังผู้ร้องเรียนอีกครั้ง เพื่อแจ้งความคืบหน้าและได้รับแจ้งจากผู้ร้องเรียนว่า ถนนได้รับการซ่อมแซมเรียบร้อยแล้ว ผู้ร้องเรียนและประชาชนในหมู่บ้านมีความพึงพอใจในการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน และขอขอบคุณผู้ตรวจการแผ่นดินที่ได้ประสานงาน ติดตาม และเร่งรัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนดังกล่าว เมื่อผู้ร้องเรียนได้รับการแก้ไขปัญหาระเบียงเรื่องร้องเรียนอย่างเหมาะสมแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงวินิจฉัยให้ยุติการพิจารณาเรื่องร้องเรียนกรณีดังกล่าว



ตัวอย่างผลการดำเนินงานด้านการพิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริง ตามคำร้องเรียน
ที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ที่ได้หยิบยกเป็นตัวอย่างข้างต้น
นี้ เป็นการสะท้อนถึงผลการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน ที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน
ผู้ได้รับความเดือดร้อนจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือจากกฎ ระเบียบ ที่ล้าสมัย
หรือขัดต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งผลการดำเนินงานที่ผ่านมาได้สะท้อนถึงความเชื่อมั่น
ในผู้ตรวจการแผ่นดิน ทั้งในส่วนของผู้ร้องเรียนและในส่วนของหน่วยงานที่ถูกร้องเรียน ซึ่งจะเห็น
ได้ว่าหน่วยงานที่ถูกร้องเรียน ยินดีที่จะแก้ไขเยียวยาทุกข์ร้อนของประชาชน ตลอดจนปรับปรุง
แก้ไขวิธีการปฏิบัติราชการให้มีความถูกต้องเหมาะสมและเป็นธรรม ตามข้อสังเกตหรือข้อเสนอ
แนะของผู้ตรวจการแผ่นดิน ส่งผลให้ทุกข์ร้อนของประชาชนได้รับการแก้ไขเยียวยาและประชาชน
มีความพึงพอใจ นอกจากนี้ ยังเป็นการส่งเสริมและพิทักษ์ระบบการบริหารราชการแผ่นดิน
ให้ดำเนินไปภายใต้กรอบของกฎหมาย และความเป็นธรรม ตลอดจนเป็นการเสริมสร้างธรรมาภิบาล
ที่ดีในภาครัฐตามหลักการบริหารบ้านเมืองที่ดีอีกด้วย

សង្ខត





ความร่วมมือ
ของหน่วยงานในการชี้แจงข้อเท็จจริง
และแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน

ความร่วมมือของหน่วยงานในการชี้แจงข้อเท็จจริงและแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน

ในการปฏิบัติการกิจด้านการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในทุกกรณีและรวมถึงการตรวจสอบกรณีมีการร้องเรียนการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่รัฐแต่ละประเภท ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ให้หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีโอกาสชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารหลักฐานเพื่อให้กระบวนการตรวจสอบหาข้อเท็จจริงได้รับข้อมูลจากทุกฝ่ายอย่างรอบด้านเพื่อประกอบการพิจารณา ตลอดจนเพื่อประกันความเป็นธรรมกับทั้งฝ่ายผู้ร้องเรียนและหน่วยงานที่ถูกร้องเรียน ทั้งนี้ เรื่องร้องเรียนที่มีความซับซ้อนและมีข้อเท็จจริงเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหลายหน่วยงาน การสอบสวนหาข้อเท็จจริงดังกล่าวจำเป็นต้องดำเนินการตามขั้นตอนซึ่งใช้ระยะเวลาในการดำเนินการพอสมควร และอาจส่งผลกระทบต่อระยะเวลาในการดำเนินการของผู้ตรวจการแผ่นดิน และอาจเกิดความล่าช้าอยู่บ้างในบางกรณี อย่างไรก็ตาม ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจในการให้หน่วยงานที่ถูกร้องเรียน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงานหรือมาให้ถ้อยคำหรือส่งวัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่น เพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียน และได้กำหนดบทลงโทษสำหรับบุคคลผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าว

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ พบว่า หน่วยงานที่ถูกประชาชนยื่นเรื่องร้องเรียนขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในแต่ละกรณี ตามบทบัญญัติของกฎหมาย หน่วยงานได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการส่งเอกสารหลักฐาน และชี้แจงข้อเท็จจริง รวมถึงเข้าร่วมประชุมหรือเพื่อหาข้อยุติในกรณีปัญหาที่ต้องพิจารณาร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนร่วมกัน และที่ผ่านมายังไม่ปรากฏเรื่องที่ไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานถึงขนาดที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะต้องดำเนินมาตรการทางกฎหมายเพื่อเร่งรัดให้หน่วยงานชี้แจงข้อเท็จจริงแต่อย่างใด อีกทั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ใช้กลยุทธ์ในการประสานงานความร่วมมือผ่านช่องทางที่เป็นทางการควบคู่กับช่องทางที่ไม่เป็นทางการต่าง ๆ อาทิ การโทรศัพท์ประสานงาน การลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม และการประชุมหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมประกอบการพิจารณาโดยเร็ว ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๗ เห็นชอบแนวทางปฏิบัติ กรณีผู้ตรวจการแผ่นดินขอให้ชี้แจงข้อเท็จจริงหรือส่งเอกสารหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียน ให้หน่วยงานของรัฐ

เร่งรัดติดตามการชี้แจง ในการดำเนินการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ขอความร่วมมือจากฝ่ายบริหารในการชี้แจง ข้อเท็จจริงและส่งเอกสารหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียน ซึ่งได้รับความร่วมมือ เป็นอย่างดี หน่วยงานได้ชี้แจงข้อเท็จจริง หรือส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยเร็ว รวมทั้งให้มีการประสานงานเพื่อการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน หรือการขอข้อมูลเกี่ยวกับ เรื่องร้องเรียนทางโทรศัพท์เพื่อประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน

อนึ่ง ความร่วมมือจากหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ ความเอาใจใส่ต่อความเดือดร้อนและความไม่เป็นธรรมที่ผู้ร้องเรียนและประชาชนประสบอยู่นั้น ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งที่สนับสนุนให้การปฏิบัติภารกิจด้านการพิจารณาตรวจสอบ ข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินไปได้จนบรรลุผลเป็นที่ยุติและสามารถ แก้ไขปัญหาและบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ร้องเรียนและประชาชนตามที่มีการร้องเรียนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ นอกจากนี้ มูลเหตุของการร้องเรียนในบางกรณีเกิดขึ้นจากความไม่เข้าใจระหว่าง ผู้ร้องเรียนกับทางราชการหรือการสื่อสารข้อมูลที่คลาดเคลื่อนไม่ต้องตรงกัน ดังนั้น คำชี้แจง คำอธิบาย ตลอดจนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากการสอบสวนของหน่วยงาน ย่อมจะเป็นประโยชน์ อย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนผู้ร้องเรียนได้เป็นอย่างดี หากหน่วยงาน จะได้เร่งรัดการรายงานชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารหลักฐานที่ตรงประเด็น เป็นประโยชน์ และมีข้อมูลประกอบเพียงพอต่อการพิจารณาของผู้ตรวจการแผ่นดินแล้ว การพิจารณาวินิจฉัย เรื่องร้องเรียนในแต่ละเรื่องย่อมสำเร็จได้ภายในระยะเวลาอันสั้น ซึ่งทำให้การดำเนินการแก้ไข ปัญหาหรือเยียวยาทุกข์ร้อนของประชาชนเป็นไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาในการทำงาน ของผู้ตรวจการแผ่นดินประการสำคัญที่ว่า “ความล่าช้าคือความไม่เป็นธรรม (Justice delayed is justice denied)” ที่ผ่านมา เป็นที่น่ายินดีว่ายังมีหน่วยงานของรัฐจำนวนหนึ่งที่ตระหนัก ในความสำคัญของกระบวนการแก้ไขปัญหาตามคำร้องเรียนที่มีต่อหน่วยงานของตน เพราะเห็นว่า คำร้องเรียนที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเสียงสะท้อนจากประชาชนผู้รับบริการที่หน่วยงานพึงรับฟัง และหาก พบว่ามีความไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมาย ความไม่เหมาะสม รวมถึงข้อบกพร่องอื่นใด ในกระบวนการทำงานหรือวิธีปฏิบัติงาน มิได้มีเจตนา ร้องเรียนด้วยวัตถุประสงค์ร้าย คำร้องเรียน จึงเปรียบเสมือนสัญญาณเตือนให้หน่วยงานนำไปพิจารณาทบทวนเพื่อแก้ไขปรับปรุงระบบงาน และวิธีการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายและเป็นธรรมต่อประชาชนต่อไป อันเป็นไปตามหลักการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ในมิติของหลักนิติธรรม และหลักความโปร่งใส ตรวจสอบได้

แต่กระนั้น ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ยังคงมีเรื่องร้องเรียนอีกจำนวนหนึ่งที่ผู้ตรวจการแผ่นดิน ไม่อาจพิจารณาวินิจฉัยให้เป็นที่สิ้นสุดได้โดยเวลาอันรวดเร็ว ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการที่หน่วยงาน เพิกเฉยต่อการชี้แจงข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน หรือส่งเอกสารหลักฐานที่เป็นข้อมูลประกอบการ พิจารณาเรื่องร้องเรียนของผู้ตรวจการแผ่นดิน ในกรณีดังกล่าวผู้ตรวจการแผ่นดินจะแก้ไขปัญหา ด้วยการปรับใช้มาตรการอื่น ๆ เข้ามาเสริมประสิทธิภาพในการแสวงหาข้อเท็จจริงควบคู่กับ การติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางที่เป็นทางการไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นการประสานอย่างไม่เป็นทางการ ไปยังเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องผ่านทางโทรศัพท์ หรือระบบไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ การลงพื้นที่ เพื่อสำรวจข้อเท็จจริงในพื้นที่พิพาท การรับฟังถ้อยคำของประชาชนผู้เดือดร้อน การจัดประชุม ร่วมเพื่อระดมความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมกัน รวมถึงการจัดให้มีเวทีเพื่อการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยมีเจ้าหน้าที่ของ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นคนกลางในการดำเนินการ แต่ในกรณีที่หน่วยงานยังคงเพิกเฉย ไม่ให้ความร่วมมือกับผู้ตรวจการแผ่นดินในการชี้แจงข้อเท็จจริงหรือการส่งเอกสารหลักฐาน ที่จำเป็นต่อการพิจารณา ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางกฎหมาย ตามที่ บทบัญญัติมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้กำหนดบทลงโทษไว้ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนเกิดประสิทธิภาพ สูงสุดต่อไป

ส่วนที่



ผลการดำเนินงานด้านจริยธรรม

ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗



๕.๑ การกำกับตรวจสอบทบทวนข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนที่ปรากฏลักษณะการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนที่มีประเด็น
ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินตรวจสอบ สอบสวนหาข้อเท็จจริง ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการฝ่าฝืน
ประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีหลายกรณี
ที่ประชาชนให้ความสนใจ ติดตามความคืบหน้าในการพิจารณาสอบสวน หาข้อเท็จจริงของ
ผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยมีตัวอย่างเรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาวินิจฉัย ดังต่อไปนี้

เรื่องที่



สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำการเลียบบัตร์ลงคะแนนแทนกัน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณี
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เลียบบัตร์ลงคะแนนแทนกันในการประชุมรัฐสภา ในคราวลงมติ
ร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งผู้ร้องเรียนเห็นว่าพฤติกรรมดังกล่าวเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนอย่างเร่งด่วน เนื่องจากเห็นว่า
พฤติกรรมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของระบอบรัฐสภาของประเทศไทย เป็นการ
กระทำที่เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ และเป็นการกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีในตำแหน่งหน้าที่สมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นผู้แทนของประชาชน ซึ่งในกรณีเดียวกันนี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัย
เกี่ยวกับการลงคะแนนแทนกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่าเข้าข่ายเป็นการขัดรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ รวมไปถึงข้อต่อความซื่อสัตย์สุจริตของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้ปฏิญาณตนไว้เมื่อครั้งเข้ารับหน้าที่ เป็นผลให้การลงมติแก้ไขรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาจากข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐาน วิถีทัศน์บันทึกการประชุม แล้วเห็นว่า การเสียบัตรแทนกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นั้น ถือเป็น การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๕๓ ตามข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมฯ ข้อ ๑๒ และข้อ ๒๔ บัญญัติว่า

ข้อ ๑๒ สมาชิกและกรรมการจักต้องปฏิบัติหน้าที่ และแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต เทียงธรรมและมีความเป็นอิสระ เพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน เป็นสำคัญ

ข้อ ๒๔ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่ร่วมมือกับบุคคลหรือองค์กรใด ๆ กระทำการ หรือแสวงหาผลประโยชน์ที่ขัดต่อความรับผิดชอบและการปฏิบัติราชการ

จากบทบัญญัติของข้อบังคับดังกล่าวจะเห็นว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องปฏิบัติหน้าที่ และแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต และจักต้องไม่ร่วมมือกับบุคคลใดกระทำการที่ขัดต่อความรับผิดชอบและการปฏิบัติราชการ ประกอบกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นสมาชิก รัฐสภา มีหน้าที่สำคัญและเป็นหน้าที่โดยตรง ในการพิจารณาให้ความเห็นชอบกฎหมาย และที่สำคัญยิ่งการลงคะแนนแทนกันดังกล่าวเป็นการลงคะแนนแทนกันในการแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญซึ่งถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ดังนั้น การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ใช้ บัตรอิเล็กทรอนิกส์หลายใบเสียบในช่องลงคะแนนและแสดงตนแทนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คนอื่นนั้น เป็นที่แจ้งชัดว่าการกระทำดังกล่าวส่อไปในทางทุจริต ซึ่งเป็นการทุจริตในหน้าที่ที่สำคัญ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้วินิจฉัยว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐาน ทางจริยธรรมตามข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ กรรมการ พ.ศ. ๒๕๕๓ อย่างร้ายแรง และได้มีหนังสือแจ้งผลการวินิจฉัยและส่งเรื่องร้องเรียน ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

อาจารย์มหาวิทยาลัยใช้กิริยาไม่เหมาะสม

กรณีร้องเรียนดังกล่าวเกิดขึ้นในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ซึ่งนักศึกษาของมหาวิทยาลัยได้ร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อขอให้ตรวจสอบจริยธรรมของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยในกรณีที่อาจารย์ท่านหนึ่งโพสต์ข้อความในเฟซบุ๊ก ซึ่งเป็นเฟซบุ๊กของกลุ่มรายวิชาที่ผู้ร้องเรียนเรียนอยู่ในลักษณะเป็นการต่อว่าผู้ร้องเรียนโดยใช้ถ้อยคำไม่เหมาะสม ไม่สุภาพ คือ “งานหมาไม่แตก ไม่อยากเซ็น อย่างนี้กว่า MV สกุดจะผ่าน” ซึ่งทำให้ผู้ร้องเรียนอับอายและเสื่อมเสียชื่อเสียง และผู้ร้องเรียนเห็นว่าพฤติกรรมดังกล่าวของอาจารย์เป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเนื่องจากอาจารย์ต้องเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะ มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกของความเป็นครูมากกว่าสาขาวิชาซึ่งอื่น จึงร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อขอให้ตรวจสอบเรื่องดังกล่าว

ภายหลังจากที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนดังกล่าวแล้ว ได้ดำเนินการตรวจสอบเบื้องต้นไปยังมหาวิทยาลัยดังกล่าว และได้แจ้งให้มหาวิทยาลัยทราบว่าได้มีนักศึกษาร้องเรียนถึงการกระทำที่ไม่เหมาะสมอันเป็นการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย จึงขอให้มหาวิทยาลัยตรวจสอบว่า得有เหตุการณ์ดังกล่าวตามที่ร้องเรียนเกิดขึ้นจริงหรือไม่ ซึ่งภายหลังจากการตรวจสอบพบว่า ได้มีเหตุการณ์ตามคำร้องเรียนจริง จึงขอให้มหาวิทยาลัยดำเนินการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรม ซึ่งมหาวิทยาลัยได้ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและได้ดำเนินการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมโดยมีหนังสือว่ากล่าวตักเตือนอาจารย์ผู้ถูกร้องเรียนแล้ว และได้ให้คู่กรณีปรับความเข้าใจจนสามารถยุติความขัดแย้งได้ ซึ่งเรื่องดังกล่าวถึงแม้ว่าจะเป็นการใช้ถ้อยคำที่ไม่สุภาพ มิใช่เป็นเรื่องร้ายแรงก็ตาม แต่ถือว่าเป็นการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงเร่งดำเนินการประสานความเข้าใจแก่คู่กรณีและให้ผู้ที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบดำเนินการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมโดยเร็ว ซึ่งภายหลังจากการดำเนินการผู้ร้องเรียนก็พอใจกับการดำเนินการดังกล่าว

๕.๒ การศึกษาด้านการเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรม ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนงานด้านจริยธรรมให้ลงสู่ทุกกลุ่มเป้าหมาย อันได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนทุกภาคส่วนของสังคมอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการดำเนินงานในเชิงรุก ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อขับเคลื่อนงานด้านจริยธรรมในเชิงยุทธศาสตร์อย่างชัดเจน มีประสิทธิภาพ และครอบคลุมในทุกมิติอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม และได้มีการเปลี่ยนแปลงและแต่งตั้งคณะกรรมการจริยธรรมเพิ่มเติม ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยระดมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และร่วมกันกำหนดแนวทาง รูปแบบและวิธีการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม ตามยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินที่เรียกว่า “ยุทธศาสตร์ ๙ - ๖ - ๕” กล่าวคือ

๙ หมายถึง มาตรฐานทางจริยธรรมอันเป็นค่านิยมหลัก ๙ ประการ (Core Value) ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนดขึ้น ได้แก่

๑. การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม
๒. การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบ
๓. การยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนและไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
๔. การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย
๕. การให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ
๖. การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง
๗. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้
๘. การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๙. การยึดมั่นในหลักจรรยาวิชาชีพขององค์กร

๖ หมายถึง กลุ่มเป้าหมายหลัก ๖ กลุ่มในการส่งเสริมจริยธรรม ประกอบด้วย

๑. สถาบันครอบครัว
๒. สถาบันการศึกษา
๓. สถาบันชุมชนและสังคม
๔. สถาบันศาสนา
๕. สถาบันการเมืองการปกครอง
๖. เครือข่ายด้านจริยธรรม

๕ หมายถึง วิธีการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม ๕ ประการ ดังนี้

๑. นโยบายและกฎระเบียบด้านจริยธรรม (Ethics Policy & Regulation)
๒. การวิจัยและพัฒนาด้านจริยธรรม (Ethics R&D)
๓. การสร้างเครือข่ายด้านจริยธรรม (Ethics Networking)
๔. การฝึกอบรมด้านจริยธรรม (Ethics Training)
๕. การสื่อสารด้านจริยธรรม (Ethics Communication)

๕.๒.๑ การกิจเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำ หรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท

โดยที่บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๔ กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ดำเนินการจัดทำประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๙ ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ (โดยมีกำหนดครบ ๑ ปี เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑) ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะ ให้คำแนะนำ ตลอดจนเร่งรัดติดตามผลการดำเนินการจัดทำประมวลจริยธรรมไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ที่ยังคงอยู่ระหว่างดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมที่ยังไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ให้แล้วเสร็จโดยมีองค์ประกอบตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดโดยเร็ว แล้วจัดส่งมาเก็บไว้ในระบบฐานข้อมูลประมวลจริยธรรมของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินต่อไป

การติดตามประมวลจริยธรรมของหน่วยงานที่ยังไม่ส่งมาภายในระยะเวลาที่ บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้กำหนดไว้ให้มีการติดตามประมวลจริยธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีนโยบายในการดำเนินการ ดังนี้

๑. ในส่วนหน่วยงานภาครัฐ ได้มีการประสานงานให้คำแนะนำ ติดตามการจัดทำและ ปรับแก้ไขประมวลจริยธรรมให้ถูกต้องเป็นระยะ ด้วยการติดตามเร่งรัดเป็นหนังสือ การจัดการ ประชุมชี้แจง และการติดต่อประสานงานทางโทรศัพท์และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ ยังได้ขอให้หน่วยงานทุกหน่วยทำการเชื่อมโยงข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์มายังสำนักงานผู้ตรวจการ แผ่นดิน (ยกเว้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากมีจำนวนมากจึงได้แยกการติดตามและ ทวงถาม) โดยข้อมูลที่ทำการเชื่อมโยงเหล่านี้ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจะดำเนินการเชื่อมต่อกับฐานข้อมูลและเผยแพร่บนเว็บไซต์ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินต่อไป

๒. ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการสำรวจข้อมูลการจัดส่งประมวล จริยธรรม และติดตามทวงถามไปยังหน่วยงานที่ยังไม่ส่งประมวลจริยธรรมทั้งส่วนของข้าราชการ ประจำส่วนท้องถิ่นและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองส่วนท้องถิ่น ทั้งโดยการติดตามไปหน่วยงาน ที่กำกับดูแลด้านการบริหารงานบุคคลท้องถิ่น อันได้แก่ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่กำกับ ดูแลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหาร งานบุคคลท้องถิ่นที่กำกับดูแลข้าราชการส่วนท้องถิ่น และติดตามทวงถาม ตลอดจนให้คำแนะนำ โดยตรง แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีการยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นเป็น เทศบาลตำบลหลายแห่ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการประสานงานเพื่อขอคำแนะนำ ในการจัดทำประมวลจริยธรรมภายใต้การดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการยกฐานะ

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อประมวลจริยธรรมที่บังคับใช้ มาแล้วไม่น้อยกว่า ๑ ปี สามารถนำไปบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีการประเมิน ประมวลจริยธรรมโดยการประเมินจะแยกออกเป็น ๒ ส่วน คือ

๑. ประเมินความเหมาะสมของประมวลจริยธรรม โดยสำรวจความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติตาม ประมวลจริยธรรมเกี่ยวกับมาตรฐานจริยธรรมอันเป็นค่านิยมหลักและมาตรฐานจริยธรรม ขององค์กรตลอดจนความคิดเห็นเกี่ยวกับกลไกและระบบการบังคับใช้ประมวลจริยธรรม และ ขั้นตอนการลงโทษ

๒. ประเมินการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม ซึ่งจะเป็นการประเมินระดับของการยึดถือ ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อที่หน่วยงานจะดำเนินการปรับปรุง แนวทางการปฏิบัติหรือแก้ไขเพิ่มเติมให้เกิดการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสำนักงาน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีการให้คำปรึกษาแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านทาง โทรศัพท์ หรือ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และให้คำปรึกษาผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่ใส่ใจจริยธรรม โครงการจังหวัดต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งล้วนแล้ว แต่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เมื่อมีการประเมินประมวลจริยธรรม และมีการจัดประชุมระดมความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำประมวลจริยธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ต่อมา จึงได้มีการยกร่างและปรับปรุงประมวลจริยธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในส่วนของ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นและข้าราชการส่วนท้องถิ่น โดยการจัดทำร่างประมวลจริยธรรมยกร่างไว้จำนวน ๙ ฉบับ คือ

๑. (ร่าง) ประมวลจริยธรรมนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือผู้แทนฝ่ายบริหาร องค์การบริหารส่วนจังหวัด
๒. (ร่าง) ประมวลจริยธรรมประธานสภาจังหวัด หรือผู้แทนสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด
๓. (ร่าง) ประมวลจริยธรรมข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด
๔. (ร่าง) ประมวลจริยธรรมนายกเทศมนตรี หรือผู้แทนฝ่ายบริหารเทศบาล
๕. (ร่าง) ประมวลจริยธรรมประธานสภาเทศบาล หรือผู้แทนฝ่ายสภาเทศบาล
๖. (ร่าง) ประมวลจริยธรรมปลัดเทศบาล หรือผู้แทนข้าราชการเทศบาล
๗. (ร่าง) ประมวลจริยธรรมนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้แทนฝ่ายบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล
๘. (ร่าง) ประมวลจริยธรรมประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้แทนฝ่ายสภา องค์การบริหารส่วนตำบล
๙. (ร่าง) ประมวลจริยธรรมข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้แทนฝ่าย ข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล

จากการดำเนินการติดตามและให้ความรู้เรื่องการประเมินประมวลจริยธรรมแก่หน่วยงานต่าง ๆ ส่งผลให้ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ หน่วยงานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำประมวลจริยธรรมมากขึ้น และสามารถจัดทำประมวลจริยธรรมจนแล้วเสร็จ โดยในส่วนของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ดำเนินการจัดทำประมวลจริยธรรมจนแล้วเสร็จ ร้อยละ ๙๒.๘๑ จากประมวลจริยธรรม ที่ต้องดำเนินการทั้งหมด อยู่ระหว่างดำเนินการ ร้อยละ ๗.๑๙ ในส่วนของ

เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ดำเนินการจัดทำประมวลจริยธรรมแล้วเสร็จ ร้อยละ ๙๔.๙๓ จากประมวลจริยธรรมที่ต้องดำเนินการทั้งหมด และอยู่ระหว่างดำเนินการร้อยละ ๕.๐๗

นอกจากนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลการจัดทำประมวลจริยธรรมที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้กำหนดแนวทางในการจำแนกกลุ่มเป้าหมายเพื่อติดตามรายงานการจัดทำประมวลจริยธรรมออกเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนี้

๑. กลุ่มผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จำแนกเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับชาติ และผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น

๑.๑ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับชาติ ประกอบด้วย สมาชิกวุฒิสภาและกรรมการ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ และข้าราชการการเมือง ได้มีการจัดทำและส่งประมวลจริยธรรมมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินครบถ้วนทั้ง ๓ ส่วน

๑.๒ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นทั้งฝ่ายบริหารท้องถิ่นและฝ่ายสภาท้องถิ่น มีการจัดทำและจัดส่งประมวลจริยธรรมมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน จำนวน ๑๔,๕๗๗ ฉบับ และยังไม่จัดส่งมา จำนวน ๑,๑๒๙ ฉบับ ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป ๕๖๔ แห่ง ๆ ละ ๒ ฉบับ และฝ่ายสภากรุงเทพมหานคร จำนวน ๑ ฉบับ

๒. กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ^{๒๔} จำแนกเป็นข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น และเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น

๒.๑ ข้าราชการ จำแนกตามประเภทของคณะกรรมการบริหารงานบุคคล มีจำนวนทั้งสิ้น ๑๐ ประเภท ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ มีหน่วยงานที่ยังไม่ได้จัดส่งประมวลจริยธรรมมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน จำนวน ๑ หน่วยงาน คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ประเภทข้าราชการส่วนท้องถิ่นประเภทเทศบาลยังไม่ได้จัดส่ง จำนวน ๑๓๙ แห่ง และประเภทข้าราชการส่วนท้องถิ่นประเภทองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่ได้จัดส่ง จำนวน ๒๖๑ แห่ง

๒.๒ พนักงานองค์กรอิสระ/องค์กรอื่นของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชน มีการปรับและจัดกลุ่มประเภทของเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งจากเดิมมี ๗ ประเภทเหลือเป็น ๓ ประเภท ได้แก่ พนักงานองค์กรอิสระ/องค์กรอื่นของรัฐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานองค์การมหาชน ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ปรากฏว่า มีองค์กรอื่นของรัฐที่ยังไม่ได้จัดส่งร่างประมวลจริยธรรม

^{๒๔} พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔ วรรค ๖

จำนวน ๑ หน่วยงาน คือ คณะกรรมการองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และในส่วนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ยังไม่ส่งประมวลจริยธรรมมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน คือ พนักงานองค์การมหาชน จำนวน ๔ แห่ง เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งใหม่ ได้แก่

- (๑) มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
- (๒) สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน)
- (๓) ศูนย์ความเป็นเลิศด้านชีววิทยาศาสตร์ (องค์การมหาชน)
- (๔) สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน)

ทั้งนี้ รายละเอียดปรากฏตามตารางสรุปผลการจัดทำประมวลจริยธรรมดังนี้

ผลการจัดทำประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ประเภท	จำนวน หน่วยงาน	ส่งประมวลจริยธรรม	
		ส่งแล้ว	ยังไม่ส่ง
๑.๑ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับชาติ			
- สมาชิกวุฒิสภา และกรรมการ	๑	๑	-
- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และกรรมการ	๑	๑	-
- ข้าราชการการเมือง	๑	๑	-
๑.๒ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น			
- ฝ่ายบริหาร			
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	๗๖	๗๔	๒
เทศบาล	๒,๒๖๖	๑,๙๕๗	๓๐๙
องค์การบริหารส่วนตำบล	๕,๕๐๙	๕,๒๕๖	๒๕๓
กรุงเทพมหานคร	๑	๑	-
เมืองพัทยา	๑	๑	-
- ฝ่ายสภา			
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	๗๖	๗๔	๒
เทศบาล	๒,๒๖๖	๑,๙๕๗	๓๐๙
องค์การบริหารส่วนตำบล	๕,๕๐๙	๕,๒๕๖	๒๕๓
กรุงเทพมหานคร	๑	-	๑
เมืองพัทยา	๑	๑	-
รวม	๑๕,๗๐๙	๑๔,๕๘๐	๑,๑๒๙

ผลการจัดทำประมวลจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ประเภท	จำนวน หน่วยงาน	ส่งประมวลจริยธรรม	
		ส่งแล้ว	ยังไม่ส่ง
๒.๑ ข้าราชการพลเรือน (กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการอื่นซึ่งมีฐานะเทียบเท่า)	๑	๑	-
๒.๒ ข้าราชการพลเรือนในพระองค์	๒	๒	-
๒.๓ ข้าราชการตำรวจ	๑	๑	-
๒.๔ ข้าราชการฝ่ายตุลาการ	๖	๖	-
๒.๕ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	๑	-	๑
๒.๖ ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา	๑	๑	-
๒.๗ ข้าราชการทหาร	๑	๑	-
๒.๘ ข้าราชการรัฐสภา	๑	๑	-
๒.๙ ข้าราชการฝ่ายอัยการ	๑	๑	-
๒.๑๐ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น			
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	๗๖	๗๖	-
เทศบาล	๒,๒๖๖	๒,๑๒๗	๑๓๙
องค์การบริหารส่วนตำบล	๕,๕๐๙	๕,๒๔๘	๒๖๑
กรุงเทพมหานคร	๑	๑	-
เมืองพัทยา	๑	๑	-
๒.๑๑ พนักงานองค์การอิสระ/องค์กรอื่นของรัฐ ^{๒๕}	๒๓	๒๒	๑
๒.๑๒ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๕๘	๕๖	-
๒.๑๓ พนักงานองค์การมหาชน	๖๖	๖๒	๔
รวม	๘,๐๑๓	๗,๖๐๗	๔๐๖

^{๒๕} ๑. **องค์กรอิสระ** หมายถึง องค์กรของรัฐที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการเกี่ยวกับภารกิจของรัฐตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมาย โดยเป็นองค์กรของรัฐที่มีสถานะพิเศษ ซึ่งได้รับหลักประกันให้สามารถปฏิบัติภารกิจหน้าที่ได้โดยอิสระ ปลอดภัยจากการแทรกแซงขององค์กรของรัฐอื่นหรือสถาบันการเมืองอื่น รวมทั้งอยู่เหนือกระแสและการกดดันใด ๆ ที่เกิดขึ้นภายในสังคมในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง

๒. **องค์กรอื่นของรัฐ** หมายถึง องค์กรอื่น ๆ ของรัฐ ที่มีได้ถูกจัดไว้ในรูปแบบส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน และองค์กรอิสระ

๕.๒.๒ การส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึก ในด้าน จริยธรรม

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึก ด้านจริยธรรมในรูปแบบต่าง ๆ ให้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงประชาชนทั่วไป ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการปลูกฝังและปลูกจิตสำนึกในด้าน จริยธรรม รวมทั้งส่งเสริมให้ปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความซื่อตรง โดยมีโครงการและกิจกรรม ดังต่อไปนี้

๑. สัปดาห์ส่งเสริมจริยธรรม

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน จัดกิจกรรมงานสัปดาห์ส่งเสริมจริยธรรมภายใต้ งานสัมมนา “ผู้ตรวจการแผ่นดินสัญญาเพื่อมุ่งสร้างคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย” ระหว่าง วันที่ ๒๔ – ๒๕ เมษายน ๒๕๕๗ ณ ห้องคอนเวนชัน โรงแรมรามารการ์เด็นส์ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ให้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักวิชาการ สื่อมวลชน องค์กรภาคเอกชน และประชาชน พร้อมทั้ง มุ่งเน้นให้เกิดการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมให้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ นอกจากนี้ ยังเป็นการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมสัมมนาเกี่ยวกับการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อจะนำข้อคิดเห็นต่าง ๆ ไปปรับปรุงการดำเนินงาน ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้สังคม เกิดความตื่นตัว และตระหนักในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทยในทุกภาคส่วน

กิจกรรมในวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๗ เป็นกิจกรรมด้านงานประชาสัมพันธ์บทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน และวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๗ เป็นกิจกรรมด้านการส่งเสริม จริยธรรม ซึ่งประกอบด้วย การปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “สังคมไทย สังคมแห่งความซื่อตรง” โดย ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรี กิจกรรมการบรรยายเรื่อง “ประมวลจริยธรรม : การปฏิบัติและการบังคับใช้” โดย ศาสตราจารย์ศรีราชา เจริญพานิช ผู้ตรวจการแผ่นดิน นอกจากนี้ได้จัดให้มีการวิพากษ์ เรื่อง “การนำประมวลจริยธรรมมาบังคับใช้ ในองค์กร” โดย ดร.วรวิทย์ แสงเฟื่อง ผู้จัดการฝ่ายอาวุโสฝ่ายยุทธศาสตร์ ศูนย์คุณธรรม

(องค์การมหาชน) ดร.นคร วิชัยผิน รองหัวหน้าศูนย์บริการวิชาการสถาบันวิจัย และพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด และนายกมลธรรม วาสบุญมา ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมมาตรฐาน จริยธรรม สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน



ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรี
ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “สังคมไทย สังคมแห่งความซื่อตรง”
วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๗ ณ ห้องคอนเวนชัน โรงแรมรามารการ์เด้นส์ กรุงเทพมหานคร



ศาสตราจารย์ศรีราชา เจริญพานิช ผู้ตรวจการแผ่นดิน
บรรยายเรื่อง “ประมวลจริยธรรม: การปฏิบัติและการบังคับใช้”
วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๗ ณ ห้องคอนเวนชัน โรงแรมรามารการ์เด้นส์ กรุงเทพมหานคร

และในช่วงบ่ายเป็นการเสวนาเชิงวิชาการในหัวข้อเรื่อง “นักการเมืองที่ดี...ถ้าจะมีแต่ในฝัน” โดย ศาสตราจารย์พิเศษ พรเพชร วิชิตชลชัย ผู้ตรวจการแผ่นดิน ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ ประธานสภาพัฒนาการเมือง พลโท สมหมาย วงษ์มาก ที่ปรึกษากรรมการ ป.ป.ช. (ศาสตราจารย์พิเศษ วิชา มหาคุณ) นายวันชัย สอนศิริ สมาชิกวุฒิสภา และนายสุชุมพงศ์ ington คำ กรรมการปฏิรูปกฎหมาย ดำเนินการเสวนาโดย นายกมลธรรม วาสนุณมา ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมมาตรฐานจริยธรรม สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน



๒. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่ใส่ใจจริยธรรม

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินโครงการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่ใส่ใจจริยธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม และเสริมสร้างให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นและข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีกระบวนการทัศนคติและค่านิยมในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรงและเพื่อสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายในการดำเนินการด้านจริยธรรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้เข้าร่วมโครงการเป็นนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้แทนฝ่ายบริหาร ประธานสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้แทนฝ่ายสภาท้องถิ่น ข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้แทนฝ่ายข้าราชการส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประจำจังหวัด และเครือข่ายที่มีการดำเนินการด้านคุณธรรมจริยธรรมในแต่ละพื้นที่ โดยความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และหน่วยงานองค์กรภาคที่เกี่ยวข้อง มีการดำเนินโครงการแล้วเสร็จใน ๖ พื้นที่ คือ เชียงใหม่ นครราชสีมา ภูเก็ต ขอนแก่น สงขลา และพิษณุโลก ผู้เข้าร่วมโครงการดังกล่าว ประมาณ ๑,๑๐๐ คน ในการดำเนินโครงการดังกล่าวมีการจัดอบรมให้ความรู้โดยการบรรยาย ให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและการป้องกันการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการเสวนาทางวิชาการและการเสวนาประสบการณ์จากการดำเนินการด้านจริยธรรมในพื้นที่ นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดกิจกรรมระดมความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมประชุม และมีการจัดนิทรรศการของหน่วยงานที่ได้รับรางวัลด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและหน่วยงานภาคที่เกี่ยวข้อง



บรรยากาศโครงการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่ใส่ใจจริยธรรม

๓. โครงการขับเคลื่อนแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ

ผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้ร่วมจัดทำแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ ปี ๒๕๕๔ - ๒๕๕๙ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนความซื่อตรงให้เกิดขึ้นในสังคมไทยภายในระยะเวลา ๕ ปี ซึ่งแนวคิดหลักของการดำเนินงานดังกล่าวประกอบด้วย แนวคิดที่ว่าด้วยสมัชชาคุณธรรม และแนวคิดแผนแม่บทคุณธรรมว่าด้วยความซื่อตรง จุดมุ่งหมายหลักของการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมว่าด้วยความซื่อตรงในรูปของแผนแม่บทหรือแผนแม่บทเชิงยุทธศาสตร์นั้น อยู่ที่ความต้องการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมว่าด้วยความซื่อตรงให้เข้ามาร่วมกันกำหนดประเด็นเนื้อหา ตลอดจนแนวทางการขับเคลื่อนแผนการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมว่าด้วยความซื่อตรง ให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมอันหมายถึงแผนดังกล่าวสามารถนำไปขับเคลื่อนได้จริงและมีความต่อเนื่อง

ผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมให้ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม ซึ่งนับตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บังคับใช้ ผู้ตรวจการแผ่นดินตระหนักดีว่าการส่งเสริมจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมนั้น ไม่ได้เป็นหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินเพียงองค์กรเดียว แต่เป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนในสังคมไทยที่จะร่วมกันผลักดันให้เกิดจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมจึงมีการนำแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ ปี ๒๕๕๔ - ๒๕๕๙ ไปสู่การปฏิบัติในระดับจังหวัด เพื่อเป็นการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมให้แก่บุคลากร และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนประชาชนจากทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการผลักดันให้เกิดจังหวัดต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยนำกระบวนการสมัชชาคุณธรรม มาใช้ในการขับเคลื่อนวาระด้านคุณธรรมจริยธรรม หรือใช้กระบวนการที่เหมาะสมซึ่งแล้วแต่จังหวัดนั้น ๆ จะพิจารณา โดยผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจะเป็นที่ปรึกษาด้านวิชาการและสนับสนุนเจ้าหน้าที่ในการช่วยเหลือในการดำเนินโครงการดังกล่าว ปัจจุบัน สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้คัดเลือกจังหวัดที่มีความพร้อมของหน่วยงานในการขับเคลื่อนการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม โดยเริ่มต้นที่จังหวัดพิษณุโลก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแปลงแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ ปี ๒๕๕๔ - ๒๕๕๙ ไปสู่การปฏิบัติในระดับจังหวัด และทุกภาคส่วนในจังหวัดมีส่วนร่วมส่งเสริมคุณธรรมความซื่อตรง และความโปร่งใสในสังคมไทย ที่ผ่านมามีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง อาทิ การสัมมนาเชิงวิชาการ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดนิทรรศการเพื่อ

เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนในพื้นที่เกิดความตระหนักเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และเมื่อวันจันทร์ที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๗ ได้จัดสัมมนาทบทวนการดำเนินการขับเคลื่อน วาระด้านคุณธรรมและจริยธรรมประชาคมจังหวัดพิษณุโลก ณ โรงแรมท็อปแลนด์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผู้เข้าร่วมประชุมเป็นกลุ่มผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้แทนเครือข่ายภายในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน ๒๐๐ คน มีกิจกรรมคือ เสวนาเรื่อง “ทิศทางการขับเคลื่อนวาระด้านคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเตรียมความพร้อมการเป็น จังหวัดต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรม” โดยผู้แทนผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้แทนจังหวัดพิษณุโลก ผู้แทนสถาบันพัฒนาสื่อกันอินโดจีนและผู้แทนศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ดำเนินรายการโดย ดร. วรวิมล แสงเฟื่อง ผู้จัดการฝ่ายอาวุโสฝ่ายยุทธศาสตร์ ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) และมีการนำเสนอประสบการณ์การดำเนินงานด้านคุณธรรม จริยธรรมที่โดดเด่นในพื้นที่ ๔ หน่วยงาน จากหน่วยงานสาธารณสุข (โรงพยาบาลพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก) หน่วยงานการศึกษา (โรงเรียนพุทธชินราชพิทยา จังหวัดพิษณุโลก) หน่วยงาน รัฐวิสาหกิจ (การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จังหวัดพิษณุโลก) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบลสมอแข) การจัดงานสัมมนาดังกล่าวเป็นการส่งเสริมจิตสำนึกด้าน จริยธรรมให้แก่ บุคลากรและเจ้าหน้าที่ของรัฐตลอดจนประชาชนจากทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วม ในการผลักดันให้เกิดจังหวัดต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยมีกลุ่มผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ระดับท้องถิ่น ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นกลุ่มนำร่อง



งานสัมมนา “ทบทวนการดำเนินการขับเคลื่อนวาระด้านคุณธรรมและจริยธรรมประชาคมจังหวัดพิษณุโลก”
วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๗ ณ โรงแรมท็อปแลนด์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

๔. โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง จริยธรรม “ความพอเพียงและรักษาสິงแวดลอม”

การพัฒนา เสริมสร้าง และบูรณาการโครงการ/กิจกรรมการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมของหน่วยงานของรัฐและเครือข่ายของผู้ตรวจการแผ่นดิน ในการปลูกฝังและปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมให้มีความต่อเนื่องเป็นรูปธรรม และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ให้สามารถส่งผ่านไปยังภาคประชาชนได้อย่างแพร่หลาย สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินโดยความร่วมมือของมูลนิธิฟรีดริช เนามัน (ประเทศไทย) จึงได้จัดทำโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง จริยธรรม “ความพอเพียงและรักษาสິงแวดลอม” ขึ้นโดยเชิญผู้รับผิดชอบหลักด้านจริยธรรมหน่วยงานของรัฐทุกประเภท ได้แก่ รัฐวิสาหกิจ จำนวน ๕๗ แห่ง องค์กรมหาชน (รวมมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับ) จำนวน ๒๙ แห่ง องค์กรอิสระ/องค์กรอื่นของรัฐ จำนวน ๒๖ แห่ง โดยมีผู้แทนองค์กรละ ๑ - ๒ คน รวมทั้งเครือข่ายภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งหวังให้เครือข่ายและหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ ดังกล่าวได้ตระหนักถึงการเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติงานทั้งต่อตนเองครอบครัว องค์กรและประชาชนผู้รับบริการตามหลักการของประมวลจริยธรรมขององค์กร/เครือข่าย และหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

วัตถุประสงค์ในการดำเนินการครั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจในจริยธรรมด้านความพอเพียงและรักษาสິงแวดลอมและเพื่อจัดทำกิจกรรมต้นแบบการส่งเสริมจิตสำนึกจริยธรรมด้านความพอเพียงและรักษาสິงแวดลอม สำหรับให้เครือข่ายองค์กรภาครัฐ และเครือข่ายองค์กรภาคเอกชนที่เข้าร่วมโครงการและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป



การอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง จริยธรรม “ความพอเพียงและรักษาสິงแวดล้อม”
 รุ่นที่ ๑ จัดเมื่อวันที่ ๒๑ - ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ องค์กรชุมชนบ้านจำรุง ตำบลเนินฆ้อ
 (ศูนย์ประสานงานมหาวิทยาลัยบ้านนอก) และโรงแรมพิมพิมาน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ผู้เข้าอบรม จำนวน ๔๘ คน



การอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง จริยธรรม “ความพอเพียงและรักษาสິงแวดล้อม”
 รุ่นที่ ๒ จัดเมื่อวันที่ ๒๕ - ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๗ ณ ศูนย์การเรียนรู้บ้านรักษพอเพียง ชุมชนในตำบลคงขี้เหล็ก
 และบ้านสวนมารีย์ ตำบลคงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ผู้เข้าอบรม จำนวน ๔๔ คน



ผู้ตรวจการแผ่นดินมอบประกาศเกียรติคุณด้านจริยธรรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนระดับประถมศึกษา และโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีกิจกรรม/โครงการโดดเด่นด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

(๒) โครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรม ในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ ๓

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ริเริ่มโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรม ในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ ๓ เนื่องจากผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการศึกษา นับว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ นักวิชาการศึกษาเชื่อว่าถ้ามนุษย์ได้รับการศึกษา จะทำให้พวกเขามีความเจริญงอกงามทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังนั้น สถานศึกษา จึงเป็นหน่วยงานหลักในการบ่มเพาะเด็กและเยาวชนให้มีพฤติกรรมที่ดีงามทั้งด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) และจิตพิสัย (Affective Domain) โดยจัดหลักสูตรที่ส่งเสริมและพัฒนาเด็กให้เจริญงอกงามทั้ง ๓ ด้าน โครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อ

๑. พัฒนาศักยภาพครูให้สามารถคิดค้นกลวิธี เครื่องมือ นวัตกรรมการเรียนรู้ และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ความดีได้ รวมทั้งเป็นตัวอย่าง ต้นแบบ ที่ดีงามให้กับนักเรียน

๒. พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนแบบองค์รวมภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมและความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมด้วยความภาคภูมิใจ โดยการพัฒนาระบบความคิดเชิงระบบ และใช้โครงการคุณธรรม (Moral project / Project Approach) เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ความดีความงามจากการลงมือปฏิบัติจริง

๓. พัฒนาระบบการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโดยมีเป้าหมายการสร้างคนดีสู่สังคม รวมทั้งการพัฒนาโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาให้เป็นโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรมต่อไป

๔. พัฒนาศักยภาพครูให้มีความรู้ความเข้าใจในกลวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาตามมาตรฐานหลักสูตรและแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๔๕ รวมทั้งตระหนักในบทบาทหน้าที่ และความสำคัญของอาชีพครู

๕. เพื่อเฉลิมพระเกียรติฯ และถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว ข้างต้น ผู้ตรวจการแผ่นดิน ร่วมกับ มูลนิธิยุวสถิรคุณ (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม) ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกันในการพัฒนาคุณธรรมของประชากรของประเทศ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการให้ความรู้ ส่งเสริม และปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมให้กับเยาวชน ผู้ที่จะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต จึงได้ใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการบ่มเพาะความดีงามให้กับเด็กและเยาวชน โดยได้พัฒนาโรงเรียนในพื้นที่ ๓ จังหวัด ได้แก่ พิจิตร ลพบุรี และสระบุรี จำนวน ๒๗ โรงเรียน ให้เป็นโรงเรียนคุณธรรม โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นครูและนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ โรงเรียนขยายโอกาส ป.๑ - ม.๓ และโรงเรียนประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ โดยใช้ กระบวนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาครูให้เป็นต้นแบบแห่งความดีงามให้แก่นักเรียน โดยใช้หลักสูตรการอบรมพัฒนาครู พัฒนานักเรียน การศึกษาดูงาน ทั้งในและต่างประเทศ การรายงานความก้าวหน้า และการนิเทศ ติดตาม ซึ่งแต่ละหน่วยงานภาคีให้การสนับสนุนงบประมาณในแต่ละกิจกรรมและเข้าร่วมดำเนินการในทุกกิจกรรม และกิจกรรมที่อบรมพัฒนาข้าราชการครู ใช้เด็กนักเรียนเป็นเครื่องมือในการพัฒนา โดยผ่านโครงการคุณธรรมต่าง ๆ

ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมีส่วนร่วม คือ การอบรมพัฒนาครู เพื่อให้ทราบถึงบทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินในการส่งเสริมและปลูกจิตสำนึก ด้านจริยธรรมการศึกษาคุณภาพ การรายงานความก้าวหน้า และการนิเทศ ติดตาม เพื่อทราบถึง ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาประเมินผล และสร้างขวัญกำลังใจในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนตลอดไป ในส่วนของผู้ตรวจการแผ่นดินมี บทบาท อำนาจหน้าที่ ในด้านการ ส่งเสริมปลูกจิตสำนึกด้านจริยธรรมของข้าราชการครู และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้กับเด็ก และเยาวชน ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาให้ยั่งยืนแก่โรงเรียนโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และสนับสนุนการดำเนินโครงการ การกำกับ นิเทศ ติดตาม ไปอีกระยะหนึ่ง ทั้งในด้าน งบประมาณและการเสริมหนุน เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนของโครงการ ตลอดจน ต่อยอดขยายผลโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดผลวงกว้างไปยังโรงเรียนในทุกระดับ ทุกสังกัด และสถาบันการอุดมศึกษาทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ



ศาสตราจารย์ตรีราชา เจริญพานิช ผู้ตรวจการแผ่นดิน
บรรยายหัวข้อ “คุณธรรมพื้นฐานของคนไทย ๕ ประการ
เพื่อสร้างสังคมคุณธรรม”
วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗
ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ



ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย
เป็นประธานเปิดการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพครู
และบรรยายพิเศษหัวข้อ
“การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม เพื่อสร้างคนดีสู่สังคม”
วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗
ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

(๓) การบรรยายเพื่อส่งเสริมจริยธรรมร่วมกับหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ

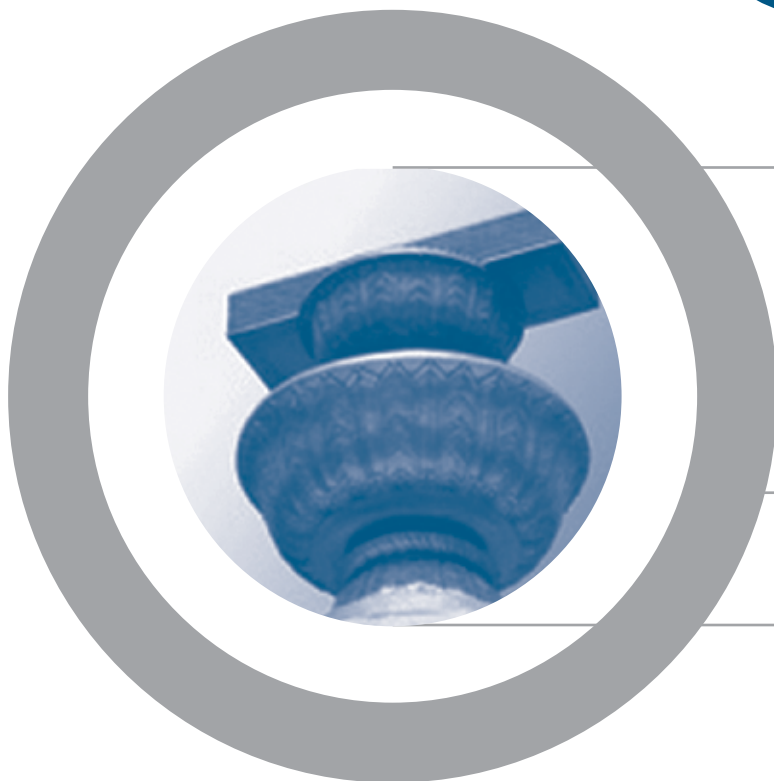
นอกเหนือจาก การดำเนินกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ที่เป็นโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินยังได้ดำเนินกิจกรรม เผยแพร่จิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรม ในรูปแบบกิจกรรมการบรรยายพิเศษในโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจ เพื่อเป็นการให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม แก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ให้ทั่วถึงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่เป็นข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท ซึ่งเป็นผู้ที่จะต้องให้บริการแก่ประชาชน โดยมุ่งเน้นการทำงาน ผลการทำงานที่มีคุณภาพ ตระหนักถึงการมีคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่ไปกับการปรับปรุง รูปแบบการทำงาน สร้างความโปร่งใสในการทำงาน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นแนวทางการปฏิบัติราชการ

ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้บรรยายให้ความรู้ ในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ มากมาย อาทิ เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๗ บรรยายพิเศษ เรื่อง “คุณธรรม จริยธรรม สำหรับนักบริหาร เพื่อพัฒนาองค์กร” จัดโดยสำนักงานกองทุนสงเคราะห์ การทำสวนยาง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๗ บรรยายพิเศษ หลักสูตรฝึกอบรมการปลูกจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหาในการทำงาน การรถไฟแห่งประเทศไทย รุ่นที่ ๒ หัวข้อ “จริยธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ” นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังได้มอบหมาย เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ร่วมบรรยายในหัวข้อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม ในการทำงานของข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ อย่างต่อเนื่อง



ภาพรวมการเข้าร่วมการบรรยายเพื่อส่งเสริมจริยธรรมร่วมกับหน่วยงานรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ

ສ່ວນທີ່



ผลการดำเนินงาน

ด้านการติดตามประเมินผล การปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐



ผลการดำเนินงานด้านการติดตามประเมินผล การปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ภารกิจด้านการติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณีที่เห็นว่าจำเป็นของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๔(๓) เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินในด้านการตรวจสอบและกำกับดูแลภาครัฐให้มีการปฏิบัติหรือการดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ รวมถึงเป็นการวางหลักประกันการบังคับใช้หรือสภาพบังคับในทางรัฐธรรมนูญให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างชัดเจน เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาไม่มีองค์กรใดเป็นองค์กรหลักที่ทำหน้าที่ในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ทำให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญละเลยไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หรือดำเนินการล่าช้า หลักการต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมิได้มีการผลักดันให้มีการออกกฎหมายมารองรับเพื่อกำหนดรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินงาน ส่งผลให้สิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่ได้ได้รับความคุ้มครองอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น เพื่อเป็นหลักประกันว่าภาครัฐจะมีการปฏิบัติเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จึงได้มีการบัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทำหน้าที่ในการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ นอกจากนั้นแล้ว หากมีข้อพิจารณาที่จำเป็นเพื่อการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยความเห็นชอบร่วมกันของผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถเสนอเรื่องดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรีสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเพื่อพิจารณาดำเนินการตามสมควรได้

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการกิจด้านการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ โดยได้มีการติดตามเร่งรัดหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ในเรื่องการจัดทำกฎหมายและเรื่องเชิงนโยบายที่เป็นมาตรการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องที่เป็นแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เพื่ออนุรักษ์การติดตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ รวมถึงการประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญไปยังผู้ควบคุมหรือกำกับดูแลหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อสั่งการตามควรแก่กรณี โดยมีผลการดำเนินงาน ดังนี้

๖.๑ งานด้านการติดตามการตรากฎหมายและการดำเนินการมาตรการต่าง ๆ

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ติดตามผลการตรากฎหมายและการดำเนินการมาตรการตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้วสามารถสรุปผลการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญได้ ดังนี้

๖.๑.๑ การติดตามการตรากฎหมายตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

กฎหมายที่ดำเนินการทั้งหมด	จำนวน ๓๔๖ ฉบับ
ดำเนินการเสร็จ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว)	จำนวน ๑๘๘ ฉบับ
อยู่ระหว่างดำเนินการ	จำนวน ๑๕๘ ฉบับ

โดยสามารถจำแนกรายละเอียดการติดตามการตรากฎหมายตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้ ดังนี้

ระยะเวลาการตรากฎหมาย	จำนวนรวม	ดำเนินการแล้วเสร็จ	อยู่ระหว่างดำเนินการ
กฎหมายที่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จ ภายใน ๔๕ วัน (๔๕ วัน นับแต่วันที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จ)	๓	๓	-
กฎหมายที่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จ ภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภา (ครบกำหนดเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๑)	๑	๑	-
กฎหมายที่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จ ภายใน ๑ ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ (ครบกำหนด ๑ ปี ในวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๑)	๑๒	๘	๔
กฎหมายที่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จ ภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายต่อรัฐสภา (ครบกำหนด ๑ ปี ในวันที่ ๑๗ ก.พ. ๒๕๕๒)	๑๘๕	๘๖	๙๙
กฎหมายที่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จ ภายใน ๒ ปี นับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายต่อรัฐสภา (ครบกำหนด ๒ ปี ในวันที่ ๑๗ ก.พ. ๒๕๕๓)	๓๐	๑๖	๑๔
กฎหมายที่ต้องดำเนินการหลังจากที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้บังคับไปแล้ว ๑ ปี	๑	๑	-
กฎหมายที่ต้องดำเนินการโดยไม่มีกำหนดเวลา	๑๒๔	๗๓	๕๑

ร่างกฎหมายที่ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จจำนวน ๑๕๘ ฉบับ เป็นร่างกฎหมายที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการกฤษฎีกา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ระหว่างการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการรวบรวมร่างกฎหมายที่ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาจัดทำสรุปผลกระทบกรณีกฎหมายดำเนินการไม่แล้วเสร็จ และจัดลำดับความสำคัญของแต่ละเรื่องเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการศึกษาวิจัยและจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญต่อไป

ตัวอย่างร่างกฎหมายที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ

๑. กฎหมายที่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จ ภายใน ๑ ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ เช่น
 - ๑.๑ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ.
 - ๑.๒ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ.
 - ๑.๓ ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
 - ๑.๔ ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
๒. กฎหมายที่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จ ภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายต่อรัฐสภา
 - ๒.๑ ร่างพระราชบัญญัติองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.
 - ๒.๒ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้เสียหายจากการรับบริการสาธารณสุข พ.ศ.
 - ๒.๓ ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ.
 - ๒.๔ ร่างพระราชบัญญัติการบริหารจัดการที่ดินสงวนหวงห้ามของรัฐ พ.ศ.
 - ๒.๕ ร่างพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.

๓. กฎหมายที่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จ ภายใน ๒ ปี นับแต่วันที่คณะรัฐมนตรี
แถลงนโยบายต่อรัฐสภา

๓.๑ ร่างพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.

๓.๒ ร่างประมวลกฎหมายองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.

๓.๓ ร่างพระราชบัญญัติการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ.

๔. กฎหมายที่ต้องดำเนินการโดยไม่มีกำหนดเวลา

๔.๑ ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของเทคโนโลยีชีวภาพ
สมัยใหม่ พ.ศ.

๔.๒ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์กรโทรคมนาคมทาง
ดาวเทียมระหว่างประเทศ พ.ศ.

๔.๓ ร่างพระราชบัญญัติประกอบการค้าข้าว พ.ศ.

๔.๔ ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.

สำหรับกฎหมายที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรนั้น เมื่อนายกรัฐมนตรี
ได้ประกาศยุบสภาเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๖ จึงมีผลให้ร่างพระราชบัญญัติที่ค้างการพิจารณา
ของสภาผู้แทนราษฎรตกไปตามมาตรา ๑๕๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
๒๕๕๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้รวบรวมร่างพระราชบัญญัติที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของ
สภาผู้แทนราษฎรเสนอแนะไปยังเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อขอให้ยืนยันร่างพระราชบัญญัติ
ที่มีความสำคัญให้มีการนำเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรชุดต่อไป เนื่องจากเห็นว่า
เป็นกฎหมายที่มีความสำคัญที่ต้องผลักดันให้มีผลบังคับใช้โดยเร็ว เช่น ร่างพระราชบัญญัติ
คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. และ
ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. เป็นต้น

๖.๑.๒ การติดตามการดำเนินการมาตรการตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญกำหนด

มาตรการที่ดำเนินการทั้งหมด	จำนวน	๓,๕๑๒	งาน/โครงการ
มาตรการที่ดำเนินการแล้วเสร็จ	จำนวน	๒,๗๑๕	งาน/โครงการ
มาตรการที่อยู่ระหว่างดำเนินการ	จำนวน	๗๙๗	งาน/โครงการ

ตัวอย่างมาตรการ/โครงการที่รัฐต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการแล้ว เช่น

มาตรา ๗๘(๔) บัญญัติว่า “พัฒนาระบบงานภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการทำงาน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐ ใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ”

กระทรวงพาณิชย์ได้ดำเนินการพัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ระหว่าง หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องอย่างครบวงจร ณ จุดเดียว National Single Window (NSW) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยอำนวยความสะดวกทางการค้า ระหว่างประเทศและการให้บริการของรัฐที่ทันสมัย สะดวก รวดเร็ว เป็นมาตรฐาน และพัฒนาระบบการให้บริการออกหนังสือสำคัญฯ Digital Signature เป็นระบบ Electronic Signature and Seal เพื่อรองรับการค้าแบบไร้กระดาษ (Paperless Trading) ในอนาคต

มาตรา ๘๕(๒) บัญญัติว่า “กระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมและดำเนินการ ให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างทั่วถึงโดยการปฏิรูปที่ดิน หรือวิธีอื่น รวมทั้งจัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างพอเพียงและเหมาะสมแก่ การเกษตร”

กระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินการตามแนวนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการเร่งรัดการออก โฉนดที่ดินให้แก่ประชาชนที่ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดิน ที่ฟังออกโฉนดที่ดินได้ตามกฎหมาย ที่ดินอย่างทั่วถึงทั่วประเทศโดยเร็ว สามารถนำไปใช้เป็นหลักฐานในการลงทุนและพัฒนา ประสิทธิภาพการผลิตให้สูงขึ้นเพื่อสร้างหลักประกันและความมั่นคงในชีวิต โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ กรมที่ดินได้จัดทำโครงการเร่งรัดการออกโฉนดที่ดินให้ครอบคลุมทั่วประเทศ จำนวน ๑๗ ศูนย์ ๑๕๖ สายสำรวจ เป้าหมายเดินสำรวจเตรียมการออกโฉนดที่ดิน ๑๐๐,๓๒๐ แปลง ในพื้นที่ ๕๗ จังหวัด

๖.๒ งบประมาณประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

การประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ เป็นการประเมินผลเพื่อวัดผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของหน่วยงานว่าได้จัดทำกฎหมายและมาตรการหรือโครงการครบและเป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนดหรือไม่ และเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว มีปัญหาในทางปฏิบัติ หรือก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม หรือมีความไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญหรือไม่ ซึ่งในปีนี้ผู้ตรวจการแผ่นดินได้พิจารณาเลือกประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของกระทรวงสาธารณสุข เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนควรได้รับความคุ้มครองดูแล และประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของกระทรวงศึกษาธิการ โดยการศึกษาวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์แนวทางบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษา ก่อนและหลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

๑. การประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของกระทรวงสาธารณสุขนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งชื่อว่า คณะอนุกรรมการจัดทำหลักเกณฑ์ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ : ศึกษากรณี กระทรวงสาธารณสุข เพื่อติดตามการร่างกฎหมายของกระทรวงสาธารณสุขว่า ดำเนินการเป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนดหรือไม่ รวมทั้งได้มีการประเมินผลการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงสาธารณสุขหลายฉบับว่ามีผลกระทบต่อประชาชนอย่างไร โดยได้เชิญผู้แทนจากกระทรวงสาธารณสุขและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถร่วมในการจัดทำการประเมินผลฯ เพื่อให้ผลการประเมินผลฯ มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ซึ่งผลการประเมินพบว่า มีประเด็นปัญหาที่สำคัญซึ่งอาจนำไปสู่การศึกษาวิจัยเพื่อแก้ไข ปัญหาต่อไป ดังนี้

(๑) ด้านการให้บริการด้านการสาธารณสุขที่เหมาะสมและได้มาตรฐาน

ปัญหาเรื่องการกำหนดมาตรฐานของสถานพยาบาลของรัฐ กล่าวคือ พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ในการดำเนินการควบคุมกิจการสถานพยาบาลเพื่อให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนผู้รับบริการจากสถานพยาบาล แต่พระราชบัญญัตินี้ไม่ได้ใช้บังคับครอบคลุมถึงสถานพยาบาลของกระทรวง ทบวง กรม กรุงเทพมหานคร

เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สภาภาคไทย และสถานพยาบาลอื่นซึ่งรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา” ซึ่งเป็นผลให้ สถานพยาบาลของภาครัฐไม่อยู่ภายใต้มาตรฐานการควบคุมของพระราชบัญญัติฉบับนี้ ทำให้ การควบคุมกำกับดูแลสถานพยาบาลภาครัฐไม่ได้มีมาตรฐานตามกฎหมายที่ชัดเจนเหมือนกับ สถานพยาบาลของเอกชน ทำให้ประชาชนไม่ได้รับการบริการที่มีมาตรฐาน อันเป็นการ ไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา ๕๑ ที่ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการ รับบริการทางสาธารณสุขที่เหมาะสมได้มาตรฐานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

(๒) ด้านการป้องกันและขจัดโรคไม่ติดต่อที่มีอันตราย

ปัญหาเรื่องการดูแลกลุ่มผู้ป่วยเฉพาหรือกลุ่มผู้ป่วยจำเพาะ กล่าวคือ บทบัญญัติ ของกฎหมายด้านการสาธารณสุขในเรื่องดังกล่าวจะแทรกอยู่ตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ โดยมีได้ มีกฎหมายที่ออกมาเพื่อรองรับเป็นการเฉพาะแต่อย่างใด อันทำให้เกิดปัญหาในการดูแล ฟื้นฟู รวมถึงแนวทางที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกลุ่มผู้ป่วยเฉพาหรือ กลุ่มผู้ป่วยจำเพาะ รวมถึงโรคหรือสภาวะของโรคที่มีความเฉพาะ เช่น ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยยาเสพติด ผู้พิการ ผู้ป่วยจากสารเคมี ผู้ป่วยจากการกีฬา (sport medicine) หรือผู้ป่วยจากโรคมะเร็ง เป็นต้น

(๓) ด้านการพัฒนาาระบบสุขภาพและสร้างเสริมสุขภาพอนามัยอันนำไปสู่สุขภาพที่ยั่งยืน ของประชาชน

ปัญหาเรื่องการบังคับใช้กฎหมายของพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจแก่ราชการส่วนท้องถิ่นในการออกข้อกำหนดท้องถิ่น เพื่อใช้บังคับในเขตท้องถิ่นนั้น ๆ และให้อำนาจเจ้าพนักงานท้องถิ่นในการควบคุมดูแล โดยการ ออกคำสั่งให้ปรับปรุงแก้ไข การอนุญาตหรือไม่อนุญาต การสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต ฯลฯ แต่ราชการส่วนท้องถิ่นยังไม่มีความพร้อมในการดำเนินการเรื่องดังกล่าว จึงเกิดปัญหาในการบังคับใช้ กฎหมายซึ่งส่งผลกระทบต่อ การส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาระบบสุขภาพให้มีมาตรฐานอย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ เช่น การแก้ไขเพิ่มเติมเรื่องกลไกการทำงานที่และการใช้อำนาจของอธิบดีกรมอนามัย การแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานสาธารณสุขและการควบคุมกำกับคุณภาพของ เจ้าพนักงาน เป็นต้น เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

ทั้งนี้ อยู่ระหว่างการพิจารณานำประเด็นปัญหาที่ได้ไปศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนเพื่อเสนอแนะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนุญต่อไป

๒. การประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนุญของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การวิเคราะห์แนวทางบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาก่อนและหลังรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวทางบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษา และศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนกับงบประมาณที่สถานศึกษาได้รับ ทั้งก่อนและหลังรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และศึกษาแนวทางการปฏิบัติในการจัดการปัญหาอุปสรรคของการบริหารจัดการงบประมาณ ของสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาขนาดต่าง ๆ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย มีดังนี้

(๑) จากผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนได้รับงบประมาณที่เป็นงบประมาณอุดหนุนรายหัวสูงขึ้นในทุกระดับการศึกษาเมื่อเทียบระยะเวลาก่อนและหลังรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ในขณะเดียวกันโรงเรียนก็มีการใช้จ่ายงบประมาณอุดหนุนรายหัวเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกันเมื่อเทียบระยะเวลาก่อนและหลังรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และค่าใช้จ่ายรายหัวที่โรงเรียนสูงกว่างบประมาณอุดหนุนรายหัวที่ได้รับ โดยเฉพาะงบประมาณกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แต่พบว่าคุณภาพการจัดการศึกษาพิจารณา ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนยังไม่ดีขึ้นตามนโยบายสนับสนุนงบประมาณของรัฐ และผลการวิจัยยังพบว่าผู้บริหารบางโรงเรียนสามารถบริหารงบประมาณที่ได้รับมาอย่างพอเพียงและสมดุล โดยไม่ต้องเรียกเก็บเงินบำรุงการศึกษาจากผู้ปกครองเพิ่มเติม และผู้บริหารบางโรงเรียนสามารถระดมทรัพยากรในภาคส่วนต่าง ๆ ได้นอกเหนือจากการเรียกเก็บจากผู้ปกครองโดยตรง ทำให้การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพนักเรียน นอกจากจะขึ้นกับงบประมาณที่สถานศึกษาได้มาใช้จ่ายอย่างพอเพียงแล้ว ยังขึ้นอยู่กับแนวทางการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษานั้นเป็นสำคัญด้วย รัฐจึงควรหันมาส่งเสริมการบริหารจัดการงบประมาณของผู้บริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ แทนการมุ่งเน้นการเพิ่มงบประมาณให้กับโรงเรียนเพียงอย่างเดียว

(๒) หน่วยงานต้นสังกัด เช่น เขตพื้นที่การศึกษาของโรงเรียนควรมีการติดตามการบริหารจัดการงบประมาณที่โรงเรียนได้รับอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง โดยการวิเคราะห์งบประมาณรายจ่ายของสถานศึกษาเปรียบเทียบกับผลการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน เพื่อนำมาวิเคราะห์

และจัดสรรงบประมาณตามที่โรงเรียนมีความต้องการใช้จริง นอกจากนี้การกำหนดคุณสมบัติของผู้บริหารสถานศึกษาต้องระบุดึงความสามารถวิเคราะห์ด้านการเงินได้ สามารถวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณได้ สามารถเขียนโครงการที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของแหล่งทุนได้ และทราบรายละเอียดด้านการเงินเป็นอย่างดี สามารถสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานแหล่งทุนต่าง ๆ เพื่อให้ได้ความร่วมมือและการสนับสนุนด้านการเงิน เพื่อสร้างโรงเรียนที่มีคุณภาพตลอดจนสร้างเสริมวิสัยทัศน์และทัศนคติของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการทำงานในโลกยุคใหม่หลังศตวรรษ ที่ ๒๑ เพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นเกี่ยวกับการทำงานยุคใหม่

(๓) ผู้บริหารโรงเรียนควรศึกษาแนวทางในการบริหารงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้มีประสิทธิภาพ ไม่แก้ไขปัญหาการบริหารงบประมาณจากการระดมทรัพยากรเท่านั้น ควรมีการติดตามวิเคราะห์แผนและการใช้จ่ายงบประมาณอย่างชัดเจน เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการใช้งบประมาณให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ จากผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวพบข้อสังเกตที่นำไปสู่การศึกษาวิจัยต่อไปหลายประเด็น เช่น ผลการศึกษากาการบริหารจัดการงบประมาณและการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายรายหัวที่โรงเรียนใช้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นเพียงข้อมูลส่วนหนึ่งที่ได้จากโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมาณтолจำนวน ๑๘ โรงเรียนเท่านั้น จึงควรทำการวิจัยซ้ำโดยมีการศึกษาวิจัยด้วยข้อมูลโรงเรียนจำนวนมากขึ้น และจากผลการวิจัยให้ข้อค้นพบถึงแนวทางการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษา ทั้งในรูปแบบผู้บริหารโรงเรียนที่บริหารจัดการงบประมาณได้อย่างพอเพียง ประหยัด และเกิดคุณภาพกับผู้เรียน โดยไม่เน้นการระดมทรัพยากรเพื่อแสวงหางบประมาณเพิ่มเติมเท่านั้น และรูปแบบที่ผู้บริหารมีความสามารถในการระดมทรัพยากรจากภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย สำหรับการบริหารจัดการงบประมาณทั้งสองรูปแบบนี้ การศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่ดีของผู้บริหารโรงเรียนด้วยการศึกษารายกรณีจะทำให้ได้ข้อมูลชัดเจนขึ้น

ทั้งนี้ ผลการศึกษาวิจัยที่ได้จะนำมารวบรวมเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาชาติทั้งระบบต่อไป

๖.๓ งานสนับสนุนการศึกษาด้านการติดตามประเมินผลการปฏิบัติกรมบัญชี

แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ หมายถึง “แนวนโยบายขั้นพื้นฐานที่รัฐหรือองค์กรของรัฐ จะต้องดำเนินการให้เกิดประโยชน์กับประเทศชาติและประชาชน” โดยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐมีความสำคัญหลายประการ คือ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดภาระหน้าที่สำคัญของรัฐที่จะต้องปฏิบัติซึ่งครอบคลุมภารกิจที่สำคัญอันเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศและความเป็นอยู่ของประชาชนชาวไทยโดยรวมในระยะยาว เป็นนโยบายกลางขั้นพื้นฐานผูกพันรัฐสภาและรัฐบาลทุกชุดให้ต้องดำเนินนโยบายและปฏิบัติตามกรอบหลักการของแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่งผลให้กฎหมายและนโยบายสำคัญที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศ มีความต่อเนื่องและอำนวยประโยชน์แก่ประชาชน จึงถือได้ว่าแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ คือ แนวทางการบริหารราชการแผ่นดินในระบอบประชาธิปไตย

ปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในปัจจุบัน คือ เรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ผู้ตรวจการแผ่นดินเล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องดังกล่าว เนื่องจากทรัพยากรน้ำเป็นทรัพยากรลำดับแรก ๆ ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประชาชนทั้งประเทศ ในปัจจุบันหลายพื้นที่ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรง บางพื้นที่ขาดแคลนน้ำในช่วงหน้าแล้ง บางพื้นที่ขาดแคลนน้ำเกือบทั้งปี จนก่อให้เกิดผลกระทบต่อการอุปโภคบริโภค ตลอดจนการทำเกษตรกรรมของประชาชนบางพื้นที่ไม่สามารถทำการเกษตรกรรมได้เนื่องจากมีน้ำไม่เพียงพอ ต้องกักเก็บน้ำไว้ใช้เพื่อบริโภคเท่านั้น ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมาก ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ลงพื้นที่ที่มีปัญหาด้านการจัดการน้ำ อาทิ จังหวัด เชียงใหม่ อุบลราชธานี อุตรธานี กาฬสินธุ์ สุรินทร์ และเพชรบุรี เป็นต้น เพื่อรับฟังปัญหาดังกล่าวจากประชาชนในพื้นที่และให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนถึงแนวทางที่จะสามารถพึ่งพาตนเองได้ด้วยการสร้างสระเก็บน้ำขนาดเล็กไว้ใช้ในพื้นที่ชุมชนของตนเอง โดยร่วมกันระหว่างคนในชุมชน หน่วยงานราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งประโยชน์ของการสร้างสระเก็บน้ำขนาดเล็ก คือ เมื่อถึงช่วงฤดูแล้งก็สามารถนำน้ำที่กักเก็บไว้ในสระเก็บน้ำมาใช้ในการอุปโภค บริโภค และการเกษตรกรรม และหากเป็นช่วงฤดูฝนก็เก็บกักน้ำไว้เพื่อป้องกัน

การเกิดน้ำท่วมในพื้นที่เกษตรกรรมอีกด้วย จากการศึกษาที่ผู้ตรวจการแผ่นดินลงพื้นที่ให้ความรู้แก่ประชาชนในจังหวัดต่าง ๆ และได้รับทราบถึงปัญหาและอุปสรรค จึงได้จัดทำ “คู่มืองานสระเก็บน้ำสำหรับชุมชน” เพื่อใช้ประกอบการทำงานเกี่ยวกับการจัดหาแหล่งน้ำขนาดเล็กประเภทสระเก็บน้ำไว้ใช้ในหมู่บ้านที่ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ



๖.๕ การดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินภายหลังจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง

ตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้เข้าควบคุมอำนาจการปกครองประเทศ ได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑/๒๕๕๗ เรื่อง การสิ้นสุดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ และประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๒๔/๒๕๕๗ เรื่อง ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ มีผลบังคับใช้ต่อไป ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๗ จึงมีผลให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไป การสิ้นสุดลงของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังกล่าวส่งผลให้เกิดปัญหาการดำเนินงานด้านการติดตามผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่เห็นว่า รัฐธรรมนูญได้สิ้นสุดลงแล้ว จึงไม่รายงานผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ อย่างไรก็ตามผู้ตรวจการแผ่นดินก็ได้มีการประสานงานและชี้แจงทำความเข้าใจ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่า แม้รัฐธรรมนูญจะสิ้นสุดลงแล้ว แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ยังมีผลใช้บังคับต่อไป ซึ่งตามมาตรา ๔๐ ๔๑ และ ๔๒ เป็นเรื่องที่บัญญัติให้อำนาจหน้าที่ผู้ตรวจการแผ่นดิน ในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ประกอบกับ ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานจะกระตุ้นให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มิผลเป็นรูปธรรมต่อไป

សង្ខត



การประสานความร่วมมือ
กับหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ และแนวทาง
การพัฒนาการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน



การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๗.๑ การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ นอกจากผู้ตรวจการแผ่นดินจะได้ดำเนินการพิจารณาตรวจสอบเรื่องร้องเรียนตามคำร้องเรียนในกรณีต่าง ๆ ตามบทบัญญัติของกฎหมายแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินยังได้แสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อร่วมเป็นภาคีเครือข่ายผู้ตรวจการแผ่นดิน อันจะเป็นวิธีการหนึ่งเพื่อให้ได้มาซึ่งความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชน โดยดำเนินการผ่านโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องตลอดปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ทั้งนี้ มีโครงการและกิจกรรมที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ได้แก่

๗.๑.๑ ผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมโครงการพระราชทานความช่วยเหลือ

โครงการพระราชทานความช่วยเหลือเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักราชเลขาธิการ และสำนักงานอัยการสูงสุด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือและให้ความอนุเคราะห์แก่ราษฎรที่พลุกเฝ้าฯ ถวายฎีกาในเบื้องต้น ซึ่งสำนักราชเลขาธิการจะกลั่นกรองเรื่องร้องเรียนแล้วส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสอบสวนข้อเท็จจริงและให้ความช่วยเหลือต่อไป ทั้งนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ร่วมดำเนินโครงการดังกล่าวในกรณีราษฎรพลุกเฝ้าฯ ถวายฎีกาเพื่อขอรับพระราชทานความเป็นธรรมเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น และกรณีราษฎรพลุกเฝ้าฯ ถวายฎีกา เพื่อรับพระราชทานความเป็นธรรม เกี่ยวกับการขอความช่วยเหลือทางคดีต่าง ๆ หรือ กรณีพิพาทระหว่างราษฎรด้วยกันเอง ให้สำนักราชเลขาธิการส่งเรื่องดังกล่าวให้แก่ผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อพิจารณาดำเนินการสอบสวนหาข้อเท็จจริงต่อไป นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังร่วมลงพื้นที่เพื่อให้คำปรึกษาทางกฎหมายและร่วมมอบสิ่งของพระราชทานแก่ราษฎรในพื้นที่ต่าง ๆ เป็นประจำ โดยมีกำหนดการดำเนินโครงการเดือนละ ๑ ครั้ง ทั้งนี้ความร่วมมือภายใต้โครงการดังกล่าว

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ จนกระทั่งปัจจุบัน มีประชาชนจำนวนมากได้รับความช่วยเหลือจากผู้ตรวจการแผ่นดิน ทั้งในด้านการให้คำปรึกษาปัญหาข้อกฎหมาย และการให้ความช่วยเหลือในด้านการรับเรื่องร้องเรียนและพิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน เพื่อให้ทุกขั้วร้อนของประชาชนที่ยื่นเรื่องถวายฎีกาขอพระราชทานความช่วยเหลือได้รับการแก้ไขเยียวยาได้อย่างทันที่



ภาพบรรยากาศการเข้าร่วมโครงการพระราชทานความช่วยเหลือในพื้นที่ต่าง ๆ

๗.๑.๒ ความร่วมมือกับองค์กรกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการเผยแพร่ผลการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของผู้ตรวจการแผ่นดิน และเผยแพร่ตัวอย่างการให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนของผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้เป็นที่รับรู้แก่ประชาชนทั่วไปเพื่อที่ประชาชนจะได้นำตัวอย่างการให้ความช่วยเหลือของผู้ตรวจการแผ่นดิน มาเทียบเคียงกับปัญหาความความเดือดร้อนที่ตนประสบอยู่ และใช้เป็นแนวทางในการที่จะยื่นเรื่องร้องเรียนมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้แสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เป็นองค์กรสื่อมวลชน เนื่องจากเป็นองค์กรที่มีบทบาทและมีศักยภาพในการที่จะสื่อสารและประชาสัมพันธ์ผลงานของผู้ตรวจการแผ่นดินต่อสาธารณะชนได้ในวงกว้าง ผู้ตรวจการแผ่นดิน จึงได้จัดทำบันทึกความร่วมมือกับองค์กรกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ ได้มีความร่วมมือกันในรูปแบบของการนำเสนอผลการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาด้านข้อกฎหมายต่าง ๆ และช่วยเหลือให้คำปรึกษาแก่ประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ ผ่านทางรายการสถานีประชาชนสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส โดยเป็นลักษณะที่ผู้ตรวจการแผ่นดินหรือผู้ที่ผู้ตรวจการแผ่นดินมอบหมาย ร่วมจัดรายการสถานีประชาชนและหาแนวทางประสานความช่วยเหลือประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนที่ได้ร้องเรียนมายังรายการสถานีประชาชนหรือประชาชนทั่วไป โดยจัดผู้เชี่ยวชาญมาให้คำปรึกษาและแนะนำทางกฎหมาย เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนในทางกฎหมายและช่วยเหลือให้คำแนะนำแก่ประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีโครงการร่วมกับองค์กรกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย หลายโครงการ อาทิ

(๑) ร่วมโครงการ “หน่วยบำบัดทุกข์ บำรุงสุข สร้างรอยยิ้มให้ประชาชน ผู้ตรวจการแผ่นดิน และสถานีประชาชนสัญจร จังหวัดเชียงราย”

(๒) ร่วมเวทีเสวนาสดในรายการ “สถานีประชาชนสัญจร” เพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนของประชาชนในพื้นที่บ้านแม่ลัว ตำบลท่าข้าวเปลือก อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

(๓) ร่วมโครงการ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข สร้างรอยยิ้มให้ประชาชน ผู้ตรวจการแผ่นดิน และสถานีประชาชนสัญจร จังหวัดชลบุรี”

(๔) ร่วมผลิตสารคดีเชิงข่าวร่วมกับรายการ “สถานีประชาชน” สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส วน วัดอำนาจเจริญ และเรือนจำจังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อขยายผลโครงการ “แสงธรรมบำบัด” ซึ่งเป็นโครงการเชิงรุกเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในงานราชทัณฑ์โดยอาศัยศาสนา เป็นสื่อกลาง เป็นการป้องกันและปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลภายนอกที่มีต่อผู้ต้องขัง ด้วยการนำผู้ต้องขังออกบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

(๕) ร่วมสนทนาสดในรายการ “สถานีประชาชน” สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพิจารณาถึงแนวทางการให้ความช่วยเหลือประชาชน จังหวัดกระบี่ กรณี กลุ่มชุมชนเกษตรกรไร่ที่ทำกิน จังหวัดกระบี่

(๖) ร่วมสนทนาสดในรายการ “สถานีประชาชน” ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส เกี่ยวกับโครงการ “แสงธรรมบำบัด” ของเรือนจำจังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งเป็นโครงการเชิงรุก อันเป็นผลสำเร็จจากความร่วมมือกันระหว่างสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เรือนจำจังหวัดอำนาจเจริญ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อมุ่งเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ของงานราชทัณฑ์

(๗) ร่วมลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงกับสื่อมวลชนในรายการ “สถานีประชาชน” สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ร่วมประชุมกับผู้ว่าราชการจังหวัดอำนาจเจริญ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์หรือเส้นทางระบายน้ำ

(๘) ร่วมถ่ายทำสารคดีเชิงข่าวประกอบการถ่ายทอดสดกิจกรรม “ผู้ตรวจการแผ่นดิน จังหวัดเคลื่อนที่ หน่วยแพทย์เคลื่อนที่ พอ.สว. สถานีประชาชนสัญจร อำเภอพนา จังหวัดอำนาจเจริญ” ผ่านรายการ “สถานีประชาชน” ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส



ภาพการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามบันทึกความร่วมมือระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินกับองค์กรกระจายเสียง และแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท.)

๗.๑.๓ ความร่วมมือกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในโครงการ ศูนย์การเรียนรู้ไอซีทีชุมชน

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ให้ความสำคัญต่อการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินในช่องทางที่หลากหลาย สะดวก และรวดเร็ว จึงได้มีนโยบายให้มีช่องทางในการติดต่อผู้ตรวจการแผ่นดินให้ครบถ้วน ไม่ว่าจะเป็นการร้องเรียนด้วยวาจา ผ่านทางสายด่วนผู้ตรวจการแผ่นดิน โทร. ๑๖๗๖ ร้องเรียนเป็นหนังสือ จดหมาย โดยแจ้งความจำนงในการร้องเรียนและส่งมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทั้งทางโทรสารและทางจดหมาย ร้องเรียนผ่านคณะกรรมการสิทธิการของสภาผู้แทนราษฎร หรือคณะกรรมการวุฒิสภา หรือโดยช่องทางที่สามารถอำนวยความสะดวกอีกช่องทางหนึ่งคือการยื่นเรื่องร้องเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งประชาชนสามารถส่งคำร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินได้ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด เพียงแต่มีคอมพิวเตอร์และมีระบบอินเทอร์เน็ตก็สามารถเข้าถึงผู้ตรวจการแผ่นดินได้ผ่านทางเว็บไซต์ของผู้ตรวจการแผ่นดิน www.ombudsman.go.th แต่ทั้งนี้ ยังมีประชาชนส่วนหนึ่ง

ที่ไม่มีอุปกรณ์สำหรับการเข้าถึงเว็บไซต์ของผู้ตรวจการแผ่นดินได้ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ร่วมมือกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จัดทำบันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการดำเนินโครงการศูนย์การเรียนรู้ไอซีทีชุมชน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการศูนย์การเรียนรู้ไอซีทีชุมชน ในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับท้องถิ่น ซึ่งประชาชนสามารถใช้ศูนย์การเรียนรู้ดังกล่าว เป็นแหล่งค้นหาข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ รวมถึงสามารถร้องเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ตของศูนย์ไอซีทีชุมชนได้ โดยมีศูนย์ไอซีทีชุมชนบริการประจำภูมิภาคต่าง ๆ เป็นสื่อกลางในการเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินและเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดฝึกอบรมความรู้สำหรับผู้ดูแลศูนย์การเรียนรู้ไอซีทีชุมชนเป็นประจำทุกปี โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดฝึกอบรมให้กับผู้ดูแลศูนย์การเรียนรู้ไอซีทีชุมชน ประชาชนในจังหวัดพะเยา ณ โรงเรียนบ้านจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ทั้งนี้ ในการดังกล่าวสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้จัดการบรรยายบทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน การติดตั้งและการใช้งานโปรแกรมรับเรื่องร้องเรียน ตลอดจนการเปิดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เข้าร่วมงาน ซึ่งเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ไอซีทีชุมชนและประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวได้เข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน และขั้นตอนการรับเรื่องร้องเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ตมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ไอซีทีชุมชน จะสามารถให้คำปรึกษาแก่ประชาชนที่ประสงค์จะมายื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินผ่านศูนย์การเรียนรู้ไอซีทีชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป



ภาพบรรยากาศการจัดกิจกรรมอบรมความรู้สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลศูนย์ไอซีที ชุมชน จังหวัดพะเยา
ในวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๗

๓.๑.๔ บทบาทผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยในเวทีระดับนานาชาติ

ในระดับนานาชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์กรระหว่างประเทศทั้งในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ ได้แก่ สมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย (Asian Ombudsman Association : AOA) และสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (International Ombudsman Institute : IOI) โดยมีวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินประเทศสมาชิก และพัฒนาความเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ทั้งนี้ ในฐานะสมาชิกขององค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศไทยได้แสดงบทบาทบนเวทีระดับภูมิภาคอย่างมีพัฒนาการมาโดยตลอด

จากผลงานในเวทีระดับนานาชาติที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยได้เข้าเป็นสมาชิกสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย (Asian Ombudsman Association : AOA) นำมาซึ่งความไว้วางใจจากประเทศสมาชิกในคราวการลงคะแนนเสียงเลือกกรรมการบริหารสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย ในการประชุมใหญ่สามัญสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย ครั้งที่ ๑๒ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๔ ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ที่ประชุมลงคะแนนเสียงเลือกประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน (นางผาณิต นิตีทัศน์ประกาศ) ให้ดำรงตำแหน่งรองประธานคณะกรรมการบริหารสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย (Vice – President) ต่อมาในคราวการประชุมคณะกรรมการบริหารสมาคมฯ ครั้งที่ ๑๔ เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๕ ณ กรุงบากู สาธารณรัฐอาเซอร์ไบจาน ขณะนั้นตำแหน่งประธานสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชียได้ว่างลง ซึ่งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินในขณะนั้นดำรงตำแหน่งรองประธานสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย ที่ประชุมจึงมีมติให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินของไทย เข้ารับตำแหน่งประธานสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชียเพื่อให้การดำเนินงานของสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชียเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และต่อมาในการประชุมใหญ่สามัญสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๑๓ ระหว่างวันที่ ๖ – ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๖ ณ กรุงเตหะราน สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน (นางผาณิต นิตีทัศน์ประกาศ) ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งประธานสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย (President of the Asian Ombudsman Association) ต่อไปจนถึงการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารครั้งต่อไปในปี ๒๕๕๘



คณะกรรมการบริหารสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย
(The Board of Directors of Asian Ombudsman Association : AOA)

นอกจากนี้ จากการประชุมใหญ่สามัญของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (International Ombudsman Institute: IOI) ณ กรุงเวลลิงตัน ประเทศนิวซีแลนด์ เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินของไทย (นางผวนิต นิติทัศน์ประภาศ) ได้รับการเลือกตั้งจากผู้ตรวจการแผ่นดินที่เป็นสมาชิกสมาคมให้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารในระดับภูมิภาคเอเชีย (Asian Regional Director) ของคณะกรรมการบริหารของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (Board of Directors) ด้วยเช่นกัน ผู้ตรวจการแผ่นดินไทยได้มีบทบาทในการผลักดันและร่วมกำหนดทิศทางในการพัฒนางานผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการและการพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์กรภาคี ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินนานาชาติรวมถึงสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของประเทศไทยด้วย



คณะกรรมการบริหารสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ
(The Board of Directors of the International Ombudsman Institute: IOI)

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินทุกท่าน ได้ดำเนินการกิจต่าง ๆ อันเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์และพัฒนาความร่วมมือในระดับระหว่างประเทศดังนี้

๑. ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดิน พร้อมด้วยคณะเจ้าหน้าที่ เข้าร่วมประชุมประจำปีคณะกรรมการบริหารสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย ครั้งที่ ๑๕ และการประชุมใหญ่สามัญสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย ครั้งที่ ๑๓ ณ กรุงเตหะราน สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ในระหว่างวันที่ ๖ - ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๖

สมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชียจัดให้มีการประชุมประจำปีคณะกรรมการบริหารสมาคม (The Annual Meeting of the AOA's Board of Directors) ขึ้นเป็นประจำทุกปี เพื่อสรุปผลการดำเนินงานของสมาคมในปีที่ผ่านมา รวมทั้งกำหนดและติดตามนโยบายเพื่อส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างสมาชิกและดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนาสมาคมให้เติบโตตามวัตถุประสงค์ของการก่อตั้ง กล่าวคือ การจัดให้มีการประชุมสามัญร่วมกันระหว่างผู้ตรวจการแผ่นดินจากนานาประเทศสมาชิกเป็นประจำทุก ๒ ปี เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินในระดับนานาชาติ และเผยแพร่ข้อมูล ความรู้ทางวิชาการในงานผู้ตรวจการแผ่นดินต่าง ๆ อาทิ การบริหารจัดการเรื่องร้องเรียน การตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การป้องปรามการทุจริตประพฤติมิชอบในวงราชการ และการเสริมสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นต้น โดยประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน (นางผาณิต นิตินันท์ประภาศ) ในฐานะประธานคณะกรรมการบริหารของสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชียทำหน้าที่ประธานในที่ประชุมคณะกรรมการบริหารสมาคม และที่ประชุมใหญ่สามัญของสมาคม



ในการประชุมใหญ่สามัญสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย ครั้งที่ ๑๓ ที่จัดภายใต้หัวข้อ “Unity for a new Approach” ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเชิญให้กล่าวบรรยายพิเศษในหัวข้อ “Towards professional and efficient ombudsman” โดยประธานผู้ตรวจการแผ่นดินได้บรรยายเนื้อหาเกี่ยวกับดัชนีวัดความเป็นมืออาชีพและควมมีประสิทธิภาพที่นำมาใช้ภายในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน อันประกอบไปด้วย S - Service มาตรฐานการให้บริการ E - Efficiency ความมีประสิทธิภาพในการทำงาน F - Fairness ความเป็นธรรมและความเป็นกลาง และ A - Accountability การมีจิตสำนึกรับผิดชอบ หรือเรียกสั้น ๆ ว่า “SEFA” และประธานผู้ตรวจการแผ่นดินได้กล่าวถึงความพยายามอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาช่องทางการร้องเรียนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการเข้าถึงบริการของผู้ตรวจการแผ่นดินในช่องทางต่าง ๆ นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่ จึงได้จัดให้มีการฝึกอบรม เช่น การพัฒนาเทคนิคการสอบสวนเชิงระบบ (Systemic investigation) เป็นต้น ซึ่งที่ประชุมได้ชื่นชมและแสดงความยินดีเป็นอย่างยิ่งกับการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จขององค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินของไทย กล่าวได้ว่าการเข้าร่วมประชุมประจำปีคณะกรรมการบริหารสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย ครั้งที่ ๑๕ และการร่วมประชุมใหญ่สามัญสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย ครั้งที่ ๑๓ ณ กรุงเทพมหานคร สาธารณรัฐอิสลามอิหร่านของผู้ตรวจการแผ่นดินในครั้งนี้ประสบความสำเร็จอย่างยิ่งและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการประชุมที่ตั้งไว้ทุกประการ

๒. ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน และคณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการบริหารของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (International Ombudsman Institute) ในฐานะ Asian Director ณ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ในระหว่างวันที่ ๒๑ - ๒๖ กันยายน ๒๕๕๖

การเข้าร่วมประชุมดังกล่าวผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยได้มีบทบาทในการร่วมพิจารณาหน่วยงานที่จะสมัครเข้าเป็นสมาชิกสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (International Ombudsman Institute : IOI) และร่วมแสดงความคิดเห็นตามระเบียบวาระการประชุมอย่างหลากหลาย นอกจากนี้ จากความสำเร็จเป็นอย่างมากในคราวที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยได้รับเกียรติเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมวิชาการนานาชาติ เรื่อง ความเป็นธรรมที่จับต้องได้

(Tangible Justice) และการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการในหัวข้อ “การไต่สวนความจริงทางปกครอง : บทเรียนจากนานาชาติ” (Ombudsman Administrative Investigation : International Experiences) ในระหว่างวันที่ ๓ - ๖ เมษายน ๒๕๕๖ ณ กรุงเทพมหานคร ที่ประชุมเห็นพ้องร่วมกันว่า ประเทศไทยมีศักยภาพที่จะเป็นเจ้าภาพจัดกิจกรรมฝึกอบรมให้แก่สมาชิกสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศและสมาชิกสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย และเพื่อร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาระบบผู้ตรวจการแผ่นดินทั่วโลก จึงควรมีหลักสูตรที่หลากหลาย ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับการทาบทามจากคณะกรรมการบริหาร ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยเป็นเจ้าภาพจัดการฝึกอบรมในปี ๒๕๕๘ เพื่อเป็นการจัดการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องจากปี ๒๕๕๖ และเพื่อเป็นกิจกรรมเนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๕ ปี ผู้ตรวจการแผ่นดินของไทย โดยจะได้ประสานงานกับผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย ในการจัดทำและดำเนินการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในหน่วยงานของผู้ตรวจการแผ่นดินจากประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทยให้มีศักยภาพที่เข้มแข็งพร้อมปฏิบัติงานเพื่อให้บริการประชาชนต่อไป



การประชุมคณะกรรมการบริหารของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ
(International Ombudsman Institute : IOI)
ณ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ในระหว่างวันที่ ๒๑ - ๒๖ กันยายน ๒๕๕๖

๓. ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินทั้งสองท่าน พร้อมคณะเจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเข้าร่วมการประชุม ณ สาธารณรัฐเกาหลี ระหว่างวันที่ ๑ - ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๗ โดยเป็นการประชุมของสมาคมในคราวเดียวกัน คือ

(๑) การประชุมกลุ่มภูมิภาคเอเชียของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ (International Ombudsman Institute : IOI) โดยประธานผู้ตรวจการแผ่นดินเข้าร่วมประชุมในฐานะกรรมการบริหารระดับภูมิภาคเอเชีย ร่วมกับหน่วยงานสมาชิกจากประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคอีก ๗ หน่วยงานประกอบด้วย หน่วยงาน Anti Corruption and Civil Rights Commission (ACRC) แห่งสาธารณรัฐเกาหลี สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย หน่วยงาน General Inspection Organization แห่งสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน กระทรวงกิจการภายในและการสื่อสารแห่งประเทศญี่ปุ่น หน่วยงาน Commission Against Corruption แห่งเขตบริหารพิเศษมาเก๊า หน่วยงาน Federal Tax Ombudsman แห่งสาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งประเทศไทย

ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้หยิบยกประเด็นกรณีการลงนามในบันทึกความเข้าใจของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศกับองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินระดับภูมิภาคต่าง ๆ ในครั้งที่ผ่านมา เช่น สมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ไกล่เกลี่ยแห่งแอฟริกา (African Ombudsman and Mediators Association) และสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งละตินอเมริกา (Institute of Latin American Ombudsman) และได้เสนอต่อที่ประชุมให้มีการจัดทำบันทึกความเข้าใจร่วมกันระหว่างสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ และสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย เพื่อแลกเปลี่ยนการสนับสนุนและสร้างผลกระทบเชิงบวกแก่ทั้งสองฝ่าย ซึ่งข้อเสนอดังกล่าวได้รับการสนับสนุนและความเห็นชอบจากที่ประชุมเป็นอย่างดี ด้วยเห็นว่าการลงนามในบันทึกความเข้าใจระหว่างสององค์กรจะเป็นแนวทางการดำเนินงานที่เป็นเลิศสำหรับทั้งสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศและสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย

นอกจากนั้น ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินของไทย ยังได้เสนอให้ประธานภูมิภาคและกรรมการบริหารระดับภูมิภาคเอเชีย ร่วมส่งเสริมให้มีการแบ่งปันประสบการณ์และแนวทางการดำเนินงานร่วมกันภายในภูมิภาค เช่น การแลกเปลี่ยนการศึกษาดูงาน การจัดฝึกอบรมหรือสัมมนา การสนับสนุนโครงการฝึกอบรมของหน่วยงานสมาชิกในภูมิภาค โดยสามารถขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ ซึ่งข้อเสนอดังกล่าวได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุม



การประชุมกลุ่มภูมิภาคเอเชียของสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินระหว่างประเทศ
วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ สาธารณรัฐเกาหลี

(๒) การประชุมประจำปีคณะกรรมการบริหารสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย (Asian Ombudsman Association : AOA) ครั้งที่ ๑๖ ในระหว่างวันที่ ๒ - ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๗ โดยประธานผู้ตรวจการแผ่นดินของไทย ในฐานะประธานสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย ได้รับเกียรติให้ปฏิบัติหน้าที่ประธานในที่ประชุม ทั้งนี้ วาระสำคัญของการประชุมในครั้งนี้ ได้แก่ การพิจารณาแก้ไขระเบียบข้อบังคับของผู้ตรวจการแผ่นดิน และแนวปฏิบัติจรรยาบรรณในหน้าที่ (Bye - Laws and Code of Conduct) ของสมาคม ในเรื่องการแก้ไขการแบ่งแยกสิทธิในการออกเสียงของสมาชิกประเภทสามัญ (Full Members) โดยวาระดังกล่าวเสนอโดยผู้ตรวจการ

แผ่นดินด้านภาษี (Federal Tax Ombudsman) และผู้ตรวจการแผ่นดินด้านประกันภัย (Federal Insurance Ombudsman) แห่งสาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน ที่ประชุมได้แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในประเด็นดังกล่าวอย่างหลากหลาย ทั้งนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินของไทย (ศาสตราจารย์ศรีราชา เจริญพานิช) ได้นำเสนอท่าทีของประเทศไทยเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว ต่อที่ประชุมใน ๒ แนวทาง คือ ให้มีการแก้ไขระเบียบข้อบังคับสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย เพื่อเปิดโอกาสให้ตัวแทนสมาชิกจากทุกภูมิภาค สามารถเข้ามาดำรงตำแหน่งประธานสมาคมได้อย่างเท่าเทียม และเพื่อให้สมาชิกจากทุกภูมิภาคสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในคณะกรรมการบริหารสมาคมตามหลักความเสมอภาค ผู้ตรวจการแผ่นดินของไทยจึงเสนอให้มีการกำหนดโควตาตัวแทนสมาชิกจากแต่ละภูมิภาคในการเข้ามาดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการบริหารสมาคม และเห็นควรกำหนดเงื่อนไขเพื่อให้สมาชิกผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันดำรงตำแหน่งเป็นวาระ เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกจากทุกภูมิภาคได้มีโอกาสในการเข้าถึงบทบาทงานบริหารและกำหนดนโยบายของสมาคมอย่างเท่าเทียมกัน

ที่ประชุมคณะกรรมการบริหารสมาคมได้อภิปรายประเด็นดังกล่าวเพิ่มเติม รวมทั้งพิจารณาข้อดีและข้อจำกัดของแต่ละแนวทางที่สมาชิกได้นำเสนอ จนมีข้อสรุปว่า เจตนารมณ์ของการก่อตั้งสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย คือ เพื่อเป็นเวทีในการส่งเสริมความร่วมมือและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างองค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งเอเชีย ดังนั้น การแก้ไขระเบียบข้อบังคับสมาคมผู้ตรวจการแผ่นดินเกี่ยวกับสิทธิ ในการออกเสียงตามที่มีสมาชิกเสนอนั้น ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสมาคมที่มุ่งพัฒนาความเป็นมืออาชีพ ในการปฏิบัติหน้าที่ และส่งเสริมงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ตรวจการแผ่นดิน ที่ประชุมจึงมีมติให้คงระเบียบข้อบังคับสมาคมไว้เช่นเดิม โดยไม่มีการแก้ไข



๗.๒ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

๗.๒.๑. การพัฒนางานด้านการสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน

ผู้ตรวจการแผ่นดิน มีแนวทางในการพัฒนางานด้านการสอบสวนหาข้อเท็จจริง โดยการแสวงหาความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน ได้รับความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในด้านการสนับสนุนข้อมูล เอกสาร เพื่อเป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน รวมถึงการให้โอกาสผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ ได้เข้าร่วมแก้ไขปัญหาตามคำร้องเรียนอย่างสันติวิธี ด้วยวิธีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้ร้องเรียน ผู้ถูกร้องเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันหาแนวทางการแก้ไขปัญหาจนนำมาซึ่งข้อยุติ และเพื่อให้การดำเนินงานของผู้ตรวจการแผ่นดินบรรลุผลตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ โดยการใช้เวลาที่กระชับ ผลการวินิจฉัยที่ชัดเจนและมีข้อยุติโดยเร็ว

กรณีเรื่องร้องเรียนที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อได้พิจารณาและตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นแล้วพบว่ากรณีเป็นเรื่องร้องเรียนที่มีเอกสารหลักฐานอันเป็นที่น่าเชื่อถือได้ว่าเรื่องร้องเรียนดังกล่าวมีมูลความจริงตามคำร้องเรียนและเป็นเรื่องร้องเรียนที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานอื่น เช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นต้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจะส่งเรื่องให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนโดยตรงพิจารณาดำเนินการต่อไป และแจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ร้องเรียนทราบ

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินยังให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเชิงระบบ ซึ่งเป็นเรื่องร้องเรียนที่เกิดจากมูลเหตุของปัญหาเดียวกันแต่ส่งผลให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนในวงกว้างจนนำมาซึ่งการยื่นเรื่องร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เล็งเห็นว่าหากมีการแก้ไขปัญหาคือต้นเหตุของปัญหาแล้ว เรื่องร้องเรียนที่เกิดจากมูลเหตุของปัญหานั้น ๆ จะลดน้อยลงและอาจหมดไปในที่สุด ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มอบหมายให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการศึกษาเรื่องร้องเรียนเชิงระบบควบคู่ไปกับการพิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนเป็นรายกรณีอย่างต่อเนื่อง และนอกจากจะช่วยแก้ไขปัญหาระบบเรื่องร้องเรียนให้แก่ประชาชนแล้ว ข้อเสนอแนะจากการศึกษาสามารถนำไปเสนอแนะต่อฝ่ายบริหาร

เพื่อพิจารณาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการได้อีกทางหนึ่งด้วย โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับเรื่องร้องเรียนกรณีปัญหาความเดือดร้อน จากโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาลจากประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนจากการดำเนิน โครงการดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ซึ่งนอกจากผู้ตรวจการแผ่นดินได้แสวงหาข้อเท็จจริงจากการ ลงพื้นที่ และจากเอกสารหลักฐานต่าง ๆ แล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินยังได้มอบหมายให้สำนักงาน ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการศึกษาผลกระทบจากโครงการรับจำนำข้าวต่อชาวนาไทย และผู้ตรวจการ แผ่นดินได้นำผลการศึกษาดังกล่าวประกอบการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน ต่อมา ผู้ตรวจการ แผ่นดินได้มีหนังสือไปยังนายกรัฐมนตรี และประธานคณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ (กขช.) เพื่อพิจารณาทบทวนและปรับเปลี่ยนแนวปฏิบัติตามนโยบายในการรับจำนำข้าวเปลือกให้เหมาะสม ยิ่งขึ้น พร้อมทั้งเผยแพร่ข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินต่อสาธารณชนด้วย

๓.๒.๒. การพัฒนางานด้านจริยธรรม

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้มีแนวทางการพัฒนางานด้านจริยธรรม เพื่อให้เกิดความชัดเจน โดยการกำหนดโครงสร้างการแบ่งงานออกเป็น ๒ ส่วนสำคัญ กล่าวคือ

๑. งานด้านการพิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงในกรณีมีการร้องเรียนว่าผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ตามประมวลจริยธรรม ทั้งนี้ ในการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับจริยธรรมตามขั้นตอน ของกระบวนการพิจารณา ผู้ตรวจการแผ่นดินจะต้องส่งเรื่องร้องเรียนไปให้ผู้ที่มีขีดชอบในการ บังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ แล้วรายงาน ผลการดำเนินการมายังผู้ตรวจการแผ่นดินว่าการกระทำตามข้อร้องเรียนดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อ ประมวลจริยธรรมของหน่วยงานนั้น ๆ หรือไม่ ทั้งนี้ หากหน่วยงานดำเนินการพิจารณาด้วยความล่าช้า ผู้ตรวจการแผ่นดินจะแจ้งเตือนและเร่งรัดการดำเนินการของหน่วยงานเหล่านั้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การพิจารณาวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินไปภายในกรอบระยะเวลา อันสมควรเพื่อการพิจารณาที่เป็นธรรมแก่ผู้ร้องเรียน และหากพบว่ามีกรณีฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ตรวจการแผ่นดินจะได้มีหนังสือถึงหน่วยงานต้นสังกัดของ ผู้กระทำผิดเพื่อดำเนินการลงโทษ ตามบทลงโทษในประมวลจริยธรรม และหากผู้กระทำผิดเป็น ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ตรวจการแผ่นดินจะมีหนังสือรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี

หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี แต่หากเป็นการกระทำผิดจริยธรรมขั้นร้ายแรง ผู้ตรวจการแผ่นดินจะส่งเรื่องไปยังคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เพื่อดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุให้ถูกถอดถอนออกจากตำแหน่ง

๒. งานด้านการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งเป็นงานในเชิงวิชาการรวมถึงการเสนอแนะและให้คำแนะนำต่อหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมด้วย

ผู้ตรวจการแผ่นดินยังให้ความสำคัญกับการส่งเสริมจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับการตรวจสอบเรื่องร้องเรียน ซึ่งถือเป็นการดำเนินการในเชิงป้องกัน เนื่องจากผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นว่า การปลูกฝังและการปลูกกระตุนจิตสำนึกในด้านคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม ย่อมเป็นการสร้างเสริมให้สังคมดำรงอยู่ในวิถีแห่งความดีงามและความมีระเบียบวินัย อันจะเป็นการลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจนนำมาซึ่งการร้องเรียนหรือการฟ้องร้องเป็นคดีความต่อกัน ด้วยเหตุนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดิน ได้แสวงหาความร่วมมือ และสร้างเครือข่ายคุณธรรมจริยธรรม และขยายผลการดำเนินโครงการและกิจกรรมไปสู่กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่อื่น ๆ มากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น การพัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งมีเป้าหมายในการปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนอย่างครบวงจร ทั้งในการพัฒนาครูผู้สอน การพัฒนาผู้เรียน และการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน ปัจจุบันโครงการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรมที่ประสบความสำเร็จ คือ โรงเรียนบางมูลนากภูมิพิทยาคม จังหวัดพิจิตร และ ปัจจุบันโรงเรียนบางมูลนากภูมิพิทยาคม ได้พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม มีโรงเรียนและหน่วยงานต่างๆ เข้าไปศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสำนักงานโครงการกองทุนการศึกษาและมูลนิธิยุวสถิรคุณได้นำ “บางมูลนาก โมเดล” ไปประยุกต์ใช้พัฒนาโรงเรียนในโครงการมากกว่า ๑๐๐ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ร่วมมือกับภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ขยายเครือข่ายบ่มเพาะความดีงามในโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรม ในโครงการกองทุนการศึกษา โดยให้เป็นโรงเรียนคุณธรรม ทั้งนี้ได้ริเริ่มในพื้นที่โรงเรียน ๓ จังหวัด คือ พิจิตร ลพบุรี และสระบุรี

๓.๒.๓ การพัฒนางานด้านการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน มีหน้าที่ในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้หลักการในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนทั้งหมดนั้น จะได้รับการนำไปปฏิบัติให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรมภายในระยะเวลาตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด อันจะนำไปสู่การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งเป็นหนึ่งในเจตนารมณ์ประการสำคัญของรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ตระหนักถึงความสำคัญของการกิจนี้เป็นอย่างดี จึงได้ดำเนินการติดตามการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญทั้งในการออกกฎหมายและการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาโดยตลอด ต่อมาได้เกิดเหตุการณ์ควมคุมอำนาจการปกครองประเทศ โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ในวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ และได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑/๒๕๕๗ เรื่อง การสิ้นสุดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ จึงมีผลให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง ต่อมาได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๒๔/๒๕๕๗ เรื่อง ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ต่อไป จึงมีผลให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไป

จากการสิ้นสุดลงของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ส่งผลให้เกิดความไม่ชัดเจนในการดำเนินภารกิจด้านการติดตามผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่เห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้สิ้นสุดลงแล้ว จึงไม่รายงานผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้มีการประสานงานและชี้แจงทำความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบว่า แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จะสิ้นสุดลง แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ ยังมีผลใช้บังคับต่อไป ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ และได้เร่งรัดติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ พร้อมทั้งให้ความเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ และหาก

ตรวจสอบพบว่า มีหน่วยงานยังไม่ได้ปฏิบัติหรือละเลยการปฏิบัติมิให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญกำหนด ผู้ตรวจการแผ่นดินจะมีหนังสือเร่งรัดไปยังผู้บังคับบัญชาหรือกำกับดูแลหน่วยงานดังกล่าว เพื่อให้สั่งการตามควรแก่กรณีพร้อมทั้งให้รายงานผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ หากยังไม่มีความคืบหน้าหรือการดำเนินการใด ๆ ผู้ตรวจการแผ่นดินจะได้มีหนังสือเร่งรัดไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สั่งการตามควรแก่กรณี และในท้ายที่สุด หากยังไม่มีการดำเนินการใด ๆ จะมีหนังสือแจ้งเรื่องดังกล่าวไปยังนายกรัฐมนตรีเพื่อสั่งการตามควรแก่กรณีและให้รายงานผลการดำเนินการให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ เมื่อดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ แล้วผู้ตรวจการแผ่นดินจะรายงานผลการดำเนินการให้คณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการตรวจสอบตามครรลองของระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาต่อไป

๓.๒.๔. การพัฒนาบุคลากรของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อรองรับภารกิจต่าง ๆ

ผู้ตรวจการแผ่นดินได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยได้มีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในโครงการ กิจกรรม การฝึกอบรมทักษะในการทำงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยได้เชิญวิทยากรผู้มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ มีผลการดำเนินงานเป็นที่ประจักษ์ และเป็นที่ยอมรับจากสังคม มาแบ่งปันประสบการณ์ แนวคิด เทคนิคและกลยุทธ์ในการทำงาน แก่เจ้าหน้าที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ ได้จัดหลักสูตรการฝึกอบรมพัฒนาทักษะในการทำงานอย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เข้ารับการอบรมภายนอกองค์กรในหลักสูตรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น ศึกษาดูงานเพื่อเปรียบเทียบและศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จขององค์กรชั้นนำต่าง ๆ เพื่อให้บุคลากรได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์การทำงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกัน และนำความรู้ แนวคิด ประสบการณ์ มาประยุกต์ใช้กับงานที่ตนได้รับมอบหมายอย่างเหมาะสม อันจะนำไปสู่การทำงานที่ประสิทธิภาพ ตอบสนองความคาดหวังของประชาชนและแก้ไขเยียวยาทุกข์ร้อนของประชาชนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๓.๒.๕ การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ

ด้วยข้อจำกัดขององค์กรผู้ตรวจการแผ่นดินในการเป็นหน่วยงานขนาดเล็กที่มีที่ตั้งเฉพาะในส่วนกลาง ทำให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีความจำเป็นที่จะต้องผลักดันการทำงานด้านประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ในเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะในเขตภูมิภาคห่างไกลรู้จักผู้ตรวจการแผ่นดิน และมีความเข้าใจในบทบาทการเป็นช่องทางรับเรื่องร้องเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาจากการดำเนินการของรัฐที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนโดยไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน ซึ่งเมื่อประชาชนประสบเหตุดังกล่าวก็จะได้รับเรื่องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ ในขณะเดียวกันผู้ตรวจการแผ่นดินยังได้ดำเนินกิจกรรม เพื่อสร้างเครือข่ายในการสนับสนุนการดำเนินงานตามภารกิจในด้านต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งในระดับที่เป็นทางการในรูปของข้อตกลงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่จะช่วยให้การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาและเยียวยาความเดือดร้อนของประชาชนได้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น โดยที่ผ่านมา ผู้ตรวจการแผ่นดินมีความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ ที่รับผิดชอบการจัดการสาธารณูปโภคต่าง ๆ ในการประสานการทำงานร่วมกันกรณีประชาชนร้องเรียนปัญหาเกี่ยวกับความไม่สะดวกในการรับบริการหรือความขัดข้องในการใช้สาธารณูปโภคต่าง ๆ ผ่านการติดต่อทางโทรศัพท์ เพื่อลดขั้นตอนในการดำเนินการอันจะช่วยให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนผู้ร้องเรียน ในส่วนของการพัฒนาช่องทางการรับเรื่องร้องเรียนเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ผู้ตรวจการแผ่นดินให้ความสำคัญมาโดยตลอด อันจะเห็นได้จากการขยายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ หลายแห่งอย่างต่อเนื่อง อาทิ สภานายความสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนในสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด รวมถึงศูนย์การเรียนรู้ไอซีทีชุมชนในโครงการของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งล้วนมีสำนักงานหรือจุดให้บริการกระจายอยู่ในเขตภูมิภาค ทั่วประเทศ เพื่อเป็นเครือข่ายในการให้ข้อมูล แนะนำ ให้คำปรึกษาปัญหา และพิจารณาส่งเรื่องร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อดำเนินการ หากเห็นว่าปัญหาของประชาชนเป็นเรื่องที่อยู่ในข่ายการตรวจสอบตามอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน อย่างไรก็ตาม พบว่ายังมีประชาชนอีกจำนวนหนึ่งซึ่งยังไม่สามารถหรือไม่ได้ได้รับความสะดวกในการเข้าถึงผู้ตรวจการแผ่นดิน ดังนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีนโยบายในการแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในด้านดังกล่าวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมสัญจรไปในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อให้คำแนะนำและรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนโดยตรง เพื่อให้แน่ใจได้ว่าประชาชนจะอยู่ในพื้นที่ใด หากได้รับความไม่เป็นธรรมจากการดำเนินการหรือไม่ดำเนินการของรัฐ จะสามารถเสนอเรื่องร้องเรียนให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในขณะเดียวกัน ผู้ตรวจการแผ่นดินยังเล็งเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามภารกิจด้านต่าง ๆ ของผู้ตรวจการแผ่นดิน ไม่ว่าจะเป็น การตรวจตราใ้การระวางการใช้อำนาจรัฐโดยมิชอบ หรือความไม่เป็นธรรมในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักในสิทธิที่ตนพึงมีและป้องกันมิให้มีการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิของประชาชนตามกฎหมาย อีกด้านหนึ่งคือการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในการแสวงหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน ซึ่งเป็นไปตามหลักการรับฟังข้อเท็จจริงอย่างรอบด้านในการพิจารณาเรื่องร้องเรียน และเป็นกลยุทธ์ในการสร้างการร่วมรับรู้ ร่วมคิด และร่วมตัดสินใจ เพื่อช่วยสร้างความโปร่งใสและจะช่วยให้การวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดินในเรื่องร้องเรียนนั้น ๆ เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องดังกล่าวอีกด้วย

นอกจากนี้ ในภารกิจด้านการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มเด็กและเยาวชน ประชาชนทั่วไป ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ตรวจการแผ่นดินก็จะได้ผลักดันการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานภาคี เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ในการดำเนินงานโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรม หน่วยงานตามข้อตกลงความร่วมมือต่าง ๆ โดยจะขยายเครือข่ายเพื่อให้กลยุทธ์การปลูกฝังและปลูกกระตุ้นจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมได้รับการนำไปสานต่อในทางปฏิบัติอย่างกว้างขวาง เพื่อพัฒนาให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ดำรงอยู่บนพื้นฐานของความมีระเบียบวินัยและคุณธรรมจริยธรรมอันดีงามต่อไป



חכמת אבות



คำสั่งสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ที่ ๔๖ / ๒๕๕๗

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อจัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๕๗

เพื่อให้การจัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๕๗ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ จึงให้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อทำหน้าที่พิจารณาจัดทำรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๕๗ โดยมีองค์ประกอบดังนี้

- | | |
|---------------------------------------|-----------------------------|
| ๑. เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน | ประธานคณะทำงาน |
| ๒. รองเลขาธิการ (นายรักษเกชา แฉ่ฉ่าย) | รองประธานคณะทำงาน |
| ๓. รองเลขาธิการ (นายสงัด ปัถวี) | รองประธานคณะทำงาน |
| ๔. นายปรีดา เวทยาวงศ์ | คณะทำงาน |
| ๕. นางสาวนภาพรณีย์ เอ็มพิทักษ์ | คณะทำงาน |
| ๖. นายฐนภณ ธนวิชิตนนท์ | คณะทำงาน |
| ๗. นางสาวนันทกานต์ งามภักทรางกูร | คณะทำงาน |
| ๘. นางสาวไบตอง รัตนขจิตวงศ์ | คณะทำงาน |
| ๙. นางสาววรัญญา บัวกรวด | คณะทำงาน |
| ๑๐. นางสาวธนันท์ สิงหเสม | คณะทำงาน |
| ๑๑. นางสาวธนิดา อำนวยทรัพย์ | คณะทำงาน |
| ๑๒. นายทศพล ทองธिरาช | คณะทำงาน |
| ๑๓. นางสาวรอยพิมพ์ ธีระวงษ์ | คณะทำงานและเลขานุการ |
| ๑๔. นายพิริยะ ศิริโพธิ์พันธุ์กุล | คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ |
| ๑๕. นางสาวปิยะภรณ์ ทรัพย์คำจันทร์ | คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ |

มีหน้าที่

๑. กำหนดรูปแบบและหัวข้อต่าง ๆ ภายในหนังสือรายงานผู้ตรวจการแผ่นดินประจำปี ๒๕๕๗
๒. รวบรวมข้อมูลที่เป็นจากหน่วยงานต่าง ๆ พิจารณาคัดเลือกข้อมูลที่จะนำเสนอในหนังสือรายงานผู้ตรวจการแผ่นดินประจำปี ๒๕๕๗ พร้อมทั้งพิจารณาความเหมาะสมของการใช้ถ้อยคำ ภาษา เพื่อให้เนื้อหา มีความถูกต้อง สมบูรณ์ ครบถ้วนตามข้อกำหนดของกฎหมาย
๓. นำเสนอร่างหนังสือรายงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประจำปี ๒๕๕๗ เพื่อให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินทุกท่านให้ความเห็นชอบ ก่อนดำเนินการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๓๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗



(นายเฉลิมศักดิ์ จันทรมิ)

เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ออกแบบโดย : สำนักสื่อสารองค์กรและประชาสัมพันธ์ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน



สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๕

เลขที่ ๑๒๐ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๑๔๔ ๙๑๐๐ โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๘๓๔๑ สายด่วน ๑๖๓๖ (โทรฟรีทั่วประเทศ) www.ombudsman.go.th